

Van examengericht naar doorstroomgericht

Verklarende factoren voor een niet-succesvolle doorstroom van ROC Mondriaan naar hbo
binnen de sector welzijn

Naam
Studentnummer
Opleiding
Vorm

Bas Wendt
s1089897
Commerciële economie
Onderzoeksrapport

Van examengericht naar doorstroomgericht

Opdrachtnemer

Naam	Bas Wendt
Studentnummer	s1089897
Studentmail	s1089897@student.hsleiden.nl

Opleiding

Naam	Hogeschool Leiden
Opleiding	Commerciële Economie
Plaats	Leiden
Modulecode	CE4AF
Studiejaar	2017-2018
Begeleider	Jean-Pierre Schreurs
1 ^e beoordelaar	Marjolein Schut
2 ^e beoordelaar	Erik van Dam
Datum	14-06-2018

Opdracht

Opdracht	Scriptie
Vorm	Onderzoeksrapport
Versie	1
Aantal woorden	15.610

Opdrachtgever

Naam	ROC Mondriaan
Adres	Aspasialaan 19
Postcode	2493 WN Den Haag
Bedrijfsbegeleider	Monique Bakker

Bron afbeelding 1 voorpagina: Sneyers, E. & De Witte, K. (01-2016). Doorstroom mbo-hbo en uitval in het hbo. Evidence-based aanbevelingen. Geraadpleegd op 10 mei 2018, van <https://ecbo.nl/portfolio-items/doorstroom-mbo-hbo-en-uitval-in-het-hbo-evidence-based-aanbevelingen/>

Voorwoord

Dit onderzoek vindt plaats in opdracht van ROC Mondriaan, een non-profit organisatie, en is minder commercieel van aard dan misschien verwacht zou worden van een student commerciële economie. Na veel commerciële plannen geschreven te hebben tijdens mijn studie, ben ik mezelf meer maatschappelijk gaan oriënteren. Ik speel al langer met de gedachte om het onderwijs in te gaan, daarom leek mij dit een mooie kans om mij hierop verder te oriënteren. Bovendien heb ik tijdens mijn eerdere stage bij Kantar-TNS als kwalitatief onderzoeker aan onderzoeken voor zowel non-profit organisaties als commerciële partijen gewerkt, waarbij de non-profit onderzoeken en bedrijven mij het meest aanspraken.

Desondanks hebben de uitvoer en het doel van dit onderzoek genoeg raakvlakken met commerciële economie en de desbetreffende competenties. Zo komt domeincompetentie twee: het uitvoeren, interpreteren, toetsen en evalueren van marktonderzoek het meest aan bod. Er is een kwalitatief onderzoek opgezet, uitgevoerd en geïnterpreteerd. Ook heeft dit onderzoek raakvlakken met domeincompetentie vijf: het opstellen, uitvoeren en bijstellen van plannen vanuit het beleid. Hier gaat het om zelfstandig analyseren en onderzoeken van veranderingen voor alle functionele gebieden van de organisatie, uitgaande van een complexe marketingprobleemstelling. Hierbij wordt er kritisch gekeken naar de functionele gebieden van de organisatie om zo de dienstverlening te optimaliseren. Domeincompetentie elf is intrapersoonlijk en heeft betrekking op de communicatie die een persoon met zichzelf voert als professional in het commerciële werkveld. Hieronder valt het sturen en reguleren van de eigen ontwikkeling ten aanzien van leren, resultaatgericht werken, initiatief nemen, zelfstandig optreden en flexibiliteit. Zo heb ik het onderzoek zelfstandig uitgevoerd en initiatief genomen wat betreft netwerken om aan het benodigd aantal respondenten te komen.

Management summary

This research is conducted in response to the relatively high dropout rate among MBO social welfare students in the first year of higher professional education (HBO). Today, the labor market increasingly demands HBO graduates. This is why it is important to make the transition from MBO to HBO education more successful. It also fits within the mission of ROC Mondriaan to optimally prepare students for further education and the (future) labor market.

The objective of this research is: 'On behalf of ROC Mondriaan, research is conducted to reveal success factors and points for improvement in the switch from MBO to HBO, which is outlined in an advisory report, with the aim of better implementing the mission of ROC Mondriaan.

In order to determine the success factors and points for improvement, the following key question is formulated: 'What are the explanatory factors for a successful or unsuccessful switch by students between ROC Mondriaan and higher professional education within the social welfare sector?

To answer the above key question, qualitative research has been conducted in the form of focus groups and duo interviews. Twelve MBO students and twelve HBO students have been interviewed, divided into eight focus groups. In addition, four MBO teachers and four HBO teachers have been interviewed, divided into four duo-interviews. The average interview duration is one hour.

Conclusions are drawn based on field research results. Because of the practically orientated MBO social welfare studies, the students experience difficulty making the switch towards the more theoretical higher professional education. Their educational past often leads to an underestimation of higher professional education and insufficiently developed HBO skills among MBO students. This is discussed in more detail by means of three key issues.

HBO skills - MBO students know what to expect from higher professional education, but they do not know how to approach it. As such, they indicate that they are insufficiently prepared for the required HBO skills. This preparation must take place at the MBO level, because the students does not want to be treated differently when he or she is already enrolled at HBO. However, what makes things difficult is that MBO teachers possess too little knowledge of HBO in order to sufficiently prepare the MBO student.

Guidance - Due to the direct supervision by MBO teachers, students lack the independency to deal with the less intensive guidance at higher professional education.

Attitude - HBO teachers would like to see more attention paid to the right attitude at the MBO. According to teachers, these attitudes include arriving on time, no phones during class and paying attention. MBO students are not used to concentrate and listening quietly for a long time in the classroom, due to the practical nature of their study.

The conclusions lead to recommendations, two of which have been worked out into an implementation.

Training for MBO teachers - The training consists of two parts. First, MBO teachers must acquire sufficient knowledge of higher professional education. Then, they possess sufficient knowledge in order to apply this knowledge to a more HBO oriented supervision of students.

Curriculum - A new curriculum must already give MBO students a better foundation of HBO skills they need to possess. This way, they can reduce the gap with higher professional education. The lessons and tests need to cover what the student has read from an accessible HBO book and this should not come from a PowerPoint.

Inhoud

H1 Inleiding.....	7
1.1 Achtergrond.....	7
1.2 Aanleiding.....	8
1.3 Leeswijzer	8
H2 Probleemformulering.....	9
2.1 Doelstelling.....	9
2.2 Probleemstelling.....	9
2.3 Onderzoeksdoelgroep	9
2.4 Deelvragen.....	9
2.5 Onderzoeksafbakening	11
2.6 Definiëring begrippen	11
H3 Theoretisch kader.....	12
3.1 Afgeleide vraag.....	12
3.2 Betoog.....	12
3.3 Onderzoeksmodel.....	16
3.4 Hypothesen	18
3.5 Operationalisatie	18
H4 Methodische verantwoording.....	19
4.1 Opzet en methodiek.....	19
4.2 Werving en selectie respondenten.....	21
4.3 Betrouwbaarheid & validiteit.....	21
H5 Onderzoeksresultaten deskresearch.....	22
5.1 Eerdere onderzoeken.....	22
5.1.1 Aansluiting	22
5.1.2 Kwaliteit van keuzes.....	22
5.1.3 Verklaringen niet succesvolle doorstroom	23
5.1.4 Adviezen verbetering doorstroom	24
5.2 Huidige plannen	25
5.2.1 Overheid.....	25
5.2.2 ROC Mondriaan	26
5.3 Conclusie.....	26
H6 Onderzoeksresultaten fieldresearch.....	27
6.1 Toetsing hypothesen	27

6.2 Verwachtingen van het hbo	28
6.2.1 Verwachtingen.....	28
6.2.2 Ontstaan verwachtingen	29
6.3 Ervaring mbo.....	29
6.3.1 Ervaring opleiding	29
6.3.2 Ervaring begeleiding.....	30
6.4 Ervaring hbo.....	32
6.4.1 Ervaring opleiding	32
6.4.2 Ervaring begeleiding.....	34
H7 Conclusies en aanbevelingen.....	37
7.1 Conclusies.....	37
7.2 Aanbevelingen	39
H8 Implementatie.....	41
Bronnenlijst	44
Bijlagen.....	46
1. Betrouwbaarheid en validiteit	46
2. Vragenlijsten interviews.....	47
3. Analyseschema's	55
4. Respondentschema's.....	75
5. Verbatims	77

H1 Inleiding

De inleiding geeft achtergrondinformatie van ROC Mondriaan en gaat dieper in op de missie. De aanleiding geeft de oorzaak van het onderzoek weer, gevolgd door de leeswijzer.

1.1 Achtergrond

Dit onderzoek gaat over het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening van ROC Mondriaan wat betreft de doorstroom tussen het mbo en hbo binnen de afdeling welzijn. Met het begrip 'doorstroom' wordt de overstap van het mbo naar het hbo bedoeld. Veel mbo-studenten hebben het moeilijk met deze overstap, waardoor de uitval in het eerste jaar van het hbo hoog is.

ROC Mondriaan biedt middelbaar beroepsonderwijs en educatie aan voor jongeren en volwassenen, vooral uit de regio Haaglanden, en werkt daarvoor samen met gemeenten, voortgezet onderwijs, hoger onderwijs, bedrijven en instellingen. De missie van ROC Mondriaan is het optimaal voorbereiden van zijn studenten op vervolgonderwijs en de (toekomstige) arbeidsmarkt en besteedt daarom veel aandacht aan innovatie en (wereld)burgerschap. Ook uit de strategische ambities van ROC Mondriaan blijkt dat de noodzaak groot is om de aansluiting van mbo naar hbo te verbeteren. Zo stelt Mondriaan specifiek zijn studenten (nog) beter te willen begeleiden en uitval te willen bestrijden. Dit komt ook tot uiting in het motto van ROC Mondriaan: wanneer de studenten een passende baan in de regio hebben of succesvol doorstuderend doet Mondriaan het goed (ROC Mondriaan, 2015). Dit onderzoek richt zich daarom specifiek op de voorbereiding van de studenten op het hbo. Er wordt onderzocht hoe de doorstroom tussen het mbo-welzijn en het hbo-welzijn succesvoller zou kunnen verlopen. Om tot een succesvolle doorstroom van mbo naar hbo te komen zijn de eerste stappen gezet tussen ROC Mondriaan en de hogescholen. In Spoor22, een samenwerkingsverband in de sector welzijn, wordt deze samenwerking de komende jaren vormgegeven met als doel om de opleidingen binnen welzijn beter te laten aansluiten op het werkveld (ROC Mondriaan, 2018a). Hierin is ook aandacht voor het succesvoller laten verlopen van de doorstroom mbo-hbo binnen welzijn. Het project start in september 2018 en dit onderzoek kan dan ook worden gezien als een nulmeting voor Spoor22.

De belangrijkste belanghebbende bij dit onderzoek is ROC Mondriaan, omdat de strategie en missie beter tot uitvoering worden gebracht wanneer de doorstroom succesvoller verloopt. Het gevolg voor de Hogescholen in de regio Haaglanden zal zijn, dat er minder uitval plaatsvindt binnen de doorstromers van welzijn. Bovendien profiteert het werkveld hiervan, omdat het complexere wordende werk binnen de sector welzijn vaak een hoger opleidingsniveau vereist.

1.2 Aanleiding

Er zijn twee belangrijke aanleidingen voor het onderzoek, die de noodzaak van dit onderzoek onderbouwen. Ten eerste, de hoge uitval van mbo-studenten op het hbo. Ten tweede, de toenemende vraag vanuit het werkveld naar studenten met een hbo-diploma.

Hoge uitval mbo-studenten op hbo

In het algemeen valt tijdens of gelijk na het eerste jaar ongeveer 17% van de mbo-studenten op het hbo definitief uit, deze studenten keren ook niet meer terug in het hbo. Dit is een aanzienlijk hogere uitval dan de 6% havisten en 3% vwo'ers die uitvallen in het eerste jaar (Mulder, J., et al., 2016).

De helft van de instroom in sociale studies in het hbo is afkomstig uit het mbo, en daarvan komt 75% uit de sector zorg en welzijn (ROC Mondriaan, 2018a). Na het eerste jaar blijft er echter nog 50% over van deze leerlingen, waardoor uiteindelijk tussen de 30% en 40% van de doorstromers de studie met succes afrondt. De mbo-studenten die na één jaar nog op het hbo actief blijven, zijn dus tenminste net zo succesvol als de havisten. Vanuit ROC Mondriaan stroomt ongeveer de helft van de mbo-welzijn studenten door naar het hbo, veelal naar de Haagse Hogeschool (HHS). De Haagse Hogeschool zelf kent ook een grote instroom vanuit het mbo van 48%. De uitval na één jaar van de mbo-instroom is met 28% binnen welzijn aanzienlijk groter dan de 12% van de overige instroom en de 17% landelijke uitval (ROC Mondriaan, 2018a). Onduidelijk is waarom mbo-studenten zo veel vaker uitvallen dan havisten en vwo'ers.

Toenemende vraag van het werkveld naar hbo-afgestudeerden

Door de decentralisatie van zorg en welzijn is de arbeidsmarkt binnen welzijn de afgelopen jaren sterk veranderd (ROC Mondriaan, 2018b). In het werkveld worstelt men met een kwalitatieve mismatch tussen vraag en aanbod. Op dit moment zijn de huidige oudere werknemers niet meer adequaat toegerust om de huidige en toekomstige werkzaamheden uit te voeren. Daarbij is de nieuwe aanwas onvoldoende toegerust voor het nieuwe sociaal werk. Het werk binnen de sector welzijn wordt steeds complexer, waardoor er vanuit het werkveld een groeiende vraag is naar hbo-welzijn afgestudeerden. Ook zijn er gemeenten waarin voor buurtwerk en jeugd-en opvoedondersteuning van aanbesteders geëist wordt dat zij het werk uitvoeren met tenminste 70% hbo'ers. Om aan deze vraag te kunnen voldoen zullen er meer studenten succesvol de stap moeten zetten vanuit mbo-welzijn naar hbo-welzijn.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de probleemformulering uiteengezet. In hoofdstuk 3 wordt het theoretisch kader behandeld, waar de aandacht uitgaat naar het meten van servicekwaliteit in het onderwijs. In hoofdstuk 4 wordt er in de methodische verantwoording ingegaan op de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek. De resultaten van de desk-en fieldresearch staan weergegeven in hoofdstuk 5 en 6. In hoofdstuk 7 worden hieruit conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Tot slot worden de twee belangrijkste aanbevelingen in hoofdstuk 8 vertaald naar een implementatieplan.

H2 Probleemformulering

In dit hoofdstuk wordt de probleemformulering van de afstudeeropdracht beschreven. Hierbij gaat de aandacht uit naar de doelstelling, probleemstelling, deelvragen en onderzoeksafbakening. Tot slot wordt het begrip welzijn nader toegelicht.

2.1 Doelstelling

In opdracht van ROC Mondriaan wordt onderzoek uitgevoerd naar succesfactoren en verbeterpunten in de doorstroom mbo-hbo binnen de sector welzijn, hetgeen gerapporteerd wordt in een adviesrapport, met als doel de missie van ROC Mondriaan beter tot uitvoering te brengen.

2.2 Probleemstelling

Om de succesfactoren en verbeterpunten uit de doelstelling vast te stellen is de onderstaande probleemstelling geformuleerd.

Wat zijn de verklarende factoren voor een succesvolle of niet-succesvolle doorstroom van studenten tussen ROC Mondriaan en het hbo binnen de sector welzijn?

2.3 Onderzoeksdoelgroep

De onderzoeksdoelgroep bestaat uit vier verschillende groepen, zie hoofdstuk 4.2 voor de uitgebreide selectiecriteria. De doelgroep bestaat uit mbo-studenten niveau 4, hbo-studenten, mbo-docenten en hbo-docenten. De interviews zijn per doelgroep afgenomen. De mbo-welzijn studenten zitten op ROC Mondriaan Aspasialaan en hebben een doorstroomwens naar het hbo. De mbo-welzijn docenten zijn studieloopbaanbegeleider (slb'er) van een examengroep mbo-studenten en begeleiden het doorstroomtraject. De hbo-welzijn studenten studeren op de Haagse Hogeschool en zijn doorgestroomd vanuit het mbo, bij voorkeur afkomstig van het ROC Mondriaan. De hbo-welzijn docenten zijn slb'er van een eerstejaarsgroep, waarbij één docent ook het doorstroomtraject begeleidt op de Haagse Hogeschool.

2.4 Deelvragen

Aan de hand van de probleemstelling zijn er verschillende deelvragen opgesteld. Deze vragen worden beantwoord door middel van deskresearch en fieldresearch. De deelvragen met betrekking tot fieldresearch zijn onderverdeeld in verwachtingen en ervaringen van de doorstroom van het mbo naar het hbo.

Deskresearch

- Hoe kan de aansluiting tussen onderwijsniveaus worden verbeterd?
- Hoe kan de kwaliteit van de keuzes van mbo-studenten ten aanzien van de doorstroom naar het hbo worden verbeterd?
- Wat zijn verklaringen voor een niet-succesvolle doorstroom op basis van eerdere onderzoeken?
- Wat is de kijk van de overheid op de doorstroom mbo-hbo?
- Wat zijn mogelijke maatregelen of adviezen voor het verbeteren van de doorstroom van het mbo naar hbo op basis van eerdere onderzoeken?
- Welke initiatieven worden er genomen door ROC Mondriaan voor een succesvollere doorstroom tussen het mbo en hbo?

Fieldresearch

Verwachting van het hbo van mbo-student en hbo-student

- Wat zijn de verwachtingen van mbo-studenten ten aanzien van het hbo?
 - o Wat is het didactisch verschil tussen het mbo en hbo?
 - o Wat is het verschil in moeilijkheidsgraad tussen het mbo en hbo?
 - o Wat is het verschil tussen het mbo en het hbo ten aanzien van normen, waarden, houding en gedrag?
 - o Wat zijn de benodigde vaardigheden om succesvol door te stromen naar het hbo?
 - o Wat is het verschil tussen het mbo en hbo ten aanzien van begeleiding?
- Hoe komen de studenten aan deze verwachtingen van het hbo?
 - o Wat hebben meningen en informatie van vrienden en familie voor invloed op de verwachtingen van de studenten van de doorstroom?
 - o Wat hebben educatieve ervaringen uit het verleden van de studenten voor invloed op de verwachtingen van de doorstroom?
 - o Wat is de invloed van de communicatie van de onderwijsinstellingen op de verwachting van de doorstroom bij de student?
- In hoeverre levert het communiceren van een goede voorbereiding tijdens het mbo op het hbo een concurrentievoordeel op t.o.v. van andere mbo's?

Ervaring mbo van mbo-student en hbo-student en ervaring hbo van hbo-student

Mbo-student

- Wat is de ervaren servicekwaliteit ten aanzien van de doorstroom in de ogen van studenten?
 - o Hoe ervaren de mbo-studenten de doorstroomklas mbo-hbo?
 - o Wat missen de mbo-studenten aan service met betrekking op de doorstroom mbo-hbo (persoonlijke behoeften)?
- Wat is de boodschap van docenten over de doorstroom mbo-hbo?

Hbo-student

- Hoe ervaren de hbo-studenten de doorstroom tussen mbo-welzijn en hbo-welzijn?
 - o Wat is het didactisch verschil tussen het mbo en het hbo?
 - o Wat is het verschil in moeilijkheidsgraad tussen het mbo en het hbo?
 - o Wat is het verschil tussen het mbo en het hbo ten aanzien van normen, waarden, houding en gedrag?
 - o Wat zijn de benodigde vaardigheden om succesvol door te stromen naar het hbo?
- Wat is de ervaren servicekwaliteit ten aanzien van de doorstroom in de ogen van studenten?
 - o Wat hebben doorgestroomde hbo-studenten gemist in het mbo en hbo wat betreft service?
- Wat is de boodschap van docenten over de doorstroom mbo-hbo?
- In hoeverre komt de verwachte doorstroom overeen met de ervaren doorstroom?

Mbo-docent en hbo-docent

- Wat is de servicekwaliteit ten aanzien van de doorstroom in de ogen van docenten?
 - o Hoe ervaren docenten de doorstroomklas mbo-hbo?
 - o Wat missen de docenten qua service wat betreft de doorstroom mbo-hbo?
- Wat is het verschil tussen het mbo en hbo?
 - o Wat is het didactisch verschil tussen het mbo en hbo?
 - o Wat is het verschil in moeilijkheidsgraad tussen het mbo en hbo?
 - o Wat is het verschil tussen het mbo en hbo ten aanzien van normen, waarden, houding en gedrag?

- Wat zijn de benodigde vaardigheden om succesvol door te stromen naar het hbo?
- Wat is het verschil tussen mbo-studenten en hbo-studenten op het hbo?
- Wat zijn de redenen voor de uitval bij de doorstroom tussen het mbo en hbo?
- Wat is de boodschap van de communicatie over de doorstroom mbo-hbo?
- Wat is het kennisniveau van docenten over het hbo en mbo?

2.5 Onderzoeksafbakening

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van ROC Mondriaan, locatie Aspasiaan in Den Haag, en heeft betrekking op de sector welzijn. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van zowel deskresearch als fieldresearch. De studenten met een doorstudeerwens staan centraal in dit onderzoek. Voor verschillende invalshoeken zijn ook docenten geïnterviewd van zowel het mbo als het hbo. De hbo-studenten en hbo-docenten zijn afkomstig van de Haagse Hogeschool, omdat daar de meeste studenten van ROC Mondriaan naartoe doorstromen. Het resultaat is dit onderzoeksrapport, opgesteld en uitgevoerd door Bas Wendt, met aanbevelingen voor een succesvollere doorstroom tussen mbo-welzijn en hbo-welzijn.

2.6 Definiëring begrippen

De sector welzijn verricht diensten op verschillende terreinen om de eigen kracht van de burger te ondersteunen en stimuleren. Welzijnsorganisaties bieden ondersteuning bij participatie, dagelijks functioneren, opvoeden en opgroeien, veiligheid, inkomensvraagstukken en psychische en lichamelijke gezondheid. Zo wordt er gewerkt met kinderen, leerlingen op een basisschool, volwassenen of met mensen met een handicap of sociale/psychische problemen (ROC Mondriaan, 2018a).

ROC Mondriaan biedt de onderstaande niveau 4 studies aan binnen de afdeling welzijn (mbo-welzijn) van waaruit de doorstroom naar het hbo tot de mogelijkheden behoort (www.rocmondriaan.nl):

- Maatschappelijke zorg (MZ)
 - Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg
 - Agogisch medewerker geestelijke gezondheidszorg
 - Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen
 - Thuisbegeleider
- Sociaal werk (SW)
 - Sociaal cultureel werk
 - Sociaal maatschappelijke dienstverlening
- Pedagogisch werk (PW)
 - Onderwijsassistent
 - Gespecialiseerd pedagogisch medewerker

Op het hbo kan er vervolgens naar de volgende studies worden doorgestroomd:

- Pedagogiek
- Social work
- Opleiding tot Leraar Basisonderwijs (PABO)

H3 Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt het theoretisch kader behandeld. Aan de hand van vakliteratuur wordt het onderzoeksonderwerp vanuit een wetenschappelijke invalshoek benaderd. Dit resulteert in een onderzoeksmodel, waaruit de hypothesen zijn opgesteld. Deze hypothesen worden tot slot geoperationaliseerd.

3.1 Afgeleide vraag

Om de probleemstelling en deelvragen te beantwoorden wordt er gebruikt gemaakt van vakliteratuur met als doel het selecteren en invullen van een onderzoeksmodel. Om dit te bewerkstelligen is de onderstaande afgeleide vraag geformuleerd.

Op welke manier zijn verwachtingen en percepties van de servicekwaliteit in het onderwijs te meten?

3.2 Betoog

In het theoretisch betoog wordt aan de hand van verschillende wetenschappelijke bronnen gekeken naar het best toepasbare model voor het bepalen van verwachtingen en percepties binnen het onderwijs. Er worden drie modellen behandeld met als doel tot een geschikt conceptueel model te komen.

Servicekwaliteit in het onderwijs

De term 'kwaliteit van het onderwijs' wordt door verschillende auteurs op verschillende manieren gedefinieerd, blijkt uit een review van Shauchenka en Busłowska (2010). Volgens Shauchenka en Busłowska zijn dit de meest genoemde definities:

- excellentie in onderwijs;
- toegevoegde waarde in het onderwijs;
- ervaring binnen het onderwijs;
- het vermijden van fouten;
- het waarmaken van de klantverwachtingen.

Door de groeiende concurrentie binnen het onderwijs wordt de kwaliteit van de geleverde service steeds belangrijker. Het is dus van belang om te weten op welke manier deze servicekwaliteit kan worden gemeten. Meestal wordt de servicekwaliteit gemeten aan het eind van het proces, wanneer de dienst al geleverd is. Consumenten gebruiken in principe dezelfde criteria om de kwaliteit te beoordelen. Servicekwaliteit is een algemene mening van de klant met betrekking tot de levering van diensten. Deze mening wordt gevormd door een reeks succesvolle of onsuccesvolle ervaringen. Om de servicekwaliteit vast te stellen, moet er gekeken worden naar in hoeverre de verwachtingen overeenkomen met de perceptie van de consument met betrekking tot de ontvangen service (Shauchenka & Busłowska, 2010).

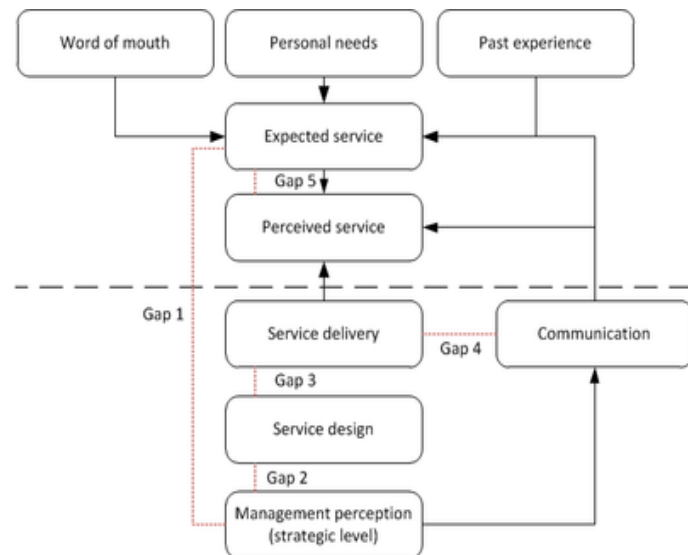
Volgens Cuthbert (1996) voldoet het onderwijs aan de criteria die kenmerkend zijn voor een dienstverlening. Onderwijs is een niet tastbaar en heterogeen product, waarbij de dienst gelijktijdig wordt geproduceerd en geconsumeerd. Cuthbert stelt ook dat de perceptie van de service van studenten ingewikkelder is dan de perceptie van de service van een bank of telefoonmaatschappij. Hij pleit dan ook voor het ontwikkelen voor een apart instrument dat geschikt is voor het meten van de servicekwaliteit binnen het onderwijs. Pariseau en McDaniel (1997) onderschrijven dit en geven als extra verklaring dat het contact van studenten met hun docent veel langduriger, intensiever en interactiever is dan bij andere diensten gebruikelijk is.

SERVQUAL-model

Een model waarin de verwachtingen en de perceptie van de consument een belangrijke rol spelen is het SERVQUAL-model, een afkorting van Service Quality (Parasuraman, et al., 1985). Het model is een raamwerk voor het doorgronden van de servicekwaliteit van de dienstverlening om de tekortkomingen in de dienstverlening aan de orde te stellen. Hierbij staat centraal dat de kwaliteit van dienstverlening gedefinieerd kan worden als het verschil tussen verwachtingen en perceptie. Het kwaliteitsverschil komt dan tot uiting in het verschil (gap) tussen de verwachte en ervaren service.

Het model identificeert 5 gaps, waarbij Zeithaml en Bitner (2002) mogelijke oplossingen hebben geformuleerd:

1. Beleid niet op consumenten(verwachtingen) gericht, waarbij het management geen goed beeld heeft van de verwachtingen van de klant. Hierbij is verder onderzoek wat betreft de behoeften van de klant noodzakelijk.
2. De klantverwachtingen, in de perceptie van het management, worden niet goed doorvertaald naar de dienstverlening. Hierbij dient er perceptie op de haalbaarheid van de klantwensen te worden ontwikkeld.
3. Verkeerde vertaalslag van regels naar werkzaamheden door medewerkers, waardoor het product of de dienst niet geleverd wordt volgens de specificaties. Er dient hier zorg te worden gedragen voor een goede procesflow (overdracht) tussen de processen (medewerkers) van het ene proces (afdeling) naar het andere proces (afdeling).
4. Externe communicatie (belofte) sluit niet aan bij dienstverlening. De communicatie wekt dan verkeerde verwachtingen. Goed verwachttingsmanagement kan dit voorkomen.
5. Uiteindelijk leiden de eerste vier gaps tot gap 5: verschillen tussen de door de consument verwachte dienst en de ervaren dienst. Het verschil tussen verwachte en werkelijk ervaren dienstverlening wordt uitgedrukt in de tevredenheid van de klant.

Figuur 1: SERVQUAL-model (Parasuraman, et al., 1985)

In de eerste SERVQUAL-onderzoeken (Parasuraman, et al., 1985), vonden de auteurs met behulp van factoranalyse 10 verschillende dimensies van de kwaliteit van diensten: betrouwbaarheid, responsiviteit, competentie, toegankelijkheid, hoffelijkheid, communicatie, geloofwaardigheid, zekerheid, het begrijpen of kennen van de klant en tastbare zaken. In 1988 bleek uit vervolgonderzoek (Parasuraman, et al., 1988) dat deze tien dimensies elkaar overlaptten en teruggebracht konden worden tot vijf dimensies. Hoewel het artikel zelf de volgorde Tangibles, Reliability, Responsiveness, Assurance en Empathy aanhoudt, zijn deze vijf dimensies later vooral bekend geworden onder het acroniem RATER:

- reliability (betrouwbaarheid), waarbij het gaat om het op tijd en consequent leveren van de dienst;
- assurance (geloofwaardigheid), hierbij is het van belang dat de werknemers hun kennis op een geloofwaardige manier kunnen overdragen aan de klant;
- tangibles (verschijningsvormen), daarbij gaat het om de aantrekkelijkheid van de fysieke aspecten van de dienstverlening;
- empathy (empathie), centraal staat hier het inlevingsvermogen van de dienstverlener;
- responsiveness (reactievermogen), draait om de snelheid van de service en de mate waarin de dienstverlener bereid is de klant te helpen.

Volgens de RATER-methode beoordelen klanten de kwaliteit van de dienstverlening door hun ervaringen te vergelijken met hun verwachtingen. Een bedrijf kan dan, toegepast op de RATER gebieden, een gap-analyse uitvoeren voor het meten van de kloof tussen de verwachtingen en ervaringen. Door deze kwaliteitsbeoordeling met behulp van de vijf RATER gebieden te meten, komt een organisatie er achter, waar het zichzelf kan verbeteren. Door middel van een multidimensionale aanpak kunnen tekortkomingen in dienstverlening, geïdentificeerd en verbeterd worden. Het doel is om deze kwaliteitscontrole te vertalen naar procesverbetering.

Er is ook kritiek op het SERVQUAL-model. Zo stelt Francis Buttle (1996) dat perceptie en beleving subjectief zijn en daardoor niet goed meetbaar, bovendien is er niet altijd een direct verband tussen service en kwaliteitsbeleving. Tot slot zou hetgeen dat gemeten wordt niet altijd betrekking hoeven hebben op servicekwaliteit, maar meer op klanttevredenheid. Naar aanleiding van eerdere kritieken in de marketingliteratuur, gaven de oorspronkelijke onderzoekers onder meer al aan dat de dimensionaliteit van het model per industrie geïdentificeerd zou moeten worden (Parasuraman, et al., 1993). Oliveira (2009) onderschrijft dit en stelt dat de algemene vragenlijst van SERVQUAL aangepast moet worden op het onderwijs. Dit moet gebeuren op een manier waarin het verbeteringsproces centraal staat. Stodnick en Rogers (2008) concluderen in hun onderzoek dat de SERVQUAL-schaal betrouwbaar en valide is binnen het onderwijs. De klantgerichte benadering van het model kan de dienstverleners helpen hun dienstverlening te verbeteren. Wanneer het model goed wordt toegepast ervaren de studenten een betere service, wat resulteert in beter opgeleide studenten. Dit is goed voor de reputatie van de onderwijsinstelling. In plaats van alleen te focussen op inhoudelijke elementen van de klasbeleving kan het model ook inzicht geven in welke gedragskenmerken de dienstverlener moet verbeteren.

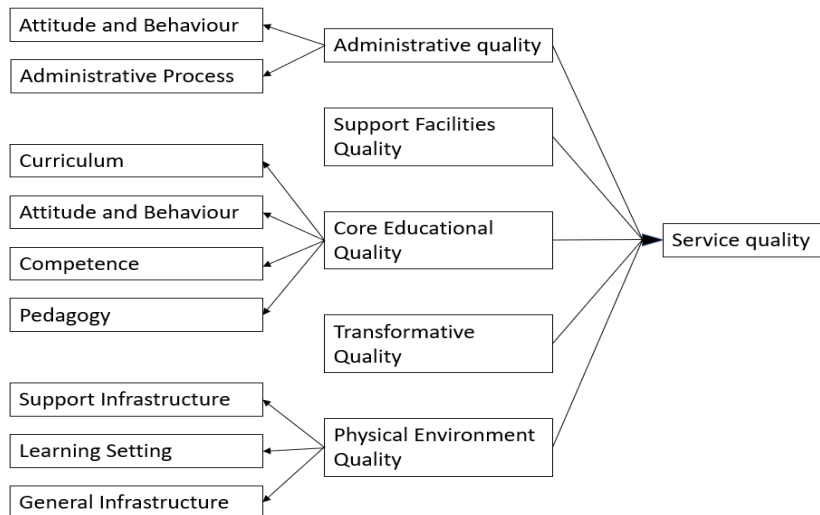
HESQUAL-model

Door toenemende internationalisering en marktwerking van het hoger onderwijs, moeten onderwijsinstanties de service voortdurend verbeteren. Vanuit dit oogpunt is het Higher Educational Service Quality model, oftewel HESQUAL-model, ontwikkeld (Teeroovengadum, et al., 2016). Het is een hiërarchisch model voor het meten van de kwaliteit van de dienstverlening in het hoger onderwijs, waarna er corrigerende maatregelen genomen kunnen worden. Dit gebeurt aan de hand van de vijf onderstaande primaire dimensies:

- de administratieve kwaliteit, waarbij het gaat om niet teveel bureaucratie, duidelijke procedures, goede communicatie met studenten en de mate van behulpzaamheid naar studenten;
- de kwaliteit van de fysieke omgeving, waarbij het gaat om de staat van de instellingen, de omgeving, de beveiliging, de bibliotheek en het sportcomplex;
- de kwaliteit van het kernonderwijs, waarbij het gaat om de kwaliteit, ervaring en behulpzaamheid van de docenten en de relevantie en kwaliteit van het curriculum;
- de kwaliteit van ondersteunende faciliteiten, waarbij zaken als goede bereikbaarheid, een café, verdiepingsprogramma's, beschikbare computers en printers belangrijk zijn;
- de transformatieve kwaliteit. Hierbij gaat het om de psychische ontwikkeling van studenten aan de hand van het onderwijs, zoals het ontwikkelen van het kritisch denkvermogen, controle over emoties, verantwoordelijkheid, onderzoek doen en het opdoen van werkveld gerelateerde vaardigheden.

Uit onderzoek blijkt dat bij de doorstroom, tussen het mbo en hbo, het kernonderwijs en de transformatieve kwaliteit ver uit elkaar liggen. Dit heeft betrekking op de ontwikkeling van studievaardigheden, zoals lezen, plannen, zelfstandigheid, discipline, samenwerken, diepgang en omgaan met grote hoeveelheden stof. Ook de stap van zeer (directief) begeleid leren naar onbegeleid zelfstandig studeren vraagt veel van de mbo-studenten op het hbo (Van Eck, et al., 2014).

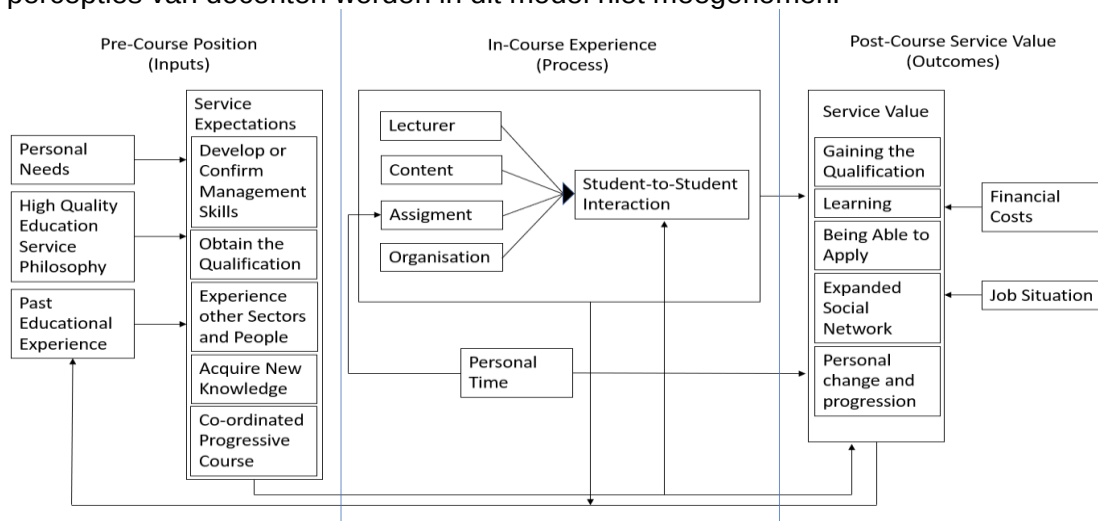
Een kanttekening bij het HESQUAL-model is dat de data zijn verzameld onder studenten uit het ontwikkelingsland Mauritius. Bovendien refereert het model niet direct aan verwachtingen en percepties van studenten. De auteurs waarschuwen, ondanks de eerder genoemde internationalisering van het onderwijs, daarom voor het generaliseren van de resultaten van het onderzoek. Echter, de auteurs geven ook aan dat de HESQUAL-attributen in hoge mate overeenkomen in verschillende culturen.

Figuur 2: HESQUAL-model (Teeroovengadum, et al., 2016)

Model of Service Quality in Higher Education

Een onderzoek van Clewes (2003) identificeert belangrijke aspecten in de beoordeling van de kwaliteit van de dienstverlening door studenten binnen het onderwijs. De auteur beschouwt daarbij de rol die verwachtingen spelen in dit proces. Verwachtingen worden uitgedrukt als gewenste service (Parasuraman, et al., 1993) voorafgaand aan een cursuservaring. Deze studie stelt dat de kwaliteit van de onderwijsservice, in dit geval van één module, voortkomt uit percepties van de proceskwaliteit plus de percepties van de servicewaarde (uitkomstkwaliteit). De bevindingen benadrukken drie verschillende fasen, ontwikkeld aan de hand van ervaringen van studenten, in de ervaring van een educatieve dienst. Ten eerste de pre-course positie. Ten tweede de in-course ervaring en ten derde de post-course service waardebeoordeling. Uit deze fasen is het onderstaande conceptueel model van de kwaliteit van de dienstverlening in het hoger onderwijs ontwikkeld. De percepties van docenten worden in dit model niet meegenomen.

Figuur 3: Model of Service Quality in Higher Education (Clewes, 2003)

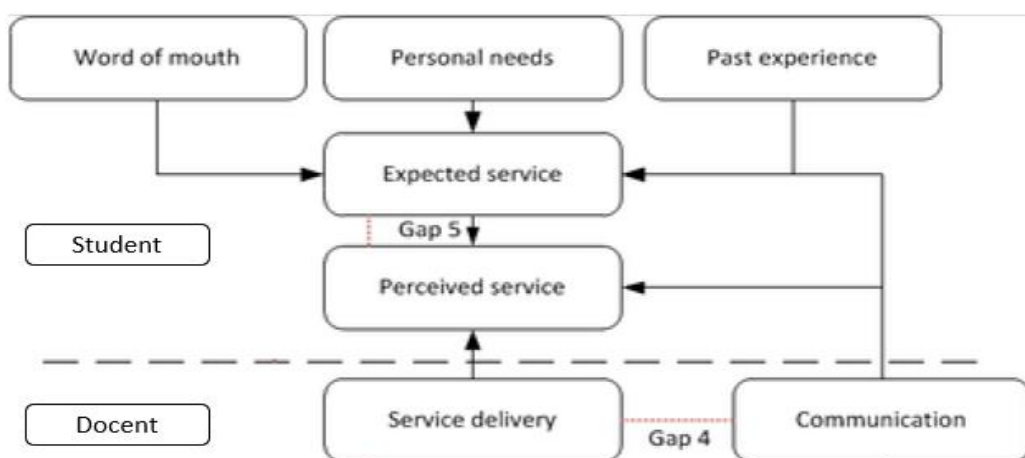
De eerste fase, de pre-course position, speelt zich af voorafgaand aan de module. Deze fase vormt de input voor het proces en concentreert zich op de serviceverwachtingen van de student. Net als bij het SERVQUAL-model beïnvloeden persoonlijke behoeften en ervaringen uit het verleden deze verwachtingen van studenten. De tweede fase, de in-course experience, speelt zich af tijdens de module. In deze fase stellen studenten satisfiers en dissatisfiers vast in hun beoordeling van de algehele servicekwaliteit. De derde fase, de post-course service value, geeft de uitkomst weer van de module in de ogen van de student. De studenten geven aan wat de service ze aan waarde heeft opgeleverd, waarna dit vergeleken kan worden met de verwachtingen voorafgaand aan de module. Deze resultaten van het serviceproces zijn een essentieel onderdeel van de evaluatie van de servicekwaliteit in het hoger onderwijs.

Het voordeel van dit model is dat de auteurs literatuur over servicekwaliteit en educatieve kwaliteit hebben gecombineerd. Het onderzoek is echter alleen toegepast op een business school, waardoor het de vraag is in hoeverre dit model te generaliseren is. Bovendien heeft het onderzoek plaatsgevonden onder parttime hoogopgeleide studenten, waardoor een bredere toepassing verder onderzocht zal moeten worden.

3.3 Onderzoeksmodel

Al met al is het SERVQUAL-model het meest omvattende model voor het meten van verwachtingen en percepties in het onderwijs, omdat het zowel de kant van de student als de onderwijsinstelling mee kan wegen. Bij de andere modellen is dit niet het geval. Door het generieke karakter is het SERVQUAL-model breed toepasbaar, maar niet specifiek ontworpen voor het onderwijs. Om het model beter te laten aansluiten op het onderwijs zijn de generieke factoren ingevuld aan de hand van het eerder besproken HESQUAL-model, Model of Service Quality in Higher Education en de RATER-methode. Op deze manier komen alle in het betoog geanalyseerde modellen terug in de uitwerking van het onderzoeksmodel.

Als onderzoeksmodel is een gedeelte van het SERVQUAL-model gebruikt. De aandacht gaat uit naar de verwachte en ervaren service in de ogen van de student en de geleverde service van de docent, waarbij ook de communicatie wordt meegenomen. Er kan dan sprake zijn van gap vier en gap vijf. Bovendien wordt er rekening gehouden met de factoren die de verwachtingen van het hbo in de ogen van de mbo-student veroorzaken. Deze factoren worden ook getoetst aan de hand van de vijf RATER-dimensies. Op deze manier wordt een beeld geschetst van de verwachtingen en percepties van de studenten binnen de doorstroom tussen het mbo en hbo.

Figuur 4: onderzoeksmodel, SERVQUAL-model (Parasuraman, et al., 1985)

Aan de hand van de in het theoretisch betoog beschreven modellen is het generieke onderzoeksmodel toe te spitsen op het onderwijs. Deze invulling van het onderzoeksmodel wordt per variabele vormgegeven. Hierbij wordt er eerst gekeken naar het ontstaan van de verwachtingen. Vervolgens gaat de aandacht uit naar de verwachte en ervaren service. Tot slot komt de geleverde service aan bod.

Ontstaan van verwachtingen

- Mond tot mond

Volgens Clewes (2003) is dit informatie, opgedaan uit het sociale netwerk van de student.

- Persoonlijke behoeften

De persoonlijke behoeften hebben betrekking op de begeleiding waar studenten behoefte aan hebben, zoals educatieve content, interactie tussen studenten, bepaalde tijd voor de opdrachten en de interactie met de docent. Tevens beslaat dit de motivatie om te studeren (Clewes, 2003). Teeroovengadum (2016) noemt hier baanperspectief, persoonlijke ontwikkeling en een uitbreiding van het sociale netwerk.

- Ervaringen uit het verleden

Clewes (2003) concretiseert dit naar educatieve ervaringen uit het verleden. Denk hierbij aan vooropleidingen, waarbij bijvoorbeeld een havist met hele andere verwachtingen zal beginnen aan het hbo dan een mbo-student.

- Communicatie

De communicatie van de dienstverlener, in dit geval de docent, heeft invloed op de verwachtingen van de student. Volgens Teeroovengadum (2016) heeft ook de communicatie van de administratie binnen een onderwijsinstelling invloed op deze verwachtingen. De communicatie zou moeten voldoen aan de vijf RATER-dimensies: betrouwbaarheid, geloofwaardigheid, verschijningsvormen, empathie en reactievermogen.

Verwachte en ervaren service

- Verwachte service

Verwachtingen worden uitgedrukt als gewenste service voorafgaand aan een cursuservaring en ontstaan aan de hand van de voorgaande punten. Volgens Teeroovengadum (2006) gaat het hierbij om de verwachte kwaliteit van de fysieke omgeving en het kernonderwijs. Het kernonderwijs bestaat uit de kwaliteit, ervaring en behulpzaamheid van de docenten en de relevantie en kwaliteit van het curriculum. De RATER-methode gaat hier dieper op in en stelt dat de beoordeling van de kwaliteit van de serviceverlener gebaseerd is op betrouwbaarheid, geloofwaardigheid, verschijningsvormen, empathie en reactievermogen. Clewes (2003) stelt dat de studenten ook verwachtingen hebben over wat de service oplevert, zoals baanperspectief, persoonlijke ontwikkeling en een uitbreiding van het sociale netwerk. Ook hebben de studenten verwachtingen over het didactisch verschil, verschil in moeilijkheidsgraad, verschil in normen en waarden en de benodigde vaardigheden. Dit heeft betrekking op de verwachte studievaardigheden, zoals lezen, plannen, zelfstandigheid, discipline, samenwerken, diepgang en omgaan met grote hoeveelheden stof. Ook de verwachting van de stap van zeer (directief) begeleid leren naar onbegeleid zelfstandig studeren valt hieronder (Van Eck, et al., 2014).

- Ervaren service

Teeroovengadum (2016) stelt dat de kwaliteit van de onderwijsservice voortkomt uit percepties van de proceskwaliteit plus de percepties van de servicewaarde (uitkomstkwaliteit) in vergelijking met de verwachtingen vooraf. Om deze vergelijking te kunnen maken wordt de ervaren service getoetst op dezelfde factoren als de verwachte service.

Geleverde service door docent

- Geleverde service

Hierbij gaat het om de daadwerkelijk geleverde service door de docent. Dit heeft invloed op de ervaren service door de studenten en moet daardoor zo veel mogelijk aansluiten bij de verwachtingen van de student. Hierbij is de communicatie over de te leveren service cruciaal. Daarom is het belangrijk dat de dienstverlener voldoet aan de RATER-dimensies om geloofwaardig te kunnen communiceren met de studenten.

3.4 Hypothesen

Aan de hand van het onderzoeksmodel zijn de onderstaande hypothesen geformuleerd, gespecificeerd voor de doorstroom tussen het mbo en hbo. Bij de geformuleerde hypothesen is het uitgangspunt een gap tussen de verwachte doorstroom en de ervaren doorstroom van het mbo naar het hbo in de ogen van de student.

Hypothese 1

De communicatie van de mbo-en hbo-docenten naar mbo-studenten wekt verkeerde verwachtingen wat betreft de overstap van mbo naar hbo.

Hypothese 2

Door een minder directieve begeleiding van de hbo-docenten hebben de mbo-studenten moeite met de overstap tussen mbo en hbo.

Hypothese 3

De mbo-studenten hebben een achterstand op havisten wat betreft de vaardigheden die nodig zijn om het hbo succesvol af te ronden.

3.5 Operationalisatie

De hypothesen worden geoperationaliseerd en getoetst in de vorm van een kwalitatief onderzoek. In dit onderzoek zijn zowel de verwachtingen van potentiële doorstromers als de ervaringen van huidige doorstromers in kaart gebracht. Hierbij gaat het om de verwachtingen die studenten hebben van het hbo, zoals het didactisch verschil, verschil in moeilijkheidsgraad, verschil in normen en waarden en van de benodigde vaardigheden. Deze vaardigheden hebben betrekking op lezen, plannen, zelfstandigheid, discipline, samenwerken, diepgang en omgaan met grote hoeveelheden stof. Ook de stap van zeer (directief) begeleid leren naar onbegeleid zelfstandig studeren vraagt veel van de mbo-studenten op het hbo. Op deze factoren wordt in de deskresearch en fieldresearch dieper ingegaan. Ook gaat het om de verwachte kwaliteit van de fysieke omgeving en het kernonderwijs. De kwaliteit van het kernonderwijs bestaat uit de kwaliteit, ervaring en behulpzaamheid van de docenten en de relevantie en kwaliteit van het curriculum. Aan de hand van RATER-methode wordt er dieper ingegaan op de beoordeling van de kwaliteit van de serviceverlener op basis van betrouwbaarheid, geloofwaardigheid, verschijningsvormen, empathie en reactievermogen.

Door deze verwachtingen en ervaringen met elkaar te vergelijken wordt het duidelijk of er sprake is van een gap. Om deze eventuele gap te verklaren zijn drie hypothesen opgesteld. Zo is er bij de studenten onderzocht welke verwachtingen de communicatie van docenten oproept bij mbo-studenten, waarna er aan de hbo-studenten is gevraagd of dit beeld realistisch is. Aan zowel studenten als docenten is de mate van betrokkenheid in de begeleiding van de docenten gevraagd. Dit is vervolgens met elkaar te vergelijken aan de hand van de RATER-methode. Bovendien is er onderzoek gedaan naar het verschil in de eerder genoemde benodigde vaardigheden tussen het mbo en hbo om zo eventuele tekortkomingen van mbo-studenten op havisten te achterhalen. Vervolgens is gevraagd of de mbo-studenten hier problemen in ondervinden op het hbo.

H4 Methodische verantwoording

Dit hoofdstuk beslaat de methodische verantwoording van zowel de deskresearch als de fieldresearch. Tot slot wordt er dieper ingegaan op de betrouwbaarheid en validiteit van het kwalitatief onderzoek.

4.1 Opzet en methodiek

Deskresearch

In de deskresearch zijn er secundaire data verzameld en geanalyseerd. Het gaat hier om gegevens die door andere onderzoekers verzameld zijn. Een aantal deelvragen zijn beantwoord aan de hand van deze deskresearch:

- Hoe kan de aansluiting tussen onderwijsniveaus worden verbeterd?
- Hoe kan de kwaliteit van de keuzes van mbo-studenten ten aanzien van de doorstroom naar het hbo worden verbeterd?
- Wat zijn verklaringen voor een niet-succesvolle doorstroom op basis van eerdere onderzoeken?
- Wat is de kijk van de overheid op de doorstroom mbo-hbo?
- Wat zijn mogelijke maatregelen of adviezen voor het verbeteren van de doorstroom van het mbo naar hbo op basis van eerdere onderzoeken?
- Welke initiatieven worden er genomen door ROC Mondriaan voor een succesvollere doorstroom tussen mbo en hbo?

Om de bovenstaande deelvragen te beantwoorden is er gebruikt gemaakt van:

- eerdere onderzoeken over de doorstroom mbo-hbo;

Tabel 1: bronnen eerdere onderzoeken

Luken, t., Newton, I. (2004). Loopbaanbegeleiding bij de doorstroom van MBO naar HBO. NOA/VU, Amsterdam.
Mulder, J., De Witte, K., Sneyers, E., Peters, & Klarus, R. (09-2016). Doorstroom mbo-hbo verbeteren: hoe doen scholen dat? Een inventarisatie bij veertien mbo-en hbo-instellingen, NRO-onderzoek, ecbo, 2016-2019.
Van Eck, F., Bhawanidin, S., Klinkhamer & M., Terpstra, I. (28-02-2014). Onderzoeksrapport: Doorstroom bevordering Verpleegkunde mbo N4 naar hbo N5, ROC Mondriaan, Leidschenveen.
HHS: team Monitoring & Kwaliteit. (april 2017). Rapportage 100 dagen Haagse Hogeschool, Haagse Hogeschool, Den Haag.
StudentLab. (03-11-2017). StudentLab doorstroom mbo-hbo, Studentplannen voor een betere doorstroom van mbo naar hbo. Geraadpleegd op 17 maart 2018, van https://www.dus-i.nl/subsidies/d/doorstroom-mbo-hbo/documenten/publicaties/2017/05/14/studentlab-brochure

- huidige plannen van de overheid en onderwijsinstellingen.

Tabel 2: bronnen huidige overheidsplannen en implementatieplannen ROC Mondriaan

Bussemaker, M. (10-03-2017). Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 24 februari 2017, nr. MBO/1065470, houdende regels voor subsidieverstrekking voor verbetering van het studiesucces van mbo-gediplomeerden in het eerste jaar van het hbo (Subsidieregeling doorstroom mbo-hbo). Geraadpleegd op 17 maart 2018, van https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-13006.html
Rijksoverheid. (15-05-2017). Succesvoller van mbo naar hbo. Geraadpleegd op 17 maart 2018, van https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2017/05/15/succesvoller-van-mbo-naar-hbo
Romme, R. (29-11-2016). Kwalificatiestructuur, geraadpleegd op 4 juni 2018, van https://www.mboraad.nl/themas/kwalificatiestructuur
ROC Mondriaan. (2018c). Subsidieaanvraag voor verbetering van het studiesucces van mbo-gediplomeerden in het eerste jaar van het hbo (Subsidieregeling doorstroom mbo-hbo), ROC Mondriaan, Den Haag.

Bovendien is gekeken naar het begrip 'aansluiting' binnen de context van het onderwijs tussen het mbo en hbo (Asselt, 2006). Daarnaast is er gekeken naar hoe de kwaliteit van de studiekeuzes verbeterd kan worden van de deelnemers ten aanzien van de doorstroom tussen het mbo en hbo (Luken & Newton, 2004). Hierbij is de centrale vraag: hoe kan de kwaliteit van studiekeuzes van deelnemers t.a.v. de doorstroom mbo-hbo verbeterd worden?

Fieldresearch

Naast deskresearch is er fieldresearch uitgevoerd onder mbo en hbo docenten en studenten in de vorm van kleine focusgroepen en duo-interviews. Het onderzoek is afgebakend tot de doorstroom van mbo-welzijn naar hbo-welzijn, waarbij het proces kwalitatief van aard is. Dit houdt in dat deze methodiek diepgang geeft in de verkregen informatie over motivatie, mening, wensen en behoeften van de respondenten ten aanzien van de doorstroom mbo-hbo. De interviews hebben gemiddeld één uur in beslag genomen en zijn allen afgenomen tussen 24 maart en 24 april.

Studenten

Voor dit kwalitatief onderzoek zijn derdejaars/laatstejaars studenten mbo-welzijn geïnterviewd. Op het hbo zijn eerste-, tweede- en derdejaars doorstromers binnen welzijn geïnterviewd. De respondenten van het mbo met doorstroomwens zijn gevraagd naar hun verwachtingen en motivatie wat betreft doorstuderen. Bij de hogescholen zijn doorstromers benaderd om hun ervaringen over de doorstroom tussen het mbo en hbo te delen en te vertellen over de service die zij hebben gemist. Deze interviews met studenten hebben plaatsgevonden in kleine focusgroepen van drie studenten per groep. Er is gekozen voor deze kleine focusgroepen, zodat de respondenten op elkaars antwoorden kunnen voortbouwen om zo tot een concreet advies te komen aan de opdrachtgever. Het nadeel van een focusgroep kan zijn dat de respondenten niet vrijuit durven antwoorden, maar bij het toegankelijke onderwerp 'doorstroom mbo-hbo' heeft dit geen problemen veroorzaakt. Om toch genoeg diepgang te krijgen in de interviews is gekozen voor de kleinst mogelijke focusgrootte. In totaal zijn er acht focusgroepen gehouden onder studenten, waarvan vier van het mbo en vier van het hbo. Met twaalf respondenten per onderwijsinstelling is er diepgaande informatie verkregen. De verwachting is dat een groter aantal respondenten geen extra inzichten op had geleverd. De praktijk wijst namelijk uit, dat meer dan acht gesprekken bij dezelfde steekproef weinig nieuwe inzichten oplevert. De reacties beginnen zich te herhalen en er treedt 'verzadiging' op in de gegeven antwoorden. In vier tot acht gesprekken vergaar je 80% van de informatie, maar er is gekozen voor een groter aantal voor extra zekerheid (Topscriptie, z.d.). Bovendien was het door de hoge efficiëntie van een focusgroep mogelijk om meer respondenten te interviewen.

Docenten

De docenten zijn geïnterviewd in duo interviews om de succes- en faalfactoren van de doorstroom vast te stellen. Er zijn vier doorstroomklassen mbo-hbo, waarvan vier mbo docenten zijn geïnterviewd. Op de Haagse Hogeschool zijn er ook vier docenten geïnterviewd, die eerstejaars doorstromers in hun mentorklas hebben. De docenten zijn in duo's geïnterviewd om zo voort te kunnen bouwen op elkaars antwoorden. Er is gekozen voor vier duo interviews, omdat de studenten centraal staan en door het beperkt aantal docenten dat een doorstroomklas begeleidt.

4.2 Werving en selectie respondenten

Voor de werving van de respondenten op het mbo is er persoonlijk contact gezocht met de studenten en docenten. Via contacten op de Haagse Hogeschool, opgedaan tijdens het doorstroomtraject, zijn hbo-studenten en hbo-docenten respondenten geworven. Zie bijlage 4 voor een uitgebreid respondentenschema. Voor de hbo-studenten waren VVV-bonnen ten waarde van €5 beschikbaar om de werving te bevorderen.

Tabel 3: Overzichtsschema respondenten

	Mbo	Hbo (1 ^e jaars)	Hbo (2 ^e -en 3 ^e jaars)
Studenten	12 respondenten = 4 focusgroepen	9 respondenten = 3 focusgroepen	Één 2 ^e jaars respondent Twee 3 ^e jaars respondent = 1 focusgroep
Docenten	4 respondenten = 2 duo interviews	4 respondenten = 2 duo interviews	

Selectiecriteria

Criteria mbo-studenten

- Student ROC Mondriaan
- Studie binnen welzijn
- Derdejaars mbo
- Doorstroomwens naar hbo
- Volgt het doorstroomtraject mbo-hbo

Criteria hbo-studenten

- Student Haagse Hogeschool
- Studie binnen welzijn
- Doorgestroomd vanuit het mbo

Criteria mbo-docenten

- Docent welzijn ROC Mondriaan
- Docent doorstroomtraject mbo-hbo
- Slb'er van derdejaars mbo-welzijn studenten

Criteria hbo-docenten

- Docent welzijn Haagse Hogeschool
- Slb'er van eerstejaars hbo-welzijn

4.3 Betrouwbaarheid & validiteit

Een betrouwbaar en valide onderzoek is van belang voor een goed eindproduct. Er zijn verschillende acties ondernomen om deze betrouwbaarheid en validiteit te waarborgen, zie bijlage 1 voor een toelichting van de onderstaande punten.

Tabel 4: Betrouwbaarheid en validiteit

Betrouwbaarheid	Validiteit
Verbatims	Uitgeschreven vragenlijst
Audio en video opnames	Vragenlijst gebaseerd op literatuur
Reservering kleine en rustige interviewruimtes	Open vragen en niet suggestief
Analyseschema's	Samenvatten en doorvragen
Objectieve respondenten	Vragenlijst afgestemd per onderzoeksdoelgroep
Ruime steekproef	
Face-to-face interviews	

H5 Onderzoeksresultaten deskresearch

In de deskresearch zijn er secundaire data verzameld en geanalyseerd. Het gaat hier om gegevens die door andere onderzoekers verzameld zijn. Een aantal deelvragen is beantwoord aan de hand van de deskresearch.

5.1 Eerdere onderzoeken

Er is veel onderzoek gedaan naar de doorstroom tussen het mbo en hbo in het algemeen. Er wordt op basis van deze onderzoeken dieper ingegaan op een optimale aansluiting, de kwaliteit van studiekeuzes, verklaringen voor een niet-succesvolle doorstroom en een aantal concrete ideeën voor het verbeteren van de doorstroom.

5.1.1 Aansluiting

Van Asselt (2006) heeft onderzoek gedaan naar het begrip 'aansluiting' binnen de context van het onderwijs. Hij stelt dat binnen de kwaliteit van het onderwijs begrippen als aansluiting, doorstroom en ketenbeheer steeds belangrijker worden. Er zijn twee grote verschillende opvattingen over aansluiten. Er wordt gesteld dat het de zorg is voor goede aansluiting op eerder verworven kennis en vaardigheden. Volgens de tweede opvatting is het vooral het probleem van de student om zich voldoende te oriënteren op een keuze voor een vervolgfase in de studie.

Door de ingezette deregulering van de overheid komt de verantwoordelijkheid voor aansluitende leerwegen in de onderwijsketen meer bij de onderwijsinstellingen zelf te liggen. De mate van succes in de doorstroom tussen verschillende deelsystemen, oftewel opleidingsniveaus, wordt beïnvloed door de wijze waarop de aansluiting tussen deze deelsystemen verloopt. Van Asselt stelt dat de meeste deelsystemen nog te examengerichtheid zijn. Echter, het werken aan een goede aansluiting tussen de deelsystemen kan niet door één deelsysteem worden aangepakt. Het is belangrijk dat de hele keten het belang inziet van een goede aansluiting tussen de verschillende deelsystemen en er een ketenbesef ontstaat.

5.1.2 Kwaliteit van keuzes

Luken en Newton hebben onderzoek gedaan naar de kwaliteit van studiekeuzes van mbo-studenten wat betreft de doorstroom van het mbo naar het hbo (Luken & Newton, 2004). Zij concluderen dat de modale mbo'er keuzes maakt t.a.v. de doorstroom naar het hbo op een verre van optimale wijze. Dit proces kan als volgt gekarakteriseerd worden:

- vaak is er geen sprake van een proces, maar eerder een impulsieve keus voor de deadline;
- de overwegingen en keuzes zijn nauwelijks rationeel, hierbij spelen toevalligheden een belangrijkere rol dan informatie;
- de beelden waarop de keuzes gebaseerd zijn, zijn doorgaans onvolledig en dekken onvoldoende de realiteit;
- de motieven achter een studiekeuze hebben weinig met de inhoud van de opleiding of het aansluitende beroep te maken; hier hebben extrinsieke en negatieve motieven meer invloed.

Volgens Luke en Newton is een goed keuzeproces, vertrouwen in de gemaakte keuze, een toekomstperspectief en intrinsieke motivatie doorslaggevend om succesvol door te stromen. Ze stellen dat het daardoor geen wonder is dat het zo vaak mis gaat met de doorstroom mbo-hbo en pleiten voor een verbetering van de loopbaanbegeleiding. De prioriteit van deze loopbaanbegeleiding moet worden verhoogd, omdat loopbaanontwikkeling een essentieel aspect van het onderwijs- en leerproces is in de beroepskolom.

De voorlichting en begeleiding moeten verder gaan dan informatieoverdracht. De student moet concrete ervaringen opdoen met de mensen, boeken, opdrachten en situaties waarmee hij of zij in de toekomst op het hbo te maken kan krijgen. Wat betreft de loopbaanbegeleiding wordt gesteld dat deze momenteel vaak niet aansluit bij de behoefte van de mbo-student. Vaak blijft het in de begeleiding nog bij voorlichting. De onderzoekers hebben enkele aanbevelingen gedaan over waar goede voorlichting en studieloopbaanbegeleiding aan moet voldoen.

Voorlichting:

- moet duidelijk zijn, realistisch en niet wervend;
- moet overzicht bieden van de mogelijkheden en antwoord geven op de vragen van studenten;
- moet niet blijven bij brochures, internetpagina's en verhalen.

Goede begeleiding is:

- systematisch: Er moet beleid komen, zodat het niet van het toeval afhangt of een leerling een gesprek of voorlichtingsles krijgt;
- methodisch: begeleiding moet aansluiten bij vragen van studenten en de instrumenten moeten, gebaseerd op theoretische inzichten en modellen, rationeel worden ingezet;
- longitudinaal: de begeleiding moet vroeg starten en continu zijn en het moet niet op het keuzemoment gericht zijn, maar op het leerproces;
- goed-gefaciliteerd: er moeten voldoende middelen zoals: computers, informatiesystemen en gesprekskamers beschikbaar zijn;
- professioneel: de begeleiders moeten goed opgeleid zijn en dit moeten ze onderhouden met bijscholing en intervisie;
- persoonlijk: de begeleiders moeten oprechte persoonlijke belangstelling voor de leerlingen hebben;
- prikkelend: deze belangstelling moet zich uiten in stimulerende vragen die aan leerlingen worden gesteld.

5.1.3 Verklaringen niet succesvolle doorstroom

Uit onderzoek van het NRO (Mulder, et al., 2016) en de Haagse Hogeschool (HHS, 2017) naar de doorstroom van mbo-studenten naar het hbo blijkt dat uitstromende of switchende mbo-studenten in vergelijking met mbo'ers die blijven studeren:

- vaker bij aanvang al twijfelen of ze de juiste opleidingskeuze hebben gemaakt;
- minder goed hebben nagedacht over hun studiekeuze;
- vaker achteraf aangeven dat hun verwachtingen niet aansloten bij hun ervaringen;
- zich vaker niet thuis voelen op het hbo (sense of belonging);
- vaak moeite hebben met plannen, zelfstandig werken en samenwerken.

In eigen onderzoek van ROC Mondriaan (Van Eck, et al., 2014) geven oud-studenten aan dat het niveauverschil tussen het mbo en hbo als problematisch wordt ervaren, want het gat is te groot wat betreft:

- algemene studievoordigheden met betrekking tot lezen, plannen, zelfstandigheid, discipline, samenwerken, diepgang, omgaan met grote hoeveelheden stof;
- onderzoeksvaardigheden;
- van zeer begeleid leren naar onbegeleid zelfstandig studeren; dit vraagt veel gewenning en discipline;
- het verschil in beroepsbeeld tussen het mbo en hbo, dat de student vaak niet helder voor ogen heeft.

Ook wordt relatief vaak doorgestroomd door studenten die het mbo makkelijk hebben gedaan. Veel studenten verwachten dat het hbo hen dan ook gemakkelijk af zal gaan.

Uit onderzoek van NOA en de VU (Luken & Newton, 2004) blijkt dat het hbo weinig weet van het mbo en andersom. Het hbo-personeel is onvoldoende bekend met de mbo-kwalificaties en het mbo-personeel heeft te weinig kennis van de hbo-profielen.

De meeste studenten in het onderzoek van Luke en Newton geven aan dat ze in het mbo niet zijn voorbereid op het onderwijs in het hbo. Echter, dit betekent niet dat niemand succesvol doorstroomt van het mbo naar het hbo. Wanneer de wil sterk genoeg is dan volgen inzet, discipline, doorzetten en succes vaak vanzelf. De ontbrekende vaardigheden kunnen dan voor een groot deel worden gecompenseerd met een hoge motivatie. Een kleine groep doorstromers kan juist een gebrek aan motivatie compenseren met hoog ontwikkelde vaardigheden.

5.1.4 Adviezen verbetering doorstroom

StudentLab heeft op basis van onderzoek verschillende ideeën ontwikkeld voor het succesvoller laten verlopen van de doorstroom mbo-hbo, waarvan een aantal ideeën kort wordt uitgelicht (StudentLab, 2017). De onderstaande ideeën zijn getoetst in dit kwalitatief onderzoek en/of reeds overgenomen door ROC Mondriaan.

Persoonlijk coachingsprogramma

De huidige studieloopbaanbegeleiding is vaak onpersoonlijk en onvoldoende gericht op de dromen en ambities van studenten. Daarom is er een plan ontwikkeld voor kleinschalige coaching door goed geïnformeerde en getrainde coaches. Daarmee worden studenten geholpen om hun persoonlijke doelen te ontdekken, te realiseren en de juiste vervolgstudie te kiezen.

Curriculum 4,5

Het eindniveau van het mbo en het startniveau van het hbo liggen te ver uit elkaar. Dit plan brengt docenten uit mbo en hbo bij elkaar, om samen een aanvullend curriculum in het mbo te ontwikkelen en een keuzedeel waarin mbo-studenten hbo-studievaardigheden kunnen opdoen.

Samenwerken in echte projecten

De kloof tussen mbo en hbo is groot. Het doel van dit plan is om doorstromers hbo-vaardigheden aan te leren, door in de laatste twee jaar van het mbo te werken aan praktijkopdrachten op hbo-niveau in samenwerking met hbo-studenten. Studenten kunnen zich daardoor beter oriënteren op de studiekeuze en zijn beter voorbereid op het zelfstandige en planmatige studeren op het hbo.

Study Together App

Mbo'ers hebben vaak geen goed beeld van het hbo. Met de Study Together-app kunnen studenten proefstuderen, oefenen met lesstof op hbo-niveau, vragen stellen aan hbo-studenten, relevante informatie vinden en op de hoogte gehouden worden van belangrijke evenementen. Zo weet de mbo-student wat er kan worden verwacht van het hbo.

De lessen-database

Mbo-studenten beginnen vaak met verkeerde verwachtingen aan het hbo, want mbo-docenten weten niet altijd goed hoe ze studenten op het hbo kunnen voorbereiden. Een online lessen-database die mbo-docenten kunnen gebruiken bij de studie- en loopbaanbegeleiding zou een deel van de oplossing kunnen zijn.

Studentmentoren

Mbo-studenten hebben vaak een onjuist beeld van het hbo en hun kansen op studiesucces. In het plan krijgen zij daarom een hbo-student als mentor, die hen begeleidt in de overgang van eind-mbo naar begin-hbo. Zo worden studenten op tijd wegwijs gemaakt in het hbo en kunnen ze bij studieproblemen gemakkelijker hulp vragen.

5.2 Huidige plannen

De overheid subsidieert initiatieven voor de verbetering van de doorstroom tussen het mbo en hbo. ROC Mondriaan gebruikt deze subsidie voor verschillende initiatieven.

5.2.1 Overheid

De overheid kent subsidies toe aan onderwijsinstellingen om de doorstroom tussen mbo en hbo te bevorderen. Ook is het voor mbo's verplicht gesteld om keuzedelen aan te bieden, al dan niet gericht op de doorstroom.

Subsidies

De overheid vindt een goede doorstroom van het mbo naar het hbo en van de middelbare school naar het hoger onderwijs cruciaal. Hierbij is een goede samenwerking tussen de verschillende onderwijssectoren belangrijk voor het studiesucces van de studenten. Minister Bussemaker heeft daarom hogescholen en universiteiten opgeroepen om zich in te zetten voor een betere overgang tussen onderwijssectoren. Bovendien moet de samenwerking verbeterd worden met scholen en mbo's in de regio. Voor deze verbetering van de regionale samenwerking wordt er voor de jaren 2018-2021 €32 miljoen beschikbaar gesteld (Rijksoverheid, 2017).

Naast deze investering zet de overheid voor de bevordering en het succesvoller laten verlopen van de doorstroom in op het verstrekken van subsidies aan mbo's. Deze subsidies worden verstrekt aan onderwijsinstellingen met eigen initiatieven voor het verbeteren van de doorstroom mbo-hbo. Voor de eerste aanvraagperiode in 2017 was een bedrag van €4 miljoen beschikbaar. Voor de tweede aanvraagperiode in 2018 is dit gestegen naar €7 miljoen. Het doel van deze subsidie is om het studiesucces van studenten met een mbo-diploma in het eerste hbo-studiejaar te verbeteren. Dit kan met activiteiten die de overstap van het mbo naar het hbo makkelijker maken. De subsidie is bedoeld voor activiteiten in mbo jaar twee en drie en in het eerste studiejaar van het hbo (Bussemaker, 2017).

Keuzedelen

Vanaf 1 augustus 2016 zijn nieuwe opleidingen in het mbo gebaseerd op een nieuw kwalificatiedossier en één of meerdere keuzedelen. Een keuzedeel is een onderdeel van de beroepsopleiding dat naast de kwalificatie staat. De kwalificatie bestaat uit een basis- en profieldeel. Keuzedelen zijn een verrijking van de kwalificatie en kunnen voor de student verbredend of verdiepend zijn of bijdragen aan een betere doorstroom naar een vervolgopleiding. Echter, een keuzedeel in het mbo moet op mbo-niveau worden getoetst, ook wanneer het gaat om een keuzedeel doorstroom mbo-hbo. Scholen bepalen zelf welke keuzedelen worden opgenomen in het onderwijsaanbod. Het keuzedeel vormt een verplicht onderdeel van het onderwijs en de examinering, maar telt vanaf 1 augustus 2020 pas verplicht mee voor het mbo-diploma van de student (Romme, 2016).

5.2.2 ROC Mondriaan

ROC Mondriaan heeft op basis van een toegekende subsidie van de overheid drie plannen uitgekozen van StudentLab. Hier wordt het doel dat ROC Mondriaan heeft met deze plannen uitgelicht. Bovendien is ROC Mondriaan dit jaar gestart met het keuzedeel: voorbereiding hbo.

Keuzedeel voorbereiding hbo

Om de doorstroom succesvoller te laten verlopen biedt ROC Mondriaan in samenwerking met de HHS en Inholland het keuzedeel voorbereiding hbo aan binnen welzijn. Het keuzedeel is een onderdeel van de herziene kwalificatiedossiers vanaf 1 augustus 2016. De invulling van het keuzedeel is aan de onderwijsinstelling zelf, waarna ROC Mondriaan gekozen heeft hier een doorstroomtraject van te maken. Het doorstroomtraject is dit schooljaar (2017-2018) voor het eerst van start gegaan en bestrijkt twee periodes, naast het lesprogramma en de examens, in het derde en tevens laatste jaar van de opleiding. De eerste periode richt zich hierbij op de oriëntatie op het hbo en in de tweede periode gaat het om de voorbereiding op het hbo. In deze tweede periode vindt het keuzedeel de ene week op het hbo plaats en de andere week op het mbo. Op het hbo maken de studenten kennis met het hbo en op het mbo kunnen de studenten werken aan hun opdrachten. De lessen nemen drie uur in beslag. Er is aan de mbo-studenten en mbo-docenten in het kwalitatief onderzoek gevraagd hoe zij dit keuzedeel ervaren en wat beter kan.

Implementatieplannen

Uit de subsidieaanvraag van ROC Mondriaan (2018c) blijkt dat er subsidie is aangevraagd en inmiddels toegekende voor de volgende drie ideeën (zie hoofdstuk 5.1.4) van StudentLab:

- persoonlijk coachingsprogramma;
- curriculum 4,5;
- samenwerken in echte projecten.

5.3 Conclusie

Van Asselt (2006) stelt dat alle opleidingsniveaus zich verantwoordelijk moeten voelen om een optimale aansluiting tussen de deelsystemen te bewerkstelligen. Elk deelsysteem moet zich verantwoordelijk voelen voor een optimale aansluiting, waarbij nauw moet worden samengewerkt met de relevante opleidingsniveaus.

Volgens Luken & Newton (2004) moet de voorlichting en begeleiding van mbo-studenten verder gaan dan informatieoverdracht. De student moet concrete ervaringen opdoen met de mensen, boeken, opdrachten en situaties waarmee hij of zij in de toekomst op het hbo te maken kan krijgen. Wat betreft de loopbaanbegeleiding wordt gesteld dat deze momenteel vaak niet aansluit bij de behoefte van de mbo-student. Vaak blijft het in de begeleiding nog bij voorlichting. Deze voorlichting moet duidelijk, realistisch, niet-wervend, overzichtelijk, systematisch, professioneel, vroeg gestart en continu zijn.

Uit onderzoek blijkt dat er een groot gat zit tussen het mbo en hbo (Van Eck, et al., 2014). Dit gat heeft betrekking op algemene studievastigheden, onderzoeksvastigheden, minder directieve begeleiding, geen helder beroepsbeeld en onderschatting. Luken en Newton (2004) geven ook aan dat het hbo weinig weet van het mbo en andersom.

ROC Mondriaan is in het schooljaar 2017-2018 gestart met het doorstroomtraject als keuzedeel. Daarbij is er subsidie toegekend voor de volgende implementatieplannen van StudentLab:

- persoonlijk coachingsprogramma;
- curriculum 4,5;
- samenwerken in echte projecten.

H6 Onderzoeksresultaten fieldresearch

In dit hoofdstuk zijn de resultaten weergegeven van het kwalitatief onderzoek. De resultaten zijn verdeeld onder de verwachtingen van het hbo en de ervaringen op het mbo en hbo. Deze resultaten zijn gebaseerd op analyseschema's (zie bijlage 3) en verbatims (zie bijlage 5). Eerst zijn de hypothesen getoetst.

6.1 Toetsing hypothesen

Op basis van de fieldresearchresultaten is getoetst of de hypothesen worden aangenomen of verworpen. Deze uitwerking van de hypothesen geeft tevens een samenvatting weer van de belangrijkste resultaten.

Hypothese 1

De communicatie van de mbo-docenten en hbo-docenten naar mbo-studenten wekt verkeerde verwachtingen wat betreft de overstap van mbo naar hbo.

Hypothese 1 wordt verworpen. Het is niet te stellen dat de communicatie van docenten een verkeerde verwachtingen oproept van het hbo, want de mbo-studenten kunnen een vrij volledig beeld schetsen. Wanneer een mbo-docent aangeeft dat het hbo veel zwaarder is, wordt dit vaak met een korrel zout genomen door de mbo-studenten. Onder andere doordat de studenten niet vertrouwen in de hbo-deskundigheid van mbo-docenten. De mbo-docenten onderschrijven dat veel slb'ers geen volledig beeld hebben van het hbo. Bij hbo-docenten winnen de studenten vooral informatie in over de inhoud van de opleiding. Informatie over het studeren zelf wordt ingewonnen bij vrienden, familie en studenten.

Hypothese 2

Door een minder directieve begeleiding van de hbo-docenten hebben de mbo-studenten moeite met de overstap tussen mbo en hbo.

Hypothese 2 wordt aangenomen. De mbo-docenten willen heel veel doen voor hun studenten en reiken alles aan in duidelijke kaders. Daarentegen besteden hbo-docenten minder tijd aan individuele begeleiding van studenten en stellen minder duidelijke kaders. Dit vraagt om veel zelfstandigheid van de studenten. Echter, deze zelfstandigheid hebben de mbo-studenten door de directieve begeleiding op het mbo niet ontwikkeld tot hbo-niveau. Dit bemoeilijkt de doorstroom naar het hbo voor mbo-studenten. De hbo-docenten gaven aan dat mbo-studenten vaak gemotiveerd zijn voor de opleiding, omdat ze door de praktijkervaring weten waar ze het voor doen. Echter, de studenten met ernstige houdingsproblematiek zijn tevens de mbo'ers. Ze zijn minder schools opgevoed. De havisten zijn vaak wat braver. De houdingsproblematiek uit zich in niet gewend zijn lang te lezen en luisteren, niet-respectvol zijn tegen docenten en zich niet houden aan de huisregels.

Hypothese 3

De mbo-studenten hebben een achterstand op havisten wat betreft de vaardigheden die nodig zijn om het hbo succesvol af te ronden.

Hypothese 3 wordt aangenomen. Het mbo is erg examen-en praktijkgericht qua begeleiding en toetsing van vaardigheden. Dit gaat ten koste van de benodigde vaardigheden op het hbo. De mbo-studenten hebben een achterstand qua taalvaardigheid, leesvaardigheid, omgaan met veel stof, plannen, zelfstandigheid, inzicht en samenwerken. De theoretisch geschoolde havisten hebben op de havo een betere basis meegekregen wat betreft deze vaardigheden.

6.2 Verwachtingen van het hbo

Dit betreft de verwachtingen over de doorstroom naar het hbo van de mbo-student met doorstroomwens. In deze paragraaf wordt ingegaan op de inhoud en het ontstaan van deze verwachtingen.

6.2.1 Verwachtingen

De verwachting van het hbo is onderverdeeld in de verwachting van de didactiek, moeilijkheidsgraad, normen & waarden, vaardigheden en begeleiding.

“Ik denk niet dat de docenten op het hbo gaan vragen waar je gister was. Als je een hoorcollege hebt gemist, dan heb je hem gemist. Ik denk dat het op het hbo wel anders zal zijn en ik denk ook niet dat je zoveel hulp krijgt, als dat je hier krijgt. Ik denk dat je echt moet gaan plannen als je gaat starten met je hbo-opleiding.” (Student mbo 1.4)

Didactiek

De mbo-studenten verwachten een didactisch verschil tussen mbo en hbo. Als grootste verschil worden de hoorcolleges genoemd, waarbij je met heel veel studenten in één ruimte zit en het niet de bedoeling is constant vragen te stellen. Bovendien zal een hbo-opleiding veel theoretischer van aard zijn dan de huidige mbo-opleiding. Ook is de woordkeuze van docenten van een hoger niveau, wat soms voor verwarring zorgt bij de mbo-studenten.

Moeilijkheidsgraad

De mbo-studenten geven aan dat de hoge moeilijkheidsgraad van het hbo vooral zit in de hoeveelheid stof waarmee ze moeten omgaan. Daarnaast wordt er ook een stuk dieper ingegaan op de stof. Dit uit zich ook in de toetsen, die veel groter zijn en meer inzicht testen dan kennis.

Normen, waarden, houding en gedrag

De studenten verwachten ook een verschil wat betreft normen, waarden, houding en gedrag. Door de grote aantallen studenten verwachten ze dat het contact onder de medestudenten afstandelijker is. Bovendien geven ze aan te verwachten dat de hbo-studenten veel serieuzer zijn. Dit uit zich in een serieuzere houding in de klas en een serieuze manier van samenwerken.

Hbo-vaardigheden

Zelfstandigheid, concentratie en plannen zijn de meest genoemde vaardigheden die nodig zijn om succesvol door te stromen naar het hbo volgens de mbo-studenten. Echter, in de ogen van de studenten begint het vaak bij motivatie en doorzettingsvermogen, dan volgen de discipline en concentratie vanzelf. Ook leesvaardigheid en samenwerken worden genoemd als belangrijke vaardigheden. Daarbij zijn communicatievaardigheden belangrijk om hulp te vragen wanneer dat nodig is.

Begeleiding

Empathie & reactievermogen

In het algemeen geven de mbo-studenten aan minder begeleiding te verwachten van docenten en de slb'er op het hbo. Deze begeleiding is minder persoonlijk, minder meegaand en de docenten kunnen zich minder goed inleven in de mbo'er.

Verschijningsvormen

De verwachte lagere empathie en reactievermogen komt onder andere door de grootte van de Haagse Hogeschool, de opleiding en de klassen.

Betrouwbaarheid & geloofwaardigheid

De verwachting is dat hbo-docenten goed te vertrouwen zijn, omdat het hbo minder chaotisch verloopt dan het mbo. Echter, de band met de docenten is wel afstandelijker. De geloofwaardigheid van de hbo-docenten is hoger dan op het mbo, omdat de mbo-studenten verwachten dat de hbo-docenten meer kennis van zaken hebben. Het academische taalgebruik en het strenge nakijken dragen hier ook aan bij.

6.2.2 Ontstaan verwachtingen

Het ontstaan van de verwachtingen is opgedeeld in informatie, verkregen van docenten en van familie en vrienden.

“Op opendagen krijg je meer inhoudelijke informatie over de studie, over bijvoorbeeld de uren, planning, projecten, onderwerpen etc. Een vriendinnetje van mij doet social work en dan heb ik het wel eens met haar over de studie. Ook als ze huiswerk moet maken, kijk ik wel eens mee en dan zie ik wat ze allemaal moet maken en krijg ik een beeld van de studie.” (Student mbo 4.2)

Onderwijsinstellingen/docenten

De informatie van onderwijsinstellingen/docenten draagt bij aan een beter beeld van de inhoud van de opleiding voor de mbo-student. Deze informatie verkregen op het hbo is inhoudelijk van aard. Dit heeft betrekking op de inhoud van de studie, zoals roosters, planningen, projecten en lesonderwerpen. Wanneer docenten ingaan op het studeren zelf, studielast en moeilijkheidsgraad, wordt dit niet erg vertrouwd door de mbo-studenten en soms zelfs ervaren als ‘bangmakerij’. Echter, wanneer deze informatie van studenten komt is het vertrouwen al hoger. In het bijzonder wanneer er geen docent meeluistert in dezelfde ruimte.

Familie en vrienden

Meningen en advies van vrienden/familie/collega's geven een beeld van het studeren zelf. Dus de manier waarop het studeren aangepakt moet worden. Denk hierbij aan tentamenweken en thuisstudie.

6.3 Ervaring mbo

In deze paragraaf wordt duidelijk hoe mbo-studenten het mbo ervaren, qua opleiding en begeleiding.

6.3.1 Ervaring opleiding

Het mbo wordt ervaren als makkelijk of vrij makkelijk. De opleiding is erg praktijkgericht en de theorie niet diepgaand volgens mbo-studenten met doorstroomwens. Alleen de examens worden soms als druk ervaren. Thuis wordt er niet gestudeerd door de studenten en het nakijken van opdrachten is niet streng.

“Mijn vriend leert wel uit boeken. Wij leren eigenlijk alleen maar PowerPointdia's. Het zou handig zijn als we het leren uit boeken meer zouden ontwikkelen. Een tip voor het mbo.” (Student Mbo 2.4)

De mbo-studenten geven ook aan nooit gebruik te maken van boeken, maar hier wel voor open te staan. Een boek moet dan wel noodzakelijk zijn bij een vak, want nu hebben de studenten genoeg aan de PowerPoint. Het is vaak voorgekomen dat boeken voor niets zijn aangeschaft. De mbo-docenten onderschrijven dat er niet of nauwelijks boeken worden gebruikt en dat een PowerPoint volstaat. Ze zouden het toejuichen als er meer gelezen zou worden door de studenten.

6.3.2 Ervaring begeleiding

De begeleiding is verdeeld onder de algemene begeleiding buiten de doorstroom, de begeleiding voor de doorstroom buiten het doorstroomtraject, het doorstroomtraject en de kennis van mbo-docenten van het hbo.

Begeleiding mbo algemeen

De mbo-docenten blinken uit in empathie, reactievermogen en betrouwbaarheid. De mbo-studenten melden louter positieve punten in de begeleiding van de docenten op het mbo. De docenten staan altijd direct klaar voor de studenten, zijn erg betrokken en kunnen zich goed inleven. Dit uit zich in een directieve benadering van de docenten, waarbij ze alles aanreiken aan de studenten. De docenten lopen vaak achter de studenten aan in plaats van andersom. Door de kleine school en opleiding, de verschijningsvormen, is het contact heel hecht met studenten en docenten.

Begeleiding voor doorstroom buiten doorstroomtraject

De begeleiding voor de doorstroom wordt ervaren, in tegenstelling tot de algemene begeleiding, als minder empathisch, minder betrouwbaar en het reactievermogen is lager.

"Ik denk echt dat ze meer bij de mbo-studenten moeten gaan kijken naar persoonlijke kwaliteiten die je nodig hebt voor het hbo, dan naar de kwaliteiten als professional. Ik denk dat 90% wel qua intellect prima naar het hbo kan, maar dat ze het gewoon door persoonlijke tekortkomingen qua vaardigheden niet halen." (Student Mbo 4.4)

De studenten geven aan dat de focus van docenten op de examens ligt en dat de doorstroom naar het hbo een eigen verantwoordelijkheid is. De begeleiding naar het hbo beperkt zich tot een enkele informatieve email of een kleine opdracht in de les. De docenten zitten achter de studenten aan wat betreft de examens, maar voor informatie over het hbo moeten de studenten achter de docenten aan. Ze zijn erg betrokken bij de examens, maar niet bij de doorstroom naar het hbo. De studenten geven aan graag een persoonlijk gesprek te hebben met de slb'er met een advies over het hbo. Dit gesprek moet aangeboden worden, omdat de studenten dit niet snel zelf zouden aanvragen. De docenten moeten wel aan kunnen tonen verstand te hebben van het hbo. Ook krijgen de studenten in het tweede jaar graag een presentatie met daarin duidelijk de verschillen tussen opleidingen en baanperspectieven, want hierover heerst veel onduidelijkheid. Bovendien geven de studenten aan graag al meer te oefenen met hbo-gerelateerde opdrachten om een beter beeld te krijgen van het hbo. Op een enkeling na geven alle respondenten zelfs aan dat ze de keuze voor een mbo zouden baseren op de mate van begeleiding naar het hbo, want bijna alle ondervraagde studenten geven aan dat ze bij aanvang van hun mbo-studie al wisten graag door te stromen naar het hbo.

"We zijn nu te veel gefocust op de vaardigheden die ze nu moeten examineren in plaats van de vaardigheden die ze later in het hbo nodig hebben. We moeten hier van die focus op examens af. Er zijn studenten die hun diploma halen en nog geen tien bladzijden kunnen schrijven. Als je de blokkades bij de docenten weg weet te halen moet het haalbaar kunnen zijn." (Docent mbo 2.2)

Bij de mbo-docenten heerst er verdeeldheid over de begeleiding naar het hbo buiten het doorstroomtraject. De docenten geven aan bereid te zijn om met studenten in gesprek te gaan over het hbo, maar nemen hier zelf niet het initiatief in. Het doorstroomtraject wordt beschouwd als voldoende begeleiding. Buiten het doorstroomtraject is er ook geen contact tussen mbo-docenten en hbo-docenten.

Doorstroomtraject

Het doorstroomtraject wordt door zowel mbo-studenten als docenten positief ervaren, en dan vooral de tweede fase op het hbo. Iedereen wil dan ook graag dat het doorstroomtraject de komende jaren wordt doorgezet. Echter, omdat het de eerste uitvoering was zijn er tijdens het onderzoek veel verbeterpunten naar voren gekomen. Per fase van het doorstroomtraject wordt hier dieper op ingegaan op basis van de ervaringen van mbo-studenten en de docenten die het traject begeleiden.

“Qua planning kan het beter, qua selectie aan de voorkant, qua voorlichting over het programma en daadwerkelijk ook een alternatieve keuze aanbieden.” (Docent mbo 1.3)

Voor het keuzedeel was niet voor elke student een alternatief keuzedeel beschikbaar, wat zorgde voor ongemotiveerde studenten in de klas. Bovendien was de voorlichting over de keuzedelen zeer beperkt, waardoor de studenten geen goed beeld hadden van waar ze voor kozen. De studenten voelden zich ook niet op hun gemak in de samengestelde klassen met verschillende opleidingen.

De respondenten gaven aan dat het beter is de oriëntatiefase aan het eind van het tweede jaar te laten lopen, omdat de oriëntatiefase dan voor meer studenten relevant is. In het derde jaar weten veel studenten al wat ze willen studeren op het hbo en wordt de oriëntatiefase als nutteloos beschouwd. De eerste periode van jaar drie kan dan worden gebruikt voor het bezoeken van opendagen en meeloop dagen. De tweede fase op ROC Mondriaan wordt over het algemeen ervaren als doelloos. De studenten hebben hier behoefte aan meer toegevoegde waarde van de les, omdat ze anders niet de meerwaarde van de les inzien. De tweede fase op de Haagse Hogeschool is iedereen goed bevallen. De studenten hadden wel graag een grotere koppeling tussen theorie en vaardigheden gezien, door bijvoorbeeld zelf in de mediatheek op zoek te gaan naar bronnen voor een opdracht. Ook hadden ze behoefte aan een rondleiding om het grote imponerende gebouw wat vertrouwder te laten voelen. Daarbij viel die tweede fase op de hogeschool ongelukkig samen met de examens op het mbo, waardoor het doorstroomproject voor veel studenten geen prioriteit had. De begeleiders geven aan graag meer overleg te hebben tussen het mbo en hbo om de aansluiting in het doorstroomtraject te optimaliseren.

Kennis mbo-docent van hbo

Veel docenten durven, onder andere door een gebrek aan kennis van het hbo, ook geen eerlijk advies te geven aan de studenten, terwijl ze hun studenten op basis van drie jaar intensieve begeleiding goed kunnen inschatten. De docenten handelen te examengericht, waardoor de studenten vaardigheden missen voor het hbo. In theorie is er bijvoorbeeld sprake van afnemende sturing van de mbo-studenten, maar in de praktijk blijft de begeleiding vaak hetzelfde. Dit komt doordat de docenten oprecht betrokken zijn bij hun studenten en het moeilijk vinden om hen los te laten. Dit vermoeilijkt de stap naar zelfstandigheid op het hbo. Bovendien heeft niet elke slb'er, buiten het doorstroomtraject, een volledig beeld van het hbo en vinden ze het moeilijk om eerlijk advies te geven. Docenten zeggen al snel dat het goed is om door te studeren, terwijl niet elke student hiervoor geschikt is. De mbo-studenten zijn ook niet allemaal overtuigd van de kennis over het hbo van mbo-docenten.

“Niet elke slb'er heeft een goed beeld bij het hbo. Sommige docenten brengen geen boodschap over uit principe en sommige weten het gewoon niet, want ook het hbo is veranderd sinds de tijd dat zij daar studeerden.” (Docent mbo 2.2)

6.4 Ervaring hbo

In deze paragraaf wordt duidelijk hoe van het mbo afkomstige hbo-studenten het hbo ervaren, qua opleiding en begeleiding.

6.4.1 Ervaring opleiding

De ervaring met het hbo is onderverdeeld in het verschil tussen het mbo in didactiek, moeilijkheidsgraad, normen & waarden, vaardigheden. Ook het verschil tussen mbo'ers en havisten op het hbo en redenen voor uitval komen aan bod.

“Ik had moeite met de hoeveelheid stof. Je merkt dat havisten dat sneller oppakken en makkelijker leren. Ik was dit minder gewend aan het begin.” (Student hbo 2.3)

Didactiek

De manier van lesgeven op het hbo verschilt met het mbo. De opleiding is veel theoretischer en minder praktijkgericht. De hoorcolleges zijn nieuw voor de mbo-studenten. Ook is er sprake van meer projectonderwijs, waarin moet worden samengewerkt in groepen. Hierbij is er sprake van een minder directieve begeleiding en moeten de studenten veel meer zelf uitzoeken. Ook wordt er verwacht dat de lessen worden voorbereid en dat zijn de studenten niet gewend op het mbo.

Moeilijkheidsgraad

De hbo-studenten geven aan dat de moeilijkheidsgraad meevalt, maar dat ze vooral moeite hebben met de hoeveelheid stof. Dit zijn ze niet gewend vanuit het mbo en ze hebben dan ook moeite hiermee om te gaan. De studenten vinden het ook lastig om de praktijk uit te voeren vanuit allerlei theorieën, omdat ze gewend zijn dit vanuit eigen ervaring te doen.

Normen, waarden, houding en gedrag

De studenten geven aan dat het op het hbo belangrijk is om aanwezig te zijn en op te letten in de klas, omdat de lessen nodig zijn om de tentamens te halen. Daarbij is het belangrijk om prioriteiten te stellen en de studie voorrang te geven boven bijvoorbeeld feestjes, omdat er nu ook thuis moet worden gestudeerd. Veel hbo-studenten geven aan dat het ze tegenvalt hoe serieus en gemotiveerd iedereen is, ook de havisten. Dit komt vooral tot uiting in een moeilijke samenwerking in de projectgroepen. Veel studenten nemen geen gemotiveerde houding aan. De omgang met studenten wordt als zakelijker ervaren, want op het mbo was het 'lachen, gieren, brullen' en dat kan niet op het hbo. Er is ook meer respect naar docenten.

Hbo-vaardigheden

De hbo-studenten noemen zelfstandigheid, plannen, leesvaardigheid en omgaan met veel stof de belangrijkste benodigde vaardigheden op het hbo. Daarnaast hebben ze moeite met samenwerken, omdat er altijd groepsleden zijn die meeprofiteren en de opdrachten groot zijn. Hierin geven ze aan assertiever te moeten zijn dan op het mbo.

“Ik vind het ook lastig welke dingen dan echt belangrijk zijn in een tekst voor de toets. Die havisten konden dit wel. Hier werd ik dan niet echt in begeleid. Ze zeiden dat je de kern eruit moest halen, maar wat is de kern?” (Student hbo 2.4)

De hbo-docenten benadrukken dat taalvaardigheid een belangrijke vaardigheid is waar mbo'ers op het hbo onvoldoende over beschikken. Daarbij hebben ze moeite om de juiste studiehouding aan te nemen op het hbo. Hierbij gaat het om zelfstandigheid, lezen, de kern uit een tekst halen, samenvatten, plannen, discipline en de manier van vraagstelling. Mbo-studenten hebben ook vaak baantjes naast te studie en vergeten dat ze een voltijdopleiding volgen.

“De mbo-studenten missen de vaardigheden die je eigenlijk al moet hebben om op het hbo in te stappen. Sommige pikken dat op, omdat ze de discipline hebben of al over deze vaardigheden beschikken.” (Docent hbo 1.2)

Verskil mbo'ers en havisten

De hbo-docenten zien een groot verschil tussen havisten en mbo'ers op het hbo. Mbo'ers zijn minder schools opgevoed. Dit uit zich in niet gewend zijn lang te luisteren en lezen. Ook hebben ze een achterstand op havisten, wat betreft de eerder genoemde vaardigheden. Bovendien zijn de mbo'ers gewend om veel intensiever en directiever begeleid te worden, waardoor ze meer moeite hebben met zelfstandigheid. Er is ook vaker sprake van persoonlijke problematiek; dit komt bij havisten vaak later in de opleiding.

“Het zijn echt wel twee werelden die bij elkaar komen. De havisten zijn al meer gewend te luisteren en stil te zitten en de mbo'ers willen van alles doen.” (Docent hbo 1.3)

De mbo-studenten hebben wel meer levenservaring, kunnen beter reflecteren en blinken uit in de praktijk. Door de praktijkgerichte opleidingen weten de mbo-studenten vaak goed waar ze het voor doen, daardoor blinkt een deel uit in motivatie. Echter, ernstige houdingsproblematiek speelt alleen bij mbo'ers. De havisten zijn vaak wat braver. Deze houdingsproblematiek uit zich in niet-respectvol omgaan met docenten, tekeer gaan, extreem brutaal zijn en zich niet houden aan de huisregels.

“De echte probleemgevallen qua houding zijn nooit havisten. Dat zijn altijd mbo'ers. Het is wel goed om die selectie zoveel mogelijk in het eerste jaar te hebben.” (Docent hbo 2.2)

Redenen voor uitval

De belangrijkste reden, in de ogen van hbo-docenten, voor de hoge uitval van mbo'ers op het hbo is het niet halen van kennisvakken. De studenten hebben moeite met leren en schrikken vaak van de hoeveelheid stof. Het vele lezen zijn ze niet gewend. De meesten doorliepen het mbo op hun sloffen en komen door onderschatting te laat op gang. Ook persoonlijke problematiek en faalangst spelen een rol. Een verkeerde studiekeuze is ook een grote reden voor uitval, maar dit speelt vaker onder havisten.

6.4.2 Ervaring begeleiding

In deze paragraaf gaat de aandacht uit naar de op het hbo ervaren begeleiding, de gemiste begeleiding en de kennis van hbo-docenten over het mbo. Tot slot is er een overzicht gegeven van de getoetste ideeën, van StudentLab (2017) en opgedaan tijdens de focusgroepen, voor het verbeteren van de doorstroom.

“Op het mbo ben je veel closer met je docenten, omdat de opleidingen ook kleiner zijn. De afstand tussen docenten en leerlingen is dan ook veel kleiner. Ik had op het mbo, bij wijze van spreken, uit eten kunnen gaan met een docent en dat kan ik me hier niet voorstellen.” (Student mbo 1.4)

Begeleiding

Empathie & reactievermogen

De hbo-studenten geven aan dat er minder begeleiding is van docenten op het hbo en dat de afstand tussen studenten en docenten groter is dan op het mbo. Doordat de docenten minder tijd hebben voor de studenten is de band minder persoonlijk. De omgang is zakelijker dan op het mbo en de docenten reiken minder aan. De manier van begeleiden is minder directief. Echter, de studenten geven aan verwacht te hebben dat de begeleiding nog minder en onpersoonlijker was. De hbo-docenten worden door veel studenten ook als betrokken beschouwd.

Verschijningsvormen

De studenten noemen de grootte van de school en de hoeveelheid studenten als verschil met het mbo. Hierdoor is het onpersoonlijker, maar het wordt niet ervaren alsof iedereen een nummertje is. Dit valt de hbo-studenten mee. De grootte van de Haagse Hogeschool zorgt wel voor veel indrukken aan het begin van de opleiding, maar de studenten vinden hierin wel hun weg.

Betrouwbaarheid & geloofwaardigheid

De hbo-studenten bouwen door de grotere afstand een mindere vertrouwensband op met docenten, desalniettemin worden de hbo-docenten wel vertrouwd. Ook worden ze meer als deskundigen gezien in hun vakgebied met een hogere geloofwaardigheid.

Missen begeleiding hbo (persoonlijke behoeften)

De hbo-studenten willen op het hbo niet anders worden behandeld dan de havisten. Ze zien zichzelf als hbo'ers en het label 'mbo'er' roept soms negatieve associaties op. De studenten geven wel aan, dat ze met name aan het begin van het eerste jaar van de opleiding extra begeleiding kunnen gebruiken. Dit gaat om meer begeleiding bij projectgroepen, plannen, lezen, zoeken naar literatuur, APA en verslagen.

“Liever geen aparte begeleiding voor mbo'ers, dat vind ik gelijk zo negatief klinken.” (Student hbo 1.3)

De hbo-docenten geven aan blij te zijn met de hoeveelheid mentoraat die beschikbaar is. Ze zien het ook als onderdeel van de selectie of vaardigheden worden opgepakt door studenten. Het is niet mogelijk om vier jaar achter een student aan te zitten. Zo worden het geen professionals en raken ze niet gewend aan een leidinggevende functie waarvoor ze opgeleid worden. De hbo-docenten zien wel het belang van meer begeleiding op samenwerking, studentcoaches voor vaardigheden en het taalcentrum. Hier zou volgens de docenten meer aandacht naar uit kunnen gaan en eerder kunnen worden aangeboden.

Gemiste begeleiding mbo (persoonlijke behoeften)

De hbo-studenten geven aan nauwelijks voorlichting te hebben gehad en op het mbo niet te zijn voorbereid op de hbo-vaardigheden.

“Wanneer je kijkt naar waar het meeste begeleiding nodig is. Dan kan je beter op het mbo worden voorbereid op het hbo, dan dat je op het hbo extra wordt begeleid.” (Student hbo 2.3)

De hbo-studenten geven aan dat ze op het mbo graag beter waren voorbereid op de benodigde vaardigheden op het hbo. Bovendien hadden de studenten graag een betere voorlichting gehad, want die was niet of nauwelijks aanwezig. Als tips benoemen ze gastcolleges en begeleiding bij de oriëntatie op het hbo. Hierbij hebben de studenten vooral behoefte aan het benadrukken van diepgaande verschillen tussen opleidingen en baanperspectieven.

“Is er nu geen adviesgesprek met de slb'er over het hbo? Dat lijkt me een hele goede. Ik had gehoopt dat dit er zou zijn. Het sluit ook goed aan bij ons startgesprek en een test om de motivatie te achterhalen.” (Docent hbo 2.2)

De hbo-docenten zien graag meer aandacht voor houding en hbo-vaardigheden op het mbo. Met houding bedoelen de docenten op tijd komen, telefoon in de tas, geen energydrink en niet eten in de klas. Ze zien het hbo-doorstroomtraject als een geschikte gelegenheid om deze regels toe te passen. De aandacht voor hbo-vaardigheden moet vooral uitgaan naar lezen, taal en inzicht. Zo zou een hbo-bonusvraag kunnen bijdragen aan een beter beeld van het hbo.

Kennis hbo-docent van mbo

De hbo-docenten komen nooit op het mbo, dus hebben hiervan geen volledig beeld. Ze benoemen dat het mbo de studenten heel makkelijk afgaat. De studenten hebben geen boeken hoeven lezen en het taalniveau zit niet op het instap hbo-taalniveau. Ook zijn er in de ogen van hbo-docenten talloze compensatieregelingen om onder zaken uit te komen. Hierdoor kunnen de studenten niet-leuke vakken overslaan en hebben ze meer keus. Daarbij heeft het niet naleven van de aanwezigheidsplicht enkel een aantekening op het diploma tot gevolg. De hbo-docenten geven aan dat wanneer je drie jaar alles op je sloffen hebt gedaan, het moeilijk is om dit gedrag op het hbo zomaar te veranderen.

“De mbo-docenten hebben een prima beeld, die hebben waarschijnlijk ook allemaal wel hbo gedaan. Al kom ik eigenlijk nooit op een mbo. Je zou het er misschien wel een keer met hbo-docenten over kunnen hebben.” (Docent hbo 2.3)

Studentideeën

De onderstaande tabel geeft een overzicht van een aantal getoetste ideeën, van StudentLab (2017) en opgedaan tijdens de focusgroepen, voor het verbeteren van de doorstroom. Niet elk idee is bij elke respondent getoetst, omdat een deel van de ideeën tijdens de focusgroepen is opgedaan. Aan de respondenten is gevraagd om ja of nee te zeggen op de vraag of ze er aan zouden deelnemen. Aan de studenten is vervolgens gevraagd het idee een cijfer tussen de één en de tien te geven (Gem.). Bij de docenten is het idee getoetst op haalbaarheid (H) en effectiviteit (E). De cijfers in de tabel geven een gemiddelde weer. Echter, voor een betrouwbaar overzicht zou er een kwantitatief onderzoek aan verbonden moeten worden. Een adviesgesprek met de slb'er op het mbo over de hbo-geschiktheid van een student lijkt het meest op te leveren in verhouding met de hoge haalbaarheid. De studenten worden vooral enthousiast van het idee om op het mbo alvast hbo-studiepunten te kunnen verdienen.

Tabel 5: getoetste ideeën StudentLab voor verbeteren doorstroom

	Mbo-student (n)		Hbo-student (n)		Mbo-docent (n)			Hbo-docent (n)		
	Ja/nee	Gem.	Ja/nee	Gem.	Ja/nee	H	E	Ja/nee	H	E
Advies van slb'er op mbo voor hbo-geschiktheid	8x Ja 1x Nee	7,9	9x Ja 3x Nee	7,3	3x Ja 0x Nee	8	6,7	4x Ja 0x Nee	7,3	7,8
Op mbo al hbo-studiepunten verdienen	12x Ja 0x Nee	8,2	10x Ja 2x Nee	7,6	3x Ja 0x Nee	6	8	3x Ja 3x Nee	6,5	6,3
Study together app	6x Ja 6x Nee	6,8	9x Ja 3x Nee	7,4				2x Ja 2x Nee	7,5	6,5
Studentmentoren	7x Ja 5x Nee	6,8	9x Ja 3x Nee	7,3				3x Ja 0x Nee	6,3	7,3
Online hbo-lessendatabase	8x Ja 4x Nee	6,6	10x Ja 2x Nee	7	3x Ja 0x Nee	6,7	3	4x Ja 0x Nee	8,3	5,3
Persoonlijk coachingsprogramma	8x Ja 4x Nee	7,4	9x Ja 0x Nee	8,3				0x Ja 2x Nee		
Tentamen op hbo-niveau op mbo	10x Ja 2x Nee	7,3	11x Ja 1x Nee	7,8	2x Ja 1x Nee	9,3	6,3			
Hbo-niveau taallessen op mbo	9x Ja 3x Nee	7,5	9x Ja 3x Nee	6,6	2x Ja 1x Nee	5	6,7	1x Ja 1x Nee	5	7
Project in samenwerking met hbo-studenten			1x Ja 2x Nee	5,7	1x Ja 0x Nee	10	8	2x Ja 0x Nee	7	8

H7 Conclusies en aanbevelingen

In hoofdstuk 7 worden conclusies getrokken uit de fieldresearch-en deskresearchresultaten aan de hand van de deelvragen. Op basis van de conclusies zijn aanbevelingen opgesteld.

7.1 Conclusies

De conclusie geeft antwoord op de probleemstelling: wat zijn de verklarende factoren voor een succesvolle of niet-succesvolle doorstroom van studenten tussen ROC Mondriaan en het hbo binnen de sector welzijn?

Terwijl ruim de helft van de mbo'ers doorstroomt, is de uitval na één jaar van de mbo-instroom op de Haagse Hogeschool met 28% binnen welzijn veel groter dan de 12% van de overige instroom en de 17% landelijke uitval. Oftewel, de doorstroom is niet-succesvol en daarbij groeit de vraag vanuit de arbeidsmarkt naar hbo-afgestudeerden. Door het praktisch ingestelde mbo-welzijn hebben de studenten moeite om de stap te maken naar het theoretische hbo. Dit educatieve verleden zorgt vaak voor een onderschatting van het hbo en onvoldoende ontwikkelde hbo-vaardigheden bij mbo-studenten.

Door de examen-en praktijkgerichtheid op het mbo is er te weinig aandacht voor de doorstroom naar het hbo, zowel bij de voorbereiding als begeleiding. De mbo-studenten weten wat het hbo inhoudt, maar weten niet hoe ze het hbo moeten aanpakken. Hierbij geven ze aan op het mbo onvoldoende te zijn voorbereid op de benodigde hbo-vaardigheden. Deze voorbereiding moet op het mbo plaatsvinden, omdat de student op het hbo niet apart behandeld wil worden. Echter, de mbo-docenten hebben nog te weinig kennis van het hbo en zijn nog niet geheel overtuigd van een meer doorstroomgerichte aanpak qua voorbereiding en begeleiding. Ze hechten veel waarde aan de praktijk.

Uit het onderzoek blijkt dat er een groot gat zit tussen het mbo en hbo. Dit gat heeft betrekking op hbo-studievaardigheden, minder directieve begeleiding en houding. Deze drie key issues worden per issue nader toegelicht.

Hbo-vaardigheden

Mbo-studenten missen hbo-vaardigheden. Hierbij gaat het om zelfstandigheid, lezen, samenwerken, omgaan met veel stof, taalvaardigheid, inzicht en omgaan met de manier van vraagstelling. De studenten geven aan meer moeite te hebben met de hoeveelheid stof dan met de moeilijkheidsgraad. Samenwerking in projectgroepen valt veel studenten tegen aan het hbo, omdat de groepsmotivatie lager is dan verwacht en er veel assertiviteit wordt gevraagd. Naast samenwerken konden de mbo-studenten een volledig beeld schetsen van wat er van ze wordt verwacht op het hbo.

De hbo-studenten en hbo-docenten geven aan dat de studenten toch moeite hebben met de eerder genoemde vaardigheden. Doordat de doorstromers het mbo op hun sloffen doorlopen, verwachten ze dit op het hbo ook te kunnen. Deze onderschatting in combinatie met ontbrekende hbo-vaardigheden, een nieuwe omgeving en een didactisch verschil zorgen vaak voor een moeizame start aan de hbo-opleiding. Terwijl de start van de opleiding het meest belangrijk is om niet direct achter de feiten aan te lopen. Havisten hebben de hbo-vaardigheden op de havo beter kunnen ontwikkelen. Ze zijn veel theoretischer geschoold, dus gewend meer te lezen en om te gaan met grotere hoeveelheden stof. Het mbo is praktisch ingesteld en leidt op voor de praktijk, daardoor wordt er weinig aandacht besteed aan hbo-vaardigheden. De hbo-studenten geven aan dat ze op het mbo graag beter waren voorbereid op de benodigde vaardigheden op het hbo. Met name door meer te lezen op het mbo kunnen ze zich beter leren te concentreren, worden ze taalvaardiger en kunnen ze beter omgaan met grotere hoeveelheden stof.

Begeleiding

De begeleiding op het mbo is examengericht en niet doorstroomgericht. De begeleiding op het hbo wordt als deskundiger beschouwd. Op het mbo blinkt de algemene begeleiding uit in empathie, verschijningsvormen, reactievermogen en betrouwbaarheid. Hierbij sluiten de verwachtingen en ervaringen op elkaar aan. Echter, buiten het doorstroomtraject tonen de mbo-docenten niet of nauwelijks betrokkenheid bij de doorstroom naar het hbo. Dit komt door de examengerichtheid van de begeleiding en het ontbreken van kennis van het hbo.

Door de directieve begeleiding op het mbo missen de mbo-studenten de zelfstandigheid om goed om te gaan met de minder intensieve begeleiding op het hbo. Op het mbo wordt het principe van afnemende sturing niet voldoende doorgevoerd, omdat de docenten het leuk vinden hoge betrokkenheid te tonen. Daarentegen, is ook de kennis op het hbo van het mbo onvoldoende aanwezig onder de docenten. Voor een optimale aansluiting zou er meer samenwerking en kennisuitwisseling moeten plaatsvinden tussen het mbo en hbo.

De studenten geven aan graag een persoonlijk gesprek te hebben met de slb'er op het mbo met een advies over het hbo. Dit gesprek moet aangeboden worden en de docenten moeten wel aan kunnen tonen verstand te hebben van het hbo. Ook krijgen de studenten graag meer duidelijkheid over de verschillen tussen hbo-opleidingen en baanperspectieven. Deze voorlichting moet duidelijk, realistisch, niet wervend, overzichtelijk, systematisch, professioneel, vroeg gestart en continu zijn. Het doorstroomtraject wordt door zowel studenten als docenten positief ervaren. Echter, het zou qua planning beter uitkomen de oriëntatiefase in jaar twee te laten starten en om in samenwerking met de Haagse Hogeschool het programma beter te laten aansluiten. Naast het doorstroomtraject heerst er verdeeldheid onder mbo-docenten over meer focus op doorstroom naar het hbo, omdat het hoofddoel is opleiden voor de praktijk. In het management zien ze wel het belang van een grotere focus op de doorstroom naar het hbo. Daarbij is er subsidie toegekend voor drie implementatieplannen en is het keuzedeel voorbereiding hbo gestart.

De hbo-docenten zijn over het algemeen tevreden met de huidige mogelijkheden tot begeleiding. De studenten zouden aan het begin van het eerste jaar graag wat meer begeleiding zien bij samenwerken, verslagen maken en plannen. Echter, dit moet voor alle eerstejaars beschikbaar zijn, want mbo'ers willen niet apart worden behandeld op het hbo.

Informatie bij open dagen of meeloopdagen zorgt voor een inhoudelijk beeld van de opleiding en informatie van vrienden en familie zorgt voor een beeld van de aanpak van het studeren. Informatie over studiedruk vanuit de onderwijsinstelling wordt niet heel serieus genomen door de studenten. Wanneer dit van een student komt wordt het al meer vertrouwd, vooral wanneer er geen docent bij aanwezig is. Wanneer een mbo-instelling zou communiceren de studenten goed voor te bereiden op de doorstroom naar het hbo, zouden veel studenten hier hun keuze voor een mbo door laten beïnvloeden.

Houding

Hbo-docenten zien graag meer aandacht voor houding op het mbo. Met houding bedoelen de docenten op tijd komen, telefoon in de tas, geen energydrink, opletten en niet eten in de klas. Ze zien het hbo-doorstroomtraject als een geschikte gelegenheid om deze regels toe te passen. Havisten zijn op de havo veel schoolser opgevoed en gewend aan huisregels, langer luisteren en concentreren. Daarentegen, zijn de mbo-studenten beter intrinsiek gemotiveerd, omdat ze door praktijkervaring weten waar ze het voor doen. Echter, de grote houdingsproblematiek speelt onder de mbo-studenten. Havisten zijn vaak wat braver. Studenten geven aan dat het op het mbo minder zakelijk is dan op het hbo en dat is wennen. Voor het behalen van studiepunten is het ook noodzakelijk om de lessen bij te wonen.

7.2 Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn opgesteld op basis van de resultaten en getrokken conclusies. Dit vormt de basis voor het behalen van de doelstelling: in opdracht van ROC Mondriaan wordt onderzoek uitgevoerd naar succesfactoren en verbeterpunten in de doorstroom mbo-hbo binnen de sector welzijn, hetgeen gerapporteerd wordt in een adviesrapport, met als doel de missie van ROC Mondriaan beter tot uitvoering te brengen. De missie van ROC Mondriaan is het optimaal voorbereiden van zijn studenten op vervolgonderwijs en de (toekomstige) arbeidsmarkt.

Afweging van alternatieven

Om de missie van ROC Mondriaan beter tot uitvoering te brengen is het noodzakelijk om de studenten veel meer doorstroomgericht op te leiden. Eerst zal de kennis van de mbo-docenten over het hbo moeten worden vergroot. Vervolgens moeten de mbo-docenten worden getraind om niet enkel examengericht betrokkenheid te tonen naar studenten, maar ook doorstroomgericht. Om de studenten op het mbo kennis te laten maken met hbo-vaardigheden zullen er ook nieuwe lesprogramma's ontwikkeld moeten worden. Zonder training van docenten kan er geen optimaal lesprogramma worden ontwikkeld. Door deze samenhang worden beide aanbevelingen meegenomen in de implementatie. Om aan de vraag van de opdrachtgever te voldoen worden er nog korte aanbevelingen gedaan op de huidige implementatieplannen van ROC Mondriaan. De implementatie van deze plannen is al gestart, waardoor het niet meegenomen wordt in het implementatieplan in dit rapport.

Training mbo-docenten

De training bestaat uit twee onderdelen en richt zich vooral op begeleiding en voorlichting van studenten. Mbo-docenten moeten kennis opdoen van het hbo en meer doorstroomgericht studenten gaan begeleiden. Ten eerste is het belangrijk dat de mbo-docenten weten wat het hbo inhoudt en hoe het er op het hbo aan toe gaat. Door middel van kennis uit te wisselen met hbo-docenten. Ten tweede moeten de docenten getraind worden om het belang in te zien van doorstroomgericht begeleiding en hoe dit in zijn werk gaat. De docenten zijn op dit moment erg betrokken, maar niet bij de doorstroom naar het hbo.

Naast de begeleiding gericht op de examens, zouden docenten ook actief het gesprek moeten aangaan over het hbo. Na de training kunnen de docenten hun deskundigheid benadrukken en inzetten voor een optimale studiekeuze van de student, maar de doorstroom ook durven af te raden. Deze begeleiding zou systematisch moeten worden doorgevoerd, zodat het niet van het toeval afhangt of er doorstroomgericht wordt begeleid. Bovendien zou deze begeleiding al vanaf jaar twee, voor de studiekeuze, moeten beginnen om de studenten aan het denken te zetten en relevantie te behouden. De begeleiding moet bovendien oprecht, eerlijk en niet-wervend zijn. Uiteindelijk moet dit resulteren in een weloverwogen hbo-studiekeuze of een weloverwogen keuze om niet door te studeren van studenten.

Lesprogramma

Een nieuw of aangepast lesprogramma moet de studenten kennis laten maken met de hbo-vaardigheden en hbo-houding. Echter, vakken op het mbo mogen uitsluitend op mbo-niveau worden getoetst. Desalniettemin is het van belang dit lesprogramma zo dicht mogelijk bij het hbo te laten aansluiten. Het hbo valt veel studenten mee qua moeilijkheidsgraad, maar ze hebben moeite om te gaan met de hoeveelheid stof. Het nieuwe lesprogramma moet dus vooral inspelen op de vaardigheden die de studenten nodig hebben om te leren omgaan met meer stof. Daarnaast is het aan te raden ook aandacht te besteden aan de houding, die de studenten moeten aannemen op het hbo.

Een manier om de student kennis te laten maken met hbo-vaardigheden is om ze alvast te laten werken uit toegankelijke hbo-boeken. Het is belangrijk dat de lessen en toetsen gaan over wat de studenten gelezen hebben, dus niet op basis van een PowerPoint. Door de studenten met hbo-boeken te laten werken, ruiken ze alvast aan het hbo en is de stap minder groot. Door te lezen op hbo-niveau ontwikkelen ze taalvaardigheid, begrijpend lezen en omgaan met leren uit boeken. Wanneer de studenten het lezen thuis niet oppakken zou hier ook ruimte voor vrijgemaakt kunnen worden in de les. Om de studenten te laten wennen aan het meer zakelijke hbo zouden de docenten in dit lesprogramma streng moeten zijn op de houding van studenten, door de huisregels na te leven. Denk hierbij aan op tijd komen, telefoon in de tas, geen energydrink, opletten en niet eten in de klas. De mbo-docenten moeten wel zelf het goede voorbeeld geven. Op deze manier worden de studenten al getraind langer te luisteren en zich beter te concentreren. Een betere voorbereiding qua vaardigheden en houding zorgen ervoor dat de stap naar het hbo minder groot wordt.

Huidige implementatieplannen

Het advies is om de huidige implementatieplannen door te voeren, omdat de studenten het hbo op deze manier al kunnen ervaren. In combinatie met een gedegen begeleiding en voorbereiding biedt dit de studenten een compleet plaatje. Bij elk plan zijn enkele adviezen geformuleerd.

Persoonlijk coachingsprogramma

Het is aan te raden om de deskundigheid van de coaches te benadrukken, zodat de studenten de coaches vertrouwen. Daarbij is het belangrijk dat de studenten worden benaderd, omdat ze niet snel zelf om hulp vragen bij de doorstroom naar het hbo. Daarbij moet deze coaching zo vroeg mogelijk worden aangeboden in de opleiding en continu zijn. Het moet een overzicht bieden van de verschillen tussen opleiding, hogescholen en baanperspectieven.

Curriculum 4,5

Curriculum 4,5 is vergelijkbaar met het doorstroomtraject. Hierbij is het belangrijk de nadruk op hbo-vaardigheden te leggen. Deze vaardigheden moeten wel gekoppeld zijn aan voor de studenten relevante theorie, want de opdracht moet een doel hebben. Bovendien zouden de studenten hier alvast kunnen wennen aan de houding die vereist is op het hbo. Laat de hbo-studenten hun ervaringen delen in de klas zonder docent in het lokaal. Zo komt de boodschap betrouwbaarder over.

Samenwerken in echte projecten

Wanneer de studenten succesvol samenwerken met hbo-studenten zal dit voor extra vertrouwen zorgen richting het hbo. Bovendien leren de mbo'ers dat hbo'ers ook maar gewoon mensen zijn en daar niet tegenop hoeven te kijken. Echter, uit het onderzoek blijkt dat de mbo'ers de samenwerking op het hbo erg tegen vinden vallen. Hier moet dus heel strak op begeleid worden. Het is belangrijk om de motivatie hoog te houden in de projectgroepen. Anders schuilt het gevaar dat het samenwerken met hbo'ers alleen maar afschrikt.

H8 Implementatie

In de implementatie zijn de belangrijkste twee aanbevelingen verder uitgewerkt. Tot slot is er aandacht besteed aan de duurzaamheid van de implementatieplannen. Buiten de studieloopbaanbegeleiding-training zijn er voor de activiteiten uitvoeringsuren opgenomen. De activiteiten vallen binnen de dagelijkse werkzaamheden van de verantwoordelijke voor de implementatie. Daarbij hebben de docenten uren beschikbaar voor training en brengt dit, buiten de externe trainer, geen extra kosten met zich mee. Bij de trainingen van docenten wordt er gesproken over dagdelen, omdat dit de gebruikelijk tijdsaanduiding is.

Training mbo-docenten

De training van mbo-docenten bestaat uit twee onderdelen. Eerst moeten de mbo-docenten voldoende kennis vergaren van het hbo. Vervolgens worden ze getraind deze kennis toe te passen op een meer doorstroomgerichte begeleiding van studenten. Om de kennis onder de mbo-docenten van het hbo te vergroten moeten ze een dag meelopen op de Haagse Hogeschool om te zien en horen het er aan toe gaat. Ze moeten het hbo ervaren, hierbij is het ook belangrijk om actief over en weer kennis te delen. Zo ontstaat er voor de deelnemers een duidelijker beeld van het hbo en het verschil met het mbo. De hbo-docenten leren op deze manier ook meer over het mbo.

Nadat de mbo-docenten kennis hebben vergaard van het hbo moeten ze worden getraind in een andere benadering van de studieloopbaanbegeleiding. Deze benadering is nu erg examengericht. Het doel is om de betrokkenheid die de docenten tonen met betrekking tot examens ook te tonen voor de doorstroom. Aan de hand van de training leren de docenten de begeleiding zo in te richten dat de student uiteindelijk zelf een weloverwogen keus maakt om wel of niet door te studeren.

Om de kennismaking met het hbo en de training te bewerkstelligen moet er binnen en buiten de organisatie samengewerkt worden. De adjunct-schooldirecteur binnen welzijn moet hiervoor de verantwoordelijke docent(en) aanwijzen. Deze docent is vervolgens verantwoordelijk voor de kennismaking op het hbo en het inplannen van de slb-training. Naast de voorbereiding is het aan te raden om het volledige welzijn-team, bestaande uit 40 docenten, mee te nemen naar het hbo. De 30 slb'ers binnen dit team moeten vervolgens getraind worden om deze opgedane kennis van het hbo in de praktijk te brengen als begeleider.

De voorbereiding van deze implementatie neemt één volledige werkweek in beslag, dus hier zullen uren aan toegekend moeten worden. Aan de meeloopdag op het hbo zijn geen directe kosten verbonden. Uitgaande van één meeloopdag met de duur van twee dagdelen kost dit in totaal 40 trainingsdagen voor 40 docenten. De slb-training kost €1450 per dagdeel voor een groep van acht tot vijftien docenten (<http://www.cinopadvies.nl/>). Om alle slb'ers twee dagdelen van deze training te voorzien kost: $4 \times €1450 = €5800$ aan training. Daarbij worden er in totaal nog 30 trainingsdagen aangesproken.

Een risico is dat de nieuwe benadering van de studieloopbaanbegeleiding ten koste gaat van de mbo-studenten zonder doorstroomwens. Dit wordt niet verwacht. Omdat de docenten het juist leuk vinden om voor de praktijk op te leiden, zal de betrokkenheid van de docenten bij de overige studenten waarschijnlijk niet afnemen. De beste periode voor de voorbereiding van de meeloopdag is september 2018. In de eerste bufferweek in oktober kan de meeloopdag op de Haagse Hogeschool plaatsvinden en daaropvolgend ook de slb-training. Om de training te waarborgen wordt de tweede trainingdag in de daaropvolgende bufferweek in januari 2019 herhaald. Bovendien is het aan te raden om een

voor-en-nameting te doen onder studenten om te achterhalen of er een verschil wordt ervaren. De adjunct-directeur kan ook peilen onder de docenten in hoeverre de training is doorgevoerd. Om de mogelijke weerstand van docenten weg te nemen is het belangrijk om ze intrinsiek te motiveren, door aan te geven dat het uiteindelijk het best is voor de studenten. Daarbij vallen er door de planning in de bufferweek geen lessen uit voor de studenten en is er tijd voor training.

Lesprogramma

Een nieuw lesprogramma moet de mbo-studenten alvast een basis meegeven wat betreft hbo-vaardigheden om het gat met het hbo te verkleinen. De lessen en toetsen moeten gaan over wat de student gelezen heeft uit een boek en niet vanuit een PowerPoint. Het boek dat als basis fungeert voor het lesprogramma moet een toegankelijk hbo-boek zijn. Door te lezen op hbo-niveau ontwikkelen de studenten taalvaardigheid, begrijpend lezen en omgaan met leren uit boeken. Daarbij zouden de docenten die deze les geven ook strenger toe kunnen zien op het vertonen van een hbo-waardige houding. Het lesprogramma moet starten vanaf jaar één van de opleiding, zodat de vaardigheden systematisch en continu worden ontwikkeld. In jaar één en twee van de opleiding beslaat het lesprogramma één periode van tien weken; twee uur per les. In het laatste jaar van de opleiding wordt dit geïntensiveerd naar twee periodes van tien weken. Op basis van het lesprogramma krijgen de studenten een beter beeld of het theoretisch ingerichte hbo wel bij ze past. Op deze manier kunnen ze een weloverwogen keuze maken om wel of niet door te studeren in het hbo.

Het management van ROC Mondriaan moet in september 2018 een onderwijskundig medewerker de opdracht geven om een plan van eisen en een onderwijskundig kader op te stellen. Dit zal een fulltime werkweek innemen qua uren met een looptijd van één maand. Vervolgens kan een ontwikkelgroep van twee docenten beginnen aan de invulling van de gestelde kaders. Het lesprogramma beslaat in totaal 40 weken à twee uur per week, dus in totaal 80 uur. Over het algemeen is er één uur ontwikkelingstijd nodig voor één lesuur, wat neerkomt op 80 ontwikkelingsuren. Met een looptijd van oktober 2018 tot juli 2019 moet dit haalbaar zijn voor de ontwikkelaars. Dit betekent dat het programma 1 september 2019 van start kan gaan. Het zou een risico kunnen vormen om het programma binnen een half jaar in elkaar te zetten en vanaf januari te laten starten. Dit kan ten koste gaan van de kwaliteit van het lesprogramma. Een ander scenario is om huidige vakken aan te passen op een manier dat het een beroep doet op dezelfde hbo-vaardigheden. Dit zal waarschijnlijk eerder doorgevoerd kunnen worden.

De weerstand zou kunnen ontstaan vanuit docenten en studenten. Docenten kunnen beredeneren dat het mbo de studenten moet voorbereiden op een beroep en niet op de doorstroom naar het hbo. Idealiter heeft de meeloopdag op het hbo en de training de docenten laten zien dat, naast de praktijk, de doorstroom ook belangrijk is. Studenten zouden zich kunnen verzetten tegen het lezen en ontbreken van een PowerPoint, omdat ze liever met de praktijk bezig zijn en het niet gewend zijn om met boeken te werken. Het plan is te waarborgen door als adjunct-schooldirecteur continu en systematisch te overleggen met de uitvoerend docenten. Ook is het belangrijk lessen te observeren om te kijken in hoeverre de nieuwe methode wordt doorgevoerd en of docenten zelf wel het goede voorbeeld geven in de klas.

Tijdsplanning

Register

- Docent verantwoordelijk voor organiseren training en HHS-dag
- Docenten mbo-welzijn
- Onderwijskundig medewerker
- Ontwikkeldgroep van twee docenten
- Monitoren

Tabel 6: tijdsplanning invoer twee implementatieplannen

	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Feb.	Maart	Apr.	Mei	Juni	Juli
Training mbo-docenten											
Vorbereiding HHS-dag											
Vorbereiding training											
Training dag 1											
Training dag 2											
Praktijk brengen training		□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
Lesprogramma											
Plan van eisen	□										
Onderwijskundig kader	□										
Ontwikkelen lesprogramma		□	□	□	□	□	□	□	□	□	□

Duurzaamheid

De implementatieplannen dragen bij aan een duurzaam arbeidsperspectief van de mbo-studenten. Zoals in de aanleiding staat beschreven wordt het werk binnen welzijn steeds complexer, waardoor er steeds vaker een hbo-diploma is vereist om aan een baan te komen. Oftewel, de mbo-welzijn studenten hebben steeds minder kans op een baan met hun mbo-diploma. Door de studenten te helpen de overstap naar het hbo gemakkelijker te maken, biedt ROC Mondriaan deze studenten de kans op meer arbeidsperspectief. Hiervoor moet ROC Mondriaan inzetten op een continue monitoring en verbetering van de gestarte initiatieven voor het succesvoller laten verlopen van de doorstroom.

Bronnenlijst

Asselt van, R. (2006). Aansluitingen in het onderwijsstelsel, kaders voor een praktijktheorie en een praktische handreiking aan betrokkene. Lectoraat Instroommanagement en Aansluiting Saxion Hogescholen, geraadpleegd op 22-02-2018 via https://www.bvekennis.nl/Bibliotheek/06-1224_aansluitingen_onderwijsstelsel.pdf

Buttle, F. (1996). "SERVQUAL: Review, Critique, Research Agenda," European Journal of Marketing, Vol. 30, no. 1, pp. 8-32.

Bussemaker, M. (10-03-2017). Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap houdende regels voor subsidieverstrekking voor verbetering van het studiesucces van mbo-gediplomeerden in het eerste jaar van het hbo (Subsidieregeling doorstroom mbo-hbo). STAATSCOURANT, pp. 1-13.

Clewes, D. (2003). A Student-centred Conceptual Model of Service Quality in Higher Education. Quality in Higher Education, Vol. 9, No. 1, pp 69-85.

Cuthbert, P.F. (1996). Managing service quality in HE: Is SERVQUAL the answer? Part 1 and Part 2. Managing Service Quality, 6(2), 11-16 en 6(3), 31-35.

Luken, t., Newton, I. (2004). Loopbaanbegeleiding bij de doorstroom van MBO naar HBO. NOA/VU, Amsterdam.

HHS team Monitoring & Kwaliteit. (2017). Rapportage 100 dagen Haagse Hogeschool, Haagse Hogeschool, Den Haag.

Mulder, J., Witte, K. de, Kristof., Sneyers, E., Peters, M. & Klarus, R. (2016). Doorstroom mbo-hbo verbeteren: hoe doen scholen dat? Een inventarisatie bij veertien mbo- en hbo-instellingen. 's-Hertogenbosch: Expertisecentrum Beroepsonderwijs.

Oliveira, De, O. J. (2009). Adaptation and application of the SERVQUAL scale in higher education. São Paulo State University.

Parasuraman, A. Valerie A. Zeithaml en Leonard L. Berry. (1985). "A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research", Journal of Marketing, volume 49, nummer 3, p41-50.

Parasuraman, A., Leonard, L., Berry., Valarie A., Zeithaml. (1993). "More on Improving Service Quality Measurement", Journal of Retailing, volume 69, nummer 1, (lente 1993), p140-147

Parasuraman, A., Zeithaml, V., Berry, L.L. (1988). "SERVQUAL: A Multiple- Item Scale for Measuring Consumer Perceptions of Service Quality' Journal of Retailing, Vo. 62, no. 1, pp 12-40.

Pariseau, S.E., McDaniel, J.R. (1997). Assessing service quality in schools of business. International Journal of Quality & Reliability.

Rijksoverheid. (15-05-2017). Succesvoller van mbo naar hbo. Geraadpleegd op 17 maart 2018, van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2017/05/15/succesvoller-van-mbo-naar-hbo>

ROC Mondriaan. (2015). Strategie 2016-2019: Vakkundig, Innovatief, Betrokken, Den Haag: ROC Mondriaan.

ROC Mondriaan. (2018a). Plan van aanpak: MBO-routenet Sociaal Domein SPOOR 22 in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, Den Haag: ROC Mondriaan.

ROC Mondriaan. (2018b). Regiovisie: MBO-routenet Sociaal Domein SPOOR 22 in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, Den Haag: ROC Mondriaan.

ROC Mondriaan. (2018c). Subsidieaanvraag voor verbetering van het studiesucces van mbo-gediplomeerden in het eerste jaar van het hbo (Subsidieregeling doorstroom mbo-hbo), ROC Mondriaan, Den Haag.

Romme, R. (29-11-2016). Kwalificatiestructuur, geraadpleegd op 4 juni 2018, van <https://www.mboraad.nl/themas/kwalificatiestructuur>

Shauchenka, H., Busłowska, E. (2010). Methods and tools for higher education service quality assessment (survey). Informatyka, vol. 5, pp. 87-102.

Sneyers, E. & De Witte, K. (01-2016). Doorstroom mbo-hbo en uitval in het hbo. Evidence-based aanbevelingen. Geraadpleegd op 10 mei 2018, van <https://ecbo.nl/portfolio-items/doorstroom-mbo-hbo-en-uitval-in-het-hbo-evidence-based-aanbevelingen/>

Stodnick, M., Rogers, P. (2008). Using SERVQUAL to Measure the Quality of the Classroom Experience. Decision Sciences Journal of Innovative Education, Volume 6 Number 1, pp 115-133.

StudentLab. (03-11-2017). StudentLab doorstroom mbo-hbo, Studentplannen voor een betere doorstroom van mbo naar hbo. Geraadpleegd op 17 maart 2018, van <https://www.dus-i.nl/subsidies/d/doorstroom-mbo-hbo/documenten/publicaties/2017/05/14/studentlab-brochure>

Teeroovengadum, V., Kamalanabhan, T.J., Seebaluck, A.K. (2016). Measuring service quality in higher education, Quality Assurance in Education. Vol. 24 Iss 2 pp. 244 – 258.

Topscriptie. (z.d.). Kwalitatief onderzoek in een scriptie. Geraadpleegd op 17 maart 2018, van <https://www.topscriptie.nl/scriptie-kwalitatief-onderzoek/>

Van Eck, F., Bhawanidin, S., Klinkhamer & M., Terpstra, I. (28-02-2014). Onderzoeksrapport: Doorstroom bevordering Verpleegkunde mbo N4 naar hbo N5, ROC Mondriaan, Leidschenveen.

Zeithaml, V., Bitner, M. (2002). Service Marketing. Irwin/McGraw-Hill.

Bijlagen

1. Betrouwbaarheid en validiteit

Betrouwbaarheid

Een onderzoek is betrouwbaar, als het onderzoek dezelfde resultaten oplevert wanneer het wordt herhaald. Het onderzoek moet hiervoor zo transparant mogelijk zijn. Om de transparantie te waarborgen is elk interview opgenomen en uitgewerkt in een verbatim op basis van audio-en video-opnames. De respondenten zijn genummerd om de efficiëntie van de uitwerking te verhogen, hierbij is de interviewer altijd nummer één. Uit deze verbatims zijn vervolgens analyseschema's opgesteld met de meest relevante vragen en antwoorden. De belangrijkste demografische factor hierbij is opleidingsniveau, omdat uiteindelijk het mbo en hbo met elkaar worden vergeleken. Bovendien zijn de vragenlijsten opgesteld in samenspraak met de opdrachtgever en bijgevoegd in de bijlage van het onderzoeksrapport.

De mate van representativiteit van de steekproef bepaalt ook deels de betrouwbaarheid. Daarom is er gekozen voor het interviewen van zowel mbo-studenten als hbo-studenten en zowel mbo-docenten als hbo-docenten, om een zo volledig mogelijk beeld te schetsen. Van elke mbo doorstroomklas is er één focusgroep samengesteld om zo hun ervaringen niet af te laten hangen van één docent. De vier docenten die betrokken zijn bij het doorstroomtraject zijn geïnterviewd voor een volledig beeld van het keuzedeel. Op het hbo zijn er alleen docenten geïnterviewd die daadwerkelijk doorstromers in hun mentorklas hebben. Daarbij zijn er naast eerstejaarsstudenten ook één tweedejaars en twee derdejaars doorstromers geïnterviewd voor meer representativiteit op het hbo. Het merendeel van de respondenten is vrouwelijk, doordat binnen welzijn de overgrote meerderheid vrouw is. Om de respondenten vrijuit te laten spreken is er een lokaal gereserveerd op de desbetreffende locatie om ongestoord de interviews af te nemen. Om de respondenten op hun gemak te laten voelen zijn de interviews afgenomen in een rustige omgeving waar niet te veel afleiding is.

Een goede bekende van de interviewer is vaak geen goede respondent, daarom zijn er alleen onbekende objectieve respondenten benaderd. Een onbekende respondent is veel eerder bereid om eigenaardigheden over zichzelf te vertellen dan een bekende. Hierbij is het van belang om een open houding te hebben als interviewer, waarbij er open vragen worden gesteld en sturende vragen worden vermeden. Het laten vallen van stiltes heeft ook geleid tot rijkere antwoorden en een veel diepere kijk in de gedachtewereld van de respondent.

Validiteit

De validiteit in kwalitatief onderzoek heeft betrekking op welke vragen er zijn gesteld aan de respondenten. Validiteit betekent dat de gevonden resultaten ook inhoudelijk juist zijn. Om dit te waarborgen zijn de interviewvragen opgesteld na het literatuuronderzoek aan de hand van het onderzoeksmodel. Per onderzoeksdoelgroep is een aparte vragenlijst gebruikt om bij elke groep de juiste informatie te achterhalen. De interviewvragen zijn volledig uitgeschreven om ze tijdens de interviews helder te kunnen formuleren en zo te meten wat er gemeten moest worden. Als interviewer in een focusgroep moet de aandacht worden verdeeld over verschillende respondenten en randzaken, daarbij kon er worden teruggevallen op een volledig uitgeschreven vragenlijst. Om te controleren of de antwoorden van de respondenten goed zijn begrepen is er tijdens het interview voortdurend samengevat, doorgevraagd en zijn suggestieve vragen zoveel mogelijk vermeden.

2. Vragenlijsten interviews

Mbo-student

Introductie

- Verwelkom deelnemers.
- Bedank mensen voor hun komst.
- Stel jezelf voor.
- Leg in grote lijnen het doel van de focusgroep uit.
- Vertel hoeveel tijd er is voor de groepsdiscussie.
- Kondig aan dat er een opname wordt gemaakt.
- Vertel dat resultaten anoniem worden uitgewerkt.
- Maak afspraken: ieders mening telt, maar er wordt niet door elkaar gesproken; er is telkens één persoon aan het woord. Eerlijke antwoorden, namen worden niet gekoppeld aan de antwoorden.
- Deelnemers schrijven hun naam op een kaartje en zetten dat voor zich op tafel.

Redenen voor doorstuderen

5 min.

- Vertel even wie je bent.
- Waarom doorstuderen?
 - o Wat is de motivatie achter het doorstuderen?

Verwachtingen van het hbo

15 min.

Eerst gaan we het hebben over de verwachtingen die jullie hebben van de doorstroom, daarna bespreken we hoe jullie het proces ervaren. Ook de doorstroomklas komt dan aan bod.

- Wat ben je nu gewend op het mbo?
 - o Moeilijkheidsgraad/hoeveelheid?
 - o Didactisch verschil (extra vrijheid, plannen, zelfstandiger, colleges, werkgroepen)?
 - o Normen waarden gedrag?
 - o Vaardigheden (lezen, plannen, leren)?
 - o Motivatie?
- Wat zijn je verwachtingen van het hbo?
 - o Wat verwacht je als verschil in moeilijkheidsgraad tussen het mbo en hbo?
 - o Wat verwacht je als didactisch verschil (manier van lesgeven) tussen het mbo en hbo (extra vrijheid, plannen, zelfstandiger, colleges, werkgroepen)?
 - o Wat verwacht je als verschil tussen het mbo en hbo ten aanzien van normen, waarden, houding en gedrag?
 - o Wat zijn in jouw ogen de benodigde vaardigheden om succesvol door te stromen naar het hbo?
 - In hoeverre beschik je al over deze vaardigheden?
- Waarom verwacht jij de doorstroom succesvol af te ronden?
 - o Waarom lukt het jou wel en veel anderen niet?
- Waar verwacht je het moeilijk mee te hebben?
 - o Onzekerheid niveau/studiehouding/cultuur?

Ontstaan verwachtingen

10 min.

- Hoe ontstaan deze verwachtingen van het hbo?
 - o Wat hebben meningen en informatie van bekenden voor invloed op de verwachtingen van de doorstroom?
 - o En informatie (communicatie) van docenten en scholen (HHS & Mondriaan)?
 - Opendagen
 - Meeloopdag
 - Mentoren
 - o Wat is belangrijker, de informatie van docenten en scholen of van familie en vrienden?
 - Waarom is het ene belangrijker dan het andere? (vertrouwen)
 - o Nog andere zaken van invloed?
- Wat vind je van de begeleiding van de scholen en docenten ten aanzien van de doorstroom?
 - o Krijg je extra ondersteuning of is dit mogelijk?
- Wat is in jouw ogen de boodschap van de communicatie over de doorstroom mbo-hbo?
 - o Geloofwaardig?

Doorstroomklas

15 min.

- Wat is het doel van de doorstroomklas?
- Wat vind je van de doorstroomklas?
 - o Op mbo
 - Heeft de docent een duidelijk beeld van het hbo?
 - o Op hbo
 - Duidelijk beeld?
 - Invloed op keuze en motivatie?
- Zou je met de keuze voor een mbo rekening houden met de mate van ondersteuning voor de doorstroom naar het hbo?

Succesfactoren en verbeterpunten

15 min.

- Wat zijn je persoonlijke behoeften ten aanzien van de doorstroom?
 - o Kunnen docenten zich goed inleven?
 - Behulpzaamheid, snelheid/vertrouwen, gebouw, inlevingsvermogen.
- Wat vind je goed aan de huidige begeleiding wat betreft doorstuderen?
- Wat kan er beter aan de huidige begeleiding wat betreft doorstuderen?
- Wat mis je aan de huidige begeleiding?

Ideeën StudentLab.

- o Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?
- o Advies van mentor voor hbo-geschiktheid?
- o Een 'study together app'?
- o Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo?
- o Online lessendatabase?
- o 'Doorstroomcoach'?
- o Project en tentamen op hbo-niveau?
- o Rekenen en taallessen op hbo bijwonen?
- Nog vragen of opmerkingen?
- Bedankt voor jullie tijd!

Mbo-docent

Introductie

5 min.

- Verwelkom deelnemers.
- Bedank mensen voor hun komst.
- Stel jezelf voor.
- Leg in grote lijnen het doel van het duo-interview uit.
- Vertel hoeveel tijd er is voor het interview.
- Kondig aan dat er een opname wordt gemaakt.
- Vertel dat resultaten anoniem worden uitgewerkt.
- Maak afspraken: ieders mening telt, maar er wordt niet door elkaar gesproken; er is telkens één persoon aan het woord. Eerlijke antwoorden, namen worden niet gekoppeld aan de antwoorden.

Mbo

10 min.

Opleiding

- Hoe ziet de opbouw van het curriculum eruit?
- Wat is er de laatste jaren veranderd?
 - o Positief of negatief?
 - o Wat betekent dit voor de studenten?

Studenten

- Hoe zouden jullie de studenten op het ROC willen omschrijven?
 - o En de doorstromers?
- Op welke onderdelen presteren de studenten over het algemeen goed/slecht?
- Worden de studenten genoeg uitgedaagd?
 - o Kunnen ze dat zo nodig ergens anders vinden?
- Redenen voor doorstuderen?

Hbo

15 min.

Kennis van docent over hbo.

- Wat is het verschil tussen mbo en hbo?
 - o Wat is het verschil in moeilijkheidsgraad tussen het mbo en het hbo?
 - o Wat is het didactisch verschil (manier van lesgeven) tussen het mbo en het hbo?
 - Gebruik boeken?
 - o Wat is het verschil tussen het mbo en het hbo ten aanzien van normen, waarden, houding en gedrag?
- Wat zijn de benodigde vaardigheden om succesvol door te stromen naar het hbo?
- Wat zijn de redenen voor de uitval bij de doorstroom tussen het mbo en het hbo?
- Hoe schat je je eigen kennis in over het hbo?
- Wat is je boodschap over de doorstroom die je uitdraagt aan studenten?
- Wat zijn naast de doorstroomklas nog manieren om de studenten voor te bereiden op het hbo?
 - o Begeleiding?
 - o Voorlichting?
 - o Voorbereiding?
 - o Stimuleren jullie ze om door te studeren?
 - o Wat zeggen jullie zelf over het hbo tegen leerlingen?

Doorstroomklas**15 min.**

- Wat is jullie verteld over de doorstroomklas?
 - o Doel?
 - o Opbouw? Oriëntatie genoeg diepgang?
 - o Verwachte aanpak van jullie?
- Wat vinden jullie van de (kwaliteit) doorstroomklas?
 - o Wat vind je van de begeleiding op het hbo?
 - o Wat vind je van de begeleiding op het mbo?
- Wat missen jullie in het keuzedeel mbo-hbo?
 - o Wat missen de studenten?

Algemeen**5 min.**

- Hoe zou je de huidige service of ondersteuning beoordelen?
- Wat missen jullie buiten de doorstroomklas aan begeleiding voor het hbo van de studenten?
 - o Oftewel: wat kan er beter?
 - o Voldoet dit aan de verwachtingen van de student?
 - o Wat mist de student?

Studentideeën**10 min.**

Toetsen op haalbaarheid en effectiviteit.

- o Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?
- o Advies van mentor voor hbo-geschiktheid?
- o Een 'study together app'?
- o Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo?
- o Online lessendatabase?
- o 'Doorstroomcoach'?
- o Project en tentamen op hbo-niveau?
- o Rekenen en taallessen op hbo bijwonen?
- Nog vragen of opmerkingen?
- Bedankt voor jullie tijd!

Hbo-student

Introductie

5 min.

- Verwelkom deelnemers.
- Bedank mensen voor hun komst.
- Stel jezelf voor.
- Leg in grote lijnen het doel van de focusgroep uit.
- Vertel hoeveel tijd er is voor de groepsdiscussie.
- Kondig aan dat er een opname wordt gemaakt.
- Vertel dat resultaten anoniem worden uitgewerkt.
- Maak afspraken: ieders mening telt, maar er wordt niet door elkaar gesproken; er is telkens één persoon aan het woord. Eerlijke antwoorden, namen worden niet gekoppeld aan de antwoorden.
- Deelnemers schrijven hun naam op een kaartje en zetten dat voor zich op tafel.

Redenen voor doorstuderen

- Vertel even wie je bent en waarom je bent gaan doorstuderen?

Verwachtingen van het doorstuderen

10 min.

Eerst gaan we het hebben over de verwachtingen die jullie hadden van de doorstroom, daarna bespreken we hoe jullie het ervaren.

- Wat waren je verwachtingen van het hbo?
 - o Wat verwachtte je voor verschil in moeilijkheidsgraad/hoeveelheid tussen het mbo en het hbo?
 - o Wat verwachtte je als didactisch verschil (manier van lesgeven) tussen het mbo en het hbo?
 - o Wat verwachtte je voor verschil tussen het mbo en het hbo ten aanzien van normen, waarden, houding en gedrag?
- Hoe ontstonden deze verwachtingen van het hbo?
 - o Wat hebben meningen en informatie van bekenden voor invloed op de verwachtingen van de doorstroom?
 - o En informatie van docenten en scholen?
 - Opendagen
 - Meeloop dag
 - Mentoren (genoeg kennis over het hbo?)
 - o Wat is belangrijker, de informatie van docenten en scholen of familie en vrienden?
 - o Nog andere zaken van invloed?
- Waarom verwachtte jij de doorstroom succesvol af te ronden?
- Waar verwachtte je het moeilijk mee te hebben?
 - o Onzekerheid niveau/studiehouding/cultuur?
- Zou je met de keuze voor een mbo rekening houden met de mate van ondersteuning voor de doorstroom naar het hbo?

Het ervaren doorstroomproces**20 min.**

- Wat doe je zelf precies om je hbo-opleiding succesvol te laten verlopen?
- Wat zijn in jouw ogen de benodigde vaardigheden om succesvol door te stromen naar het hbo?
- Wat vind je van de kwaliteit van de begeleiding van de scholen en docenten ten aanzien van de doorstroom?
 - o Krijg je extra ondersteuning en is dit mogelijk?
 - o Verschil in begeleiding mbo'ers en havisten?
 - Behulpzaamheid, snelheid/vertrouwen, gebouw, inlevingsvermogen.
- Wat zijn je persoonlijke behoeften ten aanzien van de begeleiding bij de doorstroom?
- Wat zijn volgens jou redenen voor de hoge uitval bij de doorstroom tussen het mbo en het hbo?

Ervaren verschil mbo-hbo

- o Wat ervaar je als verschil in moeilijkheidsgraad tussen het mbo en hbo?
- o Wat ervaar je als didactisch verschil (manier van lesgeven) tussen het mbo en het hbo (extra vrijheid, plannen, zelfstandiger, colleges, werkgroepen)?
- o Wat vind je van het verschil tussen het mbo en het hbo ten aanzien van normen, waarden, houding en gedrag?
- o Wat ervaar je als verschil in begeleiding?
 - Behulpzaamheid, snelheid/vertrouwen, gebouw, inlevingsvermogen.
- Wat is in jouw ogen de boodschap van de communicatie over de doorstroom mbo-hbo?
 - o In hoeverre ben je het hier mee eens (realistische boodschap)?
- Wat gebeurt er met afvallers of studenten die het moeilijk hebben?

Succesfactoren en verbeterpunten**15 min.**

- Komen je ervaringen van de doorstroom overeen met de verwachtingen die je had?
 - o Wat vind je goed aan de huidige service wat betreft doorstuderen?
 - o Wat vind je dat er beter kan aan de huidige service wat betreft doorstuderen?
- Wat heb je gemist qua begeleiding op het mbo?
- Wat heb je gemist qua begeleiding op het hbo?

Studentideeën**10 min.**

- o Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?
- o Advies van mentor voor hbo-geschiktheid?
- o Een 'study together app'?
- o Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo?
- o Online lessendatabase?
- o 'Doorstroomcoach'?
- o Project en tentamen op hbo-niveau?
- o Rekenen en taallessen op hbo bijwonen?
- o Project samenwerken met hbo'ers?
- Nog vragen of opmerkingen?
- Nummers van mededoorstromers?
- VVV-bonnen en BSN-nummer?
- Bedankt voor jullie tijd!

Hbo-docent

Introductie

5 min.

- Verwelkom deelnemers.
- Bedank mensen voor hun komst.
- Stel jezelf voor.
- Leg in grote lijnen het doel van het duo-interview uit.
- Vertel hoeveel tijd er is voor het interview.
- Kondig aan dat er een opname wordt gemaakt.
- Vertel dat resultaten anoniem worden uitgewerkt.
- Maak afspraken: ieders mening telt, maar er wordt niet door elkaar gesproken; er is telkens één persoon aan het woord. Eerlijke antwoorden, namen worden niet gekoppeld aan de antwoorden.

Verschillen studenten mbo/havisten

10min.

- Wat is het verschil tussen mbo'ers en havisten op het hbo?
 - o Normen, waarden, houding en gedrag?
 - o Motivatie?
 - o Vaardigheden?
 - Discipline/taal/leren/sociaal?
 - o Praktijk t.o.v. theorie?
- Wat zijn de benodigde vaardigheden om succesvol door te stromen naar het hbo?
 - o Waarin schieten mbo'ers te kort en waarin juist niet?

Redenen voor uitval

10min.

- Wat zijn de redenen voor de uitval bij mbo-studenten op het hbo?
- Zijn deze redenen anders bij mbo'ers dan bij havisten?
 - o Relatief meer uitval?

Begeleiding bij doorstroom

20min.

- Wat is de boodschap van de communicatie over de doorstroom mbo-hbo?
 - o Op welke manieren communiceren jullie deze boodschap?
- Speciale service waar (mbo-)studenten een beroep op kunnen doen of aangeboden krijgen?
 - o Gericht op nieuwe vaardigheden?
 - o Kwaliteit van deze service?
- Wat gebeurt er in de praktijk met studenten die het moeilijk hebben?
 - o En met uitvallers?
- Wat missen de docenten qua service wat betreft de aansluiting in de doorstroom mbo-hbo?
 - o Missen de studenten iets in deze aansluiting?
 - o Hoe zouden studenten beter kunnen worden voorbereid op het hbo?
- Op welke manier zou de doorstroom mbo-hbo succesvoller kunnen verlopen?
 - o Begeleiding?
 - o Selectie?
 - o Meer op mbo voorbereiden of juist meer op hbo bijscholen?

Doorstroomklas**10min.**

- Wat is jullie verteld over de doorstroomklas?
 - o Doel?
 - o Opbouw? Oriëntatie genoeg diepgang?
 - o Verwachte aanpak?
- Wat vinden jullie van de (kwaliteit) doorstroomklas?
 - o Wat vinden jullie van de begeleiding op het hbo?
 - o Wat vinden jullie van de begeleiding op het mbo?
- Wat missen jullie in het keuzedeel mbo-hbo?
 - o Wat missen de studenten?
- Wat is jullie kennisniveau van het mbo?
 - o Mbo docenten genoeg kennis?
 - Dragen jullie kennis over aan elkaar?

Studentideeën**5min.**

Toetsen op haalbaarheid en effectiviteit.

- o Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?
- o Advies van mbo-mentor voor hbo-geschiktheid?
- o Een 'study together app'?
- o Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo?
- o Online lessendatabase?
- o 'Doorstroomcoach'?
- o Project en tentamen op hbo-niveau?
- o Rekenen en taallessen op hbo bijwonen?
- Nog vragen of opmerkingen?
- Bedankt voor jullie tijd!

3. Analyseschema's

In de eerste kolom zijn de studenten zijn aangeduid met de letter S en de docenten met de letter D. Het eerste cijfer geeft aan in welke focusgroep de respondent zit. Het tweede cijfer geeft aan om welke respondent uit de focusgroep het gaat. Op deze manier zijn de respondenten eenvoudig terug te vinden in de respondentenschema's. De interviewer is nummer één in elke focusgroep en is niet opgenomen in de analyseschema's.

1. Verwachting hbo-studie

Tabel 7: analyseschema verwachting hbo-studie

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	Theoretisch	Ik denk wel dat je meer hebt aan de lessen op het hbo. Daar wordt de theorie gegeven en je luistert gewoon.
S mbo 1.3	Veel stof	Ik denk dat je tijdens het hoorcollege geen vragen mag stellen en hier mag dat altijd tijdens de les. Dat het echt een stuk meer is, veel meer.
S mbo 1.4	Plannen en Minder directief	Ze letten hier juist wel op je aanwezigheid. Je krijgt na elke periode een uitdraai met hoeveel uur je gemist hebt. Ik denk dat die verantwoordelijk op het hbo echt bij jezelf ligt. Ik denk niet dat de docenten daar gaan vragen waar je gister was. Als je een hoorcollege hebt gemist, dan heb je hem gemist. Ik denk dat het op het hbo wel anders zal zijn en ik denk ook niet dat je zoveel hulp krijgt als dat je hier krijgt. Ik denk dat je echt moet gaan plannen als je gaat starten met je hbo opleiding.
S mbo 2.2	Veel stof en groot gebouw	Ik denk dat het wel heel veel gaat worden. Ik zie vriendinnen op het hbo nu ook echt hard studeren. Als ik nu thuis kom doe ik weinig aan school; alleen stageopdrachten. Dat gaat straks echt een verschil worden, vooral in hoeveelheid stof. Ik was verdwaald in de nieuwe school. Studenten wilden me wel helpen, superlief, maar ik wist zelf niet waar ik heen moest.
S mbo 2.3	Veel stof	Ik denk ook dat het vooral meer gaat worden. Heel veel weten we ook al. Onze vooropleiding is al specifiek. Dat hebben havisten niet. Ik heb de eerste vier modules gezien voor de HHS, dual, en die eerste vier zou je al zo kunnen afsluiten. Dan heb je er nog maar vier over.
S mbo 2.4	Diepgang	Ik denk ook dat je dieper op de stof ingaat. Toetsen hebben we nu niet echt, alleen bijvoorbeeld een eindopdracht.
S mbo 3.2	Veel stof en diepgang	We zitten soms met 150 mensen in één lokaal en dan veel uren. Ik denk dat dat best pittig is. Qua lesmateriaal ook denk ik. Nu is het: lees dat hoofdstuk, maar doen moet je wel drie of meer hoofdstukken leren. En dan niet voor één vak, maar voor alle vakken.
S mbo 3.3	Veel stof en woordenschat	Ja, wel zes hoofdstukken leren voor één toets, en ook qua woordenschat. Moeilijkere woorden.
S mbo 3.4	Vraagstelling	Bij de toets dacht ik dat ik hem best goed had gemaakt, maar toch meer fouten dan ik had gedacht. De gegeven antwoorden waren best goed, maar niet de beste antwoorden. Bij mbo zijn de antwoorden duidelijk goed of fout.
S mbo 4.2	Meer stof en diepgang	Veel meer leerstof en ik verwacht ook dat deze stof veel dieper op bepaalde onderwerpen ingaat.
S mbo 4.3	Grote toetsen	De toetsen zullen vast ook veel groter zijn en op het mbo hebben we amper toetsen. Dit zijn we dus überhaupt al nauwelijks gewend. Hier zijn het vaak echt tien vragen, waarbij je alleen de antwoordmogelijkheden A,B,C hebt.
S mbo 4.4	Woordenschat	Ik heb al een intake-toets moeten doen voor de hogeschool Leiden en toen merkte ik dat de woordkeuze gelijk een heel niveau hoger ligt. Dat dit meer naar het wetenschappelijke toegaat en dat deze verandering lastig is voor mensen.

2. Verwachting benodigde vaardigheden op hbo

Tabel 8: analyseschema verwachting hbo-vaardigheden

Respondent	Label	Verwachting hbo studie
S mbo 1.2	Discipline	Veel meer discipline om ook thuis aan het werk te gaan.
S mbo 1.3	Plannen, motivatie, leesvaardigheid	Plannen, omgaan met boeken, motivatie.
S mbo 1.4	Samenwerken, zelfstandigheid	Samenwerken ook en zelfstandigheid.
S mbo 2.2	Zelfstandigheid	Je moet zelfstandiger kunnen werken.

S mbo 2.3	Plannen, doorzettingsvermogen	Ja, wat meer structuur, plannen en doorzetten.
S mbo 2.4	Doorzettingsvermogen, Zelfstandigheid en samenwerken	En doorzettingsvermogen. Zelfstandigheid en werken in groepsverband.
S mbo 3.2	Doorzettingsvermogen	Doorzettingsvermogen. Denk dat het allemaal niet meer zo makkelijk gaat, want het niveau is hoger.
S mbo 3.3	Plannen	Plannen moet beter, ik denk dat plannen echt key is op het hbo, omdat het anders in de soep loopt.
S mbo 3.4	Concentratie en Communicatievaardigheden	Concentratie. En je moet hulp durven vragen aan de docent als het niet gaat, dus communicatievaardigheden.
S mbo 4.2	Motivatatie en concentratie	Concentratie. Ook al denk ik dat concentratie misschien nog niet eens het allergrootste probleem is, want als je echt iets heel graag wil dan komt die concentratie vanzelf wel.
S mbo 4.3	Concentratie	Concentratie. De concentratie is hier op het mbo soms echt niet hoog. Ze hebben het hier over Netflix of over het weekend en dan zijn mensen altijd al afgeleid na een kwartier luisteren.
S mbo 4.4	Doorzettingsvermogen	Doorzettingsvermogen. Ik denk echt dat ze meer bij de mbo-studenten moeten gaan kijken naar persoonlijke kwaliteiten die je nodig hebt voor het hbo, dan naar de kwaliteiten als professional. Ik denk dat 90% wel qua intellect prima naar het hbo kan, maar dat ze het gewoon door persoonlijke tekortkomingen qua vaardigheden totaal niet halen.

3. Verwachting hbo-begeleiding

Tabel 9: analyseschema verwachting hbo-begeleiding

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	Minder begeleiding	Ik weet niet in hoeverre je daar wordt begeleid, als dat nodig is. Je hebt volgens mij nog wel gewoon een mentoruur. Hier krijgen we natuurlijk echt alle hulp die we willen en dat ga je daar niet krijgen.
S mbo 1.3	Minder begeleiding	Dat gaan ze op het hbo allemaal totaal niet doen. Dan moet je het echt zelf uitzoeken.
S mbo 1.4	Minder begeleiding	Op het hbo word je wel wat meer aan je lot overgelaten dan hier, dus ik denk dat ik daar nog wel tegenaan kan lopen.
S mbo 2.2	Veel groter en Minder persoonlijk	Ja het is er natuurlijk wel veel groter. We hebben nu twee klassen jeugd en gezin. De docenten geven eigenlijk maar aan vier klassen les. Dat is op het hbo wel anders, maar je hebt toch wel gewoon een mentor? Dus misschien valt het mee. Het zal toch wel wat minder persoonlijk zijn.
S mbo 2.3	Veel groter en Minder persoonlijk	Ja ik verwacht wel een verschil. Het hbo is zo veel groter dan hier. Lijkt me lastig en minder persoonlijk.
S mbo 3.2	Veel groter Minder persoonlijk	Ik denk wel dat je een mindere band opbouwt met je slb'er bijvoorbeeld, omdat het allemaal wat groter en onpersoonlijker is.
S mbo 3.3	Geloofwaardiger	Denk dat ze wel duidelijker zijn dan hier en minder chaotisch. Ook qua woorden die ze gebruiken. Ik begrijp soms niet eens wat ze bedoelen, met woorden als databanken en catalogussen.
S mbo 3.4	Minder begeleiding en streng	Ik denk dat je heel veel zelfstandigheid krijgt. Dat ze niks voorkauwen. En dat opdrachten heel vaag zijn. Dat je het zelf maar moet uitzoeken. En dat ze heel streng zijn op plagiaat, want ik had iets met kopiëren/plakken gedaan en toen zeiden ze dat het 86% plagiaat was.
S mbo 4.2	Minder begeleiding en minder persoonlijk	Ik vind dat we hier de laatste maanden ook wel heel zelfstandig zijn. Je krijgt hier meer uitleg en moet verplicht zelfstandig werken en ik denk dat dat minder is op het hbo. Dus meer vrije uren die je zelf moet inplannen. Ik denk dat de begeleiding gewoon een stuk minder persoonlijk is op het hbo.
S mbo 4.3	Minder inlevingsvermogen en minder begeleiding	Misschien wel dat er botsingen zijn, omdat je van het mbo komt en er verschillen kunnen zijn met het hbo. Ik denk dat het wel veel zelfstandiger is dan hier op het mbo. Over het hbo zeggen ze wel dat je daar veel meer zelf moet doen en hier wordt best veel voor je gedaan. Hier vertellen ze je nog precies wat je moet doen en hoe je het moet doen en dat verwacht ik een stuk minder te zijn op het hbo.

S mbo 4.4	Geloofwaardiger en Minder meegaand	Ik denk dat de docenten op het hbo er vooral zijn om ons professionals te maken en daar is wel een bepaalde band voor nodig. Ik denk dat daar heel weinig verschil in gaat zitten. Nu is er wel heel veel meegaandheid en dat zal minder zijn met een bestaande studie op het hbo.
-----------	---------------------------------------	--

4. Verschil ontstaan verwachtingen onderwijsinstellingen en vrienden/familie

1 = docent/onderwijsinstelling 2= vrienden/familie/collega's/studenten

Tabel 10: analyseschema verschil ontstaan verwachtingen

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	1 Inhoudelijk	Op een open dag gaat het wel over de opleidingen, maar dan meer de algemene informatie. Dus hoe het rooster en de periodes eruitzien en dat soort dingen. Dus eigenlijk toch wel meer die technische inhoud. En over stage lopen en de minors in het laatste jaar.
S mbo 1.3	1 Inhoudelijk 2 Studeren	Meer informatie over de inhoud van de opleiding van docenten, want de algemene informatie over het studeren zelf kreeg ik meer van familie en vrienden. Wat je allemaal op de opleiding krijgt per jaar leggen ze daar uit.
S mbo 1.4	2 Studeren 1 Inhoudelijk	Ik heb meer dat ik van familie heel erg heb gehoord van dit is het verschil tussen het mbo en het hbo en dit is hoe het gaat op het hbo. Van het proefstuderen heb ik echt de inhoud van de opleiding meegekregen. Die informatie heb ik dan weer niet gekregen van familie. Ik denk wel dat je het pas echt goed mee gaat krijgen als je straks ook daadwerkelijk op het hbo studeert.
S mbo 2.2	1 Inhoudelijk	Open dag veel inhoudelijker. Wat houdt de opleiding in en hoe willen ze het neerzetten? Maar niet over hoe je het moet aanpakken.
S mbo 2.3	1 Inhoudelijk	Mee eens.
S mbo 2.4	2 Studeren	Op mijn open dag werd ook wel besproken wat er van je verwacht wordt.
S mbo 3.2	-	Geen info vooraf van meeloopdagen, vrienden of zo iets. Het is een keuze vanuit mezelf.
S mbo 3.3	2 Studeren 1 Inhoudelijk	Van vrienden, collega's en vrienden gehoord dat de tentamenweek zwaar is. Ook op een open dag geweest en op de site gekeken. Daar kan je de planning zien over de komende 4 jaar.
S mbo 3.4	1 Inhoudelijk 2 Studeren	Informatie over opleiding dus vooral van meeloopdag en open dag. Info over hoe het is voor de student vooral van vriendinnen.
S mbo 4.2	1 Inhoudelijk 2 Studie	Op de open dag krijg je meer inhoudelijke informatie over de studie, over bijvoorbeeld de uren, planning, projecten, onderwerpen etc. Een vriendinnetje van mij doet social work en dan heb ik het wel eens met haar over de studie. Ook als ze huiswerk moet maken, kijk ik wel eens mee en dan zie ik wat ze allemaal moet maken en krijg ik een beeld van de studie.
S mbo 4.3	1 Inhoudelijk	Vooraf hoe de studie er in zijn totaal uitziet van docenten.
S mbo 4.4	1 Studie	Ik ben altijd wel sceptisch over hoe ze de studie neerzetten bij de open dagen. Ik heb het idee dat ik een eerlijker beeld krijg van vrienden. Als leraren tegen mij zeggen dat het moeilijk gaat worden, denk ik bij mezelf, let maar op wat ik allemaal kan.

5. Ervaring mbo-moeilijkheidsgraad

Tabel 11: analyseschema ervaring mbo-moeilijkheidsgraad

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	Geen thuisstudie	Als het huiswerk moet doe ik het wel, maar het hoeft gewoon nooit. Met de examens is het nu wel druk.
S mbo 1.3	Geen thuisstudie	Hier hoeven we thuis nooit wat te doen.
S mbo 1.4	Niet lezen	Heel af en toe zeggen ze wel eens dat je een hoofdstukje door moet lezen, maar dat doen we dan niet eens.
S mbo 2.2	Praktijkgericht	Het is niet per se makkelijk maar heel goed te doen. Het is zoveel meer gericht op de praktijk dat het veel chiller werkt. Daardoor is het voor ons heel goed te doen. In de eerste hadden we nog geen stage. Toen hadden we zoveel theorie: 5 dagen alleen maar

		theorie en daarna allemaal toetsen. Dat was naar. Maar vanaf 2 ^e jaar veel stage. Dat maakt het mbo relaxed.
S mbo 2.3	Makkelijk	Ik vind het makkelijk. Leraren doen weinig moeite om dingen na te kijken. Plakken/knippen vinden ze al goed.
S mbo 2.4	Makkelijk	Ik vind de docenten vaak ook heel simpel. We moesten een keer wat inleveren en toen hadden we alleen maar geknipt en geplakt en haalden toen een goed, terwijl je, als je het goed nakijkt, wel kan zien dat het niet onze woorden zijn.
S mbo 3.2	Makkelijk	Makkelijk. Qua theorie makkelijk te doen. Als je in de les goed oplet en je leest het een dag door dan haal je het wel.
S mbo 3.3	Makkelijk	Makkelijk. Ik heb thuis nog nooit wat gedaan. In de les heb ik wel opgelet en soms spelletjes gespeeld en wel beetje opgelet, en bijna nog nooit een onvoldoende gehaald.
S mbo 3.4	Makkelijk	Makkelijk, maar heb zelf wel beetje moeite met examens. Ik heb thuis nog wel wat gedaan. Je moet toch opdrachten inleveren. Maar haal altijd toch wel voldoende.
S mbo 4.2	Vrij makkelijk	Vrij makkelijk, je hoeft er niet heel veel voor te doen om het te halen. Het is wel op zich wel veel stof, maar dit komt ook denk ik omdat de studie nog maar net is begonnen. Eerst was het plan bijvoorbeeld om twee gescheiden examens te krijgen over bepaalde stof, alleen hebben ze het nu samengevoegd, omdat ze anders niet uit zouden komen met de planning omtrent herkansingen. Dit geeft natuurlijk wel veel druk.
S mbo 4.3	Vrij makkelijk	Op dit moment lees ik twee keer de stof en haal ik een 8, dus vrij makkelijk. Ook de opdrachten die we moeten doen zijn vrij simpel, waardoor ik heel weinig tijd maar hoeft te stoppen in mijn studie.
S mbo 4.4	Geen thuisstudie	Ik merk op het mbo dat ik alles heel goed aan kan en dat ik er eigenlijk vrij weinig voor hoeft te doen. Ik ben dan ook heel benieuwd naar hoe dit gaat zijn op het moment dat ik hbo ga doen.

6. Gebruik boeken op mbo

Tabel 12: analyseschema gebruik boeken mbo

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	Geen boeken	We hebben ze wel aan moeten schaffen en ook een online lespakket programma, maar dit wordt allemaal nooit gebruikt.
S mbo 1.3	Geen boeken	Dit jaar echt gewoon bijna niet. Vorig jaar probeerde ze het nog wel met dat online, maar daar zijn ze op de een of andere manier mee gestopt. Boeken gebruiken we helemaal niet.
S mbo 1.4	Geen boeken, liever wel	We gebruiken geen boeken, maar toetsen leer ik liever uit een boek dan van een scherm.
S mbo 2.2	Geen boeken, liever wel	In het eerste jaar had ik boeken besteld, en verder niet meer. Ik vind het wel handig om boeken te hebben, maar dan moeten ze wel gebruikt worden.
S mbo 2.3	Geen boeken	Ik heb ze wel, maar ik heb ze nooit gebruikt.
S mbo 2.4	Geen boeken, liever wel	Mijn vriend leert wel uit boeken. Wij leren eigenlijk alleen powerpointdia's. Het zou handig zijn als we het leren uit boeken meer zouden ontwikkelen. Een tip voor het mbo.
S mbo 3.2	Geen boeken	Voor 1 vak hebben we €135 moeten betalen voor licentie, maar nooit gebruikt.
S mbo 3.3	Geen boeken, liever wel	Toen ik begon aan deze opleiding heb ik voor €550 boeken besteld en ik heb ze nog nooit gebruikt. We hebben iets op onze laptops gehad. Bleek niet goed te zijn. Nu overal zoeken, en PowerPoint en Word. Ik vind het vreselijk om steeds iets in de computer te moeten opzoeken. Ik leer liever uit boeken. Vind ik duidelijker.
S mbo 3.4	Geen boeken, liever wel	Ik vind boeken ook fijner. Maar eerst hadden we boeken en daar deden we niks mee. Mijn vriendin zit op hbo en heeft ook veel boeken moeten kopen en gebruikte er maar een paar van.
S mbo 4.2	Geen boeken, liever wel	Ik lees zelf ook nog veel in mijn vrijetijd, dus ik denk dat het vooral prettiger is. Hier leer ik voor mijn gevoel soms heel erg weinig, dus het lijkt me juist wel prettig om dan op het hbo meer stof te krijgen en dus ook meer te leren. Het zou hier wel iets meer mogen.
S mbo 4.3	Geen boeken, liever wel	Leren van een schermje vind ik zelf heel vervelend en ik leer dan ook veel liever uit een boek.
S mbo 4.4	Geen boeken	Ik lees zelf niet in mijn vrije tijd, maar ik voorzie geen problemen verder. Ik weet het, dus ik kan mij erop voorbereiden en de dingen die ik moet lezen straks ga ik leuk vinden. Daardoor heb ik op het hbo wel de motivatie om te lezen denk ik.

D mbo 1.2	Liever meer lezen	Ik vind het moeilijk om daar uitspraken over te doen, omdat ze bij mij niet zoveel uit een boek hoeven te werken. Als ze het wel moeten doen dan doen ze dat in de les, dus ik weet niet hoe dat gaat bij mijn collega's. Ik ben het wel eens met het feit, dat het voor iedereen interessant is om überhaupt boeken te lezen. Alleen al voor de taalontwikkeling en misschien ook voor de ideeën die in het boek staan verwerkt.
D mbo 1.3	Liever meer lezen	Ik denk ook dat onze collega's vanuit de boeken hele goede PowerPointpresentaties maken, dat ze de stof heel goed dekken en studenten nauwelijks boeken nodig hebben voor de toetsen. Ik zie het sowieso als een probleem dat onze doelgroep veel te weinig leest uit een boek. Ik zou graag zien dat ze vaker stukken tekst met eeuwigheidswaarde zouden lezen in plaats van appjes.
D mbo 2.2	-	Vooraf digitaal leermateriaal en dat is meer ter ondersteuning van de lessen. Tijdens de lessen worden andere opdrachten en theorie nog gegeven. Niet zo van dit is het boek waar je volgende week een toets over hebt.

7. Ervaring omgang met mbo-docenten

Tabel 13: analyseschema ervaring omgang mbo-docenten

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	Kleine school, goede band, betrokken	Hier is het allemaal heel klein en heb je heel veel contact met je docenten. Ik heb een hele goede band met mijn mentor
S mbo 1.3	Altijd, beschikbaar	Ze staan altijd voor je klaar.
S mbo 1.4	Altijd, beschikbaar	Inderdaad. Ze helpen je altijd direct.
S mbo 2.2	Inleven, Altijd beschikbaar	Eigenlijk wel heel fijn. Je wordt gehoord, ze leven zich in. Als je duidelijkheid nodig hebt, dan krijg je die ook. Er wordt echt de tijd genomen om te bespreken waar wij tegenaan lopen. Ze zegt ook dat de prioriteit op de examens ligt en dat dit traject dan soms best even op de tweede plaats kan voor studenten. Ja hier worden we echt wel veel begeleid. Ze leggen ook alles vier keer uit als het nodig is. Ze letten echt op alles wat wij moeilijk vinden en dan gaan ze daar wel wat aan doen.
S mbo 2.3	Altijd beschikbaar, betrokken	Ja met de docenten ook vooral. Ze staan echt open voor alles en als je vragen hebt dan kan je altijd bij ze terecht. Ze lopen hier heel erg achter jou aan in plaats van dat je achter hun aan moet.
S mbo 2.4	Altijd beschikbaar, betrokken, directief	Ze letten hier juist wel op je aanwezigheid. Je krijgt na elke periode een uitdraai met hoeveel uur je gemist hebt. En dat ze je gemotiveerd houden. Als je het even moeilijk hebt dan motiveren ze je en dan helpen ze je met het maken van een overzicht. Je kan hier mailen wanneer je wil en je kan naar je docent toelopen wanneer je wilt. Ze maken altijd wel tijd voor je.
S mbo 3.2	Altijd beschikbaar, betrokken	Als je iets te vragen hebt, dan mag dat altijd. Ze zijn wel heel erg betrokken. Ze staan eigenlijk altijd wel voor je klaar.
S mbo 3.3	Heel vrij, directief	Ze kauwen best wel veel voor. Ze zeggen wat je moet doen. Je doet het of niet. Het is je eigen keuze. Dus best wel vrij. Ze worden niet boos of zo.
S mbo 3.4	Directief	Je krijgt alles gewoon aangereikt.
S mbo 4.4	Inleven, duidelijk	Ik heb me er heel erg in vergist. Ik had een bepaald beeld bij het mbo, maar in elke klas waar je komt vind je elkaar wel heel makkelijk. Er zijn veel overeenkomsten met de leerlingen en de docenten sluiten hier mooi op aan. Ze hebben allemaal duidelijk hun eigen manier van lesgeven, maar ze proberen wel duidelijk het beste ervan te maken met deze nieuwe opleiding. Ook zijn de meeste leraren duidelijk in hun taal en geven ze ook aan dat als je niet luistert en niet aanwezig bent je dit duidelijk gaat terugzien in je cijfer. Dit vind ik zelf wel prettig.

8. Ervaren begeleiding/voorbereiding voor het hbo op het mbo *buiten het doorstroomtraject*

Tabel 14: analyseschema ervaring begeleiding doorstroom mbo buiten doorstroomtraject

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	Bijna niets (mail), eigen verantwoordelijkheid	Het is ook iets waar je zelf mee zou moeten komen, want niemand begint daar echt over. Je krijgt wel eens mailtjes van de slb'er waarin staat wanneer er open dagen zijn, maar meer dan dat is het niet.
S mbo 1.3	Onbekend	Dat zou ik echt niet weten. Maar niet iedereen wil door naar het hbo, dus ik denk ook dat ze dat daarom ook niet echt doen.
S mbo 1.4	Examengericht	Ze focussen zich meer op het halen van je diploma en wat je daarna gaat doen is aan jou. We kunnen je informatie geven, maar niet meer dan dat. Ik denk niet dat ze met dat stukje hbo meer achter je aan gaan zitten.
S mbo 2.2	Examengericht	Geen begeleiding. De docenten bieden dus wel heel veel hulp aan, maar specifiek voor deze opleiding en niet voor de doorstroom.
S mbo 2.3	Bijna niets (mail)	We hebben één keer een mail gehad dat er een open dag was bij InHolland, maar dat was het. Ik weet nog wel dat een docent zei dat als ik toegepaste psychologie wil doen, dat ik dan wel beter mijn best moest gaan doen.
S mbo 2.4	Bijna niets, examengericht	Er is één keer gezegd dat je een overzichtje voor jezelf moest maken voor de open dagen. Maar dat was het. Ze focussen zich meer op het halen van je diploma en wat je daarna gaat doen is aan jou. We kunnen je informatie geven, maar niet meer dan dat. Ik denk niet dat ze met dat stukje hbo meer achter je aan gaan zitten. Ze helpen je misschien wel als je vragen hebt, maar ze komen niet zelf naar je toe met informatie daarover. Ze gaan niet vragen of we ons al hebben ingeschreven voor een hbo. Dat zal je niet van ze horen.
S mbo 3.2	Onbekend	Misschien dat je wel bij je mentor terecht kan.
S mbo 3.3	Onbekend	Niet dat ik weet.
S mbo 3.4	Niets	In de doorstroomklas wel, maar daar buiten eigenlijk niet.
S mbo 4.2	Hulp slb'er	Ik heb een fijne slb'er die mij veel helpt en altijd wel klaar staat.
S mbo 4.3	Onbekend	Ik heb er nog niet veel naar gevraagd, dus ik weet het persoonlijk niet. Ze geven gedurende de studie wel aan als je goede verslagen inlevert, dat het hbo-waardig is en dat je er wel klaar voor zou zijn.
S mbo 4.4	Zelf om vragen	Ja die is er hier genoeg, als je er zelf om vraagt.

9. Wat missen de mbo-studenten qua begeleiding op het mbo (persoonlijke behoeften)?

Tabel 15: analyseschema persoonlijke behoeften bij begeleiding doorstroom op mbo

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	Advies over hbo, Individueel gesprek aanbieden	De docenten kennen je natuurlijk heel goed, dus dan kunnen zij jou best een advies over wat er bij jou past. Tijdens het mentoruur hebben ze individuele spreken met leerlingen en dat kan ook best gaan over wat we na het mbo willen gaan doen. Ik zou het wel fijn vinden als ze dit aanbieden. Ze kunnen ook veel meer zeggen over je kwaliteiten dan dat je dat soms zelf weet. Het is dan wel fijn om die kant ook te horen.
S mbo 1.3	-	Van mij hoeft dat niet zo. Ik heb daar niet echt behoefte aan en ik vind het zo wel prima. Ik denk dat een docent het wel zou zeggen als je echt een verkeerde opleiding zou kiezen.
S mbo 1.4	Individueel gesprek	Zo'n gesprekje lijkt mij ook wel wat.
S mbo 2.2	Individueel gesprek aanbieden	Ik denk dat begeleiding meer betekent in de zin van: welke keuze ga je maken? Maar als je je keuze al weet, kan je je inschrijven en gaan beginnen. Als je het niet weet, zou het fijn zijn als ze naar je toe komen voor een gesprekje.
S mbo 2.3	Individueel gesprek	Bijvoorbeeld een persoonlijk gesprekje met slb'er: waar sta jij en wat voor een keuzes ga jij maken.
S mbo 2.4	Individueel gesprek aanbieden	Het is niet zo dat ze naar je toekomen om te vragen of je al weet wat je wil, maar je moet zelf naar ze toe en dan gaan ze wel het gesprek met je aan. Of misschien wat meer hbo-gerelateerde opdrachten in het laatste jaar. Dat je daar wel mee gaat oefenen. Dan weet je voor jezelf of je het kan of niet.
S mbo 3.4	-	Ik mis niks. Ik heb alle informatie wel die ik wil hebben.

S mbo 4.4	Oefenen hbo, meer oriëntatie op mogelijkheden hbo	Het ontbreken van de focus op persoonlijke kwaliteiten en het stukje oriëntatie. De meeste mensen die willen doorstromen naar het hbo hebben nauwelijks een beeld wat het allemaal inhoudt en er wordt weinig daarin begeleid. Dus wat goed bij je zou passen, waar de voorkeur naar uitgaat en wat de mogelijkheden zijn.
-----------	---	--

10. Wat kan er beter aan het doorstroomtraject mbo-hbo?

Tabel 16: analyseschema verbeterpunten doorstroomtraject mbo-hbo

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	Oriëntatiefase niet nuttig, tweede fase op Mondriaan doelloos, gemixte klas niet fijn	In de eerste periode was de oriëntatiefase en dat was voor mij niet echt nuttig, want ik wist wat ik wilde gaan doen. In de klas kwamen er ook alleen maar een paar studenten van onze opleiding opdagen. Die tijd dat we hier zijn, gaan we eigenlijk naar huis. We maken die opdrachten van het hbo en dan gaan we naar huis of we maken ze helemaal thuis. We moeten ook drie uur wachten totdat we die les hebben. Ik vond het niet fijn met de andere studenten. Ik voel me echt niet prettig in die klas en dat zou voor mij een reden zijn om niet te gaan. Ze waren in de eerste periode ook heel brutaal tegen mij, zo van maak jij maar ons huiswerk.
S mbo 1.3	Gemixte klas niet fijn, oriëntatiefase niet nuttig	Het waren meerdere opleidingen in één klas en die moesten dit verplicht kiezen en wij hebben dit zelf gekozen. En als je zelf niet naar het hbo wil, dan snap ik wel dat je hiermee stopt. Ik had het gevoel dat ik meer had aan de tweede periode dan aan de eerste periode. Ik wist ook al wat ik wilde doen, dus dat oriënteren was voor mij niet van toepassing.
S mbo 1.4	Oriëntatiedeel niet nuttig, hbo-traject tijdens examens	Voor de personen die wel al weten wat ze willen doen, valt het dan steeds in herhaling. En voor de studenten die het 100% zeker al weten is het gewoon niet relevant. Het hbo-traject valt ook ongelukkig qua examens, eerder in het jaar zou beter uitkomen.
S mbo 2.2	Specifieker op studie	Het zou stukken beter geweest zijn als het meer op mijn studie zou zijn toegepast. Dan is het veel interessanter.
S mbo 2.3	Hbo-traject tijdens examens	En het zou leuker zijn als die 2 ^e fase, op het hbo, wat meer naar voren geschoven zou zijn, zeg maar in het begin van het jaar. Nu zitten we in onze examens. We moeten nu om de week op donderdag naar de Haagse Hogeschool, en we hebben huiswerk, en voor een toets leren. Daar heb ik nu gewoon geen tijd voor. Ik heb mijn examens te doen
S mbo 2.4	Hbo-traject tijdens examens, telt niet voor zak/slaag	Iets eerder qua planning zou handiger zijn. En iets meer op studie gerelateerde stof. Het was nu slaapverwekkend. En toets telde niet mee. Dan ben ik niet iemand die boek en laptop gaat pakken en gaat leren.
S mbo 3.3	Tweede fase Mondriaan doelloos, combinatie vaardigheden en theorie	Op HHS leuk, maar op Mondriaan niet. Het zou wat leuker gebracht kunnen worden, bv. met filmpje er tussendoor of zo. Normaal eerst theorie en daarna aan het werk. Nu meteen aan het werk. Vind ik niet leuk. Maar daar zit dan wel steeds een week tussen. Ik zou het leuk vinden om een hbo-les te krijgen. Bijvoorbeeld een opdracht waarbij je iets moet gaan opzoeken in de bibliotheek over een bepaald onderwerp, en dat dan ook echt moet gaan doen. Die les leren leren moet eruit. Eventueel een les over een ander onderwerp wat boeit.
S mbo 3.4	Doelloos	Meer inzicht gekregen in wat ons te wachten staat. Oefentoets loopt. Maar heeft niet bijgedragen aan vaardigheden. Samenwerken heb ik bv. niet geleerd en moet straks in groepjes ook. Les leren leren moeten ze eruit halen.
S mbo 4.2	Slechte voorlichting, tweede fase Mondriaan doelloos	De keuzevakken die we nu ook volgen werden op het begin van de periode ook maar in een groepsapp gegooid en erbij gezegd kies maar, zonder ook maar enige uitleg. Ze mogen wel meer verschillende studies langsgaan en daarbij uitleggen wat ze inhouden en waar ze gegeven worden. De meeste opdrachten hebben ook geen doel naar mijn idee.
S mbo 4.3	Tweede fase Mondriaan doelloos	Ik ben er niet vaak bij als we lessen hebben op het ROC, omdat ze gewoon echt te saai voor woorden zijn. De lessen op het hbo zijn duidelijk leuker en hebben meer inhoud.
S mbo 4.4	Beperkte oriëntatie	Ik mis vooral het stukje studie oriëntatie, waarbij je uitgelegd krijgt wat bij je past. We gaan nu ook alleen naar Den Haag en hierdoor krijgen wij ook maar een beperkt beeld van alle hoge scholen en welke studies daar allemaal bij horen. Ze hebben bijvoorbeeld al niet toegepaste psychologie hier in Den Haag, terwijl dat wel de studie is die ik bijvoorbeeld wil doen.

D mbo 1.2	Niet altijd een keuze, krappe planning	Voor sommige studenten was het helemaal geen keuze. Ze hadden namelijk geen alternatieve keuzemogelijkheid. Studenten die niet willen, werkt al niet. Dat trekt de moraal naar beneden en die gaan zeuren en dat trekt andere mee. Organisatorisch gaat er gewoon heel veel niet goed zoals ik al zei. Zo krijgen ze bijvoorbeeld in week drie te horen dat ze open dagen en meeloopdagen moeten bezoeken. Die meeloopdagen zijn dan in week acht en in week negen moeten ze dan hun verslagen inleveren, dan hebben ze te weinig tijd.
D mbo 1.3	Planning, voorlichting, keuze	Qua planning kan het beter, qua selectie aan de voorkant, qua voorlichting over het programma en daadwerkelijk ook een alternatieve keuze bieden.
D mbo 2.2	Meer instructie tijdens Mondriaan-uren Theorie koppelen aan vaardigheden	Zo'n mediatheektraining is ook een blokkade gelijk in week één. Als je dit later in het programma zet is het al niet meer zo'n blokkade. Op onderdelen moete we wat dingen anders doen. Wij hebben meer een bijzittfunctie dan dat het echt een begeleiding was. We kunnen volgend jaar kijken naar begeleiding, instructie, intervisie of het koppelen aan een opdracht. Dat je toch wat doet hier in je les met die opdracht die ze moeten maken. Dan geef je het een toegevoegde waarde dat ze echt op school zijn. Nu konden ze het net zo goed thuis doen en terecht.
D mbo 2.3	Rondleiding	Ze willen bijvoorbeeld een rondleiding, zodat het gebouw niet zo imponerend meer is. We moeten dit nog wel evalueren met de docenten. Maar bijvoorbeeld ook ze te koppelen aan studenten van het hbo en ze ook al een echte les mee laten draaien daar op een opleiding naar keuze.
D hbo 2.2	Docenten kennis delen over mbo-hbo	We hebben het natuurlijk wel gehad over welke studievoordigheden je nodig hebt op het hbo en dat soort dingen. Het sloeg weldegelijk ergens op, maar we hadden alleen veel meer tijd willen hebben tussen ons en de mbo-docenten om daadwerkelijk met elkaar om de tafel te gaan zetten. Over wat ze nou bij het mbo doen in het laatste jaar en wat de studenten al kunnen en wat ze nog willen leren, zodat je daar veel meer op aan kunt sluiten. Nu is het te veel bedacht vanuit het hbo. Ze komen naar het hbo, dus dan laten wij zien hoe het hbo is. De bibliotheektraining hebben ze nu bijvoorbeeld nog helemaal niks aan, ook niet qua beeldvorming. Dat moet er uit volgens mij en dat had voorkomen kunnen worden, als we met elkaar om de tafel hadden gezeten. De manier waarop wij dit hebben ingezet was te kort en daar kan je het niet in leren. Dan zaait het alleen maar verwarring, dus daar zouden we veel meer aandacht aan kunnen besteden.

11. Rekening houden met voorbereiding op hbo bij keuze voor een mbo?

Tabel 17: analyseschema keuze mbo op basis van doorstroombegeleiding

Respondent	Label	Uitspraak
S mbo 1.2	Positief	Ik denk dat dat wel een rol zou spelen ja.
S mbo 1.3	Positief	Ik wist al dat ik na het mbo naar het hbo wilde.
S mbo 1.4	Zeer positief	Ik denk een hele grote rol zelfs. Ik denk wel dat ik er dan specifiek voor zou hebben gekozen. Ik zag deze opleiding al naar een opstapje naar het hbo. Ik kon na mijn vmbo ook naar de havo, maar ik zag de school niet meer zitten.
S mbo 2.2	Neutraal	Ik weet het niet. Toen ik mbo ging doen, dacht ik hier helemaal niet over na. Ik heb me hier pas een maand voor mijn examens voor aangemeld.
S mbo 2.3	Positief	Ja, want ik vind de doorstroom wel heel belangrijk. Ik heb deze opleiding ook wel gekozen met het idee om in die richting door te gaan leren. Ik denk dat je eerder kiest voor een opleiding waarvan je weet dat je goede begeleiding krijgt. Want anders kies je misschien een makkelijke opleiding om dan makkelijk naar het hbo te kunnen gaan.
S mbo 2.4	Positief	Ja, ik denk het wel.
S mbo 3.2	Positief	Ja.
S mbo 3.3	Neutraal/positief	In het eerste jaar was ik daar totaal niet mee bezig. Maar als ik terugkijk had het best mijn keuze kunnen beïnvloeden.
S mbo 3.4	Neutraal/positief	Hetzelfde.
S mbo 4.2	Negatief	Nee, ik wil vooral voor een school kiezen waar ik me goed bij voel en denk ik het belangrijkste dat de studie die ik nu volg was alleen op deze school te volgen.
S mbo 4.3	Positief	Ik juist wel, want ik wist al dat ik doorwilde naar het hbo. Vooral na het tweede jaar werd het wel duidelijk voor mij dat ik wilde gaan doorstuderen.

S mbo 4.4	Positief	Ik ook. Dan is het fijn als de school je daar goed in begeleid.
-----------	----------	---

12. Ervaren verschil mbo-hbo studie

Tabel 18: analyseschema ervaren verschil mbo-hbo studie

Respondent	Label	Uitspraak
S hbo 1.2	Veel meer, moeilijker verwacht	Het is wel moeilijker en meer, maar ik had het ook wel moeilijker en meer verwacht dan het is. Het is wel een stuk hoger niveau dan het mbo, maar ik had het wel echt wat moeilijker verwacht.
S hbo 1.3	Veel meer, moeilijk samenwerken	Ik ben thuis ook veel meer tijd kwijt aan de voorbereiding, maar ik merk nog steeds dat het aan het eind van de periode allemaal opgestapeld is qua projecten en dergelijke. Met projecten vaak omdat je samen met anderen werkt. Het is niet dat ik belachelijk veel meer doe, al doe ik wel veel thuis en ik maak mijn huiswerk. Ik had eigenlijk verwacht dat ik nog wel iets meer eraan zou moeten doen.
S hbo 1.4	Meer voorbereiding	Ja dat mbo deed ik met twee vingers in mijn neus. Als ik daar vijf minuten in de les kreeg om een opdracht te maken had ik dat zo af. En nu heb ik zoiets van kut ik heb niks gemaakt, dan begrijp ik niet wat er op het bord staat en dan denk ik dat is wel een beetje onhandig en dom van mezelf.
S hbo 2.2	Veel meer	Bijhouden van de stof en plannen, dan lukt het me wel.
S hbo 2.3	Veel meer, aanwezig zijn	Ja het is op zich even wennen, maar ik heb er niet per se heel veel moeite mee. Wel heb ik moeite met de hoeveelheid stof. Je merkt dat de havisten dat sneller oppakken en makkelijk leren. Ik was dit minder gewend aan het begin. Aanwezig zijn bij de lessen en het bijhouden van de stof, dus van tevoren ook al wat inlezen. Goed opletten met inschrijven voor toetsen. Dan lukt het wel.
S hbo 2.4	Begrijpend lezen, aanwezig zijn, minder begeleiding	Ik vind het ook lastig welke dingen dan echt belangrijk zijn in een tekst voor de toets. Die havisten konden dit wel. Hier werd ik dan niet echt in begeleid. Ze zeiden dat je de kern er uit moest halen, maar wat is de kern? Naar hoorcolleges komen, dan haal je de toets. Dus echt lessen volgen. Dit is ook verplicht sinds kort, omdat het verzuim en de uitval te groot was.
S hbo 3.2	Veel meer, andere prioriteiten, samenwerken	Voor mij ook planning. Op het mbo kon alles altijd even snel tussendoor en nu maak je echt een planning op basis van je leerstof. Studie heeft ook prioriteit boven feestjes. Op het mbo had je ook wel projecten, maar dat stelt eigenlijk niks voor vergeleken met de projecten van nu. Je werkte wel samen, maar het was allemaal niet zoveel. Nu heb je allemaal zoveel taken en als iemand zijn deadline niet houdt, dan moet je kunnen optreden. Dus dat is ook een stukje assertiviteit ook.
S hbo 3.3	Veel meer, andere prioriteiten, samenwerken, assertiever	Ik merk persoonlijk dat ik buiten de klas echt veel doe. Ik word echt gestrest van alles op het laatste moment doen. Ik probeer het echt allemaal bij te houden en goed te plannen, want anders lukt het gewoon niet. Prioriteiten stellen en je moet echt voor jezelf opkomen als het gaat om samenwerken.
S hbo 3.4	Veel meer	Leren voor tentamens en plannen was een omschakeling. Heeft 6 maanden geduurd om dit onder de knie te krijgen. Op het hbo heb ik pas echt leren studeren met de hoeveelheid informatie.
S hbo 4.2	Theoretischer	Waar ik vooral in het begin heel veel moeite mee had is dat ik al heel veel praktijkervaring had en dat de eerste twee jaar heel veel literatuur en boeken was. Veel dingen die in de literatuur staan werken ook helemaal niet zo in de praktijk. Het is leuk al die boeken, maar in de praktijk werkt dit helemaal niet. De havisten dachten van wel, want dit staat toch in het boek.
S hbo 4.3	Theoretischer, ander gebouw, colleges, samenwerken, minder gemotiveerd, veel meer, begrijpend lezen	Dat is wel herkenbaar. Ik moest heel erg wennen aan de manier van samenwerken en de opdrachten. Een hele andere school en hele andere mensen ook natuurlijk, maar ook de manier van toetsen. Alles op het hbo was zo anders. Je hebt met 100 mensen college en de werkcolleges waren nieuw. Je verwacht natuurlijk dat iedereen hier hartstikke gemotiveerd is, maar dit viel best wel tegen. Ze waren helemaal niet allemaal zo gemotiveerd. Dit klinkt misschien allemaal heel negatief, maar ik ervaar het hbo zeker wel positief. De hoeveelheid stof is echt lastig en hoe je de kern uit dingen haalt. De manier van toetsen ken je ook niet, dus je weet niet wat je moet verwachten. De hoeveelheid stof is echt lastig en hoe je de kern uit dingen haalt. De manier van toetsen ken je ook niet, dus je weet niet wat je moet verwachten.

S hbo 4.4	Underschat, moeilik leren	Op het mbo haalde ik al een acht als ik gewoon aanwezig was. Ik dacht dat kan op het hbo ook wel. Maar zo werkte het niet. Ik heb het ernstig onderschat. Ik had het ook vooral nodig met het leren. Ik heb nog nooit echt gewerkt voor school. Aan het begin deed ik ook maar wat en haalde ik veel ook niet. Uiteindelijk heb ik het wel onder de knie gekregen. Ik heb ook een cursus leren leren gedaan.
-----------	---------------------------	--

13. Ervaren verschil begeleiding mbo en hbo

Tabel 19: analyseschema keuze mbo op basis van doorstroombegeleiding

Respondent	RATER	Begeleiding mbo
S hbo 1.2	Mindere band	Ja op het mbo was je meer vriendjes met docenten.
S hbo 1.3	Ligt aan mentor	Het ligt wel heel erg aan je mentor. Als je gewoon bij hem terecht kan, dan heb je weer rust. Als je dan een mentor hebt die meer over zichzelf praat dan over ons, dan weet ik niet bij wie ik met mijn vragen terecht kan.
S hbo 1.4	Mindere band, grotere afstand	Ook veel closer, omdat die opleidingen ook kleiner zijn. De afstand tussen de docenten en leerlingen is dan natuurlijk veel kleiner. Ik had op het mbo, bij wijze van spreken, uit eten kunnen aan met een docent en dat kan ik me hier niet voorstellen.
S hbo 2.2	Valt mee qua reactiesnelheid	Ik had ook verwacht niet echt antwoord te krijgen op je vragen, maar ik hoor juist wel dat docenten je echt wel willen helpen. Dus ik zie het wel als een positieve ervaring eigenlijk.
S hbo 2.3	Minder streng dan verwacht, geloofwaardiger	Ik had verwacht dat het veel strenger was. Dat je zonder voorbereiding de klas niet in zou mogen. Hier hebben de docenten er wel meer verstand van.
S hbo 2.4	Minder intensieve begeleiding	Ik had ook meer zelfstandigheid verwacht van de docenten, maar ze nemen je best wel mee nog. Je moet je huiswerk maken. Ik vind het ook lastig welke dingen dan echt belangrijk zijn in een tekst voor de toets. Die haviſten konden dit wel. Hier werd ik dan niet echt in begeleid. Ze zeiden dat je de kern er uit moest halen, maar wat is de kern?
S hbo 3.2	Mindere band, minder benaderbaar	Na semester één zijn we opgesplitst en toen hebben we ook een nieuwe mentor gekregen, maar het is dan lastig om nog een band te krijgen met zo'n mentor. Ik zou dus niet snel naar mijn slb'er toestappen op het hbo.
S hbo 3.3	Mindere band, zakelijker	Ik had verwacht dat het hbo we wat zakelijker zou zijn. Ik had op het mbo wel een leuke band met mijn slb'er en nu doe je dat niet echt meer. Het is echt wat zakelijker. Met de studenten is het ook veel zakelijker. Dit verwachtte ik ook wel. Op het mbo is het gewoon lachen gieren brullen en dat kan je echt niet maken op het hbo in college. Hier moet je echt respect hebben voor de docenten.
S hbo 3.4	Minder toegankelijk, minder directief	Op het mbo was het veel toegankelijker, want je had ook drie jaar lang dezelfde mentor. Volgens mij heb je hier elk jaar een nieuwe, want je moet straks een keuze maken voor een specialisatie. Je wordt minder achter je kont aangezeten op het hbo.
S hbo 4.2	Meer betrokken dan verwacht	Ik had wel verwacht dat dat minder betrokken zou zijn, omdat het hier groter is. Dat je een nummertje bent en dat je drie maanden moet wachten op antwoord van je slb'er. Dat valt allemaal best mee.
S hbo 4.3	Afstandelijker	Natuurlijk wel een stuk afstandelijker dan op het mbo.
S hbo 4.4	Bijna hetzelfde als op mbo	Ik vind het hier op het hbo nog best persoonlijk allemaal. Bijna net zoals het mbo. Niet iedereen kent mijn naam maar sommigen wel. Dan maken ze ook gewoon een praatje. Ze hebben wel echt interesse in je. Had wel wat onpersoonlijker verwacht. Ik kon best wel terecht bij de slb'er, want ik had het lastig met het combineren van studie en mijn sociale leven. Hij heeft mij toen goed advies gegeven en gezegd dat ik even aan mezelf moest werken en best even een vak kon uitstellen.

14. Wat hebben de hbo-studenten gemist qua begeleiding op het mbo (persoonlijke behoeften)?

Tabel 20: analyseschema gemiste begeleiding op mbo

Respondent	Label	Uitspraak
S hbo 1.2	Voorlichting, naar hbo	Het was goed om meer voorlichting gekregen te hebben of met de klas naar de hogeschool te gaan bijvoorbeeld.
S hbo 1.3	Vorbereiden	Voor al meer aandacht besteden op het mbo aan het hbo, omdat heel veel mensen het wel gewoon kunnen. Het wordt gewoon een beetje weggeloopt.

S hbo 1.4	Voorbereiden	Ik denk dat dit dan ondersteuning is die je eigenlijk al op het mbo nodig hebt. Zodat je de hbo skills-klas al op het mbo hebt. Zo zou je veel makkelijker kunnen doorstromen en dan zit je dus ook al meer op het niveau van de havisten. En dan kan je ook gelijk de taaltoets halen.
S hbo 2.2	Voorbereiding	Je wordt op het mbo niet voorbereid op het hbo. Dat mensen die naar het hbo willen al iets van een les krijgen over het hbo. Dat je een beetje weet wat je kan verwachten.
S hbo 2.3	Voorbereiding, gastlessen	Als je gaat kijken naar waar je meer begeleiding nodig hebt. Dan kan je beter op het mbo worden voorbereid op het hbo, dan dat je dit op het hbo krijgt. Dat de mensen die hbo willen doen al wat stof krijgen die je op het hbo ook zou kunnen krijgen. Zodat je in ieder geval al te zien krijgt wat je kan verwachten op het hbo. Gastlessen lijken mij ook wel wat. Of gewoon wat verdieping voor de wat slimmere leerlingen
S hbo 2.4	Voorbereiding, lezen	Het had meer geholpen als ik op het mbo al een boek had gehad, nu was ik het helemaal niet gewend om al boeken te hebben. Ik dacht gelijk: wat is dit?
S hbo 3.2	Voorlichting, gastlessen	Dat er een gastdocent komt van het hbo, zodat je een beetje kan proeven hoe het is om les te krijgen op hbo niveau. Je hebt geen idee hoe het is. Iets meer voorlichting zou dan wel fijn zijn, zodat je een voorbeeld hebt.
S hbo 3.3	Voorlichting, gastlessen	Ja ik denk dat dat wel een goede is, want dan stimuleer je mbo-studenten ook. Ik had het leuk gevonden meer informatie te krijgen.
S hbo 3.4	Oriëntatie	Meer begeleiding bij studiekeuze op mbo ook. Totaal niet begeleid voor studiekeus, in de zin van wat is voor jou de beste richting. Wel algemeen een beetje maar niet persoonlijk.
S hbo 4.2	Voorlichting, voorbereiding	Meer het verschil benoemen tussen het mbo en het hbo. Nu doen wij het allemaal voor jullie, maar op het hbo zal je het echt zelf moeten doen. Ik had wel meer voorlichting willen hebben over het hbo. Ook voorbereiding op leerstof, waar je langer over na moest denken dan vijf seconden. En hoe het werkt met literatuur.
S hbo 4.3	Voorlichting, voorbereiding	Ja en dan de verschillen tussen mogelijke opleidingen benoemen en dan ook wat je er later mee kan worden. Jeugdzorg of kinderopvang is allemaal nog zo breed en vaag. Het is fijn om echt de diepgaande verschillen te horen tussen opleidingen vooral. Het lijkt in eerste instantie allemaal op elkaar. Ja en meer voorbereiding ook. Dat je weet wat je te wachten staat, dus dat je vanuit het mbo geregeld ook naar het hbo gaat.
S hbo 4.4	Voorlichting, voorbereiding	Dat had ik ook wel gewild. Voor de open dagen al een beetje informatie. Ik had mijzelf meer gericht kunnen voorbereiden op mijn studiekeuze, wanneer ik meer basiskennis had gehad. Of dat ze je aan het eind van je mbo opleiding al zelf je stage laten zoeken, zodat je al een beetje wendt aan de zelfstandigheid. In het laatste jaar van het mbo kan je dit echt wel zelf. Ik heb heel veel moeite met hbo taal, dat hoor ik ook van docenten. Ik had graag meer commentaar op mijn taalgebruik gehad op het mbo.

15. Wat missen de hbo-studenten qua begeleiding op het hbo (persoonlijke behoeften)?

Tabel 21: analyseschema missen begeleiding hbo

Respondent	Label	Uitspraak
S hbo 1.2	Aan het begin wat meer, niet apart voor mbo'ers	Ik merk wel dat we aan het begin heel erg aan ons lot werden overgelaten. Er stonden dingen op ons rooster waar we niks van begrepen en onze mentor was er niet. Vanaf het begin was iets meer begeleiding fijn geweest, maar dan naar heel de klas toe en niet alleen voor de mbo'ers. Verder heb ik niet echt iets nodig. Extra hulp is wel handig, maar ik zou het niet dan als het niet goed aansluit op mijn rooster.
S hbo 1.3	Niet apart voor mbo'ers, moeite met APA/verslagen	Ik denk niet dat er specifiek begeleiding moet zijn voor de mbo'ers. Met verslagen en APA heb ik nog steeds moeite. Op het mbo mocht je alles van het internet gewoon gebruiken zonder bronvermelding.
S hbo 2.2	Aan het begin met planning en lezen	Ja wat extra uitleg over planning en begrijpend lezen. Een lesje hierover zou al genoeg zijn. Aan het begin was zoiets misschien wel fijn geweest, voor één les ofzo. Dat ze het aanbieden voor degene die hier behoefte aan hebben.

S hbo 2.3	-	Ik mis niet per se iets. Ik kon het eigenlijk best wel snel oppakken. Ik had het eerste blok niet zo'n fijne mentor en nu wel, daar kan je ook gewoon bij terecht als je vragen hebt. Meestal zoek ik het gewoon zelf uit.
S hbo 2.4	Niet apart voor mbo'ers	Nee niets apart voor mbo'ers vind ik gelijk zo negatief klinken.
S hbo 3.2	Niet apart voor mbo'ers, voorbereiding vanaf mbo	Ik denk dat je zowel de mbo-studenten als de havisten wel begeleiding kan aanbieden. Wij hebben misschien wat achterstand wat betreft leren en de havisten met stage. Het is fijn om vanuit het mbo al een opzetje te hebben naar het hbo, want het verschil tussen het mbo en het hbo is heel groot. Op het mbo dus wat beter worden voorbereid.
S hbo 3.3	Gesprek begin eerste jaar, projectgroepen	Als die mogelijkheid er is voor een gesprekje aan het begin van het jaar, is dat natuurlijk fijn. Ik zou niet weten of ik zo'n gesprek zou houden. Wat meer begeleiding in de projectgroep zou wel fijn zijn.
S hbo 3.4	Aan het begin met lezen, plannen en APA	Ik miste de ondersteuning van de opleiding. Ik had hulp nodig bij plannen, maar ook voorbeelden. Leren plannen en APA lessen. Aparte begeleiding op hbo voor mbo studenten kan wel volgens mij, maar hoeft niet per se.
S hbo 4.2	Mist erkenning praktijkvaardigheden	Ik mis soms wel een beetje erkenning voor onze praktijkervaring. Wij zijn gewend te anticiperen op gevoel en ervaring, terwijl de havisten dit op basis van theorie doen. Zij zijn vanaf de havo gewend om met boeken te werken en wij juist in de praktijk.
S hbo 4.3	Zoeken naar literatuur	Ik vind het nog steeds lastig om goede literatuur te vinden, daar heb ik ook nauwelijks begeleiding bij gehad. Ik heb dit mezelf een beetje aangeleerd.
S hbo 4.4	Zoeken naar literatuur	Ik had niet het idee dat de havisten ons wilden helpen met literatuur zoeken en zo, dit werd ook niet gestimuleerd door docenten.

16. Missen de mbo-docenten iets aan begeleiding bij doorstroom naar het hbo **buiten** de doorstroomklas?

Tabel 22: analyseschema missen begeleiding buiten doorstroomklas docenten

Respondent	Label	Uitspraak
D mbo 1.2	Mist niets	Ik vind wel dat er buiten de hoorcolleges op het hbo niet zoveel meer te zeggen valt. De doorstroomklas schetst een volledig beeld. Je hebt een college leren leren en over hoorcolleges, moeten we ze dan ook nog uitleggen hoe ze naar het toilet moeten gaan?
D mbo 1.3	Staat open het gesprek aan te gaan, niet zelf op studenten af	Er is nog nooit iemand naar me toegekomen, maar ik zou best het gesprek aangaan met een student. Ik merk nu al in klassen bij studenten die naar het hbo willen, dat ik met hun het gesprek aan kan gaan op basis van de ervaringen van afgelopen periode. Dan kan ik aangeven dat ze mijn zegen hebben, maar dat ze dan wel vanaf nu dat vereiste gedrag zouden moeten vertonen of ons in ieder geval laten zien dat je met dat gedrag bezig bent. Dit zijn gesprekken die gewoon tijdens de les kunnen ontstaan en als daar ruimte voor is, dan gebruik ik die. Ik ben ook niet te beroerd om daar ruimte voor te maken, uiteindelijk vind ik de uitkomst van dat gesprek belangrijker dan dat ze tien sommetjes maken.
D mbo 2.2	Veel docenten durven geen eerlijk advies te geven, Te examengericht	Ik denk dat we daarbij als mbo-docenten ook heel goed moeten kijken naar onszelf. We durven vaak niet eerlijk te zeggen dat het mbo hun plafond is, want we zeggen toch vaak dat ze het vooral moeten proberen en je moet jezelf blijven ontwikkelen. Als je nou ziet dat iemand net aan mbo vier haalt en echt op zijn moet lopen, dan kan je het toch beter afraden. We beoordelen de studenten op basis van drie jaar, dus dat beeld kan je wel vormen en een passend advies kunnen we ook wel geven. Na twee en een half jaar durf ik wel tegen mijn studenten te zeggen dat ze het beter niet kunnen doen. De studenten luisteren hier ook wel naar, zeker als ze al twijfelden. We zijn nu te veel gefocust op de vaardigheden die ze nu moeten examineren in plaats van de vaardigheden die ze later in het werkveld op hbo nodig hebben. We moeten hier van die focus van examens af. Er zijn studenten die hun diploma halen en nog geen tien bladzijden kunnen schrijven. Als je de blokkades bij de docenten weg weet te halen moet het haalbaar kunnen zijn.

17. Kennis mbo-docenten over het hbo

Tabel 23: analyseschema kennis mbo-docenten over het hbo

Respondent	Label	Uitspraak
D mbo 1.2	Goede basis kennis	Zoals ik het afgelopen periode ervaren heb en wat ik ook gehoord heb daar van de studenten en docenten, gaat het vooral om de hoeveelheid stof en de discipline die ze daarbij nodig hebben om vanaf dag één door die stof te werken en bij te houden.
D mbo 1.3	Goede basis kennis	Ik ben het daar helemaal mee eens. Daarbij is er ook gewoon minder persoonlijk contact. Als studenten bij mij een toets missen mail ik ze individueel en probeer ik een nieuw moment af te spreken. Op het hbo weten ze echt niet wie je bent en als je daar voor een goede reden je toets mist, heb je pech. Ik denk dat ze daar al enorm van schrikken.
D mbo 2.2	Veel kennis, docenten buiten doorstroomtraject niet	De zelfstandigheid. De student is in het mbo minder zelfstandig, maar die hoeft daar ook minder zelfstandig te zijn. Er is altijd een slb'er die als een soort plaatsvervangend vader of moeder achter ze aan zit. Ondanks dat we naarmate de studie vordert aan afnemende sturing doen, maken we ons toch altijd weer schuldig aan teveel pushen en herinneren en bevaderen. Sommige docenten willen het ook niet, omdat ze het contact toch wel heel fijn vinden. Op het hbo is dat gewoon niet. Daar is je slb'er niet 24 uur per dag bereikbaar en die stuurt je niet nog een avond van tevoren wat je moet doen. Ik heb een dubbele agenda, waarbij er één voor studenten is en één voor mezelf. Dat is heel direct sturen en in het hbo hebben ze dat gewoon niet. Daarbij samenhangend is plannen en organiseren, dat hoeven ze bijna niet in het mbo. Puur inhoudelijk is het leren gewoon heel anders, dus de hoeveelheid materiaal verwerken is gewoon totaal anders dan op het mbo. Niet iedere slb'er heeft hier een goed beeld bij het hbo. Sommige docenten brengen geen boodschap over uit principe, want die willen dan niet tegen anderen zeggen dat dit hun eindstation is of ze zijn heel erg positief ingesteld. En sommigen weten het ook gewoon niet, want ook het hbo is veranderd sinds de tijd dat zij daar studeerden. Er is ook een plan om docentstages uit te wisselen. Docenten op het hbo hebben ook een heel ander beeld van wat we op het mbo doen, dan wat we daadwerkelijk doen. Dus waarom zou je niet gewoon een poule maken, waarbij je een dagdeel bij elkaar op bezoek gaat. Een meeloopstage. Maar ook dit is nog niet heel concreet, maar dit gaat wel vorm krijgen in het kader van de spoor22 aanvraag. Dus dit gaat wel echt meetellen. En binnen het team sociaal werk is er ook al uitgesproken dat deze behoefte er is.

18. Kennis hbo-docenten over mbo

Tabel 24: analyseschema kennis hbo-docenten over mbo

Respondent	Label	Uitspraak
D hbo 1.2	Mbo op hun sloffen, geen boek gelezen	Het hbo is niet iets wat je er even bij doet, het moet ingepast worden in je leven. Als je denkt dat je het er wel even bij doet, ga je het eerste jaar niet halen. Het is belangrijk om ze aan te geven in wat voor wereld ze zijn beland en welke vaardigheden heb je al en welke moet je nog ontwikkelen. Als je iets al drie jaar op je sloffen hebt gedaan, dan is dat lastig ineens om te gooien. Je verandert je gedrag niet zomaar. Ik hoor ook van mbo-studenten vaak terug dat ze in drie jaar geen boek hebben gezien.
D hbo 1.3	Minder taalonderwijs, compensatieregelingen	Een mbo'er heeft gewoon veel minder taalonderwijs gehad dan een hbo'er. Je ziet vaak dat de mbo studenten niet op het hbo instap taalniveau zitten, waarop ze wel zouden moeten zitten na het mbo. Voor mij is taal echter niet reden nummer één voor de uitval. En de afstand tussen de studenten en de slb'er is hier wel veel groter. Volgens mij zijn er op het mbo ook talloze compensatie regelingen, dat wanneer je iets niet lukt er op een andere manier wel omheen kan.
D hbo 2.2	Schijnaanwezigheidsplicht, weinig kennis van mbo-slb	Op het Mondriaan hebben ze wel een aanwezigheidsplicht, maar ze krijgen gewoon hun diploma wanneer ze dit niet zijn. Dan krijgen ze enkel

		een aantekening op dit diploma. Is er nu geen adviesgesprek met de slb'er over het hbo? Dat lijkt me een hele goede. Ik had gehoopt dat dit er zou zijn. Sluit ook goed aan bij ons startgesprek en een test om de motivatie te achterhalen.
D hbo 2.3	Ik kom eigenlijk nooit op een mbo	Die mbo docenten hebben een prima beeld, die hebben waarschijnlijk ook allemaal wel hbo gedaan. Al kom ik eigenlijk nooit op een mbo. Je zou het er misschien wel een keer met hbo docenten over kunnen hebben.

19. Verschil tussen mbo'ers en havisten op het hbo

Tabel 25: analyseschema verschil tussen mbo'ers en havisten

Respondent	Label	Uitspraak
D hbo 1.2	Studiehouding, niet gewend te lezen, verkeerde prioriteiten	Er zijn wel verschillen, maar dit verschilt ook heel erg per individu. Sommige mbo studenten hebben al heel veel kwaliteiten, waardoor ze makkelijk doorstromen. Bij het deel dat het moeilijk heeft merk je vaak dat het de leerhouding is. Ik hoor van mbo-studenten vaak terug dat ze in drie jaar geen boek hebben gezien. Hier krijgen ze gelijk minimaal vijf boeken en dan missen ze dus vaardigheden om daarmee aan de slag te gaan. De vaardigheden die je eigenlijk al moet hebben om op het hbo in te stappen die missen de studenten dan. Sommige pikken dat op, omdat ze de discipline hebben of deze vaardigheden al hebben. Ik heb het dan over studievvaardigheden, dus hoe je moet leren en het maken van samenvattingen en de discipline kunnen opbrengen. In de lessen proberen we wel aandacht te besteden aan het leren om te leren. Mbo studenten denken soms op de zelfde voet door te kunnen gaan, maar dan worden ze snel met de neus op de feiten gedrukt en hebben ze gewoon een achterstand. Studiehouding bestaat eigenlijk uit verschillende lagen. De manier van leren en inplannen, veel studenten hebben ook baantjes ernaast. Sommigen vergeten wel eens dat het een voltijd opleiding is, waarbij je vijf dagen naar school gaat. Als je dan moeite hebt om te leren, kan dit niet even snel tussendoor. De studenten die deze studiehouding hebben zie je ook groeien tijdens de opleiding. Ze snappen dat ze hier komen om te leren en niet alleen maar voor de praktijk.
D hbo 1.3	Minder gewend te luisteren, meer levenservaring, beter reflecteren, omgaan met minder leuke vakken	Dat is ook precies hoe ik het ervaar. Het zijn echt wel twee werelden die bij elkaar komen. De havisten zijn al meer gewend te luisteren en stil te zitten en de mbo'ers willen van alles doen. Ik kan me hier zeker in vinden. Wat voor mij nog een verschil is, dat ze echt een voorsprong hebben op het gebied van levenservaring. Met leervaardigheden als reflectie zijn ze vaak al doodgegooid op het mbo en daar hebben wij dan vaak nog een verdieping in. De havisten zijn ook al gewend om dingen te moeten doen die ze niet leuk vinden. Op het mbo kunnen ze volgens mij veel meer kiezen wat ze leuk vinden. Er zitten op het hbo nou eenmaal een aantal dingen tussen die je niet zo leuk vindt, dit waren de havisten al meer gewend. De vaardigheid hebben de havisten om zich daar ook op te kunnen storten. We nemen ze expres niet te veel bij de hand, wel genoeg om de overstap te laten maken. Niet zoals het mbo, omdat je bij het mbo vaak de uitvoering in gaat qua werk waar je de rest van je leven wordt aangestuurd. Als hbo'er zal dit minder zijn. Je moet het hier zelf leren om zelfstandig te worden en zelf die sturing te geven. Ik probeer studenten wel te begeleiden, maar ik benadruk ook die verantwoordelijkheid om het zelf te kunnen.
D hbo 2.2	Moeite met theorie, minder taalvaardig, beter in praktijk, meer motivatie, probleemgevallen houding	De havisten pik je er zo uit. Je ziet toch dat ze makkelijker om kunnen gaan met theorie. De havisten snappen veel sneller hoe ze moeten leren en een verslag te schrijven. Ze zijn veel taalvaardiger ook. Dit mbo'ers hebben het hier allemaal veel lastiger mee. En andersom ook. In praktijksituaties springen de mbo'ers er weer uit. Daar hebben ze natuurlijk al meer ervaring in. Je ziet dat de havisten er aan het begin veel vaker zijn en de mbo'ers zijn vaak aan het werk of hebben andere dingen te doen. De mbo'ers weten vaak wel waar ze voor kiezen, daarin zijn ze goed gemotiveerd. Ze willen een hbo-diploma in het sociale werk. Die motivatie is bij de havisten vaak minder aanwezig. De mbo'ers hebben inderdaad vaak meer levenservaring en soms ook al kinderen, waardoor de prioriteiten soms anders liggen.

		Echter, de echte probleemgevallen qua houding zijn nooit havisten. Dat zijn altijd mbo'ers. Het is wel goed om die selectie zoveel mogelijk in het eerste jaar te hebben.
D hbo 2.3	Blinken uit in praktijk, havisten braver, Probleemgevallen houding	Ja inderdaad. Dat is wel een verschil. Ik heb heel veel mbo'ers nu, dus ik moet even zoeken naar de havisten. De mbo'ers durven vaak meer te zeggen en mee te doen. De mensen van de havo zijn vaak wat meer teruggetrokken en die durven dat dan nog niet zo goed. We zijn nu heel strikt qua aanwezigheidsplicht, want anders mogen ze hun toets niet maken. Nu zitten ze er allemaal. De havisten zijn over het algemeen gewoon nog wat braver, netter en meer bescheiden. Al worden ze vaak wel al snel meegenomen. We hebben vaak gewoon hele leuke en sociale studenten. Maar er zit in elke klas wel een groepje studenten met houdingsproblematiek. Dit gaat dan om niet respectvol omgaan met docenten, tekeer gaan, brutaal op een extreme manier. Die studenten zijn daar dan ook niet goed op aanspreekbaar.

20. Benodigde vaardigheden op het hbo

Tabel 26: analyseschema benodigde vaardigheden op het hbo

Respondent	Label	Uitspraak
D hbo 1.2	Motivatatie, taal, leren leren	Als je heel goed kan leren, maar niet gemotiveerd bent, red je het ook niet. Ik probeer de studenten aan het begin ook altijd een beeld te schetsen van waar ze nu zijn. De meeste mbo en havo studenten hebben geen idee hoe het studeren er aan toe gaat. Doordat studenten vanuit allerlei achtergronden naar het hbo komen is de groepsdynamiek heel anders dan ze gewend zijn. Qua taal hebben mbo'ers het ook moeilijk. Ik heb het idee dat de taal op het mbo op een ander niveau ligt, wat makkelijker en eenvoudiger.
D hbo 1.3	Zelfstandigheid, taal	De afstand tussen de studenten en de slb'er is hier wel veel groter. We nemen ze expres niet te veel bij de hand, wel genoeg om de overstap te laten maken. Niet zoals het mbo, omdat je bij het mbo vaak de uitvoering in gaat qua werk waar je de rest van je leven wordt aangestuurd. Als hbo'er zal dit minder zijn. Je moet het hier zelf leren om zelfstandig te worden en zelf die sturing te geven. Ik probeer studenten wel te begeleiden, maar ik benadruk ook die verantwoordelijkheid om het zelf te kunnen. Qua taal hebben mbo'ers het ook moeilijk. Ik heb het idee dat de taal op het mbo op een ander niveau ligt, wat makkelijker en eenvoudiger. Een mbo'er heeft gewoon veel minder taalonderwijs gehad dan een havist.
D hbo 2.2	Motivatatie, begrijpend lezen	Motivatatie. Ik had een paar studenten die gewoon nog geen zin hadden om te werken, maar dat is niet de motivatie waar je het mee gaat redden. Die stranden als eerste. Je kan niet een heel hoofdstuk in je hoofd proppen. Je moet ergens de rode draad gaan zien en dat is een havist net iets meer gewend. Ze kunnen moeilijk onderscheid maken.
D hbo 2.3	Motivatatie, plannen, vraagstelling	Motivatatie. Het is ook wel heel belangrijk hoe hun netwerk eruit ziet. Of ze een beetje worden gesteund vanuit huis of dat ze op zichzelf wonen. Ze kunnen allemaal best goed plannen, maar ze houden zich er niet aan. Ze zijn gewoon niet gewend om op verschillende manieren de stof te verwerken. Ze denken er verder niet echt over na en hebben het er verder ook niet over. Ook moeite met de manier van vraagstelling. Vaak hoor ik ook dat ze na een vraag gelijk gaan schrijven zonder eerst de vraag echt goed te lezen. De havisten zijn dit allemaal iets meer gewend. Ze kunnen ook makkelijker de kern halen uit teksten, omdat ze toch gewend zijn al meer teksten te verwerken.

21. Wat zijn redenen voor uitval bij de doorstroom tussen het mbo en hbo?

Tabel 27: analyseschema redenen voor uitval van mbo'ers op het hbo

Respondent	Label	Uitspraak
D hbo 1.2	Moeite conceptuele kennisvakken, moeite met leren, havisten vaker	Het niet halen van de conceptuele vakken. Dat zit hem dan in niet goed genoeg te hebben geleerd, ofwel het gewoon niet aankunnen. De kennisvakken is waar mbo'ers op nat gaan. Dat is ook het grote verschil met de havisten. Het grootste deel van de uitvallers komt van het mbo. De havisten vallen vaak uit, omdat ze de

	verkeerde studiekeus, onderschatting, schrikken van hoeveelheid, faalangst	verkeerde studie hebben gekozen. De mbo'ers weten vaak wel waar ze aan beginnen, maar die vallen af op niveau. Ze halen de toetsen niet, omdat ze dan binnenkomen met het idee dat ze het op hun sloffen kunnen redden. Vaak schrikken ze van hoeveelheid stof gedurende de periode. Als ze wat kunnen doen met dat schrikken lukt het nog wel, maar een ander deel raakt in paniek. Ook de spanning van het toetsen maken is lastig, faalangst & perfectionisme. Er is ook een grote groep studenten die ik doorstuur naar de studentenpsycholoog. Het mbo haalde ze dan nog wel en hier lopen ze eigenlijk gelijk vast.
D hbo 1.3	Te veel lezen, omgaan met tegenslagen, schrikken van hoeveelheid, komen te laat op gang	De meeste vinden het lezen te veel. Met goed doorlezen alleen redt je het niet. Het is belangrijk dat je met je frustraties en tegenslagen om kan gaan. Dat is altijd afwachten, dat kunnen we niet voorspellen van tevoren. Alle studenten schrikken op een gegeven moment wel even. Ik zeg altijd zorg nou dat je de eerste periode alle zeilen bijzet en hoge cijfers haalt, dan kan je daarna misschien wat rustiger aan gaan doen. Dan zit je veel relaxter in je studie, helaas kom je het veel vaker andersom tegen. Studenten die er na één periode achter komen dat ze er een schepje bovenop moeten doen om de volgende periodes wel te halen. De start is echt vreselijk belangrijk voor de mbo-studenten.
D hbo 2.2	Verkeerde studiekeuzen, niet halen theorie, persoonlijke problematiek, moeite met leren	Eigenlijk zijn er twee grootste redenen. Verkeerde studiekeuze en het niet halen van de toetsen. Te moeilijk, te veel. In het begin heb je uitval door mensen die gewoon te veel gedoe in hun persoonlijke leven hebben. Daarna krijg je de uitval van de studenten die toch te veel moeite hebben met het halen van toetsen. Je aan het eind van het jaar toch vijftig punten hebben. De studenten die hun toetsen niet halen, krijgen het qua leren gewoon niet voor elkaar. Hier zit niet per se een verschil in bij mijn klas tussen mbo'ers en havisten. Er zijn ook studenten die een studie beginnen, omdat ze dan een inkomen hebben. Terwijl dit gewoon een lening is natuurlijk. Als ik ze adviseer te stoppen luisteren ze daar niet naar, omdat ze dan hun inkomen kwijt zijn. Dit zijn toch vaak al zes mensen uit je klas.
D hbo 2.3	-	We hebben geen contact meer met gestopte studenten, maar we hebben natuurlijk wel een beeld. Je krijgt alleen weinig kans om echt te vragen wat de reden is dat iemand gestopt is.

22. Missen de hbo-docenten iets aan begeleiding mbo?

Tabel 28: analyseschema missen begeleiding mbo in de ogen van hbo-docenten

Respondent	Label	Uitspraak
D hbo 1.2	Lezen, taal, houding, hbo-vaardigheden	Als je dan ook geen boeken krijgt. Sommige studenten zeggen dat ze drie jaar niks gelezen hebben en gewoon hebben stilgestaan wat betreft taal. Ze schrijven natuurlijk wel eens wat, maar dat is niet genoeg. Ze komen hier dus al met een hele achterstand qua taal. Zonder een bepaalde basiskennis van taal kan het heel lastig zijn de stof goed op te pikken. Vooral wanneer dit samen gaat met een slechte houding van niks doen. Het mbo zou meer kunnen doen wat betreft de houding en ook om deze wereld wat duidelijker neer te zetten. Ook qua voorbereiding. Vaardigheden zijn natuurlijk ook super belangrijk. Wanneer ze drie jaar geen boek hebben gezien, wordt het al heel lastig voor veel studenten. Waarom niet al wat proefstuderen en laat ze eens aan de slag gaan met een boek. Dan komen ze er eerder achter af het wel wat voor ze is. Als je dit nog nooit hebt gedaan dan kan je geen goed beeld vormen van hoe het straks op het hbo eraan toe gaat. Ze zouden dit best wat kunnen proefstuderen en laat ze daar dan ook op tijd komen. Veel studenten geven ook smoesjes als ze afhaken, maar vaak komt het toch neer op dat ze al die theorie niks vonden.
D hbo 1.3	Houding	Voor mij zit dat hem in houding. Volgens mij zijn er op dit moment mbo studenten bezig aan een doorstroomklas. Daar moet de nadruk op houding liggen. Je komt op tijd, je telefoon heb je niet in je handen, je hebt je jas uit, je hebt geen blikje Redbull bij je en je eet ook niet in de klas. Doe dat dan daar ook heel strikt, zoals het er ook op de havo aan toe gaat.
D hbo 2.2	Hoeveelheid stof, lezen, meer inzicht, hbo-bonusvraag	Sowieso al dat stukje leren van het leren. In plaats van twee bladzijden alvast twee hoofdstukken. Meer aandacht naar de hoeveelheid stof verwerken en de verschillende manieren van het toepassen van de stof in plaats van het letterlijk

		overnemen. Niet alleen letterlijke vragen, maar af en toe inderdaad ook wat meer inzichtsvragen. Bijvoorbeeld een bonus inzichtsvraag op het mbo.
D hbo 2.3	Meer inzicht, hbo-bonusvraag	Niet alleen het letterlijke, maar ook meer inzicht. Die koppeling naar de praktijk kunnen ze natuurlijk wel maken. Zo'n bonusvraag lijkt me een goede.

23. Missen de hbo-docenten iets aan begeleiding hbo?

Tabel 29: analyseschema missen begeleiding hbo in de ogen van hbo-docenten

Respondent	Label	Uitspraak
D hbo 1.2	Stimuleren studiegroepjes in klassen, meer inzetten op Tech, studentcoach voor vaardigheden, dilemma in hoeveelheid begeleiding	Het is voor mij wel eens een dilemma in hoeverre ik achter ze aan moet blijven zitten, want uiteindelijk kan je niet vier jaar trekken aan iemand. Ik denk dat het wel goed zou zijn, wat soms ook al gebeurt, is dat studenten groepjes gaan vormen buiten de klas en samen gaan studeren. Ook echt om die vaardigheden bij elkaar te stimuleren. We zouden dat vanaf het begin af aan beter kunnen stimuleren. Ik geef studenten die veel taalfouten maken wel eens een foldertje mee van Tech. Om daar een student als begeleider te zoeken, die ze daar bij kan helpen. Ik zou daar meer op willen zitten. Dat we studenten die het moeilijk dit vanaf het begin al aanbieden. Misschien wel met een beetje dwang. Eigenlijk hebben die studenten extra begeleiding nodig. Wij kunnen ze wel een beetje bij de hand nemen, maar ook niet allemaal. Ze hebben eigenlijk echt begeleiding nodig met hoe je studeert. Dit zou veel beter gedaan kunnen worden aangeboden door een student, die dan ook intensief coacht. Daardoor zouden ze vanaf de start wat beter op de rit kunnen komen. Ze hebben ook de vaardigheden vaak niet om die hulp te vragen.
D hbo 1.3	Hebben al heel veel mentorraad, onderdeel selectie	Ja. Ik denk dat wij wel al heel erg inzetten daarop. Ik weet dat andere opleiding denken dat wat wij als mentorraad hebben echt niet normaal is. We zitten al heel luxe met de hoeveelheid tijd die we daar in kunnen steken. Dat is echt een mega investering. Het is ook een onderdeel van de selectie, of je die vaardigheden nou op kunt pikken of niet. In het eerste jaar gaat het ook om aanhaken of afhaken. Je kan niet vier jaar achter iemand aan zitten. Anders ga je ook professionals afleveren die gewoon afhankelijk zijn een schop onder hun kont. Ik ben best wel trots op het feit dat we na het vierde jaar professionele studenten afleveren.
D hbo 2.2	Meer begeleiding op samenwerken, voldoende mentorraad	Ik denk toch wel meer tijd stoppen in het leren samenwerken met elkaar. Ze krijgen een lesje feedback en eigenlijk wordt er daarna gewoon gezegd: doe je ding. Dat werkt gewoon niet. Er zijn altijd samenwerkingsproblemen, dus daar zou meer tijd aan besteed kunnen worden. Ik vind wel dat we genoeg tijd hebben voor het mentor zijn. We zien ze heel veel en hebben ze echt heel erg in het vizier. We zouden er aan het begin meer bij moeten zijn om ze echt de samenwerk skills bij te brengen. Ze worden heel erg aan hun lot overgelaten, onder de noemer dat dit nu hbo is. Daar moeten ze alleen wel een beetje in meegenomen worden. Als ik daar nu aan denk. Projectonderwijs is heel erg samenwerken vanuit instructie, maar hier zouden we eigenlijk veel meer bovenop moeten zitten. Dit kunnen we wel meenemen. Meer begeleiding op het samenwerken erbij, maar van het ander moet het er niet af. Ik heb namelijk ook nog nooit zo snel al studenten kunnen laten inzien dat het niet gaat lukken en niks voor hen is, dankzij dat er zo veel tijd voor is.
D hbo 2.3	Extra begeleiding voor vaardigheden voor vrijwilligers	Dat samenwerken is met de nieuwe opleiding ook meer bij andere vakken terechtgekomen dan bij de mentor. Hier moet nu dus ook beter contact onderhouden worden tussen de docenten. We besteden in het eerste blok wel heel veel aandacht aan hoe je moet leren en hoe je samenvattingen maakt, maar dit landt nog niet zo erg het eerste blok. Ze zijn al blij als ze de weg en het goede lokaal hebben gevonden. Pas nu hebben ze soms door wat we aan het begin van het jaar bedoelden. Het is dus ook wel lastig wanneer je het aan moet bieden, want je moet het ook wel in het begin aanbieden. Je wil ze ook niet betuttelen wat dat betreft of als een mbo'er benaderen. Kom we gaan even zitten om met zijn allen eventjes een samenvatting te maken, dat wil je niet. Misschien zou je zoiets dan nog aan moeten bieden voor degene die dat willen.

24. Cijfers studentideeën StudentLab

Mbo-student

Tabel 30: cijfers studentideeën mbo-student

Studentideeën	Interesse?	Cijfers	Opmerkingen	N
Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid	8x ja 1x nee	8,10,6,8,9,8, 10,5,7	Dan graag aan het eind van het 2 ^e jaar.	9
Op mbo al hbo-studiepunten verdienen	12x ja 0x nee	8,8,8,8,8,7, 8,9,8,10,9,7	Misschien wat eerder in het jaar, je krijgt dan wel druk erbij. Nu ook al examens. Dan heeft het wel een doel.	12
Study together app	6x ja 6x nee	7,7,7,6,5,6, 8,6,6,8,8,8	Denk niet dat ik dat zou gaan gebruiken. Een 6. Je hebt ook een mentor. Zou me bezwaard voelen. Met een voorstelrondje en een fotootje wel.	12
Hbo-student als begeleider	7x ja 5x nee	6,7,7,6,4,6 7,7,8,10,7,6	In het begin vooral. Misschien iets voor een hele klas i.p.v. één op één.	12
Online lessendatabase	8x ja 4x nee	9,6,7,5,5,4, 8,7,9,8,7,4	Misschien kijk ik één keer.	12
Doorstroomcoach	8x ja 4x nee	5,7,5,8,9,8, 9,7,8,9,7,7	Een voor havisten en een voor mbo'ers. Een 8.	12
Tentamen/(project) op hbo-niveau	10x ja 2x nee	7,6,8,6,6,8, 6,7,9,8,9,8		12
Hbo-taallessen op mbo	9x ja 3x nee	8,8,10,6,6,7, 9,8,6,8,8,6	Ik heb al genoeg te doen nu. Waarom nu nog al die dingen die ik pas op hbo moet kennen? Alleen in kleinere groepjes.	12
Doorstroomklas	3x ja	Mondriaan: 6,5,5 HHS: 8,8,8	Als we de hele tijd op de HHS geweest zouden zijn met ene keer daar theorie en de andere keer daar uitvoeren, dan waren er meer mensen gekomen. Dan hadden we er meer aan gehad. Nu waren we er steeds een week uit en moesten we er opnieuw inkomen.	3

Mbo-docent

Tabel 31: cijfers studentideeën mbo-docent

Studentideeën	Interesse?	Cijfers haalbaarheid	Cijfers effectiviteit	Opmerkingen	N
Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid	3x ja	7,7,10	4,6,10		3
Op mbo al hbo-studiepunten verdienen	3x ja	6,5,7	8,8,8,	Of een vrijstelling. Dit zou ik vanuit mijn nieuwe functie heel interessant vinden om te onderzoeken. Dit moet dan ook waarde hebben op andere hogescholen.	3
Online lessendatabase	3x ja	6,6,8	1,1,7	Voor de beeldvorming. Voor in de oriëntatiefase, er moet wel wat instructie omheen zitten.	3
Tentamen op hbo-niveau	2x ja 1x nee	10,8,10	5,7,7	Voor in de oriëntatiefase, er moet wel wat instructie omheen zitten.	3
Hbo-taallessen op mbo	2x ja 1x nee	6,3,6	3,8,9	Er zijn studenten die hun diploma halen en nog geen tien bladzijden kunnen schrijven.	3
Project in samenwerking met hbo-studenten	1x ja	10	8		1

Hbo-student

Tabel 32: cijfers studentideeën hbo-student

Studentideeën	Interesse?	Cijfers	Opmerkingen	N
Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid	9x ja 3x nee	9,9,5,9,9,7, 8,4,8,8,5,7	Niet wanneer het van een mbo-docent komt, want ik weet dan niet of die genoeg weet van het hbo. Ik vraag me wel af in hoeverre zij dat goed kunnen inschatten.	12
Op mbo al hbo-studiepunten verdienen	10x ja 2x nee	8,8,9,6,8,8, 6,4,10,8,8,8	Ja en nee, omdat ik een drukke examenperiode had.	12
Study together app	9x ja 3x nee	7,6,5,10,9,8 8,8,8,5,9,6,		12
Hbo-student als begeleider	9x ja 3x nee	8,8,9,7,7,7, 5,4,8,9,9,7		12
Online lessendatabase	10x ja 2x nee	7,8,8,7,8,8, 7,7,8,7,5,4	Puur als oriëntatie. Voor één keer misschien.	12
Doorstroomcoach	9x ja 0x nee	9,9,8,6,7,8, 10,10,8	Moet wel ervaringsdeskundige zijn. Ik zou er wel naartoe gaan. Staat meer van je af dan mentor en is geloofwaardiger.	9
Tentamen op hbo-niveau	11x ja 1x nee	9,9,8,8,9,9, 6,6,7,10,8,5	Zou me misschien wel afschrikken.	12
Hbo-taallessen op mbo	9x ja 3x nee	9,10,10,9,8, 8,2,4,8,6,5	Ik zie dit wel als het grootste probleem. Ik merk dit ook heel erg aan de mbo'ers bij mij in de klas.	12
Project samenwerken met hbo'ers	1x Ja 2x Nee	5,5,7	Ik ben geen fan van groepsprojecten.	3

Hbo-docent

Tabel 33: cijfers studentideeën hbo-docent

Studentideeën	Interesse?	Cijfers haalbaarheid	Cijfers effectiviteit	Opmerkingen	N
Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid	4x ja	5,6,9,9	6,7,10,8	Dan moet je wel alle vaardigheden erbij pakken, als die mbo docent er genoeg verstand van heeft. Het lijkt me heel moeilijk eerlijk te zijn als begeleider.	2
Op mbo al hbo-studiepunten verdienen	3x ja 1x nee	5,5,8,8	9,8,4,4	Dan zie je dat er voor de poort al selectie plaatsvindt. Dan kom je automatisch op kennisvakken uit en er zit een lijn tussen onze vakken, zodat het ook weer terugkomt in vaardigheden. Hierdoor schrikt het misschien eerder af. Met het oefenen met meer stof zou het misschien wel een goede zijn.	5
Study together app	2x ja 2x nee	8,8,6,8	8,5,8,5	Er wordt al contact gelegd in het eerste jaar met ouderejaars. Dit jaar alleen niet, omdat het een nieuwe studie is ook. Het gaat dus nog opgepakt worden.	4
Hbo-student als begeleider	3x ja 1x nee	8,8,4,5	8,8,7,6		4
Online lessendatabase	4x ja	9,8,8,8	6,6,5,4	Voor de beeldvorming.	4
Doorstroomcoach	2x nee			Dan krijg je een soort sneutjesklas, dit is de mentortaak.	2
Hbo-taallessen op mbo	1x ja 1x nee	5,5	8,6	Er is al een taalbeleid en er zijn al taallessen. Op het mbo laten ze het soms drie jaar stilliggen. Je ziet vaak dat de mbo studenten niet op het hbo instap taalniveau zitten, waarop ze wel zouden moeten zitten na het mbo. Voor mij is taal niet reden nummer één voor de uitval.	2
Project in samenwerking met hbo-studenten	2x ja	8,6	8,8	Ja, als ik kijk naar het projectonderwijs zou dit weer wel kunnen. Dan zien ze dat havisten ook maar gewoon mensen zijn. Ze hebben er vaak ook last van dat ze de eerste periode tegen iedereen opkijken. Leuk idee.	2

4. Respondentenschema's

In de eerste kolom geeft het eerste cijfer aan in welke focusgroep de respondent zit. Het tweede cijfer geeft aan om welke respondent uit de focusgroep het gaat. De interviewer is nummer één in elke focusgroep en is niet opgenomen in de respondentenschema's.

Tabel 34: respondentenschema mbo-studenten

Groep & respondent	Geslacht (m/v) (Leeftijd)	Doorstroom-wens	Doorstroom-traject	Jaar 3, ROC Mondriaan	Gewenste Hbo-studie	Gewenste Hbo-locatie
Focusgroep 1						
1.2	V (18)	Ja	Ja	Gpm	Pedagogiek	HHS
1.3	V (19)	Ja	Ja	Gpm	Toegepaste psychologie	HSL
1.4	V (19)	Ja	Ja	Gpm	Pabo	HHS
Focusgroep 2						
2.2	V (18)	Ja	Ja	Mz	Pabo/social work	HHS
2.3	V (19)	Ja	Ja	Mz	Social work	HHS
2.4	V (18)	Ja	Ja	Mz	Social work	HHS
Focusgroep 3						
3.2	V (18)	Ja	Ja	Pbgz	Kunstzinnige therapie	Hbo Amersfoort
3.3	V (18)	Ja	Ja	Mz	Lerarenopleiding Engels	Hbo Rotterdam
3.4	V (19)	Ja	Ja	Mz	Social work	HHS
Focusgroep 4						
4.2	V (18)	Ja	Ja	Mz	Social work	HHS
4.3	V (18)	Ja	Ja	Mz	Social work	HHS
4.4	M (19)	Ja	Ja	Mz	Toegepaste psychologie	HSL

Tabel 35: respondentenschema mbo-docenten

Groep & respondent	Geslacht (m/v)	Docent doorstroomtraject	Slb'er 3 ^e jaars Mbo	Docent welzijn
Duo 1				
1.2	M	Ja	Ja	Nee
1.3	M	Ja	Ja	Ja
Duo 2				
2.2	M	Ja	Ja	Ja
2.3	V	Ja	Ja	Ja

Tabel 36: respondentenschema hbo-studenten

Groep & respondent	Geslacht (m/v)	Studiejaar Hbo	Mbo-studie	Mbo-locatie	Hbo-Studie	HHS
Focusgroep 1						
1.2	V (20)	1 ^e jaars	Gpm	Aspasialaan	Social work	Ja
1.3	V (21)	1 ^e jaars	Toerisme	Theresiastraat	Social work	Ja
1.4	V (19)	1 ^e jaars	Smd	Aspasialaan	Social work	Ja
Focusgroep 2						
2.2	V	1 ^e jaars	Oderwijs-assistente	Brasserskade	Social work	Ja
2.3	V(20)	1 ^e jaars	Gpm	Brasserskade	Social work	Ja
2.4	V	1 ^e jaars	Mz	Brasserskade	Social work	Ja
Focusgroep 3						
3.2	V (20)	1 ^e jaars	Vluchtelingen-werk	ROC Rotterdam	Social work	Ja
3.3	V	1 ^e jaars	Mz	ROC Leiden	Social work	Ja
3.4	V	1 ^e jaars	Management assistente	Brasserskade	Social work	Ja
Focusgroep 4						
4.2	V	3 ^e jaars	Sph	Leidschenveen	Pedagogiek	Ja
4.3	V	2 ^e jaars	Oderwijs-assistente	Waldorpstraat	Pedagogiek	Ja
4.4	V	3 ^e jaars	Oderwijs-assistente	Brasserskade	Pedagogiek	Ja

Tabel 37: respondentenschema hbo-studenten

Groep & respondent	Geslacht (m/v)	Docent doorstroomtraject	Slb'er 1 ^e jaars Hbo	Docent welzijn
Duo 1				
1.2	M	Nee	Ja	Ja
1.3	V	Nee	Ja	Ja
Duo 2				
2.2	V	Ja	Ja	Ja
2.3	V	Nee	Ja	Ja

5. Verbatims

Nummer één is altijd de interviewer. De cijfers twee tot en met vier zijn de respondenten. Door het grote aantal interviews is er gekozen voor deze efficiënte manier van de uitwerking hiervan.

Mbo-student groep 1

Respondentnummer

Uitspraken respondenten

Introductie

1 Welkom allemaal, fijn dat jullie er zijn. Ik zal mezelf eerst even voorstellen en het doel van het interview uitleggen. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn 4^e jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn. Ik doe het onderzoek in opdracht van ROC Mondriaan. Zouden jullie jezelf nu even kort kunnen voorstellen? Dus even je Naam, hoe oud je bent, wat je studeert en wat je gaat studeren.

2 Ik ben X, achttien jaar, en dit is nu mijn examenjaar. Hierna wil ik waarschijnlijk pedagogiek gaan studeren op de HHS. We studeren nu alle drie gespecialiseerd pedagogisch medewerker.

3 Ik ben X. Ik ben negentien jaar en ik zit nu ook in mijn laatste jaar. Ik wil hierna toegepaste psychologie doen, maar als ik niet word toegelaten dan ga ik ook pedagogiek doen. Het is een loting, dus ik weet niet of ik daar doorheen kom.

4 Ik ben X en ik ben ook negentien jaar en ik wil hierna heel graag de pabo gaan doen, want dat sluit mooi aan bij deze opleiding.

1 Waarom wil je dan graag doorstuderen?

2 Ik ben best wel jong nog als ik klaar ben en ik wil niet in de kinderopvang werken en dat het daar bij blijft. Ik wil wel meer verdieping zodat ik meer kanten op kan en meer kan doen.

3 Ik heb ook wel een beetje hetzelfde. Nu kan je nog studeren en je kan altijd nog werken daarna. Ik heb ook een beetje het gevoel dat ik met het mbo niet heel ver kom, dus ik wil graag nog verder.

2 Ik snap het wel, want je moest iets kiezen.

3 ja ik was toen zestien en ik wist niet echt welke kant ik op wilde. En toen koos ik dit, omdat het me wel leuk leek. Je moet ook ergens beginnen. Het is ook vrij breed.

4 Ik wil van kleins af aan eigenlijk al voor de klas staan. Ik heb ook met stages en buitenprojecten gezien hoe leuk het is. Dat heeft mijn motivatie alleen maar groter gemaakt. Het is echt mijn doel om voor de klas te staan. Ik wil ook niet nu al gaan werken. Nu al gaan werken en niet meer gaan leren zit er voor mij niet in. Ik wil gewoon mijn eigen klas hebben en daar moet ik hbo voor hebben afgerond.

Verwachtingen hbo

1 Dan gaan we het zo hebben over jullie verwachtingen van het hbo. Eerst ben ik nog even benieuwd wat jullie nu van het mbo vinden.

2 Ik vind het niet moeilijk, maar het is wel veel. Het is een beetje saai.

4 Het is niet per se heel veel, maar omdat wij een nieuwe opleiding zijn is het chaotisch. Als ze het goed gaan plannen en per periode gewoon dezelfde studiedruk geven, is het goed haalbaar. Nu wordt alles neergelegd in de laatste periodes. Dan weet ik niet meer waar ik moet beginnen.

2 Als je het echt hebt over de moeilijkheidsgraad dan vind ik het niet echt moeilijk. Ik denk dat het hbo beter bij mij past, omdat ik dan toch meer uitdaging heb dan hier.

3 Ik vind het nu wel veel en ik ben best wel chaotisch en daar ga ik op het hbo denk ik ook tegenaan lopen. Ik weet nooit waar ik moet beginnen en dan ga ik het maar uitstellen. Wat we nu hebben is niet moeilijk, maar het is gewoon veel.

1 Dus niet heel moeilijk, maar wel heel veel. Hoe verwachten jullie daar dan mee om te gaan op het hbo?

4 Ik denk dat het op het hbo wel anders zal zijn en ik denk ook niet dat je zoveel hulp krijgt als dat je hier krijgt. Ik denk dat je echt moet gaan plannen als je gaat starten met je hbo opleiding.

2 Ja hier worden we echt wel veel begeleid.

4 En heel vroeg van tevoren beginnen met leren en opdrachten maken. Nu neem je een dagje van tevoren wat dingen door.

2 Nu heb je die motivatie er niet voor om dat te gaan doen en daar verwacht ik dat wel te hebben.

3 Ja. We maken nu ook wel al planningen, maar daar hoeft je je niet echt aan te houden.

4 Je moest ook heel jong kiezen, dus je koos maar iets. Nu heb je lang de tijd gehad om te kijken voor iets wat echt bij je past. Het hbo is iets waar je echt bewust voor kiest.

1 Hoe ervaar je de omgang met studenten en docenten op het mbo?

4 Eigenlijk wel heel fijn.

2 Ja met de docenten ook vooral. Ze staan echt open voor alles en als je vragen hebt dan kan je altijd bij ze terecht.

4 Je bent als klas ook heel hecht geworden in drie jaar.

2 Ik denk alleen wel dat het op het hbo makkelijker zal zijn om in groepjes te werken en dan ook echt te bereiken wat je wil dan hier. Omdat hier niet iedereen echt gemotiveerd is om mee te doen. Ik heb het gevoel dat dat op het hbo wel anders is.

3 Ik heb dat juist andersom. Ik denk dat iedereen hier elkaar goed kent en op het hbo heb je steeds verschillende werkgroepen, dus dan ken je ze niet echt.

2 Dan ga je wel aan het werk, in plaats van dat het steeds veel te gezellig is.

4 Ik snap jullie beide. Omdat je elkaar niet goed kent is het echt werk gerelateerd en moet je echt gaan werken, maar de band die we hier onderling hebben is gewoon echt heel sterk. Als er iemand vastloopt of iets niet begrijpt dan helpen we elkaar. Dat gaat ook wel echt een groot verschil zijn.

2 Nu zit ik dan bijvoorbeeld in een groepje die het niet erg vinden om het van met een onvoldoende af te sluiten, omdat ze het druk zat hebben. Ik wil juist wel die voldoende halen en dat kan nu dus niet, omdat niemand mee wilt werken.

3 Wij hebben het juist andersom. Wij werken in het groepje juist wel voor degene die een voldoende wil halen. We zijn een groepje, dus dan doen we dat. Het zijn keuzedelen die je met een onvoldoende af mag sluiten, maar dan staat er wel een onvoldoende op je rapport.

4 De examens moet je wel halen, daarom stellen mensen ook prioriteiten. Stel dat je een keuzedeel wel haalt en je examen niet, dan heb je er ook niet veel aan.

1 Hoe gaan jullie dan om met de minder leuke dingen op het hbo?

3 Daar moet je alles halen.

4 Ik denk dat je daardoor gewoon een bepaalde druk voelt. Hier heb je die druk niet zo erg.

2 En als je dat goed plant, dan moet dat gewoon lukken.

4 Het is nu ook vooral chaotisch, omdat het een nieuwe opleiding is. De docenten weten zelf nog niet eens waar ze mee bezig zijn, dus laat staan wij.

3 Bij de examens hadden we bijvoorbeeld gewoon een verkeerde toelichting gekregen. Hoe kan je dat nou doen op een examen.

1 Welke vaardigheden heb je straks extra nodig om je hbo-opleiding met succes af te ronden, die je nu niet nodig hebt?

2 Veel meer discipline om ook thuis aan het werk te gaan.

3 Plannen, omgaan met boeken, motivatie.

4 Samenwerken ook en zelfstandigheid.

1 Hoe zit het dan met vertrouwen in jullie opleiding?

3 Een beetje.

4 Als we hadden geweten dat de opleiding zo in elkaar zat, weten we niet of we het weer hadden gekozen.

1 Ligt dit dan aan de opleiding of de docenten?

2 Niet aan de docenten.

3 Nee meer aan de inhoud, omdat alles zo chaotisch is en wij zijn de pilot. Aan het begin van het derde jaar wisten ze nog niet hoe het examen eruit zou gaan zien.

2 En dat de docent bij een keuzevak zegt dat die niet meer weet wat die moet doen in de les. En dan vraagt die de klas om ideeën om te doen. Als docent moet je volgens mij zelf dat plan hebben.

3 We hebben nu ook bijvoorbeeld al een half jaar geen Engels docent meer, terwijl we hier nog examen voor moeten doen.

1 Verwachten jullie een verschil in de manier van lesgeven tussen het mbo en hbo?

3 Ik denk dat je tijdens het hoorcollege geen vragen mag stellen en hier mag dat altijd tijdens de les.

2 Hier zijn ze niet zo streng, ook niet meer qua aanwezigheid.

4 Ze letten hier juist wel op je aanwezigheid. Je krijgt na elke periode een uitdraai met hoeveel uur je gemist hebt. Ik denk dat die verantwoordelijk op het hbo echt bij jezelf ligt. Ik denk niet dat de docenten daar gaan vragen waar je gister was. Als je een hoorcollege hebt gemist, dan heb je hem gemist.

2 Ik denk wel dat je meer hebt aan de lessen op het hbo. Daar wordt de theorie gegeven en je luistert gewoon. Hier heb je wel echt een band met de docenten. Dan gaan ze midden in hun verhaal over hun eigen kinderen vertellen en dan dwalen ze helemaal af en dan is de les voorbij. Dat schiet ook niet echt op.

1 En het verschil qua voorbereiding van de lessen?

3 Hier hoeven we thuis nooit wat te doen.

4 Heel af en toe zeggen ze wel eens dat je een hoofdstukje door moet lezen, maar dat doen we dan niet eens.

3 Nou ik heb dat nog nooit gedaan hoor.

2 Als het moet doe ik het wel, maar het hoeft gewoon nooit.

1 Wat verwachten jullie hiervan op het hbo?

2 Bij het keuzedeel mbo-hbo krijg je wel steeds voorbereidingsopdrachten, dus ik neem aan dat het standaard is.

3 Of verwerkingsopdrachten of inlezen.

2 Ik denk wel dat het me lukt om mij hier op het hbo toe te zetten, omdat je er bewust voor gekozen hebt.

4 Je hebt dan ook een hele andere mindset.

1 Ik heb al een groepje geïnterviewd en die gaven aan dat er helemaal niet uit boeken gewerkt wordt.

2 Klopt. We hebben ze wel aan moeten schaffen en ook een online lespakket programma, maar dit wordt allemaal nooit gebruikt.

3 Dit jaar echt gewoon bijna niet. Vorig jaar probeerde ze het nog wel met dat online, maar daar zijn ze op de een of andere manier mee gestopt. Boeken gebruiken we helemaal niet.

1 Hoe verwachten jullie dat dit eraan toe gaat op het hbo?

3 Ik denk dat je de boeken daar niet per se hoeft aan te schaffen. Ik hoor dat je heel veel pdf bestande doorgestuurd krijgt.

2 Nee maar het is toch wel handig denk ik.

4 Volgens mij moet je wel boeken aanschaffen. Volgens mij moet dit bij de pabo wel echt, maar het zal ook verschillen per opleiding.

1 Zijn jullie van pan om ze aan te schaffen op het hbo?

4 Ja moet.

2 Ik denk het wel.

1 En ook van plan de lessen voor te bereiden van tevoren?

2 Ja. Ik heb gewoon super veel zin om hier klaar mee te zijn en daar aan te beginnen.

4 Ja ik denk het wel.

3 Ik denk het wel, maar ik weet van mezelf dat ik elk jaar goede voornemens heb en dat die na een maand vaak alweer weg zijn. Ik wil hier ook gewoon graag klaar mee zijn en aan het hbo beginnen, dus wil je er ook wel veel voor doen. Maar ik ben wel heel bang voor het hbo.

1 Waar ben je dan bang voor?

3 Dat ik het niet haal. Het lijkt me heel lastig, want ik weet van mezelf dat ik wel moeite heb met leren. Wanneer iemand het één keer moet doorlezen moet ik het wel echt een paar keer doorlezen. Ik moet er dan de hele avond aan zitten, dus ik ben bang dat ik dat dan niet ga doen. Beetje bang dus dat ik de motivatie niet kan opbrengen voor de hoeveelheid stof.

1 Wat ben je dan van plan daar aan te doen?

3 Plannen en eerder beginnen, zodat ik niet de hele avond van tevoren eraan hoef te zitten. Nu heb ik daar wel vertrouwen in dat het lukt.

1 Waar zien jullie tegenop of waar zijn jullie verder bang voor op het hbo?

2 Ik weet niet in hoeverre je daar wordt begeleid, als dat nodig is. Je hebt volgens mij nog wel gewoon een mentoruur. Hier krijgen we natuurlijk echt alle hulp die we willen en dat ga je daar niet krijgen.

4 Je kan hier mailen wanneer je wil en je kan naar je docent toelopen wanneer je wil. Ze maken altijd wel tijd voor je.

2 Ze leggen ook alles vier keer uit als het nodig is.

3 Ze lopen hier heel erg achter jou aan in plaats van dat je achter hun aan moet.

4 Ze bieden de hulp echt aan en komen met oplossingen. Als dit niet werkt dan doen we dat.

2 Ze letten echt op alles wat wij moeilijk vinden en dan gaan ze daar wel wat aan doen.

4 Ook altijd na elke periode evalueren wat er goed en slecht ging en wat er verbeterd kan worden.

2 Op het hbo word je wel wat meer aan je lot overgelaten dan hier, dus ik denk dat ik daar nog wel tegenaan kan lopen.

Ontstaan verwachtingen

1 Dan wil ik nu naar het ontstaan van deze verwachtingen. Jullie hebben ze net genoemd, maar hoe zijn jullie hieraan gekomen? Qua hoe je je hebt georiënteerd.

2 Mijn broer studeert psychologie in Leiden en die komt altijd met advies en tips en zo. Hij vindt het helemaal leuk om het daarover te hebben, dus die verteld mij daar heel veel over. Verder niet echt de docenten hier op het mbo. Bij de mbo-hbo klas natuurlijk wel, maar voor de rest wordt er niet echt over gepraat.

4 Ik heb het er wel met mijn slb'er over gehad, maar dan voornamelijk over de pabo. Zij had dat ook gedaan, dus ze heeft haar ervaringen met mij gedeeld. Mij hielp ze daarmee, maar met een andere opleiding zou ze dan weer niet kunnen helpen.

3 Bij mij heeft bijna iedereen in de familie wel het hbo gedaan, dus ik hoor altijd wel van hun hoe het is geweest, maar dat is ook wel weer lang geleden voor ze. Mijn neven en nichten, maar die zijn nu wel al aan het werk.

4 Bij mij in de familie doen ze allemaal of de uni of het hbo. Of ze zijn doorgestroomd vanuit het mbo. Dus die vertellen mij ook wel heel veel, maar die doen wel allemaal hele andere richtingen dan dat ik doe. Ze vertellen me wel wat ze daar doen en hoe ze het vinden. Dus meer de algemene indrukken en de manier van studeren. Dat het heel anders is dan het mbo en heel veel.

2 Ja en van veel vrienden en vriendinnen die van de havo naar het hbo zijn gegaan.

3 Ik heb ook wel vrienden en vriendinnen op het hbo. Die vertellen dan hoe het is daar. Natuurlijk ook open dagen en proefstuderen. Dat je dan les krijgt en ziet hoe het is.

2 Dat heb ik ook gedaan.

4 Ik ook.

1 Oké jullie zijn dus allemaal naar die open dagen geweest. Net noemde jullie alleen familie en vrienden. Wat voor informatie hebben jullie dan opgedaan vanuit de hogescholen?
3 Meer informatie over de inhoud van de opleiding, want de algemene informatie over het studeren zelf kreeg ik meer van familie en vrienden. Wat je allemaal op de opleiding krijgt per jaar leggen ze daar uit.

2 Bij mij was het een beetje andersom. Dat mijn familie en vrienden het echt meer hebben over de inhoud. Op een open dag gaat het wel over de opleidingen, maar dan meer de algemene informatie. Dus hoe het rooster en de periodes eruitzien en dat soort dingen. Dus eigenlijk toch wel meer die technische inhoud. En over stage lopen en de minors in het laatste jaar.

4 Ik heb meer dat ik van familie heel erg heb gehoord van dit is het verschil tussen het mbo en het hbo en dit is hoe het gaat op het hbo. Van het proefstuderen heb ik echt de inhoud van de opleiding meegekregen. Die informatie heb ik dan weer niet gekregen van familie. Ik denk wel dat je het pas echt goed mee gaat krijgen als je straks ook daadwerkelijk op het hbo studeert.

1 Wat is de boodschap over het hbo die jullie meekrijgen van vrienden en familie?

4 Serieus zijn en plannen en op tijd leren.

3 Dat het echt een stuk meer is, veel meer.

2 Maar ook dat het slim is om door te gaan studeren.

1 Wat zijn in jullie ogen de vaardigheden die je nodig hebt om te slagen op het hbo?

4 Lastig.

2 Ik vind plannen een belangrijke vaardigheid.

4 Dat sowieso. En gemotiveerd blijven, want als je het niet leuk gaat vinden red je het niet.

3 En doorzettingsvermogen. Dat je doorgaat als het niet lukt.

4 Je moet doorgaan, strijden. Dus ook de discipline hebben om een planning uit te voeren.

2 Je moet ook zelfstandig kunnen zijn, want je moet het daar allemaal zelf gaan doen.

4 Je moet ook goed kunnen samenwerken, dat is ook belangrijk.

1 We hadden het net over de boodschap van familie en vrienden. Wat is volgens jullie de boodschap van de docenten van de hogescholen?

3 Kies er alleen voor als je het echt wil en je je goed hebt georiënteerd en kies het niet zomaar. Ze zeggen dat er heel veel studenten zich inschrijven, zonder dat ze echt weten waar de opleiding over gaat.

4 Dat herken ik ook wel. Dat je je echt goed moet oriënteren en dat je het echt moet willen. Je moet kinderen bijvoorbeeld wel echt leuk vinden, wil je de pabo gaan doen. Dat doe je niet voor het geld. En je moet heel veel geduld hebben.

1 Vertrouwen jullie hun boodschap?

4 Ja, maar ik denk echt dat je het zelf moet ervaren.

2 Ja, want ze hebben al die ervaringen al uit het verleden, dus ik vertrouw het echt wel.

3 Ja.

1 Waar luister je dan het meeste naar, informatie van vrienden en familie of studenten?

3 Vrienden en familie denk ik.

4 Ja, dat denk ik ook wel.

2 Ja ik denk ook dat die persoonlijke ervaringen en meningen meer doen. Ik heb het idee dat de scholen het wel wat mooier maken dan het is, want ze willen natuurlijk studenten aantrekken. Dat merkte je ook met proefstuderen.

3 Ja.

4 Uhu. Ik vertrouw vrienden en familie meer dan de hogescholen.

2 Dan kiezen ze echt die leuke dingen uit en dat is het niet altijd. Vrienden en familie zijn daar eerlijker in en die weten waar ze het over hebben.

1 Ik vroeg net of jullie die informatie vertrouwden.

2 Ja dat sowieso, maar als je het vergelijkt kies ik eerder voor vrienden en familie.
3 Ja.

1 Jullie noemden net al dat de docenten hier altijd voor je klaarstaan. Wat voor begeleiding is er mogelijk buiten de doorstroomklas voor wanneer je van plan bent om door te stromen?

3 Dat zou ik echt niet weten.

4 Dat zou ik ook echt niet weten.

2 Het is ook iets waar je zelf mee zou moeten komen, want niemand begint daar echt over. Je krijgt wel eens mailtjes van de slb'er waarin staat wanneer er open dagen zijn, maar meer dan dat is het niet.

4 Ze focussen zich meer op het halen van je diploma en wat je daarna gaat doen is aan jou. We kunnen je informatie geven, maar niet meer dan dat. Ik denk niet dat ze met dat stukje hbo meer achter je aan gaan zitten.

2 Dat doen ze ook niet.

3 Maar niet iedereen wil door naar het hbo, dus ik denk ook dat ze dat daarom ook niet echt doen.

Ik hoor van vriendinnen op de havo, dat de docenten hier wel over doordrammen.

4 We zijn ook volwassen, dus misschien dat ze ons hier daarom vrij in laten. Het is ook niet zo verplicht als op de havo.

3 Daarom ook misschien het keuzedeel mbo-hbo, zodat we er zelf voor kunnen kiezen.

2 De docenten bieden dus wel heel veel hulp aan, maar specifiek voor deze opleiding en niet voor de doorstroom.

4 Ze helpen je misschien wel als je vragen hebt, maar ze komen niet zelf naar je toe met informatie daarover. Ze gaan niet vragen of we ons al hebben ingeschreven voor een hbo. Dat zal je niet van ze horen.

1 Hebben de docenten het wel eens over bijvoorbeeld in hoeverre je geschikt bent voor het hbo? Dat ze daar dan advies over geven.

3 Nee. Ik hoor daar nooit iets over.

4 Ze zeggen dan wel eens, dat je heel gemotiveerd klinkt.

3 Ik weet nog wel dat een docent zei dat als ik toegepaste psychologie wil doen, dat ik dan wel beter mijn best moest gaan doen.

1 Hoe vatte je die opmerking op?

3 Ik wist niet zo goed wat ik er van moest vinden. Het was wat zij dacht. En ik had wel zoiets van wie ben jij om dat te zeggen.

2 Ik zou dan wel benieuwd zijn wat ze dan precies bedoeld.

4 Ik zou er tegenin gaan, maar dat is dan meer mijn karakter.

1 Zou jij openstaan voor zo'n advies?

2 Ja en ik zou dan ook wel vragen wat ze precies bedoeld.

Doorstroomklas

1 Dan gaan we nu naar de doorstroomklas. Wat vinden jullie daarvan?

2 Toen ik daar de eerste keer kwam dacht ik dat het niks zou worden en twijfelde ik of ik ermee zou stoppen of niet. In de eerste periode was de oriëntatiefase en dat was voor mij niet echt nuttig, want ik wist wat ik wilde gaan doen. In de klas kwamen er ook alleen maar een paar studenten van onze opleiding opdagen.

3 Het waren meerdere opleidingen in één klas en die moesten dit verplicht kiezen en wij hebben dit zelf gekozen. En als je zelf niet naar het hbo wil, dan snap ik wel dat je hiermee stopt.

4 Sociaal werk en onze opleiding, daar zit een heel groot verschil in qua publiek. Die combinatie van onze klassen heeft gewoon niet gewerkt. Bij hun maakt het nooit zo veel uit of ze aanwezig zijn en bij ons wordt er heel erg gehamerd op aanwezigheid. Ik vond het dus heel raar dat we bij elkaar werden geplaatst.

2 Toen we in de tweede periode naar de HHS gingen vond ik het wel heel erg leuk, zodat je alvast de sfeer meemaakt en wat je daar moet doen. Dus daar had ik wel echt iets aan voor

mijn gevoel. Ik kreeg zo een veel betere indruk van hoe het is om daar te studeren. Je kreeg bijvoorbeeld alvast een les over hoe je met bronnen moet werken, want dat hoeven wij niet. Allemaal dingen die je nodig gaat hebben op het hbo en dat is wel fijn.

3 Ik had het gevoel dat ik meer had aan de tweede periode dan aan de eerste periode. Ik wist ook al wat ik wilde doen, dus dat oriënteren was voor mij niet van toepassing.

4 Dat waren gewoon wat testen die we moesten maken. Ook meer beroepsgericht dan studiegericht.

1 Zouden jullie dan liever een andere invulling zien van de oriëntatiefase?

4 Ik begrijp wel waarom ze het hebben gedaan, want veel mensen weten ook niet wat ze willen gaan doen. Voor de personen die wel al weten wat ze willen doen, valt het dan steeds in herhaling.

2 Misschien voor de studenten die het al weten, dat ze die dan alvast laten proefstuderen en open dagen laten bezoeken.

1 Vonden jullie het dan niet fijn om je keus nog een keer te testen?

2 Ja dat is wel handig natuurlijk alleen het was een hele periode en dat was gewoon te lang. Steeds weer soortgelijke opdrachten.

4 En voor de studenten die het 100% zeker al weten is het gewoon niet relevant. Het hbo traject valt ook ongelukkig qua examens, eerder in het jaar zou beter uitkomen.

1 Wat vonden jullie van de begeleiding op het mbo in de tweede fase?

2 Die tijd dat we hier zijn, gaan we eigenlijk naar huis. We maken die opdrachten van het hbo en dan gaan we naar huis of we maken ze helemaal thuis. We moeten ook drie uur wachten totdat we die les hebben.

1 En hoe ziet zo'n les er dan uit?

2 Eigenlijk gewoon zelfstandig werken en dan kunnen we aan haar vragenstellen.

3 Meestal gaat ze lunchen, want ze heeft het ook heel druk. En als we vragen hebben kunnen we ook altijd gewoon naar haar toe komen in de lerarenkamer.

1 Zijn er in die les dingen die jullie liever anders zien?

4 Je oefent zo gewoon zoals het op het hbo gaat. Als je een les hebt gemist dan vraag je aan studenten hoe het was, maar ik ga je niet uitleggen wat we hebben gedaan.

3 Bij dat hoorcollege was niemand er en toen heeft ze wel wat dingen uitgelegd. We hadden vrij die dag en dan moest iedereen op z'n vrije dag naar de HHS komen, dus dat snap ik wel.

1 Waarom gingen jullie dan niet naar de les op het mbo?

2 Ik vond het niet fijn met de andere studenten. Ik voel me echt niet prettig in die klas en dat zou voor mij een reden zijn om niet te gaan. Ze waren in de eerste periode ook heel brutaal tegen mij, zo van maak jij maar ons huiswerk.

3 Vaak zaten er ongemotiveerde studenten een beetje te klooiën achterin de klas en die zou je dan eigenlijk ook gewoon weg moeten sturen. Ze zij ook tegen mij dat ze van elke les een PowerPoint had gemaakt, maar die hebben we in geen één les gezien. Dat is wel jammer, want misschien zat er wel iets in wat mij had kunnen helpen.

1 Wat hebben jullie geleerd van het doorstroomtraject?

2 Ik heb veel geleerd van dat bronnen zoeken en dat je dat moet gebruiken in je verslagen.

4 En over toetsen, want daar maak je toetsen heel anders dan op het mbo. Hier kan een multiple choice toets makkelijk maken, maar op het hbo red je het niet met één keer doorlezen. Dat zag je ook aan die oefentoets, waarbij iedereen echt een twee had. Toen kwam iedereen achter dat het zo niet kan en dat je daar echt je best moet doen. Daar heb ik ook wel van geleerd.

3 Ook dat ze super streng zijn met het berekenen van het cijfer bij zo'n toets.

1 Zouden jullie weer kiezen voor de doorstroomklas?

4 Ja.

2 Ik denk het wel.

3 Ik denk het wel.

1 Wisten jullie toen je begon aan het mbo al dat je wilde doorstuderen naar het hbo?

2 & 4 & 3 Ja.

1 Als een mbo toen naar jullie gecommuniceerd zou hebben dat ze je goed begeleiden en voorbereiden op het hbo, had je er toentertijd dan rekening mee gehouden met je keus voor een mbo?

2 Ik denk dat dat wel een rol zou spelen ja.

4 Ik denk een hele grote rol zelfs. Ik denk wel dat ik er dan specifiek voor zou hebben gekozen. Ik zag deze opleiding al naar een opstapje naar het hbo. Ik kon na mijn vmbo ook naar de havo, maar ik zag de school niet meer zitten.

2 Bij mij was het hetzelfde verhaal en ik denk ook wel eens dat ik misschien beter havo had kunnen kiezen, want dan kon ik daarna gewoon gelijk doen wat ik leuk vind. Ik denk wel dat ik hier ook heel veel heb geleerd, ook over het onderwerp en dat die stap dan misschien iets makkelijker zal zijn.

4 Ik heb hier ook wel echt heel veel geleerd, wat ik niet op havo had kunnen leren. Zoals ontwikkelingen van kinderen en het sociale vlak. Op stage leer je ook heel veel.

1 We hebben het nu gehad over de doorstroomklas. Missen jullie buiten deze doorstroomklas nog dingen in begeleiding als voorbereiding op het hbo?

2 Nee niet in de voorbereiding naar het hbo denk ik.

3 Ik denk ook niet dat ze meer konden doen.

1 Jullie noemden net dat ze jullie buiten de doorstroomklas niet bij de hand nemen.

2 De docenten kennen je natuurlijk heel goed, dus dan kunnen zij jou best een advies over wat er bij jou past. Tijdens het mentoruur hebben ze individuele spreken met leerlingen en dat kan ook best gaan over wat we na het mbo willen gaan doen. Ik zou dat best wel fijn vinden.

4 Ik denk dat ze dat doen zodra je erom vraagt, dus dat is ook een stukje zelfstandigheid. Met andere dingen vragen ze dat wel, zoals met examens en stage. Het hbo is echt iets voor jezelf. Als vragen heb en in gesprek wil met je slb'er dan antwoorden ze daar echt wel op.

2 Ik zou het wel fijn vinden als ze dit aanbieden. Ze kunnen ook veel meer zeggen over je kwaliteiten dan dat je dat soms zelf weet. Het is dan wel fijn om die kant ook te horen.

4 Ja dat klopt.

1 Zouden jullie het fijn vinden als de docenten vragen zouden stellen over je doorstroom?

3 Van mij hoeft dat niet zo. Ik heb daar niet echt behoefte aan en ik vind het zo wel prima. Ik denk dat een docent het wel zou zeggen als je echt een verkeerde opleiding zou kiezen.

1 Wat vinden jullie goed aan de huidige begeleiding?

4 Dat ze je gemotiveerd houden. Als je het even moeilijk hebt dan motiveren ze je en dan helpen ze je met het maken van een overzicht.

2 Je wordt gehoord. Als je duidelijkheid nodig hebt, dan krijg je die ook. Er wordt echt de tijd genomen om te bespreken waar wij tegenaan lopen. Ze zegt ook dat de prioriteit op de examens ligt en dat dit traject dan soms best even op de tweede plaats kan voor studenten.

3 Dat gaan ze op het hbo allemaal totaal niet doen. Dan moet je het echt zelf uitzoeken.

1 Hebben jullie het gevoel dat je genoeg uitgedaagd wordt op het mbo?

2 Nee.

4 Qua hoeveelheid wel, maar niet qua moeilijkheid.

3 Inderdaad.

1 Zijn er mogelijkheden om meer uitdaging te kunnen krijgen?

3 We hebben al zo veel te doen, dus je kan er niet nog iets bij doen.

2 De eerste twee jaren wel heel makkelijk, want daar hebben we ook zoveel vakken gehad die nergens op sloegen. Daarin zouden ze echt wel met wat beters kunnen komen.

3 Ik hoor wel van andere opleidingen dat je hier wel al meer wordt uitgedaagd, want zij doen echt bijna niks.

Studentideeën

1 Dan heb ik nog een aantal ideeën op basis van eerder uitgevoerde onderzoeken. Deze zou ik met jullie graag even doorlopen. Dus zeg even ja of nee, of je het een goed idee vindt en geef het dan vervolgens een cijfer tussen de één en de tien.

o Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

3x ja. 8 & 10 & 6.

o Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

3x ja. 8 & 8 & 8.

o Een 'study together app'

3x ja. 7 & 7 & 7.

o Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo

3x ja. 6 & 7 & 6,5. In het begin vooral.

o Online lessendatabase

3x ja. 9 & 6 & 7.

o 'Doorstroomcoach'

1x ja en 2x nee. 5 & 6,5 & 5.

o Tentamen op hbo-niveau

2x ja en 1x nee. 7 & 6 & 6.

o Taal lessen op hbo bijwonen

2x ja en 1x nee. 8 & 8 & 10.

1 Dat was het alweer. Bedankt voor de tijd!

Introductie

1 Fijn dat jullie mee willen doen. Ik film om het later uit te werken. Ik doe dat anoniem. Je hoeft daardoor niet bang te zijn om namen te noemen. Ik wil eerst achterhalen waarom jullie willen doorstuderen en wat jullie verwachtingen daarover zijn ten aanzien van het hbo, hoe jullie komen aan die verwachtingen en over de doorstroomklas. Daar hebben we een uur voor.

2 Ik ben X, en doe nu de opleiding maatschappelijke zorg jeugd en gezinswerk, laatste jaar. Ik wil hbo-pabo gaan doen of social work, omdat ik denk dat dat voor later beter is. Ik twijfel nog welke opleiding het moet gaan worden.

3 Ik ben X en doe ook de opleiding maatschappelijke zorg jeugd en gezinswerk. Ik wil hbo social work gaan doen, duaal, dus leren/werken. Ik wil duaal omdat ik het niet meer trek om 5 dagen per week op school te zitten.

4 Ik ben X en doe dezelfde opleiding. Ik wil hierna ook hbo social work gaan doen, omdat mijn stageplek me heeft aangeboden om door te gaan leren. Dat sprak me aan, want ik had al voordat ik met deze opleiding begon het idee om na deze opleiding hbo te gaan doen in maatschappelijk werk. Ik loop al 2 jaar binnen dezelfde opleiding stage. Nu andere stageplek, maar de zorgmanager heeft gezegd dat ze me graag in dienst willen hebben en willen me een contract aanbieden, voor een werken/lerentraject, hbo. Ik zie het niet zitten om nog 5 dagen per week op school te zitten, en zo bouw ik ook geen studieschuld op. Mijn motivatie om door te studeren is dat ik het mbo een beetje "met 2 vingers in mijn neus" heb gedaan. Het kostte met niet veel inspanning en in denk dat ik meer kan. Ik vind het belangrijk om mezelf te blijven ontwikkelen, en wil dus doorleren. Heb ik ook van thuis meegekregen. Belangrijk voor later. Verder vind ik dit werkveld leuk.

1 Hoe is dat bij jou Eveline en Noëlle? Wat is jullie motivatie om door te studeren op hbo?

2 Handig voor later. Stel dat ik later uitgekeken ben op dit werk, dan ben ik straks hopelijk breder opgeleid. Ik heb nu ook nog niet veel zin om te gaan werken. Daar vind ik mezelf nog te jong voor, dus dan kan ik beter nog even naar school gaan.

3 Op de middelbare school zat ik eerst op mavo/havo. Ik was er zelf van overtuigd dat ik havo aankon, maar ik voerde niks uit, dus toen werd het mavo. Nu wil ik mezelf toch nog bewijzen, dus wil ik hbo gaan doen.

Mbo

1 Hoe ervaren jullie nu het mbo?

3 Ik vind het makkelijk. Het scheelt wel op wat voor een school je hiervoor hebt gezeten. Misschien heeft niet iedereen hiervoor vmbo-t gedaan. Er is een groot verschil tussen mensen. Sommigen vinden het heel makkelijk en anderen heel moeilijk. Leraren doen weinig moeite om dingen na te kijken. Plakken/knippen vinden ze al goed.

2 Het is niet persé makkelijk maar heel goed te doen. Het is zoveel meer gericht op de praktijk dat het veel chiller werkt. Daardoor is het voor ons heel goed te doen. In de eerste hadden we nog geen stage. Toen hadden we zoveel theorie: 5 dagen alleen maar theorie en daarna allemaal toetsen. Dat was naar. Maar vanaf 2^e jaar veel stage. Dat maakt het mbo relaxed.

4 Ik vind de docenten vaak ook heel simpel. We moesten een keer wat inleveren en toen hadden we alleen maar geknipt en geplakt en haalden toen een goed, terwijl je, als je het goed nakijkt, wel kan zien dat het niet onze woorden zijn.

1 Je zei dat je eerst veel theorie had, en nu juist de praktijk zo leuk vindt. Hoe zie je dat dan straks op het hbo?

2 Ik denk dat het wel heel veel gaat worden. Ik zie vriendinnen op het hbo nu ook echt hard studeren. Als ik nu thuis kom doe ik weinig aan school; alleen stageopdrachten. Dat gaat straks echt een verschil worden, vooral in hoeveelheid stof.

3 Ik denk ook dat het vooral meer gaat worden. Heel veel weten we ook al. Onze vooropleiding is al specifieker. Dat hebben havisten niet. Ik heb de eerste vier modules gezien voor de HHS, duaal, en die eerste vier zou je al zo kunnen afsluiten. Dan heb je er nog maar vier over.

1 Wat zijn vaardigheden die je nodig hebt? Begrijpend lezen, plannen etc. Wordt daar nu al aandacht aan besteed?

2 Bij Nederlands hebben we daar toen examen in gedaan. We hebben er een paar oefeningen voor gedaan.

4 We hebben daar niet heel veel tijd aan besteed. Geen lappen tekst hierover.

Verwachtingen hbo

1 Ik wil het nu met jullie hebben over de verwachtingen hebben die jullie hebben over het hbo. Jullie noemden net dat je verwacht dat het vooral veel meer is, maar niet veel moeilijker?

2 Ik denk vooral dat je dieper op de stof ingaat. Voor kindermishandeling moesten we bv. een filmpje maken, maar je werd niet getoetst op je kennis.

4 Ik denk ook dat je dieper op de stof ingaat. Toetsen hebben we nu niet echt, alleen bijvoorbeeld een eindopdracht.

1 Hebben jullie boeken?

4 Ik heb ze wel, maar ik heb ze nooit gebruikt.

3 In het eerste jaar had ik boeken besteld, en verder niet meer.

1 Vinden jullie het jammer dat je geen boeken gebruikt? Is het nodig voor jullie ontwikkeling?

3 Ik vind het wel handig om boeken te hebben, maar dan moeten ze wel gebruikt worden.

2 Toetsen leer ik liever uit een boek dan van een scherm.

4 Mijn vriend leert wel uit boek. Wij leren eigenlijk alleen powerpointdia's. Het zou handig zijn als we het leren uit boeken meer zouden ontwikkelen. Een tip voor het mbo.

1 Verwachten jullie een verschil in omgang met docenten, tussen nu en straks op het hbo?

3 Ja dat denk ik ook. Het hbo is zo veel groter dan hier. Lijkt me lastig.

2 Maar op het hbo heb je toch ook gewoon je docenten van je eigen opleiding, net als hier?

3 Ja maar ze zien daar veel meer leerlingen.

2 Ja het is er natuurlijk wel veel groter. We hebben nu twee klassen jeugd en gezin. De docenten geven eigenlijk maar aan vier klassen les. Dat is op het hbo wel anders, maar je hebt toch wel gewoon een mentor? Dus misschien valt het mee. Het zal toch wel wat minder persoonlijk zijn.

1 Verwachten jullie een verschil in omgang met andere studenten onderling? Hechter of minder hecht?

2 Ik denk dat dat hetzelfde is. Je bent vooral met je eigen klas.

3 Ik denk dat de studenten meer met zichzelf bezig zijn, tenzij je in groepjes moet werken.

4 Ik denk wel dat het wat meer afstandelijk is. Volgens mij mag je bij sommige vakken kiezen of je de lessen wel of niet volgt. Dat geeft me het gevoel dat je er meer alleen voor jezelf zit.

1 Hoe is dat nu?

3 Nu zit je ook voor jezelf in de klas, maar het is onderling wel gezellig. Je bent ook met elkaar bezig.

4 Je hebt ook vaste groepjes in onze klas. Misschien heb je dat op het hbo minder.

3 Of misschien is dat daar juist erger, die vaste groepjes.

1 Welke vaardigheden heb je straks extra nodig om je hbo-opleiding met succes af te ronden, die je nu niet nodig hebt?

2 Je moet zelfstandiger kunnen werken.

3 Ja, wat meer structuur, plannen en doorzetten.

4 En doorzettingsvermogen. Zelfstandigheid en werken in groepsverband.

1 Hebben jullie vaardigheden als discipline en plannen nu ook nodig?

4 Nee. Wel planning, qua examenopdrachten.

1 Beschikken jullie over die vaardigheden?

3 Ik denk dat ik in sommigen nog wel moet groeien.

2 Je bent nu verplicht om naar de les te komen. De leraar legt alles uit. Zelfstandig werken wordt wel een heel verschil denk ik. Dat zou voor mij best een struikelblok kunnen worden. Thuis doe ik nu niks. Ik hoop dat ik dat straks kan.

3 Ik denk ook dat ik het moeilijk ga krijgen met het stukje " thuis werken". Ik ben thuis heel lui met schoolwerk. Dus dat vraagt wel wat van me.

4 Discipline wordt voor mij ook lastig.

1 Zo te horen voorzien jullie allemaal problemen in de zelfdiscipline. Hoe zijn jullie van plan dit straks toch te kunnen opbrengen?

3 Ik wil straks toch wel heel graag een diploma. Ik wil wel graag, maar ben thuis lui. Als ik het graag wil en zie dat ik het ook kan, dan denk ik dat ik het ook wel kan uitvoeren.

4 Ik kan best een doorzetter zijn. Ik wil het echt graag, dus dan gaat het lukken. Ik ben wel goed in het maken van planningen. Dat doe ik nu ook. Uitvoeren is een dingetje, maar ik ben gemotiveerd. Het daagt me mogelijk uit.

2 Als ik het echt heel leuk vind, dan ben ik wel gemotiveerd om diploma te halen.

1 Hoe komen jullie aan de informatie over het hbo? Waar hebben jullie informatie ingewonnen?

3 Op school, vrienden, collega's, open dagen.

2 Ja, alles om je heen. Vrienden, familie.

4 Collega's.

1 Aan welk advies heb je het meest gehad?

2 Vrienden die hbo-opleiding doen. Ik zie dat ze buiten school meer moeten doen dan wij. Indeling opleiding hbo lijkt anders. Hier moet je een opdracht inleveren na een periode van acht weken, maar op het hbo meer tentamens.

3 Vriend van mij doet ook duaal traject. Hij zegt dat het te doen is als je er tijd voor vrijmaakt. Als je dat niet doet, dan haal je het niet.

4 Mijn moeder, zij heeft ook hbo-opleiding gedaan.

1 Hebben jullie open dagen en/of meeloopdagen gevolgd?

3 Open dagen wel.

4 Meeloopdag.

1 Wat is verschil tussen info van familie/vrienden en info van open dag?

2 Open dag veel inhoudelijker. Wat houdt de opleiding in en hoe willen ze het neerzetten? Maar niet over hoe je het moet aanpakken.

3 Mee eens.

4 Op mijn open dag werd ook wel besproken wat er van je verwacht wordt.

1 Mis je nog iets aan informatie die je van ROC of hbo hebt gekregen, of vult informatie van familie/vrienden en de opleiding elkaar juist goed aan?

3 Lastige vraag.

4 Ik vind dat ook lastig.

2 Van iedereen hoor je wat anders. Van mijn vriendin hoor ik hoeveel het is en van de opleiding hoor je wat je gaat leren.

1 Welke boodschap geeft de Hogeschool je mee? Geven ze advies over studeren bij hen of geven ze alleen informatie?

2 Meer informatie dan advies.

3 We hebben wel bij lessen geleerd hoe je moet studeren op het hbo.

4 We begonnen met drie tot vier volle klassen, nu nog twee halfvolle klassen. Misschien wel een eyeopener. Lukt het wel of niet?

1 Vinden jullie de informatie van de opendagen geloofwaardig? Geloven jullie wat er gezegd wordt?

3 Ja, maar dat komt ook omdat er studenten bij staan, die ook hun woordje doen. Ik geloof wel wat er gezegd wordt. Zij weten het beter dan ik.

4 Zij zeggen dat ze een stageplek voor je zoeken, maar ik heb gehoord dat je die zelf moet zoeken. Bij sommige dingen twijfel ik of het klopt. Ook over thuisstudie-uren.

1 Leeft bij jullie het idee dat de opleiding zich mooier voordoet dan ze zijn in hun informatie?

2 & 3 & 4 Ja, dat is altijd zo.

1 Wat zijn dan die verkooppraatjes?

2 Ze vertellen alleen de leuke dingen, bijvoorbeeld over grote projecten met het buitenland. Alsof je iedere week met het buitenland samenwerkt. Dat gebeurt natuurlijk niet; misschien één keer in de vier jaar opleiding.

4 Ja ze vertellen niet dat je ook dingen moet doen die niet leuk zijn. Dan verkoopt de opleiding niet.

1 Maar vertrouwen jullie de informatie dan wel, of nemen jullie die met een korreltje zout?

3 Je moet wel realistisch zijn. Niet alle dingen zijn natuurlijk leuk, dus dan neem ik het verhaal inderdaad wel met korreltje zout. Je moet goed bedenken of je die opleiding wil doen.

4 Je moet realistisch zijn. Ze mogen wel ook wat over de kleinere dingen zeggen op de opleiding.

1 Wat voor een begeleiding is er mogelijk, buiten de doorstroomklas, van bv slb'er, of misschien nog van anderen? Waar kan je terecht met je vragen over doorstroom naar hbo?

3 Je kan met vragen bij de meeste docenten terecht, maar met vragen over doorstroom bij je Slb'er of Arvid of Sandra of Angelo. Ik denk dat je daar het best bij terecht kan voor het hbo.

1 Is er, buiten de doorstroomklas, nog veel aandacht besteed aan mogelijkheid om door te stromen naar het hbo?

2 & 3 & 4 Nee.

3 We hebben één keer een mail gehad dat er een open dag was bij InHolland, maar dat was het.

4 Er is één keer gezegd dat je een overzichtje voor jezelf moest maken voor de open dagen. Maar dat was het.

1 Zouden jullie hierin meer begeleiding willen hebben?

3 Ja, eigenlijk wel.

4 Bijvoorbeeld een persoonlijk gesprekje met slb'er: waar sta jij en wat voor een keuzes ga jij maken.

2 Ze gaan er heel erg van uit dat iedereen hierna social work gaat doen. Dat is de logische stap die je hierna doet. Maar heel veel mensen doen dat niet.

1 Hebben jullie nog andere ideeën, behalve dat persoonlijk gesprekje met je slb'er?

3 Ik weet dat ik het wel kan als ik doorzet. Maar er zijn ook mensen die het niet kunnen. Dan zou een adviserend gesprek wel handig zijn, om te horen hoe ze mij zien in het hbo.

4 Of misschien wat meer hbo-gerelateerde opdrachten in het laatste jaar. Dat je daar wel mee gaat oefenen. Dan weet je voor jezelf of je het kan of niet.

1 Is er nu een mogelijkheid voor zo'n gesprek?

3 Dat zou er kunnen zijn, maar moet dan wel gebeuren, bijvoorbeeld op loze uren.

4 Je moet wel weten dat die mogelijkheid er is. Veel mensen denken zoiets als: ik zoek het zelf wel uit. Als je weet dat de mogelijkheid er is, dan gaan studenten daar denk ik wel gebruik van maken.

1 Zouden jullie van die mogelijkheid gebruik maken, als je wist dat die er was?

2 & 3 & 4. Ja.

1 Waarom vragen jullie dan geen gesprek aan? Wat houdt jullie tegen?

3 Ik heb nu al een keus voor mezelf gemaakt. Als die mogelijkheid er in het begin van het jaar geweest was, dan was ik er wel op afgestapt.

4 Ik ben er ook voor mezelf wel uit.

2 Ik denk dat ik er ook uit ben. Ik heb wel gesprekjes gevoerd met mijn slb'ers hierover.

1 Dus er is jullie geen extra begeleiding aangeboden. Wordt het gestimuleerd om door te studeren?

2 & 3 & 4 Nee.

3 Je moet zelf keuze maken.

4 Als je in 2^e jaar zou beginnen met oriënteren, dan zou je dat best kunnen helpen bij het maken van keuzes.

2 & 3 Daar ben ik het mee eens.

3 Ik ben zelf in de 3^e van de middelbare school al naar scholen gaan kijken. Want ik wil me wel een beetje op mijn gemak voelen op de plaatsen waar ik naar binnen loop. Hier zag het er goed uit, de docenten kwamen leuk over en ik voelde me op mijn gemak. Dus ik dacht dat dit wel iets voor me zou kunnen zijn. In vierde jaar nogmaals langs geweest en toen is die keus het geworden.

2 In het 2^e jaar zit je net voor het eerst in de praktijk. Misschien is het dan wel te vroeg om je al op een vervolgopleiding te oriënteren.

4 Maar niet als ze dat aan eind van dat schooljaar zouden doen, in 3^e of 4^e periode.

2 Voor mij zou het niet hoeven.

Doorstroomklas

1 We gaan het nu even hebben over de doorstroomklas. Wat is volgens jullie het doel van deze klas?

3 Geen idee. Dat je weet hoe het is op het hbo.

2 In eerste periode was het: wat is je keus, wat wil je doen? Je moest dan open dagen bezoeken en daar verslagen over maken. Nu, met de hbo-lessen is het: Hoe ga je op het hbo te werk? Over hoe je dingen moet opzoeken, bronnen etc.

4 Om voor jezelf de keuze te kunnen maken en om inzicht te krijgen hoe het gaat op het hbo. Vooral bewustwording over welke vaardigheden er dan van je gevraagd gaan worden. Niet dat je dat daar al leert. Dat idee heb ik niet.

1 Wat vinden jullie van de doorstroomklas?

3 We zijn drie samengevoegde opleidingen in één lokaal. Ik zit daar niet met mijn eigen klas. Ik voel me daardoor niet heel prettig in die klas. Ik wil dan bijvoorbeeld liever niet presenteren. Ik ken die mensen niet en ze staan me ook niet aan.

4 Ja, het zijn andersoortige mensen. Schelden, petjes en zo. Wij zijn netter. Er is verschil. Met mijn eigen klas zou het meer motiveren. De samenvoeging is niet best. Soms naar ander gebouw. Ik voel me er ook niet veilig om mijn eigen zegje te kunnen doen. In mijn eigen klas is dat anders.

2 Ja, je zit met andere klassen, die op andere manier met elkaar omgaan. Daarbuiten, ook vind ik dat ik rare opdrachten moet maken (bv: Wie vind ik een held?). Dat boeit me niet.

4 In het begin niet vaak geweest omdat ik in mijn eentje in die klas zat met mensen die ik niet echt kende. Daar voelde ik me niet veilig. Eerste deel was vooral CV maken en zo. Als je dat al weet denk je: wat zit ik hier mijn tijd te verdoen?

2 Eerste fase was oriënteren. In de tweede fase ging je naar de Hogeschool. Dat vond ik wel leuk, want je komt dan echt waar je volgend jaar naartoe gaat. Dat interesseert me wel.

3 Ik wist in de oriëntatiefase al wat ik wilde doen. Vond die fase niet leuk. Je zat daar, deed opdrachten, maar wist niet wat ermee te doen. Er werden geen vervolgstappen op gezet. Ik miste het doel.

2 Ik was al zelf naar open dagen gegaan. Je moest er daarna zelf wat over uitschrijven. Je komt er dan zelf wel achter dat je over het een wat negatiever schrijft dan over het ander, dus dat maakt keuze dan misschien duidelijker. Maar het is niet zo dat dat de doorslag gaf tot een definitieve keuze. Misschien heeft het er onbewust wel een beetje toe bijgedragen.

1 In tweede periode loop ik ook mee met de doorstroomklas. Ik weet niet helemaal hoe het er in eerste periode aan toeging. Jullie haalde net de begeleiding aan, in de tweede periode op de Haagse Hogeschool. Wat vond je daar goed aan?

3 Ik vond het wel goed dat je met APA ging oefenen, hoe de bibliotheek werkt en hoe het met bronnen werkt. Dat heb je wel nodig op het hbo. Dat vond ik leuk. Ik vond het ook grappig om daar rond te lopen.

1 Heeft het je een beter of vollediger beeld gegeven van het hbo?

3 Dat weet ik niet. Wel iets completer en het heeft meer mijn schoolkeuze bevestigd.

1 Hoe hebben jullie de 2^e periode ervaren?

4 Ik vond het heel leuk en interessant om de Haagse Hogeschool binnen te stappen, als een soort van student. Ook wel beetje beangstigend. Zo groot. Ga ik hier ooit de weg kunnen vinden? Raak ik niet verdwaald? Kom ik wel op tijd op mijn lessen? Aan de andere kant: het hoort er allemaal bij. Het lijkt me wel ontzettend leuk om daar naartoe te gaan.

2 Aan de ene kant is het goed dat ze het doen. Dat ze aangeven hoe het gaat op het hbo. Maar ik had ook al tegen Arvid gezegd dat het voor ons veel interessanter geweest zou zijn als het meer op onze studie gericht zou zijn geweest. Volgens Arvid hebben ze het maar heel algemeen gedaan omdat ze dit voor heel veel verschillende studies deden. Als ze social work, onderwijsassistent en onze studie en dat soort opleidingen bij elkaar zou pakken had ik dat leuker gevonden. Dan hadden ze bv. een les ontwikkelingspsychologie kunnen geven. Dat krijgen die opleidingen allemaal. Ik dacht dat ik een les social work zou krijgen op het hbo, maar dat was niet zo. De les ging over bronnen en zo en over leren leren.

1 Hebben jullie daar wat van opgestoken?

3 Nee, want ik leer altijd al op dezelfde manier. Dat werkt voor mij prettig. Had voor mij geen nut.

1 Missen jullie nog iets in de doorstroomklas?

2 Het zou stukken beter geweest zijn als het meer op mijn studie zou zijn toegepast. Dan is het veel interessanter.

3 En het zou leuker zijn als die 2^e fase, op het hbo, wat meer naar voren geschoven zou zijn, zeg maar in het begin van het jaar. Nu zitten we in onze examens. We moeten nu om de week op donderdag naar de Haagse Hogeschool, en we hebben huiswerk, en voor een toets leren. Daar heb ik nu gewoon geen tijd voor. Ik heb mijn examens te doen.

2 Zo zie ik dat ook.

4 Iets eerder qua planning zou handiger zijn. En iets meer op studie gerelateerde stof. Het was nu slaapverwekkend. En toets telde niet mee. Dan ben ik niet iemand die boek en laptop gaat pakken en gaat leren.

3 Het ging ook over slapen en slaapstoornissen.

1 Ging dat ook door de klas heen? Zo van: het telt niet mee, dus we doen er niets voor?

3 Ja. Het hoogste cijfer was een 4,6! En ik had een 4,1, dus vond dat ik het nog best goed had gedaan.

4 Het ging wel door de klas heen dat de toets toch niet meetelde.

1 Speelde dat ook bij andere klassen?

2 & 3 & 4 Ja, dat werd ook gewoon gezegd.

4 Dus daarom dacht ik: ik ga er geen moeite voor doen. Kan beter gaan leren voor mijn examens.

1 Wisten jullie al toen jullie begonnen met ROC dat jullie daarna wilden doorstromen naar het hbo?

2 Nee, daar had ik nog niet over nagedacht.

3 & 4 Ja

1 Zou je rekening houden met de keus van een mbo, als je wist dat ze je daar heel goed zouden begeleiden bij de doorstroom?

3 Ja, ik denk het wel.

4 Ja, want ik vind de doorstroom wel heel belangrijk. Ik heb deze opleiding ook wel gekozen met het idee om in die richting door te gaan leren. Ik denk dat je eerder kiest voor een opleiding waarvan je weet dat je goede begeleiding krijgt. Want anders kies je misschien een makkelijke opleiding om dan makkelijk naar het hbo te kunnen gaan.

3 Als je een school kiest waar ze goede begeleiding aanbieden en het is een plek waar je je op je gemak voelt en er zijn leuke leraren, dan had ik daar zeker voor gekozen.

2 Ik weet het niet. Toen ik mbo ging doen, dacht ik hier helemaal niet over na. Ik heb me hier pas een maand voor mijn examens voor aangemeld.

1 Wat hebben jullie nodig om jullie doorstroming goed te laten verlopen. Wat zijn jullie persoonlijke behoeften?

3 Ik denk dat ik niet zo veel nodig heb. Wel vanuit Ipse, mijn stagebedrijf.

4 Ja ik heb ook meer nodig vanuit de organisatie dan vanuit de school.

1 Kan ik hieruit concluderen dat jullie in huidige begeleiding niks missen?

2 Ik denk dat begeleiding meer betekent in de zin van: welke keuze ga je maken? Maar als je je keuze al weet, kan je je inschrijven en gaan beginnen. Als je het niet weet, zou het fijn zijn als ze naar je toe komen voor een gesprekje.

4 mee eens.

1 Hebben jullie het gevoel dat de docenten zich een beetje kunnen inleven in jullie overwegingen om door te studeren?

2, & 3 & 4 Ja. Ze kunnen zich wel inleven.

4 Het is niet zo dat ze naar je toekomen om te vragen of je al weet wat je wil, maar je moet zelf naar ze toe en dan gaan ze wel het gesprek met je aan.

Studentideeën

1 Ik heb nog wat ideetjes over hoe de doorstroom beter kan. Het zijn niet mijn ideeën. Ze komen van eerdere onderzoeken en zijn van internet gehaald. Ik heb er een aantal van geselecteerd. Ik noem ze op, leg ze uit en wil graag van jullie ja of nee horen om te weten of jullie het een goed idee vinden en welk cijfer jullie deze ideeën geven, tussen de 1 en 10.

1 Wat zouden jullie ervan vinden als jullie nu vast een vak zouden kunnen afsluiten op het hbo van jullie gekozen opleiding en daar alvast studiepunten voor zou kunnen krijgen, zodat je daar een vrijstelling voor krijgt.

3 Ja 7,5.

4 Ja, 7,5. Maar misschien wat eerder in het jaar.

2 Je krijgt dan wel druk erbij. Nu ook al examens. Ja, 7.

- Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

3x ja 0x nee. 8 & 8,5 & 8

2 Dan graag aan eind van het 2e jaar.

- Een 'study together app'

3x nee. 6 & 5 & 6

- Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo

3x nee. 5,5 & 4 & 6

3 Misschien iets voor een hele klas i.p.v. één op één.

- Online lessendatabase

3x nee. 5 & 5 & 4

- Project en tentamen op hbo-niveau

2x ja, 1x nee. 4 & 7 & 7,5

- Taal lessen op hbo bijwonen

3x ja. 6 & 6 & 6,5

2 Ik heb al genoeg te doen nu. Waarom nu nog al die dingen die ik pas op hbo moet kennen?

Mbo-student groep 3

Respondentnummer

Uitspraken respondenten

Introductie

1 Fijn dat jullie mee willen doen. Ik film om het later uit te werken. Ik doe dat anoniem. Je hoeft daardoor niet bang te zijn om namen te noemen. Ik wil eerst achterhalen waarom jullie willen doorstuderen en wat jullie verwachtingen daarover zijn ten aanzien van het hbo, hoe jullie komen aan die verwachtingen en over de doorstroomklas. Daar hebben we een uur voor.

2 Ik ben X. Ik doe persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg en wil graag kunstzinnige therapie gaan doen op hbo in Amersfoort, als aanvulling op deze opleiding. Door middel van kunst denk ik dat mensen veel kunnen verwerken. Dat heb ik zelf ondervonden. Ik vind het leuk om daar iets meer mee te doen.

3 Ik ben X en doe nu maatschappelijke zorg jeugd en gezin en doe ook gehandicaptenzorg. Voorheen deed ik specifieke doelgroepen. Hierna wil ik lerarenopleiding Engels gaan doen aan hogeschool Rotterdam. Ik ben er achter gekomen, ook op deze opleiding, dat spreken voor groepen en kennis doorgeven leuk vind. Ik kan goed voor groepen praten. Ik vind Engels een hele mooie taal. Dit kan alleen op hbo-niveau. Dan word ik 2^e graads docent.

4 Ik ben X en doe nu opleiding jeugd en gezin, specifieke doelgroepen. Ik heb dit gekozen omdat ik in de eerste heel erg ben gepest. Ik wilde kinderen die gepest zijn kunnen helpen. Ik wilde eigenlijk psycholoog worden, maar dat kan niet want dat is universitair. Ik wil na het mbo door naar het hbo, omdat je op mbo-niveau niet echt iets met leiding kan doen en alleen met groepen kan werken, bv. in gehandicaptenzorg. Ik wil op hbo-niveau 1 op 1 begeleiding doen, social work op Haagse Hogeschool om 1 op 1 begeleiding te kunnen doen of maatschappelijk werker op een school. Dit kan allen op hbo-niveau.

1 Je wilt dit omdat je je doel niet kan bereiken op mbo-niveau?

3 Dat geldt voor mij ook.

2 Hoger niveau met meer mogelijkheden en uitbreiding op wat ik al kan. Zodat ik meer kan bieden dan alleen de begeleiding die ik nu kan bieden. Zodat ik meer verwerkingsprocessen bij anderen kan ondersteunen. Ik heb zelf vroeger veel meegemaakt. Praten werd ik zelf vroeger niet vrolijker van. Ik merkte dat d.m.v. kunstzinnige therapie, schilderen en dingen maken, je uiteindelijk makkelijker dingen vertelt dan als je recht tegenover elkaar zit. Ik zou de mensen, die het moeilijk vinden om te praten, graag op deze manier willen helpen.

1 Ook misschien als persoonlijke uitdaging om opleiding op hbo niveau aan te gaan?

2 Ook wel. Voor mij altijd de vraag hoe ver ik kan komen qua opleiding. Mbo4 nu hopelijk gedaan. Dan Hbo en kijken hoe ver ik kan komen. Misschien na propedeuse universitair? Waarom niet. Ik weet niet hoe ik er dan over denk. Uitdaging is wel leuk.

1 Geldt dat voor jullie ook? Of is het voor jullie: ik heb dat beroep voor ogen dus daarom doe ik het, of misschien omdat je nog langer wilt studeren?

4 Ik wil nog niet werken. Mijn vriend werkt nu 5 dagen per week. Ik zie hoe dat gaat. Dat vind ik niks. Alleen maar werken en werken. Ik vind het leuk om op school te zitten. En het leidt tot een beter salaris.

3 Ik vind dat ik beter kan dan dit. Ik vind dat je alles uit jezelf moet halen wat er in zit. Ik zal het jammer vinden als ik later denk: is dit wat ik heb bereikt in het leven? En het beroep wat ik wil, wil ik al mijn hele leven, dus dat is voor mij reden om naar hbo te gaan.

Mbo

1 Wat vinden jullie van het niveau op het mbo?

3 Makkelijk.

4 Makkelijk.

2 Makkelijk, maar heb zelf wel beetje moeite met examens. Ik heb een beetje last van faalangst, dus stress met examens (m'n praktijkexamens, als iemand komt kijken wat je aan het doen bent; daar word ik zenuwachtig van).

3 & 4 Daar word ik ook zenuwachtig van.

1 En qua theorie?

2 Qua theorie makkelijk te doen. Als je in de les goed oplet en je leest het een dag door dan haal je het wel.

3 Ik heb thuis nog nooit wat gedaan. In de les heb ik wel opgelet en soms spelletjes gespeeld en wel beetje opgelet, en bijna nog nooit een onvoldoende gehaald.

4 Ik heb thuis nog wel wat gedaan. Je moet toch opdrachten inleveren. Maar haal altijd toch wel voldoende.

1 Hoe zou je de manier van lesgeven omschrijven hier?

2 Soms beetje chaotisch.

4 Ligt heel erg aan docent.

1 Hoe ervaar je de mate van vrijheid die je krijgt? Moet je heel zelfstandig werken, of word je erg bij de hand genomen?

2 Als je iets te vragen hebt, dan mag dat altijd. Ze zijn wel heel erg betrokken. Ze staan eigenlijk altijd wel voor je klaar.

4 Ze kauwen best wel veel voor. Ze zeggen wat je moet doen. Je doet het of niet. Het is je eigen keuze. Dus best wel vrij. Ze worden niet boos of zo.

3 Ja.

1 Jullie zeggen dat je nooit thuis wat hoeft te doen. Hebben jullie schoolboeken?

3 Toen ik begon aan deze opleiding heb ik voor €550 boeken besteld en ik heb ze nog nooit gebruikt. We hebben iets op onze laptops gehad. Bleek niet goed te zijn. Nu overal zoeken, en PowerPoint en Word. Ik vind het vreselijk om steeds iets in de computer te moeten opzoeken. Ik leer liever uit boeken. Vind ik duidelijker.

4 Ik vind boeken ook fijner. Maar eerst hadden we boeken en daar deden we niks mee. Mijn vriendin zit op hbo en heeft ook veel boeken moeten kopen en gebruikte er maar een paar van.

2 Voor 1 vak hebben we €135 moeten betalen voor licentie, maar nooit gebruikt.

1 Jullie zeggen dat je het jammer vindt dat er geen boeken zijn. Maar als ze er wel zijn zeg je dat je ze niet gebruikt. Komt dat doordat de docent er niet voor zorgt dat dat nodig is?

2 De docent zegt soms dat je je boeken niet mee hoeft te nemen. Gewoon opschrijven wat er gezegd wordt. Aantekeningen maken.

4 Ik heb nooit aantekeningen gemaakt. Ik leer beter door goed te luisteren.

3 Iedereen vraagt aan jou altijd om aantekeningen door te sturen. Ik deed dat ook niet.

2 Ik heb altijd mijn laptop bij me om aantekeningen te maken. Maakt me niet uit als ik wat moet doorsturen. Iemand moet het doen.

1 Op het mbo leer je veel praktische vaardigheden. Leer je ook vaardigheden als plannen, begrijpend lezen, hoe je moet studeren?

4 In plannen ben ik slecht, maar ze willen je na school daar wel bij helpen. De eerste keer dat het goed gaat is nu, bij examenopdrachten.

3 Ze dwingen je om planning in te leveren voor het examen. Dat is wel goed. Ik heb er nooit naar gevraagd, maar ze hebben nooit voor een toetsweek gezegd: zullen we wat gaan plannen. Begrijpend lezen in vorm van hoe ga ik meer halen uit hetgeen in boek staat: nee. Wel eens in agenda OneDrive kunnen kijken wanneer je iets moest inleveren.

4 Hoe je moet leren hebben we alleen voor hbo in doorstroomklas besproken.

1 Op mbo dus nooit gehad? Bv. hoe je samenvatting moet maken?

4 nee

Verwachtingen hbo

1 Ik wil het nu met jullie hebben over verwachtingen op hbo-opleiding. Bv. qua moeilijkheidsgraad. Denken jullie dat daar veel verschil tussen zit?

2 Ik denk het wel. We zitten soms met 150 mensen in één lokaal en dan veel uren. Ik denk dat dat best pittig is. Qua lesmateriaal ook denk ik. Nu is het: lees dat hoofdstuk, maar doen moet je wel drie of meer hoofdstukken leren. En dan niet voor één vak, maar voor alle vakken.

4 Ja, wel zes hoofdstukken leren voor één toets, en ook qua woordenschat. Moeilijkere woorden.

1 Dat is idd qua hoeveelheid stof, maar qua toetsen? Dat je meer moet nadenken? Moeilijkheid?

4 Bij de toets dacht ik dat ik hem best goed had gemaakt, maar toch meer fouten dan ik had gedacht. De gegeven antwoorden waren best goed, maar niet de beste antwoorden. Bij mbo zijn de antwoorden duidelijk goed of fout.

3 Mee eens. Nu zijn er een aantal antwoorden die nergens op slaan.

1 En qua lesgeven, bv. zelfstandigheid?

4 Ik denk dat je heel veel zelfstandigheid krijgt. Dat ze niks voorkauwen. En dat opdrachten heel vaag zijn. Dat je het zelf maar moet uitzoeken. En dat ze heel streng zijn op plagiaat, want ik had iets met kopiëren/plakken gedaan en toen zeiden ze dat het 86% plagiaat was.

2 Had ik ook.

4 Denk dat ze wel duidelijker zijn dan hier en minder chaotisch. Ook qua woorden die ze gebruiken. Ik begrijp soms niet eens wat ze bedoelen.

1 Herkennen jullie dat?

3 Ik herken dat niet. Ik heb niet dat ik beter moet luisteren, omdat ik de woorden niet begrijp. Ik vind de woorden niet te moeilijk. Ik denk wel dat je een mindere band opbouwt met je slb'er bijvoorbeeld, omdat het allemaal wat groter en onpersoonlijker is.

4 Ik had dat eerst wel, met woorden als databanken en catalogussen.

1 Verwachten jullie ook grote verschillen over hoe je met elkaar omgaat? Tussen studenten en studenten met docenten?

2 Ik hoop dat ze volwassener zijn.

4 Ik hoop dat ze aardiger zijn, hoewel we nu een superleuke groep hebben.

3 We komen ook bij kinderen in de klas die net havo hebben gedaan, en wij hebben al drie jaar mbo gedaan. Ik zie bij mijn zus dat het meer op jezelf is, want jij bent degene die al die hoofdstukken moet leren. Hier is het dat als iemand een samenvatting heeft gemaakt, dan krijgt de hele groep deze. Daar is het denk ik meer dat je die voor jezelf of voor je groepje houdt. Maar misschien is dat een indruk die ik van mijn zus heb gekregen, en is zij antisociaal of zo.

1 Herkennen jullie dat?

4 Van mijn vriendin hoor ik ook dat ze vaak alleen met haar groepje bezig is, en niet met de rest van de klas. Daar krijgt ze dus ook niks van.

2 Ik was verdwaald in de nieuwe school. Studenten wilden me wel helpen, superlief, maar ik wist zelf niet waar ik heen moest.

1 Wat zijn de vaardigheden die je nodig hebt op het hbo?

4 Concentratie.

3 Plannen moet beter, ik denk dat plannen echt key is op het hbo, omdat het anders in de soep loopt.

4 Je moet je op hbo ook inschrijven voor toetsen en daar betaal je dan voor, niet zoals hier. Mijn vriendin had betaald voor haar toets. Daarom was ze erheen gegaan. Anders was ze niet gegaan.

1 Even terug naar de vaardigheden die je nodig hebt.

2 Doorzettingsvermogen. Denk dat het allemaal niet meer zo makkelijk gaat, want het niveau is hoger.

4 En je moet hulp durven vragen aan de docent als het niet gaat. Communicatievaardigheden.

1 Hebben jullie vertrouwen in jullie eigen doorstroom?

2 & 3 & 4. Ja heel erg.

1 Zijn er dingen waarmee je verwacht moeilijkheden te krijgen?

3 In het begin. Even wennen. Acclimatiseren. Eerste toets. Even inkomen.

1 En qua vaardigheden(plannen, discipline, doorzettingsvermogen etc.)?

3 Ik wil het al zo lang, al vanaf de middelbare. Ik maak een switch in mijn hoofd ervoor.

2 Voor mij is studie altijd belangrijk geweest. Wat er ook aan de hand was, ik kon me vasthouden aan mijn studie. Elk stapje dat je hoger komt is er één. Doorzettingsvermogen is hoog. Ik denk dat dat mij wel kan helpen.

Ontstaan verwachtingen

1 Hoe zijn deze verwachtingen ontstaan? (bv open dagen, mentoren, vrienden, familie, meeloopdagen)

4 Meest door mijn vriendinnen. Mijn moeder heeft ook op hbo gezeten, en mijn vader volgens mij. Maar vriendinnen veel op hbo of universiteit. Ik merk dat ze, als ze toetsweek hebben, niets kunnen afspreken. Maar daarnaast ook veel vrije tijd. Soms maar één uur les, dus dat vinden ze fijn.

Ik heb ook een meeloopdag gedaan. Vond ik leuk. Daar kreeg ik hoorcollege en werkcollege. Open dag heb ik ook gedaan. Wilde weten wat verschil is tussen pedagogiek en social work. Social work lijkt breder. Info over opleiding dus vooral van meeloopdag en open dag. Info over hoe het is voor student vooral van vriendinnen.

3 Mijn zus doet hbo verloskunde in Rotterdam. Dat is wel heel iets anders, maar daar heb ik wel veel informatie van gehad. Op mijn stage werkte ik veel met hbo-studenten. Daar heb ik ook veel informatie van gekregen. Gehoord dat de tentamenweek zwaar is. Ook op een open dag geweest en op de site gekeken. Daar kan je de planning zien over de komende 4 jaar.

2 Ik heb eigenlijk altijd al gezegd dat ik hbo wilde doen. Was thuis al besproken. Eerst wilde ik iets in psychiatrie met mensen met traumatische ervaringen. Wilde helpen bij gedragsproblemen. Maar later voor mezelf gekozen dat ik deze opleiding wilde doen. Dus gekozen vanuit mezelf. Eerst dacht ik dat je een cursus voor kunstzinnige therapie kon doen. Later ontdekte ik dat ik daar een opleiding voor kan doen. Geen info vooraf van meeloopdagen, vrienden of zo iets. Het is een keuze vanuit mezelf. Ik ga straks naar een school waar ik nog nooit ben geweest. Ik wil niet hbo doen omdat mijn vrienden dat ook doen. Mijn moeder heeft net een hbo-opleiding afgerond die haar werd aangeboden door haar werk. Ik ga voor mijn eigen ontwikkeling. Ik heb geen voorbeeld of zo.

1 Jullie gaven aan van vriendinnen en van opleidingen informatie gehad te hebben. Wat vind je belangrijker? Deze vraag is voor 2 niet relevant.

4 Het is vooral mijn eigen keuze, niet omdat vriendinnen dat ook doen. Ik vind informatie van opleiding belangrijker

3 Informatie van opleiding belangrijker, want dan hoor je wat over de inhoud van de opleiding.

1 Welke informatie vind je betrouwbaarder?

3 De onderwijsinstantie doet het altijd leuker lijken dan het is, maar ik ga er wel vanuit dat als er staat dat ik didactiek ga krijgen in eerste periode, dat ik dat dan ook wel ga krijgen. Mensen doen vaak een beetje zielig omdat ze het zo zwaar hebben door toetsweek, maar hebben ook vaak vrij.

2 Mondriaan was wel duidelijk. Maar opleiding kinderopvang bleek anders dan waarvoor je gekomen was. Eerst was het sociaal pedagogisch werker, en daarna ging het sociale er af.

4 Dat herken ik.

Doorstroomklas

1 Dan wil ik nu doorgaan met jullie ervaringen over de doorstroomklas bij X die jullie allemaal volgen. Wat vinden jullie in het algemeen van die doorstroomklas?

4 Ik vind het echt handig. Mijn vriendin heeft dit niet gehad, want die komt van de havo. Dat geeft ons wel een voorsprong, denk ik. Ik heb geleerd over waar je dingen moet opzoeken en hoe dingen in zijn werk gaan. En door die oefentoets weten we hoe een toets eruit ziet.

De toets die we gedaan hebben krijgen we ook echt volgend jaar, dus dan haal ik een 10!

3 Ik snapte eerst het nut er niet zo van, maar ben er wel geweest. Wel leuk om rond te lopen op hogeschool. Dan heb ik zo iets van: dat doe ik straks ook, maar dan in Rotterdam. Dat maakt me gemotiveerd. Maar niet enthousiast over Mondriaandeel. Ben even vergeten wat ik hier heb gedaan.

2 Beetje zelfde als drie. Op HHS leuk, maar op Mondriaan niet. Er kwamen steeds minder mensen. Beetje demotiverend. Wist niets van de toets en ook niet van het hoorcollege. Daar baalde ik van.

1 Jullie noemen de doorstroomklas handig. Wat bedoelen jullie daarmee?

2 Leuk om voorproefje van hbo gehad, qua sfeer en wat er van je wordt verwacht. En om te horen dat je ook in het hbo kan groeien, ook als begin lastig is. Geeft geruststelling

4 Heeft me meer zin gegeven in de volgende stap. Maakt enthousiast en geeft vertrouwen. Geeft motivatie.

3 Als ik op hbo ben vind ik het leuk. Werkt motiverend.

1 Hebben jullie in doorstroomklas vaardigheden geleerd?

2 Tips over hoe je beter kunt leren. Dat probeer ik toe te passen en het werkt makkelijker.

3 Het draagt bij aan je beeld wat je hebt van hbo. Hoorcollege over leren leren saai. College over slapen heeft mij niets gebracht.

4 Meer inzicht gekregen in wat ons te wachten staat. Oefentoets loopt. Maar heeft niet bijgedragen aan vaardigheden. Samenwerken heb ik bv. niet geleerd en moet straks in groepjes ook.

1 Wat zou doorstroomklas wel interessant kunnen maken op het ROC?

4 Gastcollege of zo.

3 Het zou wat leuker gebracht kunnen worden, bv. met filmpje er tussendoor of zo.

1 Jullie zeggen dat het niet leuk was dat iedereen wegliep en klas zo leeg was. Zou het beter zijn als je niet weg zou mogen?

4 Nee, dat zou ik echt niks vinden. Als ik weg wil, dan ga ik gewoon weg. Desnoods doe ik het thuis.

3 Dat zouden we niks vinden, maar vinden het ook niet leuk als iedereen wegloopt. Zo is het nooit goed! De discipline om het thuis te doen heeft niet iedereen.

2 Ik blijf wel in de klas. Die discipline heb ik wel. Eigen verantwoordelijkheid of je wel of niet naar die les gaat. De docent gaat zitten en wacht tot er een vraag wordt gesteld. En als die vraag niet komt, dan kan hij ook niets doen, en is het voor hem ook niet leuk.

1 Hebben jullie buiten de doorstroomklas nog behoeften die niet vervuld worden? Bv. informatietoever of zo in het kader van de doorstroom?

3 Normaal eerst theorie en daarna aan het werk. Nu meteen aan het werk. Vind ik niet leuk.
2 Nu kreeg je informatie op het hbo en ga je daarom nu meteen aan het werk. Dat is de bedoeling.

3 Maar daar zit dan wel steeds een week tussen. Ik zou het leuk vinden om een hbo-les te krijgen. Bijvoorbeeld een opdracht waarbij je iets moet gaan opzoeken in de bibliotheek over een bepaald onderwerp, en dat dan ook echt moet gaan doen.

1 Is er buiten de doorstroomklas nog begeleiding naar het hbo?

3 Niet dat ik weet.

2 Misschien dat je wel bij je mentor terecht kan.

4 In de doorstroomklas wel, maar daar buiten eigenlijk niet.

1 Mis je nog iets in huidige begeleiding van doorstroom nog iets?

4 Ik mis niks. Ik heb alle informatie wel die ik wil hebben.

3 Les leren leren moeten ze eruit halen.

1 Dus jullie hebben genoeg informatie gekregen van de doorstroomklas op de Haagse Hogeschool?

4 & 3 Ja, maar die les leren leren moet eruit. Eventueel een les over een ander onderwerp wat boeit.

1 Ik heb zelf wat ideetjes opgezocht op internet. Daar is veel onderzoek naar gedaan. Ik wil graag weten wat jullie daarvan vinden. Gewoon ja of nee met korte toevoeging en een cijfer. Het zijn niet mijn eigen ideeën.

We beginnen met de doorstroomklas, in totaal en apart per school.

Zouden jullie dat willen hebben?

2,3,4 Ja.

Mondriaan:

3 Een 6.

2 en 4 Een 5.

Haagse hogeschool:

2: Een 8.

3 & 4 Een 7,5.

2 Als we daar de hele tijd geweest zouden zijn met ene keer daar theorie en de andere keer daar uitvoeren, dat er dan meer mensen waren gekomen. Dan hadden we er meer aan gehad. Nu waren we er steeds een week uit en moesten we er opnieuw inkomen.

1 Als je alvast een vak op de Haagse hogeschool zou kunnen volgen en daar wat studiepunten mee zou kunnen verdienen, en zo in begin wat wordt ontlast, hoe zouden jullie dat vinden?

3 Leuk idee, maar ik ga niet naar de Haagse Hogeschool, maar is toch niet eerlijk tegenover havisten? Een 8.

4 Goed idee. Een 9.

2 Een 8.

1 Wat vind je van een app waarmee je vragen aan ouderejaars kan stellen?

3 Vind ik wel een goed idee. Ik zou me bezwaard gaan voelen als ik 3x per dag iets zou vragen. Maar kan ook fijn zijn. 7,5. Een docent is niet altijd beschikbaar.

2 Kan voor sommigen wel interessant zijn. Een 6. Ik zou eerder naar een docent gaan.

4 Denk niet dat ik dat zou gaan gebruiken. Een 6. Je hebt ook een mentor.

1 Zou je een 2^ejaars als begeleider willen hebben. Een soort buddy.

2 Wel leuk. Een 7.

4 Nee, ligt eraan wie het is. Is toch wel leuk als het buddy is. Een 6,5.

3 Goed idee. Een 8.

1 Hoorcolleges worden vaak opgenomen. Zou je daar nu al toegang toe willen hebben?

4 Ik zou liever een week voor de school begint de lesstof krijgen. Dan heb je het al voorbereid en hoef je niets meer te doen in de les. Niet ten koste van de vakantie. Mijn antwoord is ja. 8

3 Ja. Een 9.

2 Ja. Een 7,5.

1 Zouden jullie behoefte hebben aan een soort doorstroomcoach?

4 Ja, 8

2 Ja, 8

3 Een voor havisten en een voor mbo'ers. Een 8.

1 Een tentamen op hbo-niveau doen. Vinden jullie dat een goed idee?

3 Goed idee, 8,5.

2 Ja, 8,5.

4 Ja, 9.

1 Er wordt hoger niveau gevraagd voor Nederlands of evt. rekenen. Wil je daar nu al extra ondersteuning voor hebben?

3 Ja 8,5.

4 Nee 6.

2 Ja 8,5.

1 Wisten jullie al voor je naar mbo ging dat je daarna naar hbo zou gaan?

2 Ja.

3 Ja.

4 Ja ik ook.

1 Als je even terug in de tijd gaat. Zou je met de keuze voor een mbo-school rekening houden met hoe goed ze je voorbereiden op het hbo? Dus zou je eerder voor een bepaalde instelling kiezen als deze bekend staat om zijn goede begeleiding en voorbereiding op het hbo?

3 In het eerste jaar was ik daar totaal niet mee bezig. Maar als ik terugkijk had het best mijn keuze kunnen beïnvloeden.

4 Ja ik ook.

2 Hetzelfde.

1 Dat was het al. Heel erg bedankt voor het meedoen en alvast heel veel succes op het hbo!

Introductie

1 Welkom allemaal, goed dat jullie er zijn. Als jullie daar mee akkoord gaan neem ik dit gesprek op om later te kunnen uitwerken. Ik zal daarin niet jullie namen noemen. Het ROC Mondriaan krijgt wel het onderzoek te zien, daar komt dit interview ook wel in terug. Echter, daarin zijn jullie namen weggelaten, zodat het anoniem is. Ze kunnen niks terug herleiden naar zaken die we hier bespreken, dus je kunt gewoon lekker vrijuit praten. Laten we eerst beginnen met een klein voorstel rondje. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn vierde jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn. Zouden jullie jezelf nu even willen voorstellen? Dus even je Naam, hoe oud je bent, wat je studeert, wat je gestudeerd hebt en waarom je bent gaan doorstuderen.

2 Ik doe maatschappelijke zorg jeugd en gezin, maar volgend schooljaar ga ik beginnen met een stage bij een logeerhuis en na het mbo zou ik graag nog een hbo studie willen volgen. Dan zoek ik vooral een studie wat zich ook focust op jeugdzorg.

3 Ik doe ook maatschappelijk zorg jeugd en gezin en na deze studie ga ik gelijk door naar het hbo en ga ik de studie social work doen. Ik ben dan ook vastberaden om te gaan werken met jeugd op een dag.

4 Ik doe ook de opleiding maatschappelijk zorg jeugd en gezin. Als ik hiermee klaar ben wil ik de opleiding toegepaste psychologie in leiden gaan volgen. Om hiermee mijn weg te vervolgen om psycholoog te worden. Dus eerst een stapje hbo en dan ga ik kijken of ik nog universiteit ga doen en ook of ik dat aankan.

1 Je geeft aan dat je na dit schooljaar een tussenjaar wil doen en daarna een hbo-studie wil gaan volgen, waarom wil je vooral doorstuderen?

2 Ik zou vooral wel wat hogerop willen. Ik ga niet mijn hele leven met deze groep werken, want dat lijkt me niet zo heel leuk. Ook lijkt het me wel heel gaaf om met gesloten groepen te werken. Maar daar heb je wel echt hbo voor nodig, omdat je dan wel als psycholoog bezig bent. Daarnaast vergroot het ook je baankansen enorm.

3 Ik ben nu pas 18 en dan zie ik het nog niet gelijk voor me om direct na deze studie te gaan werken. Ik ga daarnaast ook liever hogerop. Ook zoals ze net al zei lijkt het me wel heel gaaf om in een gesloten inrichting te werken en daar heb je minimaal hbo voor nodig. Daarnaast denk ik ook dat je heel veel ervaring kan opdoen op het hbo en veel kennis kan vergaren.

4 Ik ga vooral mijn passie volgen. Ik vind gedrag heel interessant. Gedrag van eigenlijk alle verschillende leeftijden. Op dit moment leer ik meer hoe ik een begeleider moet zijn op een groep, waarbij ik dagprogramma's moet draaien en bedenken, maar dat is niet wat ik later wil gaan doen. Ik wil echt gedrag van mensen gaan uitpluizen en kijken of ik mensen kan helpen daarbij.

Verwachtingen hbo

1 Hoe ervaren jullie het mbo op dit moment?

2 Vrij makkelijk, je hoeft er niet heel veel voor te doen om het te halen. Het is wel op zich wel veel stof, maar dit komt ook denk ik omdat de studie nog maar net is begonnen. Eerst was het plan bijvoorbeeld om twee gescheiden examens te krijgen over bepaalde stof, alleen hebben ze het nu samengevoegd, omdat ze anders niet uit zouden komen met de planning omtrent herkansingen. Dit geeft natuurlijk wel veel druk.

3 Op dit moment lees ik twee keer de stof en haal ik een 8, dus vrij makkelijk. Ook de opdrachten die we moeten doen zijn vrij simpel, waardoor ik heel weinig tijd maar hoeft te stoppen in mijn studie.

4 Ik merk op het mbo dat ik alles heel goed aan kan en dat ik er eigenlijk vrij weinig voor hoef te doen. Ik ben dan ook heel benieuwd naar hoe dit gaat zijn op het moment dat ik hbo ga doen.

1 Hoe ervaar je verder de relatie met je docent of met je klas hier?

4 Ik heb me er heel erg in vergist. Ik had een bepaald beeld bij het mbo, maar in elke klas waar je komt vind je elkaar wel heel makkelijk. Er zijn veel overeenkomsten met de leerlingen en de docenten sluiten hier mooi op aan. Ze hebben allemaal duidelijk hun eigen manier van lesgeven, maar ze proberen wel duidelijk het beste ervan te maken met deze nieuwe opleiding. Ook zijn de meeste leraren duidelijk in hun taal en geven ze ook aan dat als je niet luistert en niet aanwezig bent je dit duidelijk gaat terugzien in je cijfer. Dit vind ik zelf wel prettig.

1 Wat verwachten jullie van het verschil in moeilijkheidsgraad tussen het mbo en het hbo?

2 Veel meer leerstof en ik verwacht ook dat deze stof veel dieper op bepaalde onderwerpen ingaat.

3 De toetsen zullen vast ook veel groter zijn en op het mbo hebben we amper toetsen. Dit zijn we dus überhaupt al nauwelijks gewend. Hier zijn het vaak echt tien vragen, waarbij je alleen de antwoordmogelijkheden A,B,C hebt.

4 Ik heb al een intake-toets moeten doen voor de hogeschool Leiden en toen merkte ik dat de woordkeuze gelijk een heel niveau hoger ligt. Dat dit meer naar het wetenschappelijke toegaat en dat deze verandering lastig is voor mensen.

1 Verwacht je een groot verschil op gebied van omgang tussen het mbo en het hbo tussen studenten en met de docenten?

4 Ik denk dat de docenten op het hbo er vooral zijn om ons professionals te maken en daar is wel een bepaalde band voor nodig. Ik denk dat daar heel weinig verschil in gaat zitten.

3 Misschien wel dat er botsingen zijn, omdat je van het mbo komt en er verschillen kunnen zijn met het hbo.

1 Verwachten jullie nog verschil op gebied van vrijheid en zelfstandigheid die ze jullie geven?

3 Ik denk dat het wel veel zelfstandiger is dan hier op het mbo. Over het hbo zeggen ze wel dat je daar veel meer zelf moet doen en hier wordt best veel voor je gedaan. Hier vertellen ze je nog precies wat je moet doen en hoe je het moet doen en dat verwacht ik een stuk minder te zijn op het hbo.

2 Ik vind dat we hier de laatste maanden ook wel heel zelfstandig zijn. Je krijgt hier meer uitleg en moet verplicht zelfstandig werken en ik denk dat dat minder is op het hbo. Dus meer vrije uren die je zelf moet inplannen. Ik denk dat de begeleiding gewoon een stuk minder persoonlijk is op het hbo.

1 Zijn er in jullie ogen extra vaardigheden die je nodig hebt om het hbo te halen?

2 & 3 Concentratie.

4 Doorzettingsvermogen. Ik denk echt dat ze meer bij de mbo-studenten moeten gaan kijken naar persoonlijke kwaliteiten die je nodig hebt voor het hbo, dan naar de kwaliteiten als professional. Ik denk dat 90% wel qua intellect prima naar het hbo kan, maar dat ze het gewoon door persoonlijke tekortkomingen totaal niet halen.

2 Ook al denk ik dat concentratie misschien nog niet eens het allergrootste probleem is, want als je echt iets heel graag wil dan komt die concentratie vanzelf wel.

4 Maar de concentratie is hier op het mbo soms echt niet hoog. Ze hebben het hier over Netflix of over het weekend en dan zijn mensen altijd al afgeleid na een kwartier luisteren.

1 Ik heb minder over plannen voorbij horen komen, zal dit dan ook geen probleem voor jullie zijn?

3 Nee, ik denk dat op het moment dat we gewoon druk zijn en er veel op ons afkomt dat het plannen wel wat meer vanzelf gaat.

1 Verwachten jullie nog tegen dingen aan te lopen op het hbo?

4 Ja, zeker. Ik denk dat je de overstap naar het hbo wel echt gaat voelen. Ik denk dat het niveau van hetgeen wat we nu doen dusdanig lager is dan het hbo, dat je wel echt moet aanpopen op het begin wil je wennen aan het niveau. Nu is er heel veel meegaandheid en dat zal minder zijn met een bestaande studie op het hbo.

3 Op het mbo hebben we heel veel praktijk en op het hbo zal dit een stuk minder zijn. Ik vind zelf praktijk heel erg leuk, dus dit zal ik dan ook heel erg gaan voelen. Ik moet het natuurlijk gewoon leren, maar het feit dat het veel meer theorie zal zijn vind ik wel een lastig gegeven.

2 Ik ga waarschijnlijk een deeltijd studie doen, waardoor ik het moet combineren met werk. Dit kan wel zorgen dat het allemaal veel wordt. Dit kan wel voor problemen zorgen natuurlijk.

1 Op dit moment heb ik vernomen dat jullie geen boeken meer gebruiken op het mbo en dit kan zomaar anders zijn op het hbo, verwachten jullie hier nog moeite mee?

3 Nee, ik ben daar juist wel weer blij mee. Leren van een scherpje vind ik zelf heel vervelend en ik leer dan ook veel liever uit een boek.

2 Ik lees zelf ook nog veel in mijn vrijetijd, dus ik denk dat het vooral prettiger is. Hier leer ik voor mijn gevoel soms heel erg weinig, dus het lijkt me juist wel prettig om dan op het hbo meer stof te krijgen en dus ook meer te leren.

4 Ik lees zelf niet in mijn vrije tijd, maar ik voorzie geen problemen verder. Ik weet het, dus ik kan mij erop voorbereiden en de dingen die ik moet lezen straks ga ik leuk vinden. Daardoor heb ik op het hbo wel de motivatie om te lezen denk ik.

1 Wat vinden jullie ervan dat je weinig hoeft te lezen op het mbo?

4 Ik heb daar totaal geen problemen mee.

2 Ik vind het op zich niet erg.

3 Een vriend van mij doet hbo en als je dan wel eens in die boeken kijkt dan heb ik wel het idee dat je daar echt wat van leert. Hier vraag ik me vaak af wat ik nou geleerd heb na een les.

2 Wat meer informatie zou me wel echt fijn lijken. We hebben bijvoorbeeld ook niks gehad over hechtingsproblematiek terwijl dat volgens mij juist heel erg speelt in het werkveld.

3 Het is allemaal heel algemeen.

4 Ik begrijp het wel, want de diepte ingaan is ook meer hbo. Het zal heel lastig zijn om daar een middenweg in te vinden.

2 Het zou hier wel iets meer mogen, dus ook vanwege het werkveld.

1 Wat geeft jullie het vertrouwen het hbo succesvol af te ronden? Waarom verwachten jullie het te halen?

4 Door mijn passie. Ik word gedreven door het gedrag van mensen, hier ben ik de hele dag mee bezig.

3 Ik weet niet of ik het ga halen. Maar ik heb wel veel interesse in het onderwerp en ik heb ook wel veel zin om hier meer over te leren.

2 Ik denk dat het mij heel erg gaat helpen dat het een deeltijdopleiding is. Ik kan echt niet meer vijf dagen op school gaan zitten, want dat ga ik gewoon niet halen. Ik denk dat ik het juist door de praktijk wel haal, omdat ik dan ook de theorie gelijk kan toepassen in de praktijk.

Ontstaan verwachtingen

1 Dan ben ik nu benieuwd naar hoe jullie aan deze verwachtingen komen. Dus hoe zijn deze verwachtingen ontstaan?

1 Waar halen jullie je informatie over het hbo vandaan?

2 Een vriendinnetje van mij doet social work en dan heb ik het wel eens met haar over de studie. Ook als ze huiswerk moet maken, kijk ik wel eens mee en dan zie ik wat ze allemaal moet maken en krijg ik een beeld van de studie.

3 Ik heb ook een vriendin die het hbo heeft gedaan, alleen is ze er wel mee gestopt. Ik ben ook naar de open dagen geweest en daar heb ik heel veel informatie vandaan gehaald. Ik ben als laatste ook nog naar het proefstuderen geweest.

4 Ik doe nu voor de tweede keer het derde jaar en veel vrienden zijn nu al naar het hbo of al aan het werk. Hierdoor kan ik hun veel vragen hoe het gaat en hoe het is.

1 Krijg je nog andere informatie tot je op een open dag dan van bijvoorbeeld vrienden/vriendinnen en wat is het verschil?

2 Op de open dag krijg je meer inhoudelijke informatie over de studie, over bijvoorbeeld de uren, planning, projecten, onderwerpen etc.

3 Vooral hoe de studie er in zijn totaal uitziet.

4 Ik ben altijd wel sceptisch over hoe ze de studie neerzetten bij de open dagen. Ik heb het idee dat ik een eerlijker beeld krijg van vrienden. Als leraren tegen mij zeggen dat het moeilijk gaat worden, denk ik bij mezelf, let maar op wat ik allemaal kan.

2 Dat heb ik wel duidelijk minder, ik heb wel het idee dat ze een eerlijk en objectief beeld geven van de studie.

1 Dus als ik het zo hoor zijn open dagen meer voor de algemene informatie en geven vrienden/vriendinnen meer een beeld hoe de studie echt gaat. Zijn er nog andere plekken waar jullie je informatie vandaan halen over de studie, bijvoorbeeld internet?

4 Ja, video's. Ik moest een motivatie brief schrijven voor de hogeschool Leiden en toen kwam ik een filmpje tegen op YouTube van een student toegepast Psychologie aan de hogeschool Leiden die precies vertelde hoe de studie in elkaar zat.

1 Wat is denken jullie de boodschap die een hogeschool wil uitstralen naar potentiële studenten die van het mbo komen?

4 Denk er vooral niet te makkelijk over. Het verschil is groot en vaak ervoor dat je er niet te makkelijk ingaat.

2 Zoals ze zegt dat het wel lastiger wordt, maar wel inhoudelijker en leuker.

1 Net gaf je aan dat je eigenlijk de hogescholen niet vertrouwd, maar nu zeg je wel enigszins dat ze een realistisch beeld geven, waar komt deze tegenstelling vandaan?

4 Meer op het gebied van moeilijkheid. Dat het hbo aangeeft dat het lastig gaat worden en dat mijn vrienden dit ook wel beamen. Ik heb soms die bevestiging nodig van vrienden.

Begeleiding doorstroom

1 Is er nog extra begeleiding die je kunt krijgen op het moment dat je wil doorstromen naar het hbo?

4 Ja die is er hier genoeg, als je er zelf om vraagt.

3 Ik heb er nog niet veel naar gevraagd, dus ik weet het persoonlijk niet. Ze geven gedurende de studie wel aan als je goede verslagen inlevert, dat het hbo-waardig is en dat je er wel klaar voor zou zijn.

2 Ik heb een fijne slb'er die mij veel helpt en altijd wel klaar staat.

1 Wat vinden jullie van de doorstroomklas?

4 Een leuk concept, maar heel slecht uitgewerkt. Bij de begeleiding naar het hbo zag ik hele andere dingen voor me. Meer begeleiden naar wat is er allemaal op het hbo en wat wil ik uit het hbo halen. Nu zit je heel snel vast aan allemaal opdrachten die je moet maken en daardoor gaat de motivatie denk ik hard omlaag bij heel veel mensen.

3 Een beetje bullshit, het enige nuttige is wanneer we naar de HHS gaan, maar wat we hier op school doen vind ik totaal nutteloos.

2 De meeste opdrachten hebben geen doel naar mijn idee.

2 We moesten ook nog een rare vragenlijst invullen waar je drie kwartier mee bezig was over bewust kiezen. Het gekste daarbij was nog wel dat je al je persoonlijke gegevens moest

achterlaten voordat je iets van een antwoord terugkreeg. Dat heb ik dus niet gedaan, dus was die vragenlijst ook compleet nutteloos.

1 Word je klaargestoomd voor het hbo via de doorstroomklas?

2 Je gaat door de doorstroomklas wel naar hogescholen om een beetje een beeld te krijgen van het hbo, dat is wel positief. Je komt er wel achter hoe je beoordeeld wordt op het hbo.

4 Ik vind het wel leuk om naar het hbo te gaan en je krijgt ook wel langzaam een beeld van het hbo en van de mensen die op het hbo zitten. Wat me vooral stoort is het feit dat we alles uitgelegd krijgen over Blackboard en dergelijke. Dat vind ik allemaal prima, maar er daarna mee moeten werken vind ik heel irritant. Ik doe nog geen hbo en dan vind ik het overdreven om dan ook al te moeten werken met het hbo materiaal. Ik mis gewoon duidelijk het stukje doel erachter.

2 Ik vind dat die opdrachten in Blackboard juist wel een duidelijk beeld geven van wat er van ons verwacht wordt.

3 Ik vind de opdracht van de HHS wel een goede duidelijke opdracht.

1 Met de kennis van nu, hadden jullie je dan ingeschreven voor de hbo-doorstroomklas?

4 Nee, maar wel naar het hbo.

2 Nee.

3 Nee.

1 Jullie geven wel aan dat naar de HHS gaan wel als fijn wordt ervaren en hier op het ROC duidelijk wat minder, waar zit het daar dan in?

3 Vooral dat je op de HHS wel een duidelijk beeld krijgt van het hbo en je opdrachten op niveau krijgt. De stof die we daarnaast hier op het ROC krijgen is heel minimaal en ik doe er eerlijk gezegd ook niks voor.

2 Ik ben er niet vaak bij als we lessen hebben op het ROC, omdat ze gewoon echt te saai voor woorden zijn. De lessen op het hbo zijn duidelijk leuker en hebben meer inhoud.

4 Ik mis vooral het stukje studie oriëntatie, waarbij je uitgelegd krijgt wat bij je past. We gaan nu ook alleen naar Den Haag en hierdoor krijgen wij ook maar een beperkt beeld van alle hoge scholen en welke studies daar allemaal bij horen. Ze hebben bijvoorbeeld al niet toegepaste psychologie hier in Den Haag, terwijl dat wel de studie is die ik bijvoorbeeld wil doen.

2 Ze mogen wel een stuk meer meerdere studies langsgaan en daarbij uitleggen wat ze inhouden en waar ze gegeven worden.

1 Had je, toen je koos voor ROC Mondriaan, al het idee dat je wou gaan doorstuderen?

3 Ja, vooral na het tweede jaar werd het wel duidelijk voor mij dat ik wilde gaan doorstuderen.

1 Had je voor een andere school gekozen, als je wist dat hij beter aangeschreven stond op gebied van doorstuderen?

3 Nee, ik wil vooral voor een school kiezen waar ik me goed bij voel en denk ik het belangrijkste dat de studie die ik nu volg was alleen op deze school te volgen.

2 Ik juist wel, want ik wist al dat ik doorwilde naar het hbo.

4 Ik ook. Dan is het fijn als de school je daar goed in begeleid.

1 Zijn er nog zaken die jullie missen in de doorstroomfase?

4 Het ontbreken van de focus op persoonlijke kwaliteiten en het stukje oriëntatie. De meeste mensen die willen doorstromen naar het hbo hebben nauwelijks een beeld wat het allemaal inhoudt en er wordt weinig daarin begeleid. Dus wat goed bij je zou passen, waar de voorkeur naar uitgaat en wat de mogelijkheden zijn.

2 De keuzevakken die we nu ook volgen werden op het begin van de periode ook maar in een groepsapp gegooid en erbij gezegd kies maar, zonder ook maar enige uitleg.

Studentideeën

1 Dan heb ik nog een aantal ideeën op basis van eerder uitgevoerde onderzoeken. Deze zou ik met jullie graag even doorlopen. Dus zeg even ja of nee, of je het een goed idee vindt en geef het dan vervolgens een cijfer tussen de één en de tien.

- Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

3x ja. 10 & 9 & 7.

Dan heeft het wel een doel.

- Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

1x ja en 2x nee. 10 & 5 & 8.

Ze kent me nauwelijks, dus hoe moet ze dat dan over mij kunnen bepalen.

Ik mijn slb'er al voor het derde jaar, dus ik vind het wel een goed idee.

- Een 'study together app'

3x ja. 8 & 8 & 8.

Met een voorstelrondje en een fotootje wel.

- Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo

2x ja en 1x nee. 10 & 7 & 6,5.

- Online lessendatabase

2x ja en 1x nee. 8 & 7 & 4.

Misschien één keer.

- 'Doorstroomcoach'

1x ja en 2x nee. 7 & 7 & 7.

- Tentamen op hbo-niveau

3x ja. 8 & 8 & 10.

- Taal lessen op hbo bijwonen

2x ja en 1x nee. 8 & 8 & 6.

Alleen in kleinere groepjes.

1 Dat was het alweer. Bedankt voor de tijd!

Introductie

1 Nou welkom, fijn dat je er bent. Ik zal mezelf eerst even voorstellen en het doel van het interview uitleggen. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn 4^e jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn om dit succesvoller te laten verlopen. Zouden jullie dan nu jezelf even willen voorstellen?

2 Ik ben X, 30 jaar oud en derde jaar in het onderwijs zonder onderwijs achtergrond. Inmiddels wel, want zolang heb ik nergens gewerkt. Ik geef hoofdzakelijk Nederlands en nu ook doorstroom hbo. Zelf heb ik bedrijfskunde gestudeerd aan de Erasmus met een specialisatie in strategisch management en in financieel recht en nu ben ik hier!

3 Ik ben X, 42 jaar, gymleraar van beroep en inmiddels al zestien jaar werkzaam bij Mondriaan. Hier heb ik met name het vak sport en spel gegeven en daarnaast nog veel andere vakken, van professionaliteitszorg, Engels, rekenen tot het mbo-hbo doorstroomtraject. Zelf heb ik gestudeerd aan de academie voor lichamelijke opvoeding in Tilburg, waar ik mijn eerstegraads bevoegdheid heb gehaald als gymleraar. Daarna heb ik in deze functie kort in het basis-en middelbaaronderwijs gewerkt. Vrij snel kwam toen het mbo om de hoek kijken, daar ging toen meer mijn voorkeur naar uit.

Mbo

1 Hoe ervaren jullie het om les te geven om het mbo?

2 Het kan twee kanten op gaan. Ik vind het persoonlijk erg leuk, maar ik kan me voorstellen dat het een hel is. Het is voornamelijk een hel als je denkt dat de wereld zich heel makkelijk in hokjes laat plaatsen. Hier merk je hoe er echt geleefd wordt, waarbij niks strak is. Het gaat helemaal niet zoals het in de theorieboeken staat. Ten tweede, er is sprake van een beperkte organisatorische kwaliteit. Dat zou denk ik al een hoop schelen. In allebei de teams waar ik heb gezeten was dit onder de maat. Een instroom van hoger opgeleide organisatiekundige zou hier wat aan kunnen doen, maar die komen helaas nooit hier terecht.

3 In tegenstelling met hem heb ik natuurlijk wel ervaring in het onderwijs op diverse niveaus. Ik heb alle vier de niveaus in het mbo voor mijn neus gehad. Niveau vier is voor mij het fijnst, omdat het dan makkelijker wordt om te praten met mijn leerlingen. Ik moet al aanpassingen maken in mijn formulering en woordkeus, als dat ik met mensen van gelijk niveau zou communiceren. Dan ligt dit veel dichterbij mezelf en hoeft dus niet heel veel aanpassingen te maken. Zo kan ik ook makkelijker een connectie maken met studenten. Dat heb ik in een onderwijssetting met jongere kinderen veel minder.

1 Hoe zouden jullie deze niveau vier studenten dan beschrijven?

3 Ze zijn zoekende. Dit uit zich in de manier waarop ze zich gedragen binnen het hele schoolse karakter. Wat dat betreft vind ik het mbo niet eens zo heel veel verschillen van het voortgezet onderwijs. Daar moet je ook gewoon op tijd komen, je boeken bij je hebben en word je geacht je huiswerk te maken. Dat is hier in principe niet anders. Maar hoe ze zich hier binnen gedragen en als ze dan een klein stukje van de sluier oplichten waarin die studenten zich bevinden, kom je er inderdaad achter hoe er daadwerkelijk geleefd wordt in de maatschappij. Ik heb ooit ergens gehoord dat de economie draait op mbo'ers en dat is dus de doelgroep waar wij les aan geven. Dan maakt het niet uit in welke branche je terecht komt, maar je hebt altijd met deze doelgroep te maken. Wat we hier merken is dat ze een andere achtergrond hebben en dus andere ideeën hebben opgedaan. Daar geven ze hier vervolgens uiting aan. Wij zijn er dan ook op ingesteld dat ze dat hier kunnen tonen, daarna gaan we aan ze sleutelen en schaven om ze de juiste kant op te krijgen. Ik heb me wel eens afgevraagd hier waar de normale kinderen gebleven zijn. Mijn beeld van normaal was dus helemaal niet normaal. Zelf heb ik een prima achtergrond en jeugd namelijk.

- 1 Hebben jullie het idee dat studenten genoeg worden uitgedaagd hier op het mbo?
- 2 Inhoudelijk niet, maar de hele ervaring is behoorlijk uitdagend. Als ze de tijd krijgen voor een opdracht en ze zijn uitgerust, dan maken ze die opdracht makkelijk voldoende en met een klein beetje moeite zelfs goed. De lange lesdagen gecombineerd met onduidelijkheid uit de opleiding, thuisproblematiek en de lesstof maakt het voor de studenten een behoorlijke uitdaging. Er is vaak onduidelijkheid over hoe, wanneer en wat er verwacht wordt van de studenten. Het komt alleen zeker niet door de hoeveelheid of moeilijkheidsgraad van de lesstof.
- 3 Ik onderschrijf dit allemaal. We zitten echt honderd procent op dezelfde lijn.
- 1 Zijn er dan leerlingen die wel behoefte hebben aan meer uitdaging, bijvoorbeeld aan moeilijkheidsgraad?
- 3 Ja die zijn er zeker.
- 1 Zijn hier dan ook mogelijkheden voor?
- 2 Ja die zijn er zeker, maar ik ga daar niet aan beginnen. Ik heb daar gewoon niet genoeg tijd voor door die organisatorische rompslomp.
- 3 Daarnaast is het kwalificatie dossier waar we voor opleiden leidend voor het curriculum. Als je dan extra dingen zou willen doen, dan ga je buiten dat kwalificatiedossier om en dat hoeft dus niet. Zodra de studenten dingen aangereikt krijgen die niet hoeven gaan ze het niet doen, want dat kost extra tijd. Die tijd besteden ze liever aan andere dingen.
- 2 Dat is best een redelijke aanname, maar ik spreek wat dit betreft natuurlijk niet uit ervaring.
- 3 Het gebeurt ook vrij weinig dat studenten naar je toe komen en vragen om extra stof, omdat ze de rest te makkelijk vinden.
- 2 Ja en zeker bij rekenen en Nederlands gebeurt dit niet. Ze zouden nooit om interessante literatuur vragen, maar bij andere vakken is dat misschien een heel ander verhaal. Ze zijn bijvoorbeeld wel erg enthousiast over vakken als ontwikkelingspsychologie.

Hbo

- 1 Dan gaan we nu naar het hbo toe. Wat is volgens jullie het grote verschil tussen het mbo en het hbo?
- 3 Zoals ik het afgelopen periode ervaren heb en wat ik ook gehoord heb daar van de studenten en docenten, gaat het vooral om de hoeveelheid stof en de discipline die ze daarbij nodig hebben om vanaf dag één door die stof te werken en bij te houden.
- 2 Ik ben het daar helemaal mee eens. Daarbij is er ook gewoon minder persoonlijk contact. Als studenten bij mij een toets missen mail ik ze individueel en probeer ik een nieuw moment af te spreken. Op het hbo weten ze echt niet wie je bent en als je daar voor een goede reden je toets mist, heb je pech. Ik denk dat ze daar al enorm van schrikken. Ze zeggen nu wel dat ze op het hbo wel hun best gaan doen, maar dit is niet even een knop die je zomaar om kan zetten. Dat is een capaciteit die je ontwikkelt en dat is dan niet te doen en als het wel te doen is, kost dit heel veel moeite.
- 3 Ik deel de scepsis wel. De studenten schrijven zich dan in voor een studie die ze zelfstandig gekozen hebben en dan blijken er aan die studie toch bepaalde dingen niet leuk. Dan kan je knop vaak niet in één keer omzetten, daar zouden ze deze drie jaar in principe hartstikke goed voor kunnen gebruiken.
- 1 Wat bedoel je daarmee?
- 3 Ik merk nu al in klassen bij studenten die naar het hbo willen, dat ik met hun het gesprek aan kan gaan op basis van de ervaringen van afgelopen periode. Dan kan ik aangeven dat ze mijn zegen hebben, maar dat ze dan wel vanaf nu dat vereiste gedrag zouden moeten vertonen of ons in ieder geval laten zien dat je met dat gedrag bezig bent.
- 1 Bied je zo'n gesprek dan zelf aan of vragen ze erom?
- 3 Dit zijn gesprekken die gewoon tijdens de les kunnen ontstaan en als daar ruimte voor is, dan gebruik ik die. Ik ben ook niet te beroerd om daar ruimte voor te maken, uiteindelijk vind ik de uitkomst van dat gesprek belangrijker dan dat ze tien sommetjes maken.
- 1 Ik zie jou instemmend knikken. Maak jij dit soort gesprekken wel eens mee?

2 Nou niet over het hbo nee. Wel gewoon de gesprekken over houding en gedrag. Mij maakt het nu niet zoveel uit, want ik regel wel wat voor ze. Op een gegeven moment ben je zo oud dat je dat zelf moet doen en dan vertel ik ze dat je het niet ineens anders kan doen.

1 Om even terug te komen op het verschil tussen het mbo en het hbo. Verwachten jullie daar een groot verschil in de manier van lesgeven?

3 Ik denk dat het wel afhankelijk is van wie je voor je neus hebt daar. Waar ik oprecht van vind dat we hier als onderwijsteam in uitblinken, is juist het creëren en onderhouden van persoonlijk contact. Gezien alle problematieken waar onze studenten mee te maken hebben vind ik dat ook een heel belangrijke zaak, dat we dat in deze fase van hun ontwikkeling ook doen. Er zullen op het hbo ongetwijfeld ook docenten rondlopen die dat persoonlijke contact en de vinger aan de pols houden heel belangrijk vinden, maar ik denk dat het daar wel iets minder vanzelfsprekend is zoals wij dat hier als team hebben vormgegeven. Terwijl ik ook nog eens het idee heb dat we dat hier allemaal zo doen, omdat we dat ook echt allemaal belangrijk vinden. We merken ook dat als ze zich gezien en gehoord voelen het wat makkelijker is om ze uiteindelijk de dingen te laten doen, waarvan wij vinden dat ze die moeten doen. Dit zal op het hbo ietsje zakelijker zijn allemaal en iets minder meegaand. Hier tonen we makkelijker begrip en tonen we meer faciliteiten om bepaalde zaken een plekje te geven.

1 Wat ik veel hoorde van studenten is dat er hier helemaal geen boeken worden gebruikt.

2 De studenten moeten wel boeken aanschaffen aan het begin van het jaar en dan hebben ze die alleen zelden nodig in de les. Het idee is wel dat ze deze boeken gebruiken en voor rekenen sowieso. Bij rekenen werken ze elke les uit hun boek, als ze dit bij zich hebben.

1 Wat ik veel hoor van studenten is dat ze dan zo'n boek kopen en dat er dan nauwelijks uit wordt gewerkt.

3 Ik denk ook dat onze collega's vanuit de boeken hele goede PowerPointpresentaties maken, dat ze de stof heel goed dekken en studenten nauwelijks boeken nodig hebben voor de toetsen.

1 Is dat in jou ogen dan een probleem dat studenten nauwelijks boeken lezen?

3 Ik zie het sowieso als een probleem dat onze doelgroep veel te weinig leest uit een boek. Ik zou graag zien dat ze vaker stukken tekst met eeuwigheidswaarde zouden lezen in plaats van appjes.

2 Ik vind het moeilijk om daar uitspraken over te doen, omdat ze bij mij niet zoveel uit een boek hoeven te werken. Als ze het wel moeten doen dan doen ze dat in de les, dus ik weet niet hoe dat gaat bij mijn collega's. Ik ben het wel eens met het feit, dat het voor iedereen interessant is om überhaupt boeken te lezen. Alleen al voor de taalontwikkeling en misschien ook voor de ideeën die in het boek staan verwerkt. Ik vind het wel lastig om hier een mening over te hebben, want ik weet niet precies hoe mijn collega's dit doen en ik zit ook niet in die vakgroepsvergaderingen.

3 Ik zou dat inderdaad ook niet precies weten. Ik merk wel dat in het derde jaar hun woordenschat wel heel beperkt blijft. Zeker als ze de ambitie hebben om door te stromen naar het hbo, dan zou ik het prettig vinden als er meer gelezen zou worden.

2 Ja ze lezen te weinig, dat staat vast en misschien dat het lezen uit studieboeken een oplossing is daarvoor. Of een gedeelte van de oplossing.

1 Wat is jullie boodschap die jullie mee geven aan de studenten die door willen studeren naar het hbo?

3 Met een goede intrinsieke motivatie, realistische doelen en hard werken is het absoluut haalbaar.

2 Ik heb niet per se een boodschap. Als ze naar me toekomen om te vragen of ze het kunnen, zullen ze zo'n soort antwoord krijgen. Het hbo is echt niet zo ingewikkeld, maar je moet gewoon zorgen dat je goed plant en dan valt die universiteit ook mee. Je gaat ernaartoe, maakt aantekeningen, stampet het in je hoofd, je maakt de toets en soms moet je

het nog een keer overdoen. Dat is het. Het programma steekt zo in elkaar. Eerst ga je oriënteren, dan ga je naar verschillende scholen en dan ga je kijken of het wat voor je is. Dat kan je goed of slecht doen, waarbij je er echt wat aan hebt als je het goed doet. Als je het niet goed doet heb je van mij misschien een vinkje, maar dan heb je er zelf niks aan. Er zit verder niet zo heel veel boodschap aan, want je moet zelf de beslissing maken. Je moet voor jezelf bedenken of je er zin in hebt om er zo veel tijd en moeite in te steken. Luister naar je ratio en gevoel en daar komt dan uiteindelijk een uitslag uit, maar daar zit geen boodschap bij ofzo.

Doorstroomklas

1 Je noemde het al, dus laten we gelijk maar doorgaan op de doorstroomklas. Wat is jullie opdracht geweest vanuit het management met betrekking tot de doorstroomklas?

2 Daar wil ik wel wat over zeggen. Tijdens een vergadering werd er gezegd dat er nog twee docenten nodig waren voor het keuzedeel mbo-hbo. "vrijwilligers?" Oké zal ik het doen? Ja ik wil ook wel." Dat was het.

1 Oké zo zijn jullie hier dus terechtgekomen en wat is jullie hier dan verder nog over verteld?

2 Dat we het zouden horen van degene die over het programma gaat.

3 Dat.

1 En hebben jullie dan nog wat gehoord van diegene die daarover gaat?

3 Daar hebben we één keer mee gezeten. Toen ging het over van alles behalve over de inhoud.

2 Echt over de invulling van het programma, op welke school en op welke tijdstippen. We zijn verder ook niet betrokken bij de opbouw van de inhoud.

1 Kunnen jullie van alles wat meer specificeren?

3 Echt de praktische zaken. Dus de locatie, tijden, grootte van de groepen, docenten en lokalen. Terwijl mijn behoefte eigenlijk was, van wat gaan we nou doen? Welke inhoudelijke zaken zijn er waar wij rekening mee moeten houden, zodat wij ze dat gewoon fatsoenlijk kunnen aanbieden.

2 Inderdaad.

1 Wat is het doel van dit traject

2 Het doel is dat de studenten moeten gaan besluiten of ze wel of niet gaan doorstuderen.

3 Dus oriëntatie, kennismaking en voorbereiding.

1 Jullie hebben dus één keer met elkaar gezeten van tevoren en daarin hebben jullie praktische zaken besproken en hoe is dan de inhoud met jullie gedeeld?

3 Via de digitale snelweg, dus dat kwam via de mail met dit is het programma. Toen hebben wij het initiatief genomen om samen door het programma te gaan om te kijken hoe we dat daadwerkelijk handjes en voetjes kunnen geven voor de lessen die we moeten geven. Dit hebben we met name tijdens de oriëntatiefase gedaan. Ik had vaak na onze bespreking van de les haast om op tijd te komen om die les vervolgens te geven. Zo ging dat elke week.

1 Is dat dan voldoende voorbereiding?

2 Wat denk je zelf? Dit was gewoon je hoofd bovenwater proberen te houden. Denk dan ook niet dat mbo-studenten gek zijn, want die keken daar dwars doorheen.

3 Dat klopt.

1 En hoe zou dat dan beter kunnen volgens jullie?

3 De volgende keer is al niet te vergelijken met deze keer, omdat dit de allereerste keer is.

2 En wij gaan ons nu ook daadwerkelijk met de inhoud bemoeien. Anders wil ik het denk ik niet meer doen.

3 We hebben nu wel het voordeel, dat we deze ervaring al hebben. In die zin vind ik het niet zo erg dat nu nog niet alles even soepel liep, want de studenten weten ook dat dit nu voor het eerst op het rooster staat. Met deze ervaringen kunnen we wel verder. Voor een eerste keer vind ik eigenlijk dat we het nog helemaal niet zo slecht gedaan hebben.

1 In de term 'niet heel erg slecht' zit nog wel ruimte voor verbetering, waar denken jullie dan aan?

3 Absoluut. We hebben volgende week een afspraak gemaakt om het hierover te hebben.

2 Het programma wat er staat vind ik wel goed. Alleen afhankelijk van de presentatie aan de studenten staat of faalt het helemaal. Vanuit drie verschillende opleidingen komen er studenten die dan dit keuzedeel kunnen volgen, maar voor sommige studenten was het helemaal geen keuze. Ze hadden namelijk geen alternatieve keuzemogelijkheid. Studenten die niet willen, werkt al niet. Dat trekt de moraal naar beneden en die gaan zeuren en dat trekt andere mee. Organisatorisch gaat er gewoon heel veel niet goed zoals ik al zei. Zo krijgen ze bijvoorbeeld in week drie te horen dat ze open dagen en meeloopdagen moeten bezoeken. Die meeloopdagen zijn dan in week acht en in week negen moeten ze dan hun verslagen inleveren, dan hebben ze te weinig tijd.

3 En dat terwijl de opendagen juist in week twee waren. Dus dat werkt gewoon niet.

2 Qua planning kan het beter, qua selectie aan de voorkant, qua voorlichting over het programma en daadwerkelijk ook een alternatieve keuze bieden.

3 Ik onderschrijf dit.

2 Hoewel het programma wel goed in elkaar zit met het zoeken van bronnen, hoe je moet leren en dit wordt ook nog toegepast op elkaar. Daarbij krijgen ze ook nog eens een toets over een interessant onderwerp op hbo-niveau. Dit kunnen ze dan op het mbo ook nog eens allemaal voorbereiden, dus dat is op zich goed. Het is dan juist zonde dat de selectie aan de voorkant zo matig is. Op deze manier komt dit idee niet tot zijn recht. Daarbij zit het qua rooster niet goed. Bij mij moeten de studenten drie uur wachten om drie uur lang zelfstandig te werken, waar ze toch al niet zoveel zin in hadden.

1 Het vak hoeft toch ook niet met een voldoende te worden afgesloten?

2 Dit vind ik het minst belangrijke punt dat je ooit kan noemen, want het is zinvol om te kijken of je naar het hbo wilt. Als het programma goed in elkaar steekt en het aansluit op je rooster dan volg je dit gewoon. Dit wordt volgens mij niet in het leven geroepen, omdat we maar een keuzedeel moeten aanbieden.

3 Het fenomeen keuzedelen is volgens mij wel vanuit het ministerie ontstaan en in die zin opgelegd aan de hbo-instellingen. Je moet je curriculum zodanig samenstellen dat de studenten in het tweede of derde jaar nog wat te kiezen hebben. Ze willen tegemoetkomen aan individualisering en individualiteit.

2 Het idee van deze keuzedelen is wel goed trouwens. Ik heb hier ooit wat over geschreven. De basis van de keuzedelen is overleg tussen het werkveld en Mondriaan, die dan aangeven wat studenten nog missen qua kwaliteiten. Op basis van die input bouw je een programma. Nu was het veel te last minute, waarbij ik doorstroom mbo-hbo eigenlijk nog beter vind dan ondernemend gedrag. Het kernidee is dus helemaal niet goed uitgevoerd.

1 Vinden jullie dat het volgend jaar weer gegeven moet worden?

2 Ja zeker.

3 Ja absoluut. Er moet alleen nog wel gekeken worden naar waar het ingepast moet worden in het programma en hoe het moet worden vormgegeven. Zo kwamen er studenten naar me toe, omdat ze het proefstuderen en het bezoeken van opendagen al hadden gedaan. Het was dus allemaal herhaling voor ze. Ze hadden dit op eigen houtje al uitgevoerd en wisten dus al dat ze naar het hbo wilden. De oriëntatie zou dus beter in het tweede jaar al kunnen, dus eind tweede jaar al het eerste deel. Dan kan je ze in de eerste periode van het derde jaar de opendagen laten bezoeken en dan in de tweede periode de voorbereiding. Dan geef je de studenten meer tijd en dan is het logistiek beter haalbaar.

2 Dan kan je ook harder zijn als docent en zeggen dat het klaar is als ze bijvoorbeeld die opendagen niet hebben bezocht. Dan maak je de selectie aan de voorkant harder, waardoor je ook gemotiveerdere studenten overhoudt.

1 We hebben het nu gehad over de begeleiding op het hbo in de doorstroomklas. Wat vinden jullie van de begeleiding op het mbo?

3 Wij als docenten hier zijn prima in staat om de opdrachten die de studenten moeten maken te begeleiden. Ik vind alleen niet dat ze hier drie klokuren aan hoeven besteden. Twee klokuren zou tijd genoeg zijn. Dit zet bij hen ook meer druk op de ketel om in die twee uur daadwerkelijk hun opdrachten te maken.

2 Ik zie dit precies hetzelfde. Alleen niet zozeer korter, want als je uitloopt dan loop je uit. Ik vind het vaak wel lekker, want dan zijn er vaak geen studenten meer en dan heb ik tijd aan de doorstroomklas te werken. Ik ben bang dat ik anders nog meer uren in mijn vrijetijd kwijt ben aan de doorstroomklas. Zo pik ik terug wat ik verlies aan de andere kant, dus ik vind het prachtig.

1 En vanuit de studenten?

2 Die zitten er dan toch nog maar twee uur, dus ik hoef dan niet vanuit de studenten te denken. Praktisch he.

3 We hebben de half zes nooit gehaald. Het mag best drie uur blijven, ook voor onze eigen voorbereiding.

1 We hebben het net gehad over de doorstroomklas. Is er hierbuiten nog begeleiding mogelijk wat betreft de doorstroom naar het hbo?

2 Er is nog nooit iemand naar me toegekomen, maar ik zou best het gesprek aangaan met een student.

3 Ja ik ook.

2 Ik vind wel dat er buiten de hoorcolleges op het hbo niet zoveel meer te zeggen valt. De doorstroomklas schetst een volledig beeld. Je hebt een college leren leren en over hoorcolleges, moeten we ze dan ook nog uitleggen hoe ze naar het toilet moeten gaan?

Studentideeën

Dan wil ik nu graag nog een aantal ideeën bij jullie toetsen. Zouden jullie met een ja of nee willen aangeven af je het een goed idee vindt en dan een cijfer op basis van haalbaarheid en effectiviteit.

- Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

2x ja. Haalbaarheid 4 & 6 en effectiviteit 7 & 7.

- Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

2x ja. Haalbaarheid 8 & 8 en effectiviteit 6 & 5.

- Online lessendatabase

2x ja. Haalbaarheid 6 & 6 en effectiviteit 1 & 1.

3 Voor de beeldvorming.

- Tentamen op hbo-niveau

1x ja en 1x nee. Haalbaarheid 10 & 8 en effectiviteit 5 & 7.

- Rekenen en taal lessen op hbo bijwonen

1x ja en 1x nee. Haalbaarheid 5,5 & 3 en effectiviteit 3 & 8.

2 We hebben ze wel eens een hbo artikel laten lezen, maar dat was heel lastig.

1 Oké dan zijn we er doorheen. Hartstikke bedankt.

Introductie

1 Nou welkom, alsnog fijn dat jullie er zijn. Ik zal mezelf eerst even voorstellen en het doel van het interview uitleggen. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn 4e jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn om dit succesvoller te laten verlopen.

Doorstroomklas

1 Doordat jij maar een half uurtje kan, zou ik graag even beginnen met de doorstroomklas. Wat was jullie rol hierin?

2 Wij waren belast met het ontwikkelen van een programma in het kader van het keuzedeel. Wij hebben daarin het voortouw genomen samen met docenten van de HHS. Zij heeft zich vooral in de tweede fase bemoeit met het deel van de voorbereiding en ik heb toen een beetje afstand genomen. De oriëntatiefase hebben we samen ontwikkeld en gedaan en het tweede deel heeft zij vooral een rol in gespeeld samen met Thies van de HHS. Uiteindelijk heeft ook Inholland zich aangesloten bij het programma, maar dat was eigenlijk al in de eindfase. Zij hebben verder geen inhoudelijke bijdrage geleverd.

3 Dat wilden ze wel, maar we waren al zo ver. Organisatorisch was het handiger dat ze gewoon aansloten. Op de dinsdag zijn de studenten daar naartoe geweest van de opleiding onderwijsassistent.

2 Dit was een niet gemixte klas, omdat ze in eerste instantie niet deel zouden nemen aan het keuzedeel en toen weer wel. Er was een hoop organisatorisch gedoe vooraf.

1 Wie heeft jullie de opdracht gegeven deze doorstroomklas op jullie te nemen?

3 Remco en Maarten, onze schooldirecteuren. Wij hebben daar vorig jaar uren voor gekregen, maar er moet natuurlijk ook op een ander niveau over zo'n traject gesproken worden. Het gaat ook over geld en subsidies en dat soort zaken en inzet en beschikbaarheid van docenten. Waardoor wij voor de zomervakantie eigenlijk nog niet zo heel veel hebben kunnen doen. De bulk kwam dus net na de zomervakantie op ons bordje en een periode later moest het beginnen. In periode negen hebben we wel echt heel hard moeten werken.

2 Gelukkig lag er wel het een en ander van ongeveer dezelfde werkgroep die vanuit economie is gestart. We hebben hier dankbaar gebruik van gemaakt, want anders was het niet te doen qua tijd. We zijn hiervoor ook al betrokken geweest bij de module succesvol doorstuderen, wat echt een programma vanuit de hogeschool zelf was. Waarin studenten in één periode ook al konden snuffelen aan het hbo en dat was dan in de avonduren. Dit heeft vier of vijf jaar gedraaid en daar konden studenten zich voor inschrijven. Hier gingen er dus twee à drie studenten uit een klas naartoe.

1 Waarom is dit dan overgegaan naar het doorstroomtraject?

3 Omdat we nieuwe kwalificatiedossiers hebben en daarin staat dat we moeten werken met keuzedelen. Die komen van de mbo-raad en het ministerie. Dus dit hadden we uit te voeren. We zijn landelijk wel een jaar eerder gestart dan noodzakelijk was.

2 Uiteindelijk wordt dit één van de keuzedelen waar het mbo voor kan kiezen. Je hebt daarin ook nog twee stromingen. Dit is voorbereiding op hbo gericht op breed en je kunt als mbo kiezen voor het keuzedeel mens en maatschappij en dat is heel erg gericht op de sector. Wij hebben ervoor gekozen om het breed te doen, omdat we ook zien dat niet alle welzijn studenten doorgaan binnen het welzijn. Idealiter in de toekomst zouden de studenten moeten kunnen zeggen dat ze een doorstroomtraject binnen hun interesse moeten kunnen volgen, bijvoorbeeld bij economie in plaats van social work en andersom. Het zijn een soort minors en het idee is dat je dan uiteindelijk met studenten van verschillende opleidingen een bepaalde klas volgt. Dit is organisatorisch nog wel even lastig, maar dit moet moeilijk zijn

uiteindelijk. Op het hbo en op de universiteit hebben ze hier ook erg mee geworsteld, maar uiteindelijk loopt dat.

3 Je krijgt ook verschillende signalen. Je hoort dat de keuzedelen met de tijd misschien wel weer weggaan en dan komt er misschien weer wat anders voor in de plaats. Ze zouden volgend jaar meetellen voor zak/slaag, maar dat is uitgesteld. Vanuit de mbo-raad komt er in de staatcourant een vermelding van welke keuzedelen een officieel certificaat opleveren.

Hier zit voorbereiding hbo niet bij.

2 Het lastige bij dit keuzedeel is dat alle mbo's een ander pat mogen kiezen en je hoeft het niet aan te bieden, want er zijn ook mbo's met heel weinig aansluiting bij een hbo.

Bijvoorbeeld als ze al in een stad zitten waar geen hbo is, dat maakt het direct al wat lastiger. Wij hebben de luxe dat we er twee in de stad hebben en op acceptabele reisafstand nog twee.

3 Het woord keuzedeel is ook geen goed woord, want het impliceert dat de student mag kiezen. Echter, het betekent ook dat de organisatie een keus mag maken. We krijgen opgelegd dat we keuzedelen moeten aanbieden, maar welke keuzedelen dat kiezen wij.

2 Omdat we al succesvol samenwerkten met het hbo, was dit een vervolg op. Succesvol doorstuderen hadden we, dus waarom dan niet voorbereiding hbo. Dit gaat een stapje verder, want het programma is wel uitgebreider dan dat het was.

3 Het is nu sowieso twee periodes en we hebben hele goede contacten met welzijn HHS en Inholland. Zo hebben we bij de opleiding onderwijsassistent gezegd dat het beroep verdampt is, maar we hebben zoveel studenten die van oa naar de pabo willen alleen dat kan niet allemaal. Dus het samenwerken met de pabo zit al helemaal in het curriculum verweven.

2 Oa is eigenlijk een mbo+ klas geworden die ze voorbereidt op de pabo. Dit is niet officieel zo, maar sinds vier jaar wordt er ook bij de werving al gezegd dat oa een mbo+ klas is in verband met de lage werkgelegenheid. Het is officieel wel gewoon oa niveau vier en dat blijft het ook.

3 De exameneisen zijn natuurlijk ook gewoon mbo. We zien nu ook wel weer een verschuiving, want in de media hebben ze het weer over de onderwijsassistent en extra handen in de klas. We hebben dus een verdubbeling van het aantal aanmeldingen, dat zijn er honderd. De gpm'er is nog niet op de markt, die komt dit jaar pas en studenten kennen dat nog niet. De studenten kiezen dan toch nog eerder voor oa, terwijl denken dat de gpm'er veel meer de toekomst is dan oa. Vandaar ook de samenwerking met social work, want dat wordt ook één dubbel kwalificerende opleiding.

1 Dan nog even terug naar de voorbereiding van de doorstroomklas.

2 We hebben sinds het voorjaar van 2017 al gesprekken over dit traject, maar de go kwam pas na de zomervakantie.

1 Wat was hun boodschap of doel?

2 We kregen niet zozeer een inhoudelijke instructie, maar zorg dat het staat. Er waren eisen waar het programma in ieder geval aan moest voldoen, de werkprocessen waren beschreven. Met de input van economie hebben we er iets van proberen te maken.

1 Was dat een voldoende uitgangspositie om vanuit te werken?

2 De tijd niet natuurlijk, die was gewoon veel te kort. Als we meer tijd hadden gehad was het programma steviger en meer inhoudelijk geweest.

3 Dan hadden we het ook organisatorisch beter voor elkaar gekregen en qua voorlichting. Als je ziet hoeveel afhakers we hebben gehad dit jaar had daar een deel van voorkomen kunnen worden. We hebben niet voorgelicht, althans niet bij elke opleiding consequent hetzelfde. Bij gpm wel.

2 Veel studenten hadden geen alternatief en het andere keuzedeel klonk voor veel studenten ook zo onaantrekkelijk, dus dan maar keuzedeel hbo. We hadden dus voor de afhakers ook geen alternatief achter de hand.

1 Is dat alternatief er volgend jaar wel?

2 Ik hoop het wel.

3 Dat alternatief is er bij gpm en mz wel. Bij mz kan je ook voor dat ondernemend gedrag kiezen. De student moet 720 uur aan keuzedelen draaien, waarvan wij er een hebben opgelegd en dat is 240 uur. Dan hebben ze bij gpm nog keus tussen twee anderen en dat is 480 uur, dus dan zit je al aan de 720 uur. Als je dan voor doorstroom mbo-hbo koos mocht je één van die anderen laten vallen. Volgend jaar telt het doorstroomtraject nog steeds niet mee voor zak/slaag, maar dan moeten we wel kunnen aantonen dat er voldoende uren zijn gemaakt en volledig hebben afgerond. Dit zal geen aanwezigheidsplicht betekenen. Voor gpm betekend wel dat dit er dan bovenop komt en dat je uur technisch dan niks mag laten vallen. We zijn nu aan het bespreken hoe dit bij sw (hier was geen alternatief), mz en oa zit. Bij mz bestond de voorlichting dat wanneer je gaat werken je voor ondernemend gedrag kiest en anders voor mbo-hbo doorstroom. We hoopten volgend jaar al de extrinsieke motivatie te verhogen door het mee te laten tellen voor zak/slaag, maar dit kon nog niet. We zoeken het nu dan dus in een goede voorlichting. Ook in de hoop dat wanneer er alternatieven zijn, je na de eerste periode nog kan veranderen van keuzedeel. We hebben wel gezegd dat wanneer de keuze van een studenten is dat die besluit niet naar het hbo te gaan, het keuzedeel wel succesvol is geweest. Wanneer je daar door het keuzedeel achter bent gekomen. Daarom tellen de resultaten van de toets op het hbo ook niet mee voor het keuzedeel en dat mag ook niet, want je moet op mbo niveau toetsen.

2 Een keuzedeel op het mbo moet ook volgens mbo maatstaven worden beoordeeld.

3 Deze criteria kwamen echter heel laat, waardoor ik heb moeten kijken of het keuzedeel aan de criteria voldoet. Normaal bouw je iets op aan de hand van deze criteria.

1 Hebben jullie nu wel genoeg tijd om dit volgend jaar goed aan de start te laten verschijnen?

3 We willen de klas nu gaan draaien in de laatste periode van het tweede jaar en de tweede periode van het vierde jaar. Dat kan alleen nu nog niet, want dan hadden we al moeten beginnen. Voor het jaar erna is dit wel het doel. Dan kunnen ze de eerste periode van jaar drie gebruiken voor het bezoeken van hogescholen. Oriëntatie op het hbo vind plaats op Mondriaan en wordt ook alleen gegeven door mbo docenten. Dit programma ligt klaar en wordt hier en daar nog wat verder aangekleed en we zorgen dat dit wel af is voordat het nieuwe programma weer gaat draaien.

Ook hopen we, door volgend jaar in de eerste periode al te beginnen in plaats van de tweede en het jaar erna zelfs in jaar twee, dat de studenten dit niet allemaal zelf al gedaan hebben en het veel onnodige herhaling is. Aan het tweede deel gaan we inhoudelijk niet veel meer veranderen, behalve dat de bibliotheektraining wordt gekoppeld aan een opdracht.

1 Wat kan er dan specifiek beter?

2 Zo'n mediatheektraining is ook een blokkade gelijk in week één. Als je dit later in het programma zet is het al niet meer zo'n blokkade. Op onderdelen moete we wat dingen anders doen.

3 Ze willen bijvoorbeeld een rondleiding, zodat het gebouw niet zo imponerend meer is. We moeten dit nog wel evalueren met de docenten. Met de studenten hebben we dit wel al gedaan. Maar bijvoorbeeld ook ze te koppelen aan studenten van het hbo en ze ook al een echte les mee laten draaien daar op een opleiding naar keuze.

1 Wat vonden de studenten ervan in de evaluatie?

3 Over het algemeen vonden ze de docenten betrokken van zowel het mbo als het hbo. Ze vonden het ook spannend en leuk dat ze daarheen mochten. Ik was ook trots op de eindpresentaties in de laatste klas op het hbo. Er zat ook heel veel reflectie in en goede presentatietechnieken, terwijl daar niet eens aandacht aan was besteed.

1 Nog meer mogelijke verbeterpunten?

2 Ze vonden bijvoorbeeld ook het hoorcollege heel interessant en de rest ging heel erg over studievastigheden. Uit onderzoek en het vorige programma blijkt juist dat er in het mbo te weinig aandacht wordt besteed, aan wat er van je verwacht wordt op het hbo. Je weegt dus af waar je de focus oplegt in je programma. Het examen laat ons daarin vrij, want dat gaat heel erg over reflectie, oriëntatie en kennismaking. Maar niet zozeer op inhoud, daarom

leggen we meer de focus op studievaardigheden om te laten zien wat studeren op het hbo is. Juist omdat je het keuzedeel algemeen aan meerdere opleidingen aanbiedt kan de inhoud niet te specifiek zijn.

3 Ik heb hier een aantal concrete punten die we echt anders gaan doen volgend jaar. De inrichting van blackboard, zodat er per week staat wat je in die week moet doen. Daarbij moeten ook de inlogcodes van tevoren worden geregeld. Van half drie tot half 6 is te laat, want er zijn ook veel studenten die werken op donderdagavond. Het programma moet al in jaar twee gaan beginnen. En de communicatie tussen de docenten op Mondriaan moet beter. We hebben er dit jaar voor gekozen de opleidingen te mixen, omdat we een interdisciplinaire eindopdracht wilde maken. Dit kwam er alleen niet van. De studenten vinden de gemixte klassen niet fijn en de communicatie onderling wordt dan ook lastig. Mijn studenten ervoerde de communicatie als top, maar die zaten ook de rest van de week bij mij in de klas. In de andere klassen was dit minder, dus dat willen we veranderen.

2 Veel logistieke problemen gewoon. Absentieregistratie zou gekoppeld moeten zijn, maar in het tweede deel was dit niet meer mogelijk. Dat levert ook weer frustratie op.

3 Het systeem vindt het heel lastig om opleiding overstijgend bezig te zijn, maar nu zijn we ook nog eens school overstijgend bezig. Toen flipte het systeem. Het is dus ook helemaal misgegaan met het uitdraaien van de examens.

1 We hebben het nu veel gehad over de begeleiding op het mbo, maar wat vinden jullie van de begeleiding op het mbo in de tweede fase?

3 We zijn niet van plan om dat volgend jaar anders te gaan doen. Bij ons was het alleen heel slecht geprogrammeerd, want ze hadden heel veel tussenuren voor mijn les en dan wacht een mbo'er niet.

2 Dit was ook het geval bij mz en sw. Ze vinden dat ze het ook thuis kunnen maken, dus dan gaan ze niet naar de les. Bij mij waren er de laatste les op het mbo maar drie studenten. De rest had mij netjes een afmelding gemaild en dat kan ik ze dan ook niet kwalijk nemen. Er zat ook geen verschil in of je nou hier zat of thuis. Een wijziging voor volgend jaar zou dan kunnen zijn dat je er nog een stukje klassikaal aan toevoegt.

3 En meer de duimschroeven aandraaien, want er zijn er bij mij op een gegeven moment zoveel afgehaakt. Ik wil niet dat ze mij al die opdrachten via de mail sturen in verband met werkdruk. Ik wil het zien op hun scherm en dan kijk ik ernaar en vink ik het af.

1 Jullie noemde dat de nadruk op het ontwikkelen van de vaardigheden lag, maar ontwikkelen ze wel zonder begeleiding op het Mondriaan?

2 Wij hebben meer een bijzitfunctie dan dat het echt een begeleiding was. We kunnen volgend jaar kijken naar begeleiding, instructie, intervisie of het koppelen aan een opdracht. Dat je toch wat doet hier in je les met die opdracht die ze moeten maken. Dan geef je het een toegevoegde waarde dat ze echt op school zijn. Nu konden ze het net zo goed thuis doen en terecht. We moeten kijken hoe we dit kunnen vormgeven zonder al te veel belasting voor de docent en student, want die moeten wel met de opdrachten aan de gang. Daar moeten we ook met het hbo naar kijken, wat daarin wenselijk is. Het idee was om hier een hbo-achtige werkgroep te doen en dan op het hbo de colleges en instructie. We moeten dan even kijken wat we nog meer kunnen doen.

3 In de docentenhandleiding stond dat er niet veel inhoud werd verwacht van de docent tijdens het college, want de studenten gaan ermee aan de slag.

2 Een aantal docenten wisten daardoor ook niet precies wat nou hun rol was.

1 Oké dan was dit het wel met de doorstroomkas. Dan kan jij snel door naar je volgende afspraak. Bedankt!

Verskil mbo/hbo

1 Wat is in jouw ogen het verschil tussen het mbo en het hbo?

2 De zelfstandigheid. De student is in het mbo minder zelfstandig, maar die hoeft daar ook minder zelfstandig te zijn. Er is altijd een slb'er die als een soort plaatsvervangend vader of moeder achter ze aan zit. Ondanks dat we naarmate de studie vordert aan afnemende sturing doen, maken we ons toch altijd weer schuldig aan teveel pushen en herinneren en bevaderen. Sommige docenten willen het ook niet, omdat ze het contact toch wel heel fijn vinden. Op het hbo is dat gewoon niet. Daar is je slb'er niet 24 uur per dag bereikbaar en die stuurt je niet nog een avond van tevoren wat je moet doen. Ik heb een dubbele agenda, waarbij er één voor studenten is en één voor mezelf. Dat is heel direct sturen en in het hbo hebben ze dat gewoon niet. Daarbij samenhangend is plannen en organiseren, dat hoeven ze bijna niet in het mbo. Puur inhoudelijk is het leren gewoon heel anders, dus de hoeveelheid materiaal verwerken is gewoon totaal anders dan op het mbo.

1 Hebben de studenten hier boeken die ze moeten gebruiken?

2 Ja maar vooral digitaal leermateriaal en dat is meer ter ondersteuning van de lessen. Tijdens de lessen worden andere opdrachten en theorie nog gegeven. Niet zo van dit is het boek waar je volgende week een toets over hebt.

1 Dus niet zo van dit is het boek en leer deze twee hoofdstukken, aan het eind van de periode krijg je hier een toets over?

2 Nee.

1 Waarom is dit niet het geval?

2 Omdat het meer praktisch moet zijn en minder theoretisch. Dat verschilt ook per opleiding, zo is rechten veel meer theoretisch. Binnen welzijnswerk zijn we niet zo van de kennistoetsen en meer van de praktijktoetsen. Ik vind dit niet per se goed of fout. Als ik kijk naar mijn opleiding, sociaal werk, waar havisten en niveau 2ers zitten dan is het lastig om die minimale grens te bepalen. Die havist doet het met twee vingers in de neus en die mbo 2er moet er heel hard voor werken. Het is ook afhankelijk van het werkveld, daar ligt de nadruk hier ook meer op praktijk. Je zit meer in de uitvoerende kant dan in de beleidskant.

1 De helft van de studenten studeert door ongeveer?

2 Ruim de helft. Als we naar heel welzijn kijken zitten we tegen de 70% aan, afgelopen jaar geloof ik 68%. Bij mijn opleiding, sw, is het ongeveer 50% tot 55% die doorgaat.

1 Dan ligt de nadruk op het werkveld, terwijl het grootste deel doorstroomd. Waarom?

2 Een mbo leidt in principe op voor de functie, waar die gene voor kiest. Voor een groot deel is mbo vier ook gewoon het plafond. Je hoopt dat die dan na hun opleiding gewoon in hun beroep terecht komen en dan hoeft die groep niet lastiggevallen te worden met dingen die ze in het hbo vragen, kunnen of moeten. Waarom zouden wij dan onze opleiding mbo vier plus maken, als dit in het werkveld niet hoeft.

1 Zijn er dan mogelijkheden om de studenten die het mbo met twee vingers in hun neus doorlopen extra uit te dagen?

2 Het enige wat nu echt kan is versnelling, dus dan kunnen ze eerder hun examens maken, maar dat is maximaal een half jaar. Het wordt dus ook mijn grote nieuwe uitdaging om te kijken naar excellente studenten. In mijn nieuwe functie ga ik daar met twee werkgroepen mee aan de slag om te kijken hoe we daar iets mee kunnen doen.

1 Wat bedoel je dan met deze werkgroepen?

2 Er worden werkgroepen geformeerd in het kader van de subsidieaanvraag. Een van de werkgroepen is mbo-hbo. Een idee, maar dat is echt nog blanco verder, is om een zesjarige mbo-hbo opleiding te gaan maken. Zo kan je in zes jaar zowel een mbo vier diploma als een havo diploma kan halen. We verkorten het dan dus met een jaar en dan is die aansluiting veel beter. Je kunt ook denken aan twee en een half jaar mbo en dan het laatste half jaar alvast proeven op het hbo. Zo zijn er verschillende ideeën die uitgewerkt moeten worden en waar uiteindelijk dan een besluit over moet worden genomen.

1 Wat zijn voor jou de grootste redenen voor uitval van mbo'ers op het hbo?

2 Ze zijn niet zelfstandig, dus het is worstelen. Gelukkig worstelt een deel zich ook boven. Als het thuis niet goed gaat en financieel niet goed gaat dan denk je ook van zoek het maar uit. Dus echt die zelfstandigheid en het plannen en organiseren zijn de grootste redenen voor uitval. En natuurlijk ook gewoon nog verkeerde studiekeus. Daarin zit dan dat er iets verkeerd gaat bij de voorlichting vanuit het mbo en vanuit het hbo.

1 En onderschatting van de studenten?

2 Dat denk ik voor een deel ook. Ik denk dat we daarbij als mbo-docenten ook heel goed moeten kijken naar onszelf. We durven vaak niet eerlijk te zeggen dat het mbo hun plafond is, want we zeggen toch vaak dat ze het vooral moeten proberen en je moet jezelf blijven ontwikkelen. Als je nou ziet dat iemand net aan mbo vier haalt en echt op zijn moet lopen, dan kan je het toch beter afraden. We beoordelen de studenten op basis van drie jaar, dus dat beeld kan je wel vormen en een passend advies kunnen we ook wel geven. Na twee en een half jaar durf ik wel tegen mijn studenten te zeggen dat ze het beter niet kunnen doen. De studenten luisteren hier ook wel naar, zeker als ze al twijfelden.

1 Wat is precies je boodschap op het hbo naar studenten toe?

2 Ik geef klassikaal altijd gewoon toe dat het hbo een stuk lastiger is dan het mbo. Dat heeft niet alleen met het niveau te maken, maar ook met zelfstandigheid en het plannen en organiseren en ook met discipline. Er wordt van je verwacht dat je ook in je vrije tijd iets doet aan je studie en dat zijn ze niet gewend op het mbo. Ze krijgen zeeën van tijd tijdens de les om aan hun opdrachten te werken. Ik ken weinig studenten die ooit thuis iets hebben gedaan.

1 Hoe zit het met de kennis van mbo-docenten over het hbo?

2 Niet iedere slb'er heeft hier een goed beeld bij. Sommige docenten brengen geen boodschap over uit principe, want die willen dan niet tegen anderen zeggen dat fit hun eindstation is of ze zijn heel erg positief ingesteld. En sommigen weten het ook gewoon niet, want ook het hbo is veranderd sinds de tijd dat zij daar studeerden.

1 Zouden docenten dan beter voorgelicht moeten worden?

2 Zeker. Er is ook een plan om docentstages uit te wisselen. Docenten op het hbo hebben ook een heel ander beeld van wat we op het mbo doen, dan wat we daadwerkelijk doen. Dus waarom zou je niet gewoon een poule maken, waarbij je een dagdeel bij elkaar op bezoek gaat. Een meeloopstage. Maar ook dit is nog niet heel concreet, maar dit gaat wel vorm krijgen in het kader van de spoor22 aanvraag. Dus dit gaat wel echt meetellen. En binnen het team sociaal werk is er ook al uitgesproken dat deze behoefte er is.

Studentideeën

Dan wil ik nu graag nog een aantal ideeën bij je toetsen. Zouden je met een ja of nee willen aangeven af je het een goed idee vindt en dan een cijfer op basis van de haalbaarheid en de effectiviteit.

- Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

1x ja. Haalbaarheid 7 en effectiviteit 8.

2 Of een vrijstelling. Dit zou ik vanuit mijn nieuwe functie heel interessant vinden om te onderzoeken. Dit moet dan ook waarde hebben op andere hogescholen.

- Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

1x ja. Haalbaarheid 10 en effectiviteit 10.

- Online lessendatabase

1x ja. Haalbaarheid 8 en effectiviteit 7.

2 Voor in de oriëntatiefase, er moet wel wat instructie omheen zitten.

- Een app

1x ja en een 7 voor effectiviteit, ik ben een fan van peercoaching.

- Student als persoonlijk begeleider

1x ja en een 8 voor effectiviteit en zeker haalbaar.

- Doorstroomcoach

1x ja en een 6 qua effectiviteit voor de groep die hulp wil vragen, maar nee voor degene die zich hiervoor schamen. Je krijgt dan ook een stempel.

- Project in samenwerking met hbo-studenten.

1x ja en effectiviteit en haalbaarheid een 8.

- Tentamen op hbo-niveau

1x ja en een 7 qua effectiviteit en een 10 qua haalbaarheid. Hooguit in de oriëntatiefase als onderdeel van het keuzedeel, verder moet je niveau vier gewoon niveau vier laten voor het generieke deel.

- Rekenen en taal lessen op hbo bijwonen

1x ja, haalbaarheid 6 en effectiviteit 9.

2 We zijn nu te veel gefocust op de vaardigheden die ze nu moeten examineren in plaats van de vaardigheden die ze later in het werkveld op hbo nodig hebben. We moeten hier van die focus van examens af. Er zijn studenten die hun diploma halen en nog geen tien bladzijden kunnen schrijven. Als je de blokkades bij de docenten weg weet te halen moet de haalbaarheid een 8 kunnen zijn.

- Hbo bonusvraag op mbo toetsen

1x ja en haalbaarheid 5,5 & 7.

2 Als het niet ten koste gaat van het mbo4 cijfer dan ben ik het er mee eens. Studenten kunnen het ook als een straf zien, want als ik hem niet haal dan heb ik punten minder. Ze kijken dan meer naar de slachtoffer kant, dan naar wat er te winnen valt.

1 En een boekvraag? Dat je een vraag uit het boek stelt die niet op de PowerPoint stond.

2 Zeker, maar dan zou ik hem op die manier formuleren. De mbo'er kruipt sneller dan gemiddeld in de slachtofferrol. Dan kan je er best een inzichtsvraag van maken en je kunt hem er ook best als normale vraag inzetten. Dan worden er ook geen labels geplakt op de studenten die hem goed of fout hebben. Dan is het vooral voor ons beeld. We kunnen hier wel het onderwijsprogramma en de lessen op aanpassen. Is het bijvoorbeeld zo dat ze alleen maar de PowerPoint lezen?

1 Oké dan zijn we er doorheen. Hartstikke bedankt.

Hbo-student groep 1

Respondentnummer

Uitspraken respondenten

Introductie

1 Welkom allemaal, fijn dat jullie er zijn. Ik zal mezelf eerst even voorstellen en het doel van het interview uitleggen. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn 4^e jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn. Ik doe het onderzoek in opdracht van ROC Mondriaan. Zouden jullie jezelf nu even kort kunnen voorstellen? Dus even je Naam, hoe oud je bent, wat je studeert en wat je gestudeerd hebt.

2 Ik ben X, 20 jaar, en ik doe hbo Social Work. En ik kom hiervoor van SMD, sociaal maatschappelijke dienstverlening van Mondriaan op de Aspasialaan.

3 Ik ben X en ik ben 21. Ik heb doe nu Social Work in de eerste klas en hiervoor heb ik mbo-toerisme gedaan op Mondriaan Theresiastraat.

4 Ik ben X, 19 jaar oud, hiervoor heb ik mbo pedagogisch medewerker jeugdzorg gedaan op de Aspasialaan en ik doe nu Social Work.

1 Je kan eerlijk zeggen wat je overal van vindt. Ik stuur dit waarschijnlijk wel naar de Hogeschool, maar ik vermeld geen namen in de verbatims. Je hoeft dus niet bang te zijn dat docenten erachter komen wie wat gezegd heeft. Je kan dus alles zeggen wat je denkt en vindt. Laat elkaar ook gewoon rustig uitpraten. Ik zie dat jullie ook al de namen op de kaartjes hebben geschreven, dus dan kunnen we beginnen. Waarom zijn jullie gaan doorstuderen?

2 Eigenlijk zeiden ze op mijn school dat je niks kan doen met mijn diploma mbo niveau 4, ze zeiden dat je weinig kans hebt op werk. Dat is wel één belangrijke reden en ik wilde ook nog niet werken.

1 Oké dus je wilde nog niet werken en ze zeiden dat je weinig kans maakte op de arbeidsmarkt met je diploma. Had je misschien ook nog de behoefte om te kijken hoever je kan komen?

2 Ik wilde het wel proberen, ik wist niet of ik het niveau aankon, maar ik wilde wel graag weten of ik het hbo-niveau aan zou kunnen.

3 Bij mij eigenlijk hetzelfde. Met mbo-toerisme had je ook weinig kans op een baan, maar dat is niet mijn voornaamste reden, want ik wilde graag gewoon nog doorgaan en het hbo doen. Ik was er voor mijn gevoel nog niet aan toe om fulltime te gaan werken en ik vind het ook gewoon nog leuk om te studeren en ik vind het hartstikke leuk hier op school ook. Ik heb altijd al gedacht na het mbo door te studeren naar het hbo. Ik ben nog jong en wil gewoon graag studeren.

4 Ik ben naar het hbo gegaan, omdat ik heel graag wel in de sector waar ik nu in werk vanuit het mbo wil werken, maar dat zou betekenen dat ik niet omhoog zou kunnen klimmen naar locatiemanager want daar heb je hbo voor nodig. Ik was ook nog niet klaar met studeren en het mbo is ook niet het niveau wat bij mij past. Ik moest dus meer uitdaging gaan zoeken en die heb ik wel op het hbo, omdat dit veel meer op mijn niveau ligt.

Verwachtingen

1 Dan gaan we nu even in op de verwachtingen die jullie hadden op het mbo van het hbo. Dus nog niet wat je er nu van vindt, maar echt wat je in het laatste jaar van het mbo van het hbo verwachtte.

Wat waren deze verwachtingen van jou van het hbo?

2 Heel moeilijk en heel veel leren. Heel streng ook, hele strikte regels. Ik had ook heel gemotiveerde studenten verwacht. Qua manier van lesgeven aan de ene kant wel meer vrijheid, maar ook wel meer striktheid. Dat je wel echt op tijd moet komen en dat soort dingen. Wel meer vrijheid dat je zelf mag weten of je je opdrachten maakt, maar wel streng in op tijd komen.

1 Hebben jullie nog op-of aanmerkingen?

4 Ik had heel erg het idee dat je op het hbo als volwassene aangesproken zou worden. Op het mbo had ik heel erg het gevoel van: ik ben 'maar' een mbo'er en ik had het idee dat het hbo meer het volwassenere werk is. Dus ik had verwacht volwassener aangesproken te worden en ook meer vrijheden te krijgen, zoals: als je niet naar de komt, dan kom je niet naar de les, het is jouw probleem wanneer je de toets niet goed maakt.

1 Dus meer eigenverantwoordelijkheid?

4 Precies, want op het mbo hadden we bijvoorbeeld pasjes waarmee je moest inchecken voor de les, zodat zij konden registreren dat je er was. Op het moment dat je er niet was, werd je thuis gebeld met de vraag waar je was. Ik verwachtte dit op het hbo niet meer te hebben, daar heb je veel meer je eigen vrijheid en of je er zelf voor kiest.

3 Ik heb het eigenlijk wel hetzelfde. Ik verwachtte dat het hbo veel serieuzer zou zijn en er veel meer eigenverantwoordelijkheid is. Op het mbo was het een beetje middelbare school achtig en ik dacht eindelijk wordt het misschien wat zelfstandiger. Ik verwachtte ook wel veel te moeten leren en veel zelf uit te moeten zoeken. Zo doen de docenten niet extra hun best om je op school te houden, wanneer je afvalt is dit je eigen verantwoordelijkheid.

1 Je benoemde dan net dat middelbare school gevoel, welke verschillen had je dan verwacht tussen je klasgenoten op het mbo en hbo?

3 Nou op het mbo ben je natuurlijk wat jonger, dus sommige waren ook nog geen 18 en die moesten wel iets kiezen. Die studenten zaten er dan omdat het moest en ik denk dat als je hbo kiest je hier bewust voor kiest en dus anders instapt. Op het mbo had ik altijd het idee dat iedereen er moest zijn en ze zaten daarom ook vaak te etteren. Nu is het niet altijd anders hoor, maar wel iets serieuzer.

1 En hoe kwamen jullie dan aan deze verwachtingen van het mbo?

2 Ik kende niet echt mensen die al hbo deden, dus ik dacht het gewoon. Ik dacht dat het niveau hoger is.

1 En wat heb je dan gedaan om tot deze verwachtingen te komen?

2 Er kwamen soms wel eens mensen in de klas toen ik nog op het hbo zat om voorlichting te geven en ik ben ook naar opendagen geweest. En ik heb filmpjes gekeken van de opleiding. Mijn verwachtingen waren uiteindelijk vooral gebaseerd op de mensen die voorlichting kwamen geven. Die zeiden wel echt dat het veel stof was en dat je veel moest leren.

3 Mijn zus doet hbo en die heeft het afgerond uiteindelijk. Dus van haar wist ik wel dat het hbo wel pittig was, maar dat het wel te doen is als je bij blijft en dus niet achterloopt.

4 Mijne ook. Mijn zus zit nu in haar 6^e of 7^e jaar en heeft dus vertraging opgelopen. Voor mij is het daardoor wel ontzettend duidelijk geworden dat zolang je maar de opdrachten aanhoudt, op tijd inlevert en hebt je op tijd inschrijft voor je toetsen moet je het kunnen halen. Zolang je het maar allemaal bijhoudt.

1 Als ik het goed begrijp dan is het dus meer de hoeveelheid stof dan de moeilijkheidsgraad waar jullie het verwachtte moeilijk mee te hebben. En jij gaf aan vooral van professionals informatie te krijgen in vorm van voorlichting en jullie eigenlijk voor informatie van familie?

3 Bijna al mijn vriendinnen zijn ook van het mbo naar hbo gegaan. Zij zaten altijd precies één jaar hoger en zo kon ik dus altijd precies zien hoe het eraan toe gaat. Ze doen het allemaal heel goed en dat gaf mij het vertrouwen het ook te proberen.

1 Waar verwachtte jullie het dan moeilijk mee te hebben op het hbo? Ik heb al een paar dingen terug horen komen, zoals het niveau of moeilijkheidsgraad en de hoeveelheid stof.

3 En discipline en zelfstandigheid.

4 Je aan de dingen houden die je ook moet doen, dus alles volgens de planning. Daar verwachtte ik het best moeilijk mee te hebben.

Ervaringen

1 Dan waren dat de verwachtingen. Dan gaan we nu naar het ervaren doorstroomproces, dus hoe jullie het nu hebben op het hbo. Wat doen jullie om je hbo carrière tot een succes te maken?

4 Ik probeer wel redelijk in te plannen wanneer ik wat moet gaan doen. Ze zeggen altijd dat je best wel heel veel tijd erin moet stoppen. Ik had altijd zoiets van dat is onzin, maar ik merk nu wel dat je echt wel een uurtje per dag minimaal je stof moet doorlezen om een beetje bij te zijn en om de les goed te kunnen volgen voor je opdrachten.

1 Is dat dan ook een verschil ten opzichte van het mbo?

4 Ja dat deed ik met twee vingers in mijn neus. Als ik daar vijf minuten in de les kreeg om een opdracht te maken had ik dat zo af. En nu heb ik zoiets van kut ik heb niks gemaakt, dan begrijp ik niet wat er op het bord staat en dan denk ik dat is wel een beetje onhandig en dom van mezelf.

3 Ik ben thuis ook veel meer tijd kwijt aan de voorbereiding, maar ik merk nog steeds dat het aan het eind van de periode allemaal opgestapeld is qua projecten en dergelijke. Met projecten vaak omdat je samen met anderen werkt. Het is niet dat ik belachelijk veel meer doe, al doe ik wel veel thuis en ik maak mijn huiswerk. Ik had eigenlijk verwacht dat ik nog wel iets meer eraan zou moeten doen.

2 Het is wel moeilijker en meer, maar ik had het ook wel moeilijker en meer verwacht dan het is. Het is wel een stuk hoger niveau dan het mbo, maar ik had het wel echt wat moeilijker verwacht.

1 In hoeverre zijn jullie het dan eens met het beeld geschetst door de voorlichting?

2 Ik ben het er niet helemaal mee eens, ze maakten je wel een beetje onnodig bang. Het klopt niet helemaal, ze maakte het een beetje te moeilijk.

1 Hebben jullie het vanaf het begin anders aangepakt dan hoe je op het mbo te werk ging?

4 Ik niet. Eerst dacht ik: ik zie het allemaal wel. Ik ga kijken hoever ik ga komen met wat ik gewend ben om te doen. In periode één kwam ik er snel achter dat dit niet is hoe het werkt. Wat jij zegt dat je voorlichting hebt gehad. Ik heb nooit voorlichting gehad in ieder geval op het mbo over het hbo. Het is vanuit mezelf gekomen dat ik voor het hbo heb gekozen, docenten hebben hier nooit lessen of iets dergelijks over gegeven.

3 Dat heb ik ook niet gehad.

1 Dus jullie hebben geen begeleiding gehad op het mbo voor doorstroom?

4 Nee.

3 Nee helemaal niet, want bij mij in de klas gingen er maar vier naar het hbo. Dus misschien dat e daarom dat ook niet hebben gedaan.

4 Bij mij gingen er juist heel veel doorstuderen. Mijn opleiding is gestopt en de vervolgopleiding die daaruit voort is gekomen hebben ze wel echt lessen gericht op de doorstroom. Dat ze naar de hogeschool gaan en ook echt opendagen moeten bezoeken, maar als ik niet had geweten dat ik uit mezelf een hbo had willen doen had ik nooit geweten dat het hbo bij wijze van spreken bestond.

1 Maar jij heb toch wel gastlessen gehad over het hbo?

2 Ja dat waren er misschien twee. Het hadden er wel meer mogen zijn. Het was niet heel veel, ze gingen er helemaal niet diep op in. Af en toe kwamen er een paar studenten vertellen over hun studie. Verder eigenlijk niks.

1 Oké en als je dat dan zo hoort, dat die voorlichting nu wel plaatvind. Had je dat dan graag ook willen hebben?

4 Tuurlijk, want ik heb achteraf dat ik toch beter toegepaste psychologie kunnen doen. Maar ja dat had ik kunnen weten als ik vanuit mezelf meer had gekeken wat ik echt wilde, maar ook als ik vanuit mijn opleiding al een soort van overzicht had gekregen van: dit en dit en dit is er en bij sommige opleidingen moet je op tijd zijn. Bij toegepaste psychologie moet je van die toelatingstoetsen te maken om in de loting te komen om aangenomen te kunnen worden.

Daarin heb ik voorlichting dus wel gemist. Ik heb een oud klasgenootje nog op het mbo en die zegt: we hebben elke week een hbo-les. Daar leer je hoe je verslagen maakt en wat er daarbij van je verwacht wordt. Ik heb daar zelf helemaal niks van meegekregen. Als ik op een mbo manier mijn verslagen zou maken zou ik nooit mijn opleiding halen. Het niveau verschil is daarin erg groot.

1 Had je dan moeite met die kloof tussen het mbo en hbo?

4 Aan het begin wel, maar nu heb ik zoiets van dat het best goed te doen is, maar je moet het gewoon overzichtelijk houden voor jezelf.

1 En had zo'n doorstroomklas jou geholpen?

3 Nou we hebben dat niet gehad, maar die informatie over welke opleidingen er zijn heb ik wel van mijn zus en vriendinnen gekregen. Dus ik wist op deze manier wel al veel van het hbo en deze school. Ik ging wel naar open dagen, maar niet vanuit het mbo.

1 Had je daar dan graag begeleiding bij gekregen?

3 Ja op zich wel, maar door mijn toerisme achtergrond is dit misschien niet echt van toepassing. Ik had wel wat meer voorlichting willen hebben op dit gebied.

1 Wat zijn op het hbo de mogelijkheden voor begeleiding?

2 Eigenlijk geen.

3 Nee.

4 Je merkt wel het verschil tussen havisten en mbo'ers. Dit merk je tijdens de les hbo-skills, waar je leert hoe je verslagen maakt. De havisten hebben hier duidelijk meer kennis van spelling en woordenschat. Veel dingen hebben ze op de havo al geleerd. De havisten begrijpen het theoretische beter en vinden het makkelijker om verslagen te maken.

3 Ja vind ik ook.

2 Docenten vragen vaak aan de studenten van het mbo of ze praktijkvoorbeelden hebben, dit vragen ze niet aan de havisten. Ik merk alleen geen groot taalverschil.

4 Qua taal zal het inderdaad ook verschillen per klas, maar praktijk voorbeelden worden altijd aan de mbo'ers gevraagd. De mbo'ers hebben ook veel meer praktijkervaring. Deze voorkennis vind ik heel fijn om te delen met studenten die dit nog allemaal hebben meegemaakt.

3 Ik denk dat dit echt wel een groot voordeel is, ook als je straks stage gaat lopen.

1 En als je nou als mbo'er ergens tegenaan loopt, is er dan een mogelijkheid voor extra ondersteuning?

4 Dit is niet gecommuniceerd met ons. Dan moet je zelf met je problemen naar je mentor en dan zullen er misschien wel mogelijkheden zijn. Maar deze hulp is nooit aangeboden.

1 Dus als ik dit zo hoor, worden jullie hetzelfde behandeld als de havisten?

3 Ja de studenten weten van elkaar vaak ook niet wie er van het mbo en wie er van het hbo komen.

4 Er wordt geen onderscheid gemaakt in ieder geval. Dat is wel heel fijn, omdat er ook wel een negatief label op zit. Dat gebeurt hier gelukkig niet.

3 Nee inderdaad.

1 Wat zijn jullie persoonlijke behoeften wat betreft de doorstroom qua begeleiding?

2 Ik merk wel dat we aan het begin heel erg aan ons lot werden overgelaten. Er stonden dingen op ons rooster waar we niks van begrepen en onze mentor was er niet. Vanaf het begin was iets meer begeleiding fijn geweest, maar dan naar heel de klas toe en niet alleen voor de mbo'ers. Verder heb ik niet echt iets nodig.

3 Ik denk niet dat er specifiek begeleiding moet zijn voor de mbo'ers. Met verslagen en APA heb ik nog steeds moeite. Op het mbo mocht je alles van het internet gewoon gebruiken zonder bronvermelding.

4 Ik denk dat dit dan ondersteuning is die je eigenlijk al op het mbo nodig hebt. Zodat je de hbo skills-klas al op het mbo hebt. Zo zou je veel makkelijker kunnen doorstromen en dan zit

je dus ook al meer op het niveau van de havisten. En dan kan je ook gelijk de taaltoets halen.

1 Dus je wordt liever beter voorbereid op het mbo op het hbo dan dat je op het hbo extra begeleiding krijgt?

4 Ja eigenlijk wel.

3 Ja dat zou voor mij het belangrijkste zijn.

1 Wat houdt die hbo skills-klas precies in?

4 Dat is elke periode een lessenreeks. Nu moeten we een deel van een scriptie maken als oefening en we leren hoe je dit aanpakt. De eerste periode was meer gericht op het halen van de taaltoets.

3 Ik denk dat een hbo skills-les wel bedoeld is om je vaardigheden te ontwikkelen. Het hoort niet echt bij de opleiding, maar het is meer een soort hulp voor ons. En het helpt ons wel bij de doorstroom.

1 En merk je dan in lessen verschil tussen havisten en mbo'ers?

4 Wij hebben al drie lessen gemist, omdat de docent afwezig was. Dit helpt niet mee. Je kan wel op de PowerPoint kijken, maar dan mis je toch iemands kennis.

1 Wat is in jouw ogen de boodschap van de onderwijsinstellingen over de doorstroom van het mbo naar het hbo?

2 Ze wilde duidelijk maken dat het heel moeilijk is. Ze zeiden dat voor de havisten de theorie makkelijker is en voor mbo'ers juist de praktijk. Het leren was vooral moeilijk zeiden ze. Dus de moeilijkheidsgraad van de stof.

3 Ze zeggen dat het hbo veel meer is dan het mbo, dus dat je echt een grote stap moet zetten.

1 Vinden jullie dit dan een realistisch beeld?

4 Ja en nee. Ja, omdat het niveau wel hoger ligt. En nee, omdat ze het veel groter maken dan het is om je zo goed mogelijk voor te bereiden zodat het alleen maar kan meevallen.

3 Op zich is het wel goed. Je weet zo wel dat je vanaf het begin echt je best moet doen. Als ze heel makkelijk zouden doen over de overstap dan stap je er toch anders in. Maar of het echt realistisch is, dat denk ik niet. Het heeft mij wel geholpen, want ik heb gelijk een agenda gekocht en zo. Niet dat ik die nog gebruik, maar je wordt er wel bewust van gemaakt dat het moeilijker wordt. Je kan niet doorgaan op de manier die je op het mbo gewend was.

4 Ja, dat is wel waar.

1 En jij noemde het wel echt bangmakerij, bedoelde je dat dan negatief?

2 Ja dat is wel negatief, want je kan daardoor ook dat je het niet aankan. Het heeft mij wel aan het twijfelen gebracht of ik het wel moest doen. Je kan ook gewoon zeggen hoe het eraan toe gaat zonder het groter te maken dan het is. Dus wel zeggen dat het te doen is.

1 We hebben het net al even gehad over het verwachte verschil tussen je klasgenoten. Hoe ervaren jullie dit verschil daadwerkelijk?

4 Ik vrij weinig. Op het mbo heb je wel veel studenten die er moeten zitten van leerplicht. Dit is op het hbo niet het geval, dus ik had veel meer gemotiveerde studenten verwacht. Dit vind ik vies tegenvallen.

3 Ik vind ze wel serieuzer dan op het mbo, maar ik had ze wel meer gemotiveerd verwacht.

Ik denk dat als je van het mbo komt een bewustere keuze hebt gemaakt om door te gaan. Ik merk dus niet echt dat mbo'ers minder gemotiveerd zijn.

4 Ik ook niet inderdaad. Mbo'ers zitten hier wel met een doel. Door de achtergrond van je vorige studie weet je waarvoor je het doet. Met een hbo-papiertje kom je gewoon veel verder dan met een mbo-papiertje. Dit maakt ze vaak gemotiveerder.

1 En qua omgang met docenten en medestudenten?

2 De gemotiveerde studenten in mijn klas komen vooral uit het mbo, maar er zijn heel weinig gemotiveerde studenten in mijn klas. Bij zijn juist de mbo'ers respectvoller tegen docenten dan de havisten, maar ook niet allemaal.

4 Ik merk het ook wel met de omgang met studenten. Op het mbo word je toch sneller volwassen, omdat je op het mbo al snel wordt klaargestoomd om deel uit te gaan maken van de samenleving. Ik merk dat de havisten wat speelser zijn. Ze nemen dingen minder serieus.

1 Zit er dan een verschil in hoe je kan of mag omgaan met docenten op het mbo en hbo?

2 Ja op het mbo was je meer vriendjes met docenten.

4 Ook veel closer, omdat die opleidingen ook kleiner zijn. De afstand tussen de docenten en leerlingen is dan natuurlijk veel kleiner. Ik had op het mbo, bij wijze van spreken, uit eten kunnen aan met een docent en dat kan ik me hier niet voorstellen. Ook met je medestudenten was je daar veel closer, omdat je dan al heel jong bij elkaar in de klas komt. Hier heb ik zoiets van: over een paar jaar zie ik je waarschijnlijk toch niet meer, dus waarom zou ik daar dan veel moeite in steken.

Succesfactoren en verbeterpunten

1 Zijn er medestudenten van jullie al uitgevallen?

2 Ja bij mij zijn er twee mbo'ers en twee havisten uitgevallen in de klas. Er is één hele klas weg en een halve klas is weg, deze zijn dus samengevoegd. De mbo'ers zijn uitgevallen, omdat ze het te veel wijkgericht vonden. Instellingen vonden ze interessanter. Bovendien waren ze ook niet erg gemotiveerd.

4 Bij ons zijn er niet veel uitvallers, want we zitten nog steeds met 25 man in de klas. Maar elk semester heeft een thema bij ons, dus alleen het eerste semester was wijkgericht. Ik vind het wijkgerichte ook niet heel interessant, maar hier moet je dan wel de motivatie hebben om door te gaan.

1 Wat hadden jullie dan gemist qua begeleiding op het mbo?

3 Het was goed om meer voorlichting gekregen te hebben of met de klas naar de hogeschool te gaan bijvoorbeeld. Er gingen er bij mij natuurlijk maar vier naar het hbo en de rest ging werken, maar op deze manier zouden er misschien meer voor het hbo hebben gekozen.

1 Wat missen jullie op dit moment dan aan begeleiding?

2 Meer begeleiding bij de hbo-skills opdrachten, want je kan het maar beter in één keer goed doen. Anders heeft het geen zin dat je het nu maakt.

1 Jullie gaven aan dat je voor meer begeleiding naar je slb'er toe kan. Hebben jullie het gevoel dat je daar terecht kan voor dit soort zaken?

2 De docenten weten vaak niet echt veel over dit soort dingen. Dat moeten ze heel vaak navragen en onderzoeken. De desbetreffende docent komt niet van deze school dus daar kan je ook niet terecht.

4 Mijn docent is er de laatste drie weken niet en komende week ook niet en we moeten de opdracht volgende week inleveren. Ik mis dan toch echt gewoon te veel kennis om dat te kunnen maken. Het is nu alleen te laat om daarvoor nog naar mijn slb'er te gaan. Ik weet ook niet of ze me hierbij echt zouden helpen.

1 Is de stap dan te groot om zelf hulp te zoeken?

4 Ja, want je hebt zoiets van het moet gewoon lukken. De klasgenootjes lukt het ook. Ik vraag persoonlijk wel altijd voorbeelden van verslagen van andere studenten om te zien hoe ze het hebben opgebouwd. Zo leer je het ook wel een beetje.

1 Als deze hulp dan zou worden aangeboden, zouden jullie dit dan accepteren?

4 Dat ligt eraan of het in mijn rooster past. Het moet niet te onhandig ingeland worden, want dan doe ik het niet.

2 Extra hulp is wel handig, maar ik zou het niet dan als het niet goed aansluit op mijn rooster.

3 Ik zou de hulp wel aannemen, maar ik merk niet echt verschil in mijn klas. Ik heb niet het idee dat mensen het veel makkelijker vinden dan dat ik het vind. Ik heb dus niet het idee dat ik een achterstand heb door mijn mbo achtergrond.

1 Zouden jullie een mail van een docent waarderen die je om je mbo achtergrond wat extra hulp aanbiedt?

4 Ja alleen al voor de moeite die ze nemen. Zoiets als: beste mensen, ik weet dat jullie van het mbo af komen. Hebben jullie extra behoefte aan hulp? Alleen al, omdat ze je dan wat aandacht geven.

3 Dat zou wel fijn zijn denk ik.

Vooraf meer aandacht besteden op het mbo aan het hbo, omdat heel veel mensen het wel gewoon kunnen. Het wordt gewoon een beetje weggestopt.

Studentideeën

- Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

2x ja 1x nee. 9 & 9 & 5.

2 Niet wanneer het van een mbo-docent komt, want ik weet dan niet of die genoeg weet van het hbo.

- Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

3x ja. 8 & 8 & 8,5.

- Een 'study together app'

- Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo

3x ja. 8 & 9 & 8.

- Online lessendatabase

3x ja. 7 & 7,5 & 8.

- 'doorstroomcoach'

3x ja. 9 & 9 & 8.

- Project en tentamen op hbo-niveau

3x ja. 9 & 9 & 8.

- Rekenen en taal lessen op hbo bijwonen

3x ja. 10 & 9 & 10.

4 Ik zie dit wel als het grootste probleem. Ik merk dit ook heel erg aan de mbo'ers bij mij in de klas.

1 Nog vragen of opmerkingen?

4 Ik vond het wel fijn om vanuit het mbo even gehoord te worden over de doorstroom.

1 Oké. Bedankt voor de tijd allemaal.

Introductie

1 Welkom allemaal, fijn dat jullie er zijn. Zeker op dit vroege tijdstip. Ik zal mezelf eerst even voorstellen. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn 4e jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn. Ik doe het onderzoek in opdracht van ROC Mondriaan. Daarbij neem ik het interview op, maar wordt alleen maar gebruikt voor mijn eigen uitwerking. In deze uitwerking worden jullie ook geanonimiseerd. Zouden jullie jezelf nu even kort kunnen voorstellen? Dus even je Naam, hoe oud je bent, wat je studeert, wat je gestudeerd hebt en waarom je bent gaan doorstuderen.

4 Ik ben X en heb eerst onderwijsassistente gedaan op Mondriaan in Delft. Daarna ben ik pabo gaan doen in Leiden, maar de pabo en de Leidse hogeschool vond ik niks. Toen ben ik naar de Haagse hogeschool gegaan voor social work. Ik ben gaan doorstuderen, omdat je meer verdient en als onderwijsassistent is er gewoon geen baan te vinden. Ik wil graag een leidinggevende baan en iets meer geld.

2 Nou ik ben X en ik heb ook op Mondriaan gezeten als student pedagogisch werker in de jeugdzorg. Het was een hele leuke opleiding en ik heb daar ook best wel veel geleerd, alleen merkte ik ook voor mezelf dat ik ook wat meer een leidinggevende functie wilde en dat kan je gewoon niet met mbo. Daarnaast dacht ik ja, ik ben 20 jaar oud en ik heb nog geen zin om te werken. Dus ja laten we maar naar het hbo gaan en het mbo ging mij vrij makkelijk af, dus ik dacht laat ik het gewoon gaan proberen.

3 Mijn naam is X en ik kom vanaf de opleiding maatschappelijke zorg van het ROC Mondriaan in Delft. Ik vond de opleiding op het mbo wel heel interessant en vooral de stages. De leerstof vond ik echt te oppervlakkig en je ging er niet diep op in en toen dacht ik: ik wil wel gewoon wat meer kennis hebben. Ik vind het ook leuk om te studeren en jezelf verder te ontwikkelen. Toen dacht ik ja social work op het hbo sluit mooi aan en het is wel iets wat ik heel erg leuk vind.

Verwachtingen

1 Eerst gaan we het hebben over de verwachtingen die jullie hadden van het hbo toen jullie nog op het mbo zaten. Daarna gaan we het hebben over hoe jullie de overstap ervaren.

Dus wat waren jullie verwachtingen van het hbo?

2 Ik verwachtte vanuit het mbo dat het heel erg moeilijk zou worden en dat er veel dieper op de stof zou worden ingegaan. Dus dat het veel meer werk is en dat je er elke dag hard voor moet werken. Dus de hoeveelheid stof en de moeilijkheidsgraad. Verder wist ik eigenlijk niet zo goed wat ik precies moest verwachten, want vanuit het mbo werd er bijna niks over het hbo gezegd. Ik wist er bijna niks van dus. Ik ben wel naar opendagen gegaan, maar vanuit het mbo was er niks geregeld.

4 Ik dacht dat je heel veel zou moeten lezen, want op het mbo had je geen boeken. Dus ik dacht: als ik straks naar het hbo ga dan heb ik echt 100 boeken om te lezen. Hier verwachtte ik het moeilijk mee te krijgen, want op het mbo was ik het niet gewend om veel te doen.

3 Dat herken ik ook wel. Het werd ook niet gestimuleerd om door te stromen. Je kon een gesprek aanvragen, maar dat was niet diepgaand.

2 Er hing alleen een poster over wat je zou kunnen doen op het hbo. Verder niks uitgelegd.

1 En wat verwachtte jullie van de manier van lesgeven? Denk hierbij aan de mate van zelfstandigheid of lesuren.

4 Ik had veel meer lessen en hoorcolleges verwacht. De hele dag een beetje in de banken zitten en luisteren. Veel vaker les dus. Ik dacht ook dat het op het hbo wat formeler zou zijn,

want op het mbo is iedereen vriendjes. Ik had ook meer zelfstandigheid verwacht van de docenten, maar ze nemen je best wel mee nog. Je moet je huiswerk maken.

2 Ik dacht juist niet heel veel les. Ik had wel meer hoorcolleges verwacht, maar er was wel al verteld dat we met deze opleiding niet heel veel hoorcolleges zouden hebben. Ik had ook verwacht niet echt antwoord te krijgen op je vragen, maar ik hoor juist wel dat docenten je echt wel willen helpen. Dus ik zie het wel als een positieve ervaring eigenlijk.

3 Ik had verwacht dat het veel strenger was. Dat je zonder voorbereiding de klas niet in zou mogen.

1 En hoe kwamen jullie dan aan deze informatie over het hbo?

4 Ik ben wel al op de hogeschool geweest met mijn opleiding onderwijsassistent als een soort traject. En toen kwam ik hier en de eerste keer was er niemand. De tweede keer had ik me ook ingeschreven en toen kwam er ook niemand opdagen van de Haagse Hogeschool. De derde keer kwam ik bij de verkeerde opleiding terecht en toen dacht ik: ik ga niet meer naar de Haagse hogeschool toe.

3 Wij kregen wel een vrije dag voor proefstuderen.

1 Hebben jullie buiten de onderwijsinstanties nog informatie verkregen over het hbo?

2 Mijn vrienden doen bijna allemaal universiteit, dus daar heb ik informatie vandaan over studeren. Mijn ouders hebben hbo gedaan, maar dat is al lang geleden. Een paar mensen van het sporten zeiden ook dat het veel was en dat je het goed bij moest houden. Dan zou het wel lukken.

4 Mijn broer heeft hier gestudeerd en hij heeft er tien jaar over gedaan, dus aan hem heb ik een goed voorbeeld van hoe het niet moet.

3 Mijn broer heeft een heel andere studie gedaan aan de HHS. Op zich hoor je dan wel iets over het hbo.

1 Wat is dan belangrijker voor jullie, Informatie van vrienden en familie over de informatie van onderwijsinstellingen?

3 Vrienden.

2 Voor mij ook wel vrienden en familie, die hebben toch een andere ervaring dan wat de school zelf zegt. De opleiding geeft meer een ideaal beeld en vrienden en familie hebben het meegemaakt, dus daar luister je wel eerder naar.

1 Verwachtte jullie ergens tegenaan te lopen bij de doorstroom naar het hbo?

3 Ik verwachtte het lastig te krijgen qua zelfstandigheid, want op het mbo werd alles gewoon tien keer gemeld. En als je het dan nog steeds niet had gedaan dan hielpen ze je er wel doorheen. Hier had ik dat heel anders verwacht. Veel meer zelfstandigheid.

Ervaringen

1 Dan gaan we het nu hebben over hoe jullie het hbo daadwerkelijk ervaren. Wat doen jullie zelf om je hbo succesvol te laten verlopen?

4 Naar hoorcolleges komen, dan haal je de toets. Dus echt lessen volgen. Dit is ook verplicht sinds kort, omdat het verzuim en de uitval te groot was.

3 Aanwezig zijn bij de lessen en het bijhouden van de stof, dus van tevoren ook al wat inlezen. Goed opletten met inschrijven voor toetsen.

2 Bijhouden van de stof en plannen, dan lukt het me wel.

1 Wat zijn in jullie ogen dan de benodigde vaardigheden om het hbo succesvol af te ronden?

2 Een goede planning en tijd vrij maken voor school. Op het mbo hoefde je minder in te plannen. Het was genoeg om één avondje van tevoren te beginnen.

4 Taalvaardigheid. We krijgen hier geen Nederlands. Je kan je wel inschrijven, maar ja...

1 Heb je het idee dat je een achterstand hebt op de havisten, wat betreft de vaardigheden die jullie net noemden?

3 Ja het is op zich even wennen, maar ik heb er niet per se heel veel moeite mee. Wel heb ik moeite met de hoeveelheid stof. Je merkt dat de havisten dat sneller oppakken en makkelijk leren. Ik was dit minder gewend aan het begin.

2 Ik vind het ook lastig welke dingen dan echt belangrijk zijn in een tekst voor de toets. Die havisten konden dit wel. Hier werd ik dan niet echt in begeleid. Ze zeiden dat je de kern er uit moest halen, maar wat is de kern?

1 Worden jullie nog extra begeleid, omdat jullie van het mbo komen?

2 Nee.

3 Nee.

1 Had je hierin dan graag extra begeleiding willen hebben?

2 Ja wat extra uitleg over planning en begrijpend lezen. Een lesje hierover zou al genoeg zijn.

3 Bij persoonlijke vorming ging het wel over de manier van leren en plannen, maar niet echt begeleiding nee.

4 Het had meer geholpen als ik op het mbo al een boek had gehad, nu was ik het helemaal niet gewend om al boeken te hebben. Ik dacht gelijk: wat is dit?

1 Had je dan liever op het mbo al begeleiding gehad?

4 Ja nu denk ik van: nu hoeft het al niet meer.

2 Je wordt niet voorbereid op het hbo.

3 Als je gaat kijken naar waar je meer begeleiding nodig hebt. Dan kan je beter op het mbo worden voorbereid op het hbo, dan dat je dit op het hbo krijgt.

1 En hoe zou die begeleiding er dan uit moeten zien?

3 Dat de mensen die hbo willen doen al wat stof krijgen die je op het hbo ook zou kunnen krijgen. Zodat je in ieder geval al te zien krijgt wat je kan verwachten op het hbo.

2 Ja dat mensen die naar het hbo willen al iets van een les krijgen over het hbo. Dat je een beetje weet wat je kan verwachten.

4 Bij ons waren we op het mbo alleen veel eerder klaar, omdat we allemaal naar het hbo wilden. We hadden toen gevraagd of we al wat konden oefenen voor het hbo, maar nee toen gingen we films kijken in de klas. Geef me dan iets van een boek van de pabo, zodat ik daar al iets voor kan leren.

1 Oké, dus liever voorbereiding op het mbo dan ondersteuning op het hbo. Maar is er nu een mogelijkheid tot ondersteuning op het hbo?

2 Misschien als je erom vraagt bij je mentor, maar het wordt niet gezegd ofzo.

1 Zouden jullie willen dat dit aangeboden werd? Een mailtje van je mentor waarin hij je hulp aanbiedt, omdat je van het mbo komt.

4 Nee, dat vind ik gelijk zo negatief klinken.

2 Aan het begin was zoiets misschien wel fijn geweest, voor één les ofzo. Dat ze het aanbieden voor degene die hier behoefte aan hebben.

1 Ik proef dat jullie het niet fijn vinden als jullie anders behandeld worden dan de havisten.

2 Klopt, want dan kijken ze toch anders naar je heb ik soms het gevoel.

4 Ik heb op de Leidse hogeschool slechte ervaringen met dit onderscheid, waardoor ik juist graag gewoon hetzelfde behandeld wil worden als de havisten. Dan liever op het mbo beter worden voorbereid, anders wordt er echt zo'n splitsing gemaakt.

2 Oh oké, dat zou ik ook niet fijn vinden. Dan die hulp misschien aan elke hbo'er aanbieden in plaats van alleen aan de mbo'ers.

1 De uitval van studenten is groot, ook onder de mbo'ers. Hoe zit dit bij jullie?
4 Bij mij twee denk ik. Eentje vond het te moeilijk en de ander vond de druk te hoog.
3 Weet ik niet. Ik heb eigenlijk ook helemaal geen beeld van wie er van de havo of mbo komt. Bij ons is dat niet echt een ding.
2 Bij mij zijn er drie afgevallen, maar daarbij zou ik ook niet weten of ze van het mbo komen of van de havo. Dat is heel weinig bij ons.

1 Wat gebeurd er met studenten die het moeilijk hebben?
3 Die worden doorgestuurd naar de decaan of de schoolpsycholoog. De mentor heeft ook vaak een gesprek met die studenten, maar zo'n gesprek moet je wel zelf aanvragen volgens mij.

1 Oké. En zou je de keus voor een mbo-instelling en locatie baseren op hoe goed ze je klaarstomen voor het hbo? Dus dat ze communiceren dat ze je goed begeleiden en voorbereiden op het hbo.
2 Ja. Als een school er om bekend staat had ik het wel gedaan denk ik, want ik wist wel dat ik wilde doorstuderen.
3 Ik denk het wel, maar aan de andere kant heb je zoiets van eerst maar het mbo en daarna zien we wel. Ik wilde op zich wel doorstuderen, maar een mbo duurt drie jaar. Ik zou gewoon een school kiezen waar ik me prettig bij voel en daarna zie ik wel hoe ik het ga oplossen.
4 Ja ik ook. Ik heb ook expres onderwijsassistent gekozen, omdat dat bekend stond als de route naar het hbo. Het is niet heel moeilijk en je behoud je algemene kennis.

1 We hebben het net gehad over wat jullie verwachtingen waren van het mbo. Hoe ervaren jullie dit nu?
4 Het valt reuze mee. Ik heb echt zeeën van tijd over.
2 Nou, dat valt wel mee. Ik vind de lessen best lijken op het mbo. De stof gaat dieper, maar qua lesgeven, opdrachten en huiswerk vind ik het niet heel erg anders. Ik had meer zelfstandigheid verwacht, want ik vind de docenten wel erg betrokken. Qua huiswerk en opdrachten had ik het lastiger verwacht.
3 Op het mbo lette ik eigenlijk niet echt op en dat hoefde ook niet. De vragen stonden letterlijk in het boek en dat heb je nu niet meer. Het is wel veel meer lezen om een les voor te bereiden en daar ben je meer tijd aan kwijt dan op het mbo. Maar het valt mee, want ik heb nog genoeg tijd om leuke dingen te doen. Ik vind het alleen niet heel erg lijken op het mbo, want er word hier wel elke keer wat nieuws verteld. Hier hebben de docenten er meer verstand van.

1 Jullie geven nu eigenlijk aan dat het wel meevalt op het hbo. Hoe komt het dan dat jullie verwachtingen niet helemaal klopte?
2 Social work is een nieuwe opleiding, waardoor er nog niet heel veel informatie in te winnen was. Mijn vriendinnen studeren ook allemaal wat anders, waardoor die informatie misschien niet voor alle opleidingen geldt. Ik heb alles vanaf het begin ook goed bijgehouden, waardoor het dan misschien ook wel meevalt.

1 Wat was de boodschap van de hogeschool die ze aan jullie mee wilde geven over hbo op de opendagen?
3 Als je vanaf het begin alles bijhoudt, is het te doen. Ook voor mbo'ers en dat klopt ook wel vind ik. Ik vind het wel goed dat ze zeggen dat je het vanaf het begin moet bijhouden, want zo word je er wel een beetje op voorbereid.
4 Op een openavond zeiden ze dat ze op de manier van lesgeven al een beetje rekening houden met de mbo-studenten, omdat ze weten dat er zo veel mbo-studenten zijn op de opleiding.

2 Ze zeiden ook dat deze opleiding natuurlijk meer praktijkgericht was. Ze schetsen wel een realistisch beeld.

1 Wat zijn volgens jullie reden voor uitval?

2 Ik weet niet hoe jullie dit ervaren, maar ik ben wel benieuwd. Het is echt slecht geregeld, omdat het een nieuwe opleiding is ook. Er zijn heel veel foutjes en kinderziektes en dat ik niet heel erg, maar ik merk dat het echt wel heel veel is. Bij mij zou dit op dit moment een reden kunnen zijn om uit te vallen. Ik weet dat één student hierdoor ook is gestopt. Ik weet niet hoe iedereen hier in staat, maar bij mij in de klas is iedereen het hier wel mee eens. Dus ook wel de havisten.

2 Sommige mensen hebben moeite om gemotiveerd te blijven bij onderwerpen die ze niet interesseert. Ze vinden het toch niet boeiend.

Succesfactoren en verbeterpunten

Dan hebben we nu jullie ervaringen besproken. In hoeverre komen deze ervaringen dan overeen met de verwachtingen?

4 Iedereen zegt dat het zo veel en moeilijk is en dat je geen leven hebt naast je hbo, maar zo ervaar ik het dus echt niet. Studenten zeiden vaak dat je geen leven meer hebt en huiswerk moet maken en veel lezen.

2 Ik moet me wel opsluiten soms om aan het werk te gaan. Het kan best druk zijn met verslagen en toetsen.

1 Wat mis je aan de huidige begeleiding op het hbo?

3 Ik mis niet per se iets. Ik kon het eigenlijk best wel snel oppakken. Ik had het eerste blok niet zo'n fijne mentor en nu wel, daar kan je ook gewoon bij terecht als je vragen hebt. Meestal zoek ik het gewoon zelf uit.

4 Dat gevoel deel ik wel. Het ligt wel heel erg aan je mentor. Als je gewoon bij hem terecht kan, dan heb je weer rust. Als je dan een mentor hebt die meer over zichzelf praat dan over ons, dan weet ik niet bij wie ik met mijn vragen terecht kan.

1 Zou je op dit moment open staan voor een speciale begeleiding voor mbo-studenten?

2 Nou ik op dit moment niet, maar aan het begin van de periode een extra service voor de mensen die dit zouden willen zou misschien wel goed zijn. Je pakt het eigenlijk best wel snel op. Uiteindelijk als het in de eerste weken wat meer uitgelegd wordt zou ik er wel voor open staan.

1 Zouden jullie hierom vragen of moet dit aangeboden worden?

2 Aangeboden het liefst.

4 Ik zou het niet doen, want ik ben tegen dat onderscheid gewoon. Waarom alleen aan ons? Waarom zou de rest het aankunnen en wij niet? Ik zou het wel een beetje als een belediging zien.

3 Nee ik zou het ook niet willen. Alleen als dit voor iedereen is, dus ook de havisten. Ik zou het niet als een belediging zien. Als mbo'er heb je een beetje een achterstand qua leerstof en vaardigheden, al verschilt dit wel per persoon en karakter. Ik zou het wel fijn vinden dat ze aandacht aan ons geven en wat willen bijspijkeren. Al is het voor de havisten ook allemaal nieuw, je merkt niet dat de mbo'ers per se hieronder staan.

4 In onze klas is het allemaal besproken. De havisten vinden het stage lopen allemaal wel spannend en wij wisten niet zo goed hoe we het leren aan moesten pakken. Zo leer je ook van elkaar. We willen ook gewoon gelijk zijn allemaal.

3 Bij ons werd er alleen even gevraagd waar iedereen vandaan kwam en verder niks eigenlijk. Het gaat erom hoe je het nu doet.

2 Bij ons is er ook niet echt onderscheid, alleen een beetje waar je vandaan komt. De havisten hebben ook gewoon een achterstand qua praktijkervaring. En bepaalde dingen wist ik al die havisten niet wisten. Die lesstof voor een toets is voor mij soms wel lastiger. Ik vind

een extra begeleiding geen belediging, maar ik begrijp wel waar het vandaan komt. Ik hoor in mijn persoonlijke leven ook wel eens wat negatieve dingen over het mbo, dat er soms een beetje op je wordt neergekeken. Ik denk wel dat havisten wel wat meer begeleiding kunnen hebben wat betreft stage.

1 Jullie gaven aan liever op het mbo al beter op het hbo te worden voorbereid, dan extra begeleid op het hbo. Wat bedoelen jullie dan met die voorbereiding?

4 Niet meer van die stomme werkboekjes, maar gewoon boeken. Het waren een soort dunne basisschoolboekjes. Op deze manier is de overstap van het mbo naar het hbo heel groot. Je hoefde vaak maar tien bladzijdes te lezen in een hele periode. Het zou fijn zijn als ze meer informatie aanbieden als je daar behoeften aan hebt.

3 Ja inderdaad. Het hbo is te makkelijk.

1 En qua begeleiding?

4 Extra studieboeken dan.

2 Ja of gewoon extra lessen voor de mensen die zouden willen doorstromen. In deze lessen in ieder geval informatie geven over het hbo en bijvoorbeeld een hbo boek laten zien. Zo'n klas zou ik wel volgen. Het hoeft niet het hele jaar door, maar gewoon de laatste paar maanden of weken.

3 Ja, het laatste jaar wel.

4 Ja, maar niet vanaf jaar één inderdaad. Of gewoon een paar gastlessen.

3 Gastlessen lijken mij ook wel wat. Of gewoon wat verdieping voor de wat slimmere leerlingen. Dus dat de mensen die interesse in het hbo toegang krijgen tot wat extra stof, als extra uitdaging. Iets extra's erbovenop. Misschien dan wel één grote deadline om alvast te oefenen met plannen en discipline ook.

2 Misschien wel een proeftoets alvast van het hbo. Ik denk dat mensen op deze manieren al een beter beeld krijgen van het hbo en er dan dus ook minder uitval zal zijn.

Studentideeën

o Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

3x ja. 6 & 8 & 8.

2 Ja en nee, omdat ik een drukke examenperiode had.

o Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

3x ja 9 & 9 & 7.

3 Ik vraag me wel af in hoeverre zij dat goed kunnen inschatten.

o Een 'study together app'

2x ja en 1x nee. 7 & 6 & 5.

o Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo

2x ja en 1x nee. 7 & 6,5 & 7.

o Online lessendatabase

3x ja. 7 & 7,5 & 8.

o Project en tentamen op hbo-niveau

3x ja. 9 & 8 & 8.

o Taal lessen op hbo bijwonen

3x ja. 9 & 8 & 8.

2 Ik heb het gelukkig gehaald, maar ik kan me voorstellen dat mensen dit wel zouden willen.

1 Nog vragen of opmerkingen?

- 4 Ik vond het wel fijn om vanuit het mbo even gehoord te worden over de doorstroom.
1 Oké. Bedankt voor de tijd allemaal.

Hbo-student groep 3

Respondentnummer

Uitspraken respondenten

Introductie

1 Welkom allemaal, fijn dat jullie er zijn. Spreek vooral lekker vrijuit, want alle uitwerkingen worden geanonimiseerd. Met jullie toestemming neem ik dit wel op om later te kunnen uitwerken. Dit materiaal zal verder op geen enkele manier worden verspreid. Ik zal mezelf eerst even voorstellen. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn 4e jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn. Ik doe het onderzoek in opdracht van ROC Mondriaan. Zouden jullie jezelf nu even willen voorstellen? Dus even je Naam, hoe oud je bent, wat je studeert, wat je gestudeerd hebt en waarom je bent gaan doorstuderen.

2 Ik ben X en 20 jaar oud. Hiervoor heb ik sociaal maatschappelijke dienstverlening gedaan op het mbo. Ik kom uit de buurt van Rotterdam, dus daar heb ik dit ook gestudeerd op Zadkine. Ik heb daar vluchtelingenwerk gedaan en vanuit daar wilde ik eigenlijk doorgaan met sociaal werk.

3 Ik ben X en heb maatschappelijke zorg gedaan, persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg in Leiden. Ik wilde met doorstuderen graag de andere kant op in de zorg, zoals het sociale werk. Eerst dacht ik van ja kan ik dat wel, maar ik heb het gewoon geprobeerd. Nu zit ik hier en vind ik het hartstikke leuk.

4 Ik ben X en ik kom van mbo niveau 4 management assistent Mondriaan van de brasserskade in Delft en nu doe ik social work.

1 Waarom zijn jullie gaan doorstuderen?

2 Op het mbo is het allemaal heel oppervlakkig. Je krijgt theorie en dat pas je toe, maar verder is er geen diepgang. Op het hbo krijg je wel de diepgang die je verwacht, het draait hier meer om de achterliggende redenen. Ik wilde ook meer kennis van andere doelgroepen. Werken zou ik op zich ook wel willen, maar je kijkt toch naar de toekomst. Ze zeggen dat je met hbo verder komt. Dus meer salaris ook.

3 Ik eigenlijk wel een beetje hetzelfde verhaal. Ik wilde alleen absoluut niet werken, want je moet toch tot je 80^e doorwerken. Ze zeggen dat studeren de leukste tijd van je leven is, dus dat wil ik wel meemaken. Ook wil ik gewoon een andere kant van de zorg zien. Een stukje verbreding en meer kansen in de toekomst.

4 Mijn drijfveer is vooral het baanperspectief, want je kan gewoon veel meer kanten op na een hbo-opleiding.

Verwachtingen

1 Daan gaan we nu een stukje terug in de tijd en gaan we het hebben over de verwachtingen die jullie hadden van het hbo. Later gaan we het hebben over hoe jullie het daadwerkelijk ervaren.

2 Op het mbo maakten ze ons eigenlijk een beetje bang voor het hbo. Op het mbo hebben we eigenlijk niks hoeven doen en dan zeggen ze dat je op hbo tonnen huiswerk krijgt. Je werd eigenlijk een beetje bang gemaakt.

3 Ja dat is inderdaad wel een beetje waar, want ik heb ook echt helemaal niks gedaan op het mbo. Dan denk je het door naar het hbo te gaan allemaal wat moeilijker voor jezelf te maken, maar als je het gewoon bijhoud dan komt het allemaal wel goed. Ik heb het niet ervaart als bangmakerij, maar wel dat je goed voorbereid moet zijn en er echt voor moet gaan.

4 Veel meer leren. Meer de hoeveelheid dan de moeilijkheidsgraad. Is ook ervaring.

We hadden op het mbo wel boeken maar die gebruikte ik nooit. Op mbo aanwezigheid al genoeg en nu ligt er thuis een stapel boeken op me te wachten.

1 Wat voor een verschil in moeilijkheidsgraad verwachtten jullie dan?

3 Ze zeiden dat de er veel meer diepgang was op de stof en dat je veel meer stof krijgt. Ik heb nooit geleerd op het mbo. Ik heb vooral heel veel geleerd van mijn stages. Op het hbo zou je ook wel stage lopen, maar ook veel meer theorie zou krijgen.

1 En het verschil in de omgang tussen studenten en met docenten?

2 Meer zelfstandigheid. Op het mbo leggen ze je alles uit en op het hbo moet je het zelf uitzoeken.

3 Ik had verwacht dat het hbo wat zakelijker zou zijn. Ik had op het mbo wel een leuke band met mijn slb'er en nu doe je dat niet echt meer. Het is echt wat zakelijker. Met de studenten is het ook veel zakelijker. Dit verwachtte ik ook wel.

2 Ik verwachtte vooral dat het veel serieuzer was. Ik had een klas waar je echt het niveauverschil merkte, waarbij ik had dat sommige een te laag niveau hadden. Het hbo kom je niet zomaar binnen, dus hier verwachtte ik iedereen wel een beetje op hetzelfde niveau.

1 En hoe zijn deze verwachtingen van het hbo ontstaan?

2 Docenten van het mbo en vriendinnen natuurlijk, die wel op het hbo zitten. Het was niet perse bangmakerij, maar ze wilde gewoon duidelijk maken dat het heel anders zou zijn. Niemand uit mijn familie heeft verder hbo gedaan.

3 Ik was vanuit mezelf een beetje onzeker over of ik het hbo wel aankon. Ik heb ook vriendinnen op de universiteit en het hbo en als ik dat dan hoorde klonk het wel pittig. Ik ervaar dit nu wel iets anders. Ik dacht wel dat ik echt even wat zou moeten doen, op basis van wat ik bij mijn vriendinnen zag. Ik heb ook informatie mijn docent gekregen en ik ben naar opendagen geweest, daar heb ik met ouderejaars studenten gesproken. Die zeiden dat het zwaar is, maar dat wanneer je er echt voor gaat dan lukt iedereen het wel.

2 Ik heb ook opendagen bezocht en een meeloopdag bezocht. Die meeloopdag was georganiseerd door de HHS. Dit gaf wel een beetje een vertekend beeld. Het programma sluit niet helemaal aan op hoe de HHS dit van tevoren schetste.

4 Meeloopdagen en opendagen. Je ziet de omgeving. Veel praktische informatie. Heel informatief. De studenten waren heel enthousiast en vertelden alleen positieve dingen.

1 In hoeverre zit er een verschil in de informatie die je krijgt van vrienden en familie en de informatie die je krijgt vanuit de onderwijsinstellingen?

3 Bij social work ligt het lastig, omdat we een nieuwe studie zijn. Waardoor sommige dingen net even wat anders lopen dan verwacht. Vanuit de onderwijsinstellingen wel echt meer informatie over hoe de studie is ingericht en ingedeeld. Van vriendinnen toch meer informatie over de werkdruk en de manier van leren.

2 Dat klopt wel inderdaad.

1 Met wat verwachtten jullie het moeilijk te hebben?

2 Toch vooral de hoeveelheid stof. Op het mbo hoefde je vaak maar één of twee hoofdstukken te leren en op het hbo opeens een heel boek. De uitdaging zit hem echt in de hoeveelheid stof.

3 Precies hetzelfde. Het liefst lees ik niet, dus dat was wel echt een dingetje. Voor het lezen moet ik nu wel heel erg mijn best doen. In de stage zit echt mijn kracht had ik gedacht. Ik kan op zich wel plannen, maar ik vind het lastig mij hier aan te houden. Ik had ook eigenlijk nog geen verwachtingen van de toetse en de manier van vraagstelling. Behalve dat dit anders zou worden.

2 Ik had wel vertrouwen in de overstap. Als je zorgt dat je alles op tijd af hebt, dan kom je er wel met je inzet.

1 Even terug naar van wie jullie de informatie kregen over het hbo. Wat is belangrijker, de informatie van vrienden en familie of onderwijsinstellingen?

3 Ik denk toch de ervaringen van vrienden. Docenten kunnen wel zeggen van dit gaat er gebeuren, maar zij ervaren zelf niet hoeveel je moet leren. Dus bij een open dag eerder de studenten dan de docenten.

2 Wel hetzelfde. Het ligt er ook maar net aan welke informatie je wilt krijgen. Als je informatie wil over de opleiding zelf dan ga je eerder naar docenten. Voor informatie over het studeren zelf kan je beter naar studenten en vrienden. Eigenlijk is een combinatie belangrijk.

1 Wisten jullie al dat je wilde gaan doorstuderen, voordat je aan het mbo begon?

2 Nee.

3 Nee, ik was vijftien toen. Dus ik wist niet eens dat ik de zorg in wilde.

4 Ja.

1 Stel dat een mbo opleiding zou communiceren dat ze heel goed zijn in de begeleiding en voorbereiding op het hbo, had je dat toen kunnen besluiten om voor een bepaalde mbo te kiezen?

2 Ik denk het wel. Al was ik er niet echt mee bezig. Ik vond de mbo keuze al een hele stap, want je bent nog zo jong en onzeker over wat je wilt.

3 Ja wel. Maar elke school zegt van zichzelf dat ze goed begeleiden. Het zou me wel triggeren om naar zo'n school te kijken in ieder geval.

4 Ik denk het wel.

Ervaringen

1 Dan gaan we het u hebben over hoe jullie het hbo daadwerkelijk ervaren. Wat heb je aan jezelf moeten veranderen om te slagen op het hbo?

3 Ik merk persoonlijk dat ik buiten de klas echt veel doe. Ik word echt gestrest van alles op het laatste moment doen. Ik probeer het echt allemaal bij te houden en goed te plannen, want anders lukt het gewoon niet.

2 Voor mij ook planning. Op het mbo kon alles altijd even snel tussendoor en nu maak je echt een planning op basis van je leerstof. Studie heeft ook prioriteit boven feestjes.

1 Was dit een moeilijke stap om te zetten?

2 Ik vond het meevallen. Als je steun krijgt van je familie en vrienden lukt het wel.

3 Je moet ook wel leuke dingen blijven doen, want met alleen leren word je ook niet blij.

4 Leren voor tentamens en plannen was een omschakeling. Heeft 6 maanden geduurd om dit onder de knie te krijgen. Ik miste de ondersteuning van de opleiding. Ik had hulp nodig bij plannen, maar ook voorbeelden.

1 Welke vaardigheden, buiten plannen, moet je extra ontwikkelen om te slagen op het hbo?

2 Discipline.

3 Prioriteiten stellen en je moet echt voor jezelf opkomen als het gaat om samenwerken.

2 Dat merk ik ook heel erg inderdaad.

3 De ene doet altijd veel meer dan de ander en ik ben iemand die graag alles goed wil afronden. Anderen denken vaak van we doen het gewoon op het laatste moment of het boeit ze niet. Je moet wel ergens je grens stellen.

2 Op het mbo had je ook wel projecten, maar dat stelt eigenlijk niks voor vergeleken met de projecten van nu. Je werkte wel samen, maar het was allemaal niet zoveel. Nu heb je allemaal zoveel taken en als iemand zijn deadline niet houdt, dan moet je kunnen optreden. Dus dat is ook een stukje assertiviteit ook.

4 Op het hbo heb ik pas echt leren studeren met de hoeveelheid informatie. Je wordt minder achter je kont aangezeten op het hbo.

1 Je gaf net aan dat je het liefst zo min mogelijk leest. Hebben jullie veel moeten lezen op het mbo?

3 Nee helemaal niks. We hadden wel boeken, maar die stonden alleen in de kast. Zonde gewoon.

2 Ik had wel boeken en ook les gehad in rechten, dus daar had ik wel boeken bij nodig.

1 Merken jullie dan een achterstand te hebben te hebben wat betreft begrijpend lezen?

3 Wel ten opzichte van havisten, maar wij hebben wel een voorsprong wat betreft praktijk ervaring. Havisten leren gewoon net wat makkelijker.

1 Is er iets van begeleiding geweest op het mbo voor de doorstroom van het mbo naar het hbo?

3 Mijn slb'er deed wel haar best om informatie te geven. Vooral aan mij persoonlijk, want de meeste studenten wilden gaan werken. Toen heeft ze mij persoonlijk benaderd. Ze zei dat als je naar het hbo gaat je iets op duo moest veranderen en ze gaf gewoon een beetje een algemeen beeld van het hbo. Verder eigenlijk niets. De rest heb ik van vriendinnen en open dagen.

1 Wij hadden eigenlijk een begeleiding. Je had een slb'er, maar die deed niet zo heel veel. Je moest eigenlijk alles zelf uitzoeken. Dus dan zoek je het als klas maar uit.

1 Hebben jullie dan bepaalde begeleiding gemist op het mbo?

3 Niet per se denk ik. Social work is drie opleidingen in één geworden, waardoor het lastig is om je daar op voor te bereiden. We zijn een soort proefkonijnen.

2 Nee ik ook niet.

1 En een algemenere begeleiding en voorbereiding voor het hbo?

2 Dat er een gastdocent komt van het hbo, zodat je een beetje kan proeven hoe het is om les te krijgen op hbo niveau. Je hebt geen idee hoe het is. Iets meer voorlichting zou dan wel fijn zijn, zodat je een voorbeeld hebt.

3 Ja ik denk dat dat wel een goede is, want dan stimuleer je mbo-studenten ook. Ik had het leuk gevonden meer informatie te krijgen.

1 Zouden jullie naar zo'n gastles toe gaan?

2 Ja.

3 Ja ik ook, want ik wist in mijn laatste jaar van het mbo al dat ik wilde doorstuderen op het hbo.

1 Is hier op het hbo nog iets van begeleiding?

3 Nee, want bijvoorbeeld die APA kenden wij echt niet. Daarmee heb ik echt moeite gehad aan het begin en nu nog steeds wel een beetje. Daar heb je echt totaal geen begeleiding in van hbo docenten. Op het mbo hebben we dit echt nog nooit gehad, echt nooit.

1 Hebben mbo-studenten hier meer moeite mee dan havisten?

3 Nee, die snappen het vaak ook niet. Het eerste project is door de hele klas niet gehaald, voornamelijk vanwege die literatuurlijst.

2 Op het mbo kopieer je verslagen en dan moet je wel weten dat dat op het hbo niet meer kan. Ik had daar geen idee van. Ik had hier graag al mee geoefend op het mbo met studenten met doorstroomplannen, want het is best normaal om op deze manier te werken denk ik.

3 Tijdens hbo-skills hebben we nog gevraagd om extra begeleiding voor APA, maar dat kon echt niet in het programma.

1 Kan je bij je slb'er terecht op het hbo als je ergens mee zit?

2 We zitten nu in een gesplitste klas. We hadden een hele leuke klas, maar de mentor toen deed eigenlijk helemaal niks. Na semester één zijn we opgesplitst en toen hebben we ook een nieuwe mentor gekregen, maar het is dan lastig om nog een band te krijgen met zo'n mentor. Ik zou dus niet snel naar mijn slb'er toestappen op het hbo.

3 Het is ook een docent die de klas niet helemaal onder de duim heeft. Ik zou er ook niet snel op afstappen met problemen.

1 Is dat dan anders dan op het mbo?

- 2 Niet heel snel, maar wel eerder dan nu. Wel echt alleen met grote problemen.
3 Ik zou het wel doen. Daar was het veel toegankelijker, want je had ook drie jaar lang dezelfde mentor. Volgens mij heb je hier elk jaar een nieuwe, want je moet straks een keuze maken voor een specialisatie.
4 Ik denk het wel, maar die zit niet meer achter je aan.

1 Hebben jullie met jullie mbo achtergrond een aparte behandeling gekregen te opzichte van de havisten?

3 Nee.

2 Nee.

1 Zouden jullie hier behoefte aan hebben? Een gesprekje aan het begin van het jaar of iets dergelijks.

3 Als die mogelijkheid er is, is dat natuurlijk fijn. Ik zou niet weten of ik zo'n gesprek zou houden. Wat meer begeleiding in de projectgroep zou wel fijn zijn.

2 Ik denk dat ik het niet zou doen. Het zou voelen als een voorkeursbehandeling, terwijl dat niet zo is natuurlijk. We hebben het nu ook gehaald, zonder dat gesprekje.

3 Ik denk dat je zowel de mbo-studenten als de havisten wel begeleiding kan aanbieden. Wij hebben misschien wat achterstand wat betreft leren en de havisten met stage.

1 Hebben jullie nog bepaalde persoonlijk behoeften die nog niet vervuld zijn qua begeleiding?

4 Leren plannen en APA lessen. Aparte begeleiding op hbo voor mbo studenten kan wel volgens mij, maar hoeft niet per se.

3 Ik vind het altijd wel fijn om vanuit een voorbeeld te werken. Hier geven ze je een opdracht en je moet het maar uitvoeren. Dat is natuurlijk wel een stukje zelfstandigheid natuurlijk.

2 Het is fijn om vanuit het mbo al een opzetje te hebben naar het hbo, want het verschil tussen het mbo en het hbo is heel groot. Op het mbo dus wat beter worden voorbereid.

1 Wat is de boodschap over het hbo die jullie meegekregen hebben van de mbo-docenten?

2 Het zou een stuk serieuzer worden en dat je discipline nodig hebt. En dat je jezelf gaat ontwikkelen. Ook dat je je gaat vergissen in de planning.

3 De hoeveelheid stof en dat colleges heel anders zijn dan de lessen op het mbo. Het hbo is zakelijker en meer diepgang. Ik heb dit eigenlijk meer van hbo-studenten gehoord dan mbo-docenten.

2 Ze waren ook heel goed in het schetsen van een beeld van de docenten op het hbo. Op het mbo worden er veel grapjes gemaakt en op het hbo zijn de docenten een stuk zakelijker. Lachen gebeurt hier niet op school. Ik krijg een beetje het idee dat mbo-docenten opkijken tegen hbo-docenten.

3 Op het mbo is het gewoon lachen gieren brullen en dat kan je echt niet maken op het hbo in college. Hier moet je echt respect hebben voor de docenten.

4 Meer begeleiding bij studiekeuze op mbo ook. Totaal niet begeleid voor studiekeus, in de zin van wat is voor jou de beste richting. Wel algemeen een beetje maar niet persoonlijk.

1 En wat voor een beeld schetste de hbo-docenten van het hbo?

2 Je kreeg vooral veel te horen over de manier van lesgeven. Dat ze met blended learning aan de hand van filmpjes een soort voorbereiding op de les geven. Daar zie je nu helemaal niks van terug.

3 Oh ja! Dat vond ik zo leuk klinken! Maar hebben we helemaal niks van gezien, dat is ook stom eigenlijk. Dus in dit geval wel een vertekend beeld.

1 Vertrouwde je die informatie van hbo-docenten?

2 Ja.

3 Ze maken het toch altijd mooier dan het is op een open dag. Als je echt gaat meelopen met iemand dan zie je echt hoe de lessen gegeven worden en hoe het eraan toegaat.

1 Hebben jullie een beeld van wie er van het mbo en wie er van de havo komt in jullie klas?
2 Nee eigenlijk geen idee. Er komen er wel heel veel van het mbo in ieder geval.
3 In het eerste semester merkte je het wel, want daar praatte iedereen over hun ervaringen. En dan konden de mbo'ers veel vertellen over de praktijk.

1 Hebben jullie het idee dat er neergekeken wordt op het mbo door docenten of havisten?

2 Daar wordt volgens mij niet echt onderscheid in gemaakt.

3 Nee volgens mij niet.

1 Zijn er van deze mbo'ers dan ook studenten uitgevallen?

2 Ja heel veel. Onderschatting. Je hebt sport en je hebt vrienden en dat is lastig te combineren. En de stap is ook wel groter vanaf het mbo dan vanaf de havo. Want op de havo ben je meer gewend om theoriegericht te werken. De moeilijkheidsgraat is soms ook wel een reden.

3 De gene die zijn gestopt deden ook echt helemaal niks. Als je op het hbo op dezelfde manier verder gaat als op het mbo dan wordt het helemaal niks.

1 Hoe kan het dat ze het onderschatten?

3 Ze willen het niet aannemen denk ik. Of denken van mij lukt het toch wel.

2 Of dat ze misschien verkeerde prioriteiten hebben.

1 Is er nog iets van extra begeleiding voor studenten die afvallen of het moeilijk hebben?

3 Nee.

2 Nee.

1 Hoe zit het eigenlijk met de jongens/meisjes verhouding?

2 Wij hebben een klas van ongeveer 32 studenten, waarvan vijf jongens. Hier komen er wel een paar van het mbo. Ik merk niet echt verschil tussen de jongens en de meisjes.

Studentideeën

1 Dan heb ik nog een aantal ideetjes die ik even zou willen toetsen. Dus je kan even snel ja of nee zeggen of je het wat vindt en vervolgens een cijfer.

o Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

3x ja. 8 & 8 & 4.

4 Negatieve ervaringen mee gehad.

o Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

1x ja en 2x nee. 6 & 4 & 10.

2 Nee geen tijd voor.

3 Ik zou misschien wel meedoen.

o Een 'study together app'

3x ja. 10 & 9 & 8.

3 Met tentamens wel fijn.

o Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo.

1x ja en 2x nee. 5 & 4 & 8.

4 Fijn om op iemand terug te kunnen vallen.

o Online lessendatabase

3x ja. 7 & 8 & 7.

3 Handiger dan dat je naar een open dag gaat.

4 Kan ook afschrikken, want duurt lang en veel info.

o 'doorstroomcoach'

3x ja. 6 & 7 & 8.

3 Moet wel ervaringsdeskundige zijn.

2 Ik zou er wel naartoe gaan. Staat meer van je af dan mentor en is geloofwaardiger.

o Project en tentamen op hbo-niveau

3x ja. 6 & 5,5 & 7.

4 Zou me misschien wel afschrikken.

o Taal lessen op hbo bijwonen
1 x ja en 2x nee. 2 & 4 & 8.

o Project samenwerken met hbo'ers
1x ja en 2x nee. 5 & 5 & 7.
4 Ik ben alleen geen fan van groepsprojecten.
1 Oké. Bedankt voor de tijd allemaal.

Hbo-student groep 4 tweede-en derdejaars

*Vraag-en respondentnummer
respondenten*

Uitspraken

Introductie

1 Welkom allemaal, goed dat jullie er zijn. Spreek vooral lekker vrijuit, want alle uitwerkingen worden geanonimiseerd. Met jullie toestemming neem ik dit wel op om later te kunnen uitwerken. Dit materiaal zal verder niet worden verspreid. Ik stel mezelf eerst maar even voor. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn 4e jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn. Zouden jullie jezelf nu even willen voorstellen? Dus even je Naam, hoe oud je bent, wat je studeert, wat je gestudeerd hebt en waarom je bent gaan doorstuderen.

2 Ik ben Karin en ik heb de mbo-opleiding pedagogisch werk jeugdzorg gedaan op Mondriaan Leidschenvveen en nu ben ik 3^ejaars studente pedagogiek. Ik ben gaan doorstuderen, omdat ik een leuke baan wilde en ik dacht dat dat met een mbo-diploma niet zou lukken. Ik wilde er ook gewoon meer over leren uit interesse, dus meer diepgang ook. Ik had op zich ook best al willen gaan werken.

3 Ik kom van de opleiding mbo onderwijsassistent op de Waldorpstraat in Den Haag. Ik zit nu in mijn 2^e jaar van pedagogiek. Ik wilde doorstuderen om mezelf verder door te ontwikkelen. Ik was niet heel tevreden over het mbo. Het leek me een hele leuke en leerzame opleiding, dus wat verdieping ook. Je hebt tegenwoordig ook echt een diploma nodig om een goede baan te hebben. Ik wilde niet werken al, want je moet nog zo lang. Het belangrijkste was voor mij wel het baanperspectief. Met het mbo verdienen je niet zoveel en ik vond het mbo niet zo uitdagend.

4 Ik heb hiervoor onderwijsassistente gestudeerd op ROC Mondriaan in Delft. Ik zit nu in mijn 3^e jaar van de opleiding pedagogiek. Ik weet al van jongs af aan dat ik heel goed kan omgaan met kinderen. Ik wist dat ik daarin verder wilde. Mijn broer en zus doen beide uni, dus ik vond dat ik ook hoger kon dan mbo. Ik wilde ook niet op mijn 19^e al gaan werken.

Verwachtingen

1 Het mbo is natuurlijk al een tijdje geleden voor jullie, maar ik wil het toch nog even hebben over de verwachtingen die jullie toen hadden van het hbo. Kunnen jullie je dit nog herinneren?

2 Dat het super moeilijk zou zijn, dat ik heel veel huiswerk zou hebben, geen vrije tijd en dat ik het niet zou begrijpen. Vooral de hoeveelheid en moeilijkheidsgraad.

4 Ik had dat juist helemaal niet. Op het mbo haalde ik al een acht als ik gewoon aanwezig was. Ik dacht dat kan op het hbo ook wel. Maar zo werkte het niet. Ik heb het ernstig onderschat.

2 Dat is wel mbo inderdaad. Ik was er alleen wel op voorbereid dat het een stuk meer en moeilijker zou zijn.

3 Ik was niet zo tevreden over het mbo. Het onderwijs en de voorbereiding op het hbo vond ik niet goed. De samenwerking was ook niet leuk, omdat niemand gemotiveerd was. Ik had verwacht dat op het hbo iedereen er zin in had, maar dat valt vies tegen.

2 Ik dacht dat ook. Iedereen heeft er bewust voor gekozen en dan krijg je een serieus klimaat, waar iedereen zijn best wel wil doen.

1 Verwachtte jullie een verschil in omgang tussen studenten onderling en docenten?

4 Ik vind het hier op het hbo nog best persoonlijk allemaal. Bijna net zoals het mbo. Niet iedereen kent mijn naam maar sommigen wel. Dan maken ze ook gewoon een praatje. Ze hebben wel echt interesse in je. Had wel wat onpersoonlijker verwacht.

2 Ik had wel verwacht dat dat minder zou zijn, omdat het hier groter is. Dat je een nummertje bent en dat je drie maanden moet wachten op antwoord van je slb'er.

1 En de manier van lesgeven en voorbereiding?

3 Dat is wel heel anders. Hoorcolleges niet, want je had gewoon klassikaal les.

2 De manier van lesgeven is ook wel heel anders. Dat had ik ook wel verwacht, maar het was ook moeilijk om precies te verwachten hoe het anders zou worden.

4 Ik wil na een meeloopdag al een beetje hoe het eraan toe zou gaan hier en in een collegezaal terecht te komen.

1 Hoe zijn deze verwachtingen van het hbo ontstaan? Hoe hebben jullie je voorbereid?

2 Helemaal niks, ik heb me gewoon ingeschreven.

3 Echt? Wow. Voor de pabo heb ik heel veel onderzoek, maar in deze minder. Ik had minder tijd. Bij de vorige wel open dagen bezocht en meegelopen. Ik had dus wel al een beeld van het hbo.

4 Ik heb ook op andere opendagen veel gekeken om het verschil te zien. Zodat ik wist dat ik de goede keuze zou maken. Ik heb ook een broer die hbo heeft gestudeerd en nu is doorgestroomd naar de uni. Hij heeft mij wel dingen verteld.

3 Ik heb ook wel verschillende studies bekeken. En ik heb veel van vrienden gehoord. Ook van de studenten op opendagen en de docenten.

2 Ik heb mijn informatie online ingewonnen. Niet echt bij vrienden en familie ook. Ik las het en ik dacht dat het echt iets voor mij zou zijn. Ik heb van collega's op werk wel een beeld gekregen van het hbo. Het komt dan toch ter sprake.

1 Wat is dan het verschil tussen de informatie van vrienden en familie of de scholen?

3 Ja dat is toch wel anders. Die scholen vertellen mooi hun verhaaltje en je weet eigenlijk nooit hoe dit er echt in de praktijk uit gaat zien. Vrienden vertellen meer hoe het echt gaat. Je hoort andere dingen, meer het echte leven. De hogeschool geeft meer een ideaalplaatje. Ze zeggen dat je nooit tussenuren hebt en zo en dat heb je wel.

4 Ja. Al kreeg ik op de open dag wel te horen van de studenten dat er ook veel literatuur was en dat het een zware studie was.

2 Ik snap wel dat ze een ideaalbeeld schetsen, want je moet toch studenten trekken. Toen ik hielp op de open dag twijfelde ik zelf ook wel eens over wat ze zeiden.

4 Een docent ziet het ook heel anders dan de student, want de studenten zitten er echt middenin.

1 Dus voor een realistisch beeld moet je bij de studenten en vrienden en familie zijn en voor specifieke informatie over de opleiding op de scholen?

3 Ja inderdaad.

4 Precies. De opleidingen verschillen ook nog heel erg onderling en tussen scholen.

2 Ja.

1 Wat is voor jullie belangrijker, de informatie van vrienden en familie, studenten of docenten?

3 & 4 Studenten.

- 2 Ja dat denk ik ook.
- 4 Vooral omdat ze een realistischer beeld geven dan studenten.
- 3 Tenzij ze naast een docent staan.
- 4 Dan niet natuurlijk, dan maken ze het mooier.

Hbo

- 1 Hebben jullie iets extra's moeten doen om je aan te passen aan het hbo? Iets moeten veranderen?
- 2 Waar ik vooral in het begin heel veel moeite mee had is dat ik al heel veel praktijkervaring had en dat de eerste twee jaar heel veel literatuur en boeken was. Veel dingen die in de literatuur staan werken ook helemaal niet zo in de praktijk. Het is leuk al die boeken, maar in de praktijk werkt dit helemaal niet. De havisten dachten van wel, want dit staat toch in het boek.
- 3 Dat is wel herkenbaar. Ik moest heel erg wennen aan de manier van samenwerken en de opdrachten. Een hele andere school en hele andere mensen ook natuurlijk, maar ook de manier van toetsen. Alles op het hbo was zo anders. Je hebt met 100 mensen college en de werkcolleges waren nieuw.
- 4 Inderdaad.
- 1 Waar heb je dan moeite mee in de samenwerking?
- 3 Je verwacht natuurlijk dat iedereen hier hartstikke gemotiveerd is, maar dit viel best wel tegen. Ze waren helemaal niet allemaal zo gemotiveerd. Dit klinkt misschien allemaal heel negatief, maar ik ervaar het hbo zeker wel positief.
- 4 Ik had het ook vooral nodig met het leren. Ik heb nog nooit echt gewerkt voor school. Aan het begin deed ik ook maar wat en haalde ik veel ook niet. Uiteindelijk heb ik het wel onder de knie gekregen. Ik heb ook een cursus leren leren gedaan.
- 2 Ja dus nooit echt geleerd hoe je moet leren ook.
- 3 De hoeveelheid stof is echt lastig en hoe je de kern uit dingen haalt. De manier van toetsen ken je ook niet, dus je weet niet wat je moet verwachten.
- 1 Welke vaardigheden heb je dan nodig om te slagen op het hbo?
- 3 & 4 Doorzetten.
- 4 Je moet weten wat je wil. Ik weet waar ik heen wil na de opleiding en daarom zit ik nog steeds hier. Ik wil later graag in het ziekenhuis werken op de kinderafdeling. Omdat ik weet dat ik dit al vanaf jaar één wil, kan ik het volhouden. Je moet als mbo'er wel een duidelijk doel hebben, anders ga je het niet redden.
- 3 Dat is ook een grote reden voor uitval. Ze denken dat het heel makkelijk is en ze hebben geen goed beeld van de opleiding. Ze hebben geen idee waar ze aan beginnen.
- 2 Ze toppen ook, omdat de opleiding soms niet bij ze past.
- 3 Ze hadden zich dan misschien beter moeten oriënteren.
- 4 Op een open dag krijg je ook altijd maar een bepaald soort informatie en weet je niet hoe het er echt aan toe gaat in colleges en werkgroepen.
- 1 Wat is dan het verschil dat je ziet tussen de mbo studenten die zijn uitgevallen en de mbo studenten die dat niet zijn?
- 4 Meer doorzettingsvermogen. Sommige moesten het ook gewoon van hun ouders.
- 3 Doorzetting.
- 2 Ik had meer mensen die het toch niet leuk vonden, waarbij het toch niet zo was zoals ze hadden verwacht en gehoopt.
- 1 Wat is dan het verschil tussen mbo studenten en havisten die uitvallen?
- 3 Ik denk het wel. Ik denk dat meer mbo'ers afvallen, omdat ze niet weten wat ze kunnen verwachten.
- 4 Bij ons werd er bijna niks over het hbo gezegd. Je werd ook heel erg bij het handje gehouden op het mbo.
- 3 Stages werden ook allemaal voor je geregeld en hier moet je het allemaal zelf doen.

2 De havisten vinden vaak de opleiding niet bij zich pasten. Voor de mbo'ers is het vaak een vervolg van hun vooropleiding. En door praktijk weten ze ook hoe het werkveld is, daardoor weten ze al beter of het bij ze past. Bij mijn groep zijn er heel veel naar het hbo gegaan en volgens mij zitten ze allemaal nog op hun hbo-studie.

4 Veel mbo-studenten onderschatten het ook. Ze weten niet hoeveel werk het echt is.

1 Zijn jullie op het mbo al voorbereid op of begeleid naar het hbo?

3 Nee, nul.

2 Nou ik kom van de pabo. Daar kreeg je nog wel één keer per week les op de hogeschool in bepaalde vakken. Om de toelatingstoets te halen moest je verplicht naar de hogeschool. Dus eigenlijk vanuit de hogeschool.

4 Bij ons werd er wel wat gezegd over het hbo. Er werd gezegd dat het wel zwaarder zal zijn dan het mbo, maar dat was het.

2 Dat was het dan ook inderdaad. Ik wist helemaal niet zo goed het verschil tussen het mbo en het hbo. Een maand voordat je je in moest schrijven hadden er nog veel studenten gezeurd over voorlichting op het mbo, maar dat moesten we maar zelf uitzoeken. Ik heb wel een keer een gesprek gehad met mijn slb'er waar ik vertelde dat ik hbo ging doen, maar dat was het.

3 Ik ook wel een gesprekje.

4 Mijn slb'er gaf mij de tip dat ik in een ziekenhuis moet gaan werken. Ik snapte dat eerst niet, maar nu wil ik het alsnog doen.

1 Zouden jullie met de keus voor een mbo rekening houden met hoe goed een mbo je begeleid naar het hbo? Wanneer dit speciaal gecommuniceerd zou worden?

2 Ja zeker. Ik wist al heel snel dat ik ook hbo wilde doen. Als zo iets er had gestaan had ik daar echt wel rekening mee gehouden.

3 Absoluut. Wilde toen ook al doorstuderen.

4 Ja ik ook.

1 Wat is de begeleiding op het hbo?

2 Die is er ook bijna niet. Ik heb in het begin wel aangegeven dat ik het moeilijk had met het leren, zodat ik goed kon beginnen en kon leren om te leren. Ze vertelde me dat ik gewoon maar wat moest uitproberen.

4 Ik had ook aangegeven dat ik niet wist hoe ik moest leren en toen heb ik wat papiertjes meegekregen. Daar stond in hoe ik een samenvatting moest krijgen.

2 Ik kreeg ook de tip om samenvattingen, alsof ik daar zelf niet op kon komen. Ik moest juist leren hoe dat moest.

3 Ik weet het eigenlijk niet meer zo goed, maar er was niet echt hulp.

1 Werd er in de begeleiding nog onderscheid gemaakt tussen mbo'ers en havisten?

2 In hoorcolleges zeiden de docenten het wel vaak. Soms wel een negatieve toon. Soms zeiden ze dat iets voor de mbo'ers heel moeilijk zou worden. Ik dacht dan: "we zijn niet achterlijk". Maar ze bieden dan geen hulp aan.

3 Ja dat herken ik ook wel.

4 Ik herken dat niet echt. Bij ons waren er heel veel mbo'ers in de klas. Ik vind wel dat wanneer je van het mbo komt even een opstapje nodig hebt. Waarin ze even laten zien wat er verwacht wordt.

2 Ja even een start. Je zou er zelf voor moeten kiezen. Niet alleen iets verplichts voor mbo'ers.

3 Verplicht zou ik niet fijn vinden. Je moet er zelf voor kunnen kiezen.

1 Wat hebben jullie aan begeleiding gemist? Laten we beginnen op het hbo.

2 begeleiding op het hbo, tja wat dan.

4 Meer het verschil benoemen tussen het mbo en het hbo. Nu doen wij het allemaal voor jullie, maar op het hbo zal je het echt zelf moeten doen. Ik had wel meer voorlichting willen hebben over het hbo.

3 Ja en meer voorbereiding ook.

1 Waar zit het dan in met die voorbereiding?

3 Dat je weet wat je te wachten staat, dus dat je vanuit het mbo geregeld ook naar het hbo gaat.

4 Of dat ze je aan het eind van je mbo opleiding al zelf je stage laten zoeken, zodat je al een beetje wendt aan de zelfstandigheid. In het laatste jaar van het mbo kan je dit echt wel zelf.

2 Ik had ook wel een betere voorbereiding of voorlichting willen hebben op het hbo.

1 Bijvoorbeeld op het mbo een presentatie van de docent over het hbo?

2 Ja en dan de verschillen tussen mogelijke opleidingen benoemen en dan ook wat je er later mee kan worden. Jeugdzorg of kinderopvang is allemaal nog zo breed en vaag. Het is fijn om echt de diepgaande verschillen te horen tussen opleidingen vooral. Het lijkt in eerste instantie allemaal op elkaar.

4 Dat had ik ook wel gewild. Voor de open dagen al een beetje informatie. Ik had mijzelf meer gericht kunnen voorbereiden op mijn studiekeuze, wanneer ik meer basiskennis had gehad.

1 Wat hebben jullie nog meer gemist qua begeleiding of voorbereiding op het hbo?

2 Voorbereiding op leerstof, waar je langer over na moest denken dan vijf seconden. En hoe het werkt met literatuur.

4 Al wat APA. Daar had ik nog nooit van gehoord.

3 Nee ik ook niet. Je kon letterlijk alles overnemen op het mbo en nu mag dat echt niet.

1 Vinden jullie dan dat dit echt al op het mbo aan bod moet komen?

3 Ja.

2 Als je een mbo'er zonder enige kennis van literatuur het werkveld insturen, dan weten ze niet goed waarom ze dingen op een bepaalde manier doen.

3 Ik zou bijvoorbeeld APA niet integreren op het mbo. Wel alvast een les met dit is het en dit kan je straks verwachten en je mag ermee aan de slag gaan.

2 Het zal al goed zijn dat ze op het mbo laten zien dat de stof die je krijgt ergens vandaan komt, uit bepaalde theorieën. Zodat je er al een klein beetje kennis mee maakt.

1 En wat hebben jullie dan gemist aan begeleiding op het hbo?

4 Ik kon best wel terecht bij de slb'er, want ik had het lastig met het combineren van studie en mijn sociale leven. Hij heeft mij toen goed advies gegeven en gezegd dat ik even aan mezelf moest werken en best even een vak kon uitstellen.

3 Ik vind het nog steeds lastig om goede literatuur te vinden, daar heb ik ook nauwelijks begeleiding bij gehad. Ik heb dit mezelf een beetje aangeleerd.

2 Ik mis soms wel een beetje erkenning voor onze praktijkervaring. Wij zijn gewend te anticiperen op gevoel en ervaring, terwijl de havisten dit op basis van theorie doen. Zij zijn vanaf de havo gewend om met boeken te werken en wij juist in de praktijk.

3 Ja inderdaad.

1 Vullen hbo-studenten en mbo-studenten elkaar ook aan in de klas wat betreft praktijk en theorie? Hebben jullie wat aan elkaar?

2 In mijn projectgroepje merk ik wel totaal verschillende gedachten gangen en dat vind ik wel interessant.

4 Ik had niet het idee dat de havisten ons wilden helpen met literatuur zoeken en zo, dit werd ook niet gestimuleerd door docenten.

2 Nee dat wordt niet gestimuleerd. We kunnen ook niet altijd zoveel met onze praktijkervaring, omdat het allemaal volgens de regeltjes moet. Wat is dan de toegevoegde waarde van het delen van wat je ziet en meemaakt als er toch niks mee gedaan wordt.

3 Het hbo is ook wel veel minder stage en meer theorie dan ik gedacht had.

- 1 Doet de opleiding nog wat extra's voor studenten die het moeilijk hebben of afvallen?
- 2 Ze waren heel negatief, als je het moeilijk hebt moet je maar stoppen.
- 4 Dat had ik ook. Ik had het lastig het eerste jaar en toen zeiden ze van: "dan stop je toch, als je je voor één februari uitschrijft dan krijg je nog geld terug."
- 2 Dat is echt waar, dat zeggen ze tegen heel veel studenten.
- 3 Ik herken dit niet echt. Ik heb nooit meegemaakt dat ze dit zo letterlijk zeiden. Je krijgt er alleen ook niet echt bij als je het lastig hebt. Bepaalde leraren stimuleren de jongens extra, omdat ze willen dat ze er zijn. Dat vind ik ook een beetje oneerlijk.

Studentideeën

- 1 Dan heb ik nog een aantal ideetjes die ik even zou willen toetsen. Dus je kan even snel ja of nee zeggen of je het wat vindt en vervolgens een cijfer.

o Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

3x ja. 8 & 8 & 8.

2 De studiepunten zouden wel een extra motivatie zijn.

o Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

2x ja en 1x nee. 8 & 8 & 5.

o Een 'study together app'

2x ja en 1x nee. 9 & 6 & 8.

3 Met tentamens wel chill.

o Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo

3x ja. 9 & 9 & 7.

4 Heb het al druk. Een app meer haalbaar.

2 Niet echt realistisch. We hebben ook al een Facebookgroep.

o Online lessendatabase

2x ja en 1x nee. 7 & 5 & 4.

4 Puur als oriëntatie.

3 Voor één keer misschien.

3 Handiger dan dat je naar een open dag gaat.

o 'doorstroomcoach'

3x ja. 10 & 10 & 8.

2 Ja dat is wat ik heb gemist.

o Tentamen op hbo-niveau

2x ja en 1x nee. 10 & 8 & 5,5.

o Taal lessen op hbo bijwonen

2x ja en 1x nee. 6 & 8 & 5,5.

4 Ik heb heel veel moeite met hbo taal, dat hoor ik ook van docenten. Ik had graag meer commentaar op mijn taalgebruik gehad op het mbo.

o Een presentatie op het mbo over mogelijkheden hbo.

3x ja. 8 & 8 & 8.

1 Oké dan was dat het. Bedankt voor de tijd allemaal.

Hbo-docent groep 1

Respondentnummer

Uitspraken respondenten

Introductie

1 Welkom allemaal, fijn dat jullie er zijn. Ik zal mezelf eerst even voorstellen en het doel van het interview uitleggen. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn 4^e jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn. Ik doe het onderzoek in opdracht van ROC Mondriaan. Zouden jullie jezelf nu even kort kunnen voorstellen?

2 Ik ben docent op maatschappelijk werk en dienstverlening. Daar ben ik acht jaar geleden begonnen. Ik heb zelf nooit mbo gedaan, maar ik heb wel heel veel mbo studenten ontmoet. Het grootste deel van de klassen komt van het mbo, ongeveer twee derde.

3 Ik ben Jeroen en ik werk hier al elf jaar. Al tien jaar bij sociaal pedagogische hulpverlening en sinds kort dus bij sociaal work. Ik ben ook al acht jaar eerstejaars coördinator en die manier heb ik ook veel te maken met studenten die doorstromen vanuit het mbo. Ik hou ook allerlei cijfers bij over hoe groot de uitval is en de percentages mbo en havo daarvan. Deze heb ik ook redelijk paraat.

Verschillen studenten mbo/havisten

1 Wat is het verschil tussen een student die van de havo komt en een student die van het mbo komt?

2 Er zijn wel verschillen, maar dit verschilt ook heel erg per individu. Sommige mbo studenten hebben al heel veel kwaliteiten, waardoor ze makkelijk doorstromen. Bij het deel dat het moeilijk heeft merk je vaak dat het de leerhouding is. Ik hoor van mbo-studenten vaak terug dat ze in drie jaar geen boek hebben gezien. Hier krijgen ze gelijk minimaal vijf boeken en dan missen ze dus vaardigheden om daarmee aan de slag te gaan. De vaardigheden die je eigenlijk al moet hebben om op het hbo in te stappen die missen de studenten dan. Sommige pikken dat op, omdat ze de discipline hebben of deze vaardigheden al hebben. Ik heb het dan over studievoordigheden, dus hoe je moet leren en het maken van samenvattingen en de discipline kunnen opbrengen. In de lessen proberen we wel aandacht te besteden aan het leren om te leren. Mbo studenten denken soms op de zelfde voet door te kunnen gaan, maar dan worden ze snel met de neus op de feiten gedrukt en hebben ze gewoon een achterstand.

3 Ik kan me hier zeker in vinden. Wat voor mij nog een verschil is, dat ze echt een voorsprong hebben op het gebied van levenservaring. Met leervoordigheden als reflectie zijn ze vaak al doodgegooid op het mbo en daar hebben wij dan vaak nog een verdieping in. De havisten zijn ook al gewend om dingen te moeten doen die ze niet leuk vinden. Op het mbo kunnen ze volgens mij veel meer kiezen wat ze leuk vinden. Er zitten op het hbo nou eenmaal een aantal dingen tussen die je niet zo leuk vindt, dit waren de havisten al meer gewend. De vaardigheid hebben de havisten om zich daar ook op te kunnen storten. Volgens mij zijn er op het mbo talloze compensatie regelingen, dat wanneer je iets niet lukt er op een andere manier wel omheen kan.

Ik maak altijd wel onderscheid tussen twee type mbo'ers.

1 Wat is dan dat onderscheid?

3 De mbo'ers die al een vooropleiding hebben in deze richting en de mbo'ers die vanuit een ander soortige opleiding komen. Tussen die twee groepen zit wel een heel groot verschil. Die weten al waar ze het over hebben en de stof is al bekend. Dit is direct ook de valkuil van die groep, want ze hebben het idee het allemaal al te weten. Dat zie je ook aan het aantal verzoeken tot vrijstellingen. De havisten die denken dat het iets nieuws is en gaan ermee aan de slag.

1 Zien jullie een verschil in motivatie tussen havisten en mbo'ers?

2 Dat verschilt wel heel erg per student. Sommige mbo'ers willen echt wel heel graag, maar het lukt niet. Die raken ook gedemotiveerd wanneer ze het moeilijk hebben met de theorie. Andere kunnen het qua houding niet aan.

1 Waaruit bestaat dan die studiehouding?

2 Studiehouding bestaat eigenlijk uit verschillende lagen. De manier van leren en inplannen, veel studenten hebben ook baantjes ernaast. Sommigen vergeten wel eens dat het een voltijd opleiding is, waarbij je vijf dagen naar school gaat. Als je dan moeite hebt om te leren, kan dit niet even snel tussendoor. De studenten die deze studiehouding hebben zie je ook groeien tijdens de opleiding. Ze snappen dat ze hier komen om te leren en niet alleen maar voor de praktijk.

3 Dat is ook precies hoe ik het ervaar. Het zijn echt wel twee werelden die bij elkaar komen. De havisten zijn al meer gewend te luisteren en stil te zitten en de mbo'ers willen van alles doen.

1 En merken jullie een verschil in de omgang met studenten?

2 Dat weet ik niet zo.

3 De afstand tussen de studenten en de slb'er is hier wel veel groter. We nemen ze expres niet te veel bij de hand, wel genoeg om de overstap te laten maken. Niet zoals het mbo, omdat je bij het mbo vaak de uitvoering in gaat qua werk waar je de rest van je leven wordt aangestuurd. Als hbo'er zal dit minder zijn. Je moet het hier zelf leren om zelfstandig te worden en zelf die sturing te geven. Ik probeer studenten wel te begeleiden, maar ik benadruk ook die verantwoordelijkheid om het zelf te kunnen.

1 Zijn die benodigde vaardigheden die jullie noemden goed aan te leren op het hbo?

2 Ja zeker, maar het is een pakketje. Als je heel goed kan leren, maar niet gemotiveerd bent red je het ook niet. Ik probeer de studenten aan het begin ook altijd een beeld te schetsen van waar ze nu zijn. De meeste mbo en havo studenten hebben geen idee hoe het studeren er aan toe gaat. Doordat studenten vanuit allerlei achtergronden naar het hbo komen is de groepsdynamiek heel anders dan ze gewend zijn. Qua taal hebben mbo'ers het ook moeilijk. Ik heb het idee dat de taal op het mbo op een ander niveau ligt, wat makkelijker en eenvoudiger.

3 Ze hebben hier gelijk moeite met het jargon in de boeken en het abstract denken. Tijdens de mentorlessen hebben we hier heel veel aandacht voor, dan leer je bijvoorbeeld een samenvatting te schrijven. Om dat te kunnen aanleren, moet je ook voorbereid in zo'n klas komen. Dan ben je het uiteindelijk aan het oefenen met de studenten die de vaardigheden al hebben. Als je er moeite mee hebt moet je naar de les komen en de discipline hebben om op te letten. Dan kan je volgens mij grote stappen maken.

1 En hoe zit het dan met de taaltoets?

3 Een mbo'er heeft gewoon veel minder taalonderwijs gehad dan een havist.

2 Als je dan ook geen boeken krijgt. Sommige studenten zeggen dat ze drie jaar niks gelezen hebben en gewoon hebben stilgestaan wat betreft taal. Ze schrijven natuurlijk wel eens wat, maar dat is niet genoeg. Ze komen hier dus al met een hele achterstand qua taal. Zonder een bepaalde basiskennis van taal kan het heel lastig zijn de stof goed op te pikken. Vooral wanneer dit samen gaat met een slechte houding van niks doen. Het mbo zou meer kunnen doen wat betreft de houding en ook om deze wereld wat duidelijker neer te zetten. Ook qua voorbereiding. Het is voor mij wel eens een dilemma in hoeverre ik achter ze aan moet blijven zitten, want uiteindelijk kan je niet vier jaar trekken aan iemand.

Redenen voor uitval

1 Wat zien jullie als de grootste reden voor uitval onder mbo studenten op het hbo?

3 Het niet halen van de conceptuele vakken. Dat zit hem dan in niet goed genoeg te hebben geleerd, ofwel het gewoon niet aankunnen. De kennisvakken is waar mbo'ers op nat gaan. Dat is ook het grote verschil met de havisten. Het grootste deel van de uitvallers komt van

het mbo. De havisten vallen vaak uit, omdat ze de verkeerde studie hebben gekozen. De mbo'ers weten vaak wel waar ze aan beginnen, maar die vallen af op niveau. Ze halen de toetsen niet, omdat ze dan binnenkomen met het idee dat ze het op hun sloffen kunnen redden. Vaak schrikken ze van hoeveelheid stof gedurende de periode. Als ze wat kunnen doen met dat schrikken lukt het nog wel, maar een ander deel raakt in paniek.

2 Er zit dan zo weinig zelfregie in hun gedrag, waarmee je het hbo gewoon niet haalt, daar zou je dan heel veel coaching op moeten zetten. Ik probeer dan bij de studenten te achterhalen waardoor ze een toets niet halen en vaak is dit een combinatie van die eerdere factoren.

1 Wat is dan de voornaamste reden?

2 De meeste vinden het lezen te veel. Met goed doorlezen alleen redt je het niet. Het is belangrijk dat je met je frustraties en tegenslagen om kan gaan. Dat is altijd afwachten, dat kunnen we niet voorspellen van tevoren.

3 Alle studenten schrikken op een gegeven moment wel even. Ik zeg altijd zorg nou dat je de eerste periode alle zeilen bijzet en hoge cijfers haalt, dan kan je daarna misschien wat rustiger aan gaan doen. Dan zit je veel relaxter in je studie, helaas kom je het veel vaker andersom tegen. Studenten die er na één periode achter komen dat ze er een schepje bovenop moeten doen om de volgende periodes wel te halen.

2 Ook de spanning van het toetsen maken is lastig, faalangst & perfectionisme. Er is ook een grote groep studenten die ik doorstuur naar de studentenpsycholoog. Het mbo haalde ze dan nog wel en hier lopen ze eigenlijk gelijk vast.

3 Dat komt ook omdat ze aan het doen zijn op het mbo. Dan is het makkelijker de knop om te zetten. Lastige persoonlijke situaties hebben daarom meer invloed op het leren, want dan ga je malen.

2 Veel studenten kiezen ook voor deze studie uit eigen ervaring, dus die hebben al een rugzakje. Een rustige stabiele klassen kan ook studenten die het moeilijk hebben naar een hoger level tillen. Je wil dan niet de enige zijn, die allemaal onvoldoendes haalt. Als driekwart van de klas een drie haalt dan voelt het minder erg om dit ook te hebben. Dit kan al aangejaagd worden door één of twee individuen, zij noemen de rest nerds bijvoorbeeld.

3 De start is echt vreselijk belangrijk voor de mbo-studenten.

2 Sommige studenten komen gewoon gemotiveerd binnen en die weten ook dat er meer van ze gevraagd gaat worden. Die moeten dan nog wel het hbo ervaren. Er zijn ook studenten die echt nog als pubers binnenkomen en toch in een half jaar helemaal veranderen. De start is hier gewoon heel belangrijk bij. Een goede start geeft het vertrouwen om door te gaan. Veel studenten hebben alleen echt nog geen goed beeld van het studeren nou eigenlijk werkt. Het mbo zou de studenten hier op kunnen voorbereiden.

1 Over het beeld gesproken. Wat is het beeld van het hbo dat jullie communiceren naar de studenten?

2 Het hbo is niet iets wat je er even bij doet, het moet ingepast worden in je leven. Als je denkt dat je het er wel even bij doet, ga je het eerste jaar niet halen. Het is belangrijk om ze aan te geven in wat voor wereld ze zijn beland en welke vaardigheden heb je al en welke moet je nog ontwikkelen. Als je iets al drie jaar op je sloffen hebt gedaan, dan is dat lastig ineens om te gooien. Je verandert je gedrag niet zomaar.

3 We hebben hier bijna geen mbo'ers die het daar moeilijk hadden. Ze zeggen allemaal dat ze het op hun sloffen hebben gehaald. Die andere groep die stroomt al niet door.

Begeleiding bij doorstroom

1 Wat zijn de mogelijkheden tot begeleiding?

3 Die discussie loopt al jaren. We hebben al een verkorte leerroute gehad voor mbo-studenten met een relevante vooropleiding. Daar was dus specifiek begeleiding op die groep. Hier zijn we een jaar of vijf geleden mee gestopt en toen zijn alle leerlingen weer bij elkaar in de klas gekomen. Het is altijd de vraag of we mbo en havo klassen gaan maken, zodat je daar ook specifiek kan begeleiden en coachen. Tot nu toe zetten we ze bij elkaar,

want je kan ook heel veel van elkaar leren. We hebben het nu over uitval en zo, dus we focussen ons op het negatieve. Terwijl de mbo'ers heel goed zijn in vaardigheden. Het lijkt me een hel om docent te zijn bij een vaardigheden vak zonder mbo'ers. Die havisten durven niet zoveel en de mbo'ers vinden het heel leuk. Hier kunnen de havisten enorm veel leren van de mbo'ers. Op het gebied van leren kunnen de mbo'ers natuurlijk weer veel van de havisten leren. Bijvoorbeeld wanneer ze bevriend raken, zitten ze toch samen te leren in de bibliotheek.

2 Ja daar ben ik ook heel erg voorstander van. Maar over de begeleiding. Wij bieden natuurlijk heel veel begeleiding als mentoren met twee gesprekken per jaar. Maar we zien ze vaak en spreken ze ook veel in de klas. Wanneer ik merk dat het niet goed gaat met een student stap ik er ook op af. Ik kan alleen niet een hele klas monitoren het hele jaar. Ik spreek ook uit dat ze ook naar mij moeten komen als er wat is. Ik vind het wel belangrijk om inhoudelijk mee te kijken met een student naar een toets bijvoorbeeld. Ik kan alleen niet zes keer per jaar met een student gaan zitten, want dat wordt te veel voor ons.

3 We spreken ze twee keer per jaar individueel, maar we zien ze iedere week. We zien onze mentorgroepen twee uur en een kwartier gemiddeld per week. Dan kan je wel echt een beetje monitoren hoe iemand er bij zit.

2 Ja zeker en je krijgt dan ook echt een band met ze. Dan komt er ook veiligheid in de klas en het moet veilig zijn om te kunnen leren. Als het niet veilig is in de klas wordt er ook niet goed geleerd, vooral door de zwakkere uit de klas.

1 Maken jullie dan qua begeleiding onderscheid tussen de havisten en mbo'ers?

3 Nee.

2 Nee, daar let ik eigenlijk nooit zo op. Maar ik spreek wel meer mbo'ers dan havisten, omdat die in de meerderheid zijn en ook meer leermoeilijkheden hebben. Toch vaak na een toets kijken waar het nou echt mis ging en dat is meer bij mbo.

3 Wij hebben heel lang juist veel meer havisten gehad dan mbo'ers. Nu zitten we samen in social work en hebben we tussen de 60% en 70% mbo'ers.

1 Ik hoorde ook iets over hbo-skills klassen, wat is dat precies?

3 Daar leren ze onder andere ook die vaardigheden. Maar dit is meer taalvaardigheid en onderzoekvaardigheid. De naam is een beetje misleidend merk ik. De leervaardigheden krijgen ze echt in de mentorlessen.

2 Ik zie het voor me dat wanneer je hier komt studeren je gewoon een hbo'er bent, of je nou havo of mbo hebt gedaan. Je bent op dit moment een hbo'er, dus dan maakt het mij niet zoveel uit of je nou van de havo of het mbo komt. Er kan natuurlijk wel een verschil zijn tussen de manier van leren en daar heb ik het dan vaak over met studenten. Ik vraag dan of ze de opleiding wel willen doen en wanneer ze aangeven dit te willen, dan vraag ik wat ze nodig hebben om op de rit te komen. Sommigen worden gestimuleerd door de familie en staan er zelf niet zo achter. Of ze denken dat ze heel veel geld gaan verdienen met een hbo-opleiding. Het is ook een beetje de onderliggende motivatie zoeken bij de studenten.

3 Sommige studenten hebben het over een hbo-papiertje en dan denk ik al 'ohnee toch'.

2 Ik gun het al mijn leerlingen. Als je toetsen begint te halen krijg je het wel onder de knie. Het is echt wel te doen, maar je moet er ook wat voor doen. Het komt niet allemaal naar je toe waaien, wat op het mbo wel gebeurde. Als ze dat beeld los kunnen laten, moet het lukken.

3 In mijn lessen maak ik geen onderscheid tussen mbo'ers en havisten.

2 Nee ik ook niet.

3 Voor mij zijn eerstejaars allemaal mensen met gelijke kansen. Wanneer ik iets mis zie gaan, dan ga ik praten. Niet door de vooropleiding. Iedereen volgt hetzelfde programma en dan is er nog een soort van maatwerk.

1 Zijn er dingen die jullie missen in de begeleiding op het hbo van deze studenten?

2 Ik denk dat het wel goed zou zijn, wat soms ook al gebeurd, is dat studenten groepjes gaan vormen buiten de klas en samen gaan studeren. Ook echt om die vaardigheden bij

elkaar te stimuleren. We zouden dat vanaf het begin af aan beter kunnen stimuleren. Ik geef studenten die veel taalfouten maken wel eens een foldertje mee van Tech. Om daar een student als begeleider te zoeken, die ze daar bij kan helpen. Ik zou daar meer op willen zitten. Dat we studenten die het moeilijk dit vanaf het begin al aanbieden. Misschien wel met een beetje dwang. Eigenlijk hebben die studenten extra begeleiding nodig. Wij kunnen ze wel een beetje bij de hand nemen, maar ook niet allemaal. Ze hebben eigenlijk echt begeleiding nodig met hoe je studeert. Dit zou veel beter gedaan kunnen worden aangeboden door een student, die dan ook intensief coacht. Daardoor zouden ze vanaf de start wat beter op de rit kunnen komen. Ze hebben ook de vaardigheden vaak niet om die hulp te vragen.

3 Ja. Ik denk dat wij wel al heel erg inzetten daarop. Ik weet dat andere opleiding denken dat wat wij als mentorraad hebben echt niet normaal is. We zitten al heel luxe met de hoeveelheid tijd die we daar in kunnen steken. Dat is echt een mega investering. Het is ook een onderdeel van de selectie, of je die vaardigheden nou op kunt pikken of niet. In het eerste jaar gaat het ook om aanhaken of afhaken. Je kan niet vier jaar achter iemand aan zitten. Anders ga je ook professionals afleveren die gewoon afhankelijk zijn een schop onder hun kont. Ik ben best wel trots op het feit dat we na het vierde jaar professionele studenten afleveren.

2 Wat vind jij dan van het inzetten van ouderejaars studenten als begeleider?

3 Ja fantastisch, maar ook vreselijk ingewikkeld. Om even realistisch te blijven.

2 Is ook zo, maar ik vind dat er nog best wel wat onduidelijkheid is over tech bijvoorbeeld. Ik zou dit best wat actiever aan willen kunnen bieden. Het kost ook geen geld voor de studenten, want volgens mij is dit door de HHS geregeld. Je moet de studenten ook zeker niet teveel aan de hand nemen, maar ik zie zeker studenten die het nodig hebben. Het zou dan mooi zijn als ik een aanbod heb, waarbij het wel zelf moeten doen. Om ze te helpen met het startje. Er was ook eerst een echte kennistoets om al een soort selectie te doen. Je moet hier toch een bepaald kennisniveau hebben.

3 Het is dan natuurlijk onze taak om zo veel mogelijk te brengen naar het halen van die toetsen.

1 Dan nu nog even naar het mbo. Wat missen jullie daar aan begeleiding of voorbereiding?

3 Voor mij zit dat hem in houding.

2 Ja.

3 Volgens mij zijn er op dit moment mbo studenten bezig aan een doorstroomklas. Daar moet de nadruk op houding liggen. Je komt op tijd, je telefoon heb je niet in je handen, je hebt je jas uit, je hebt geen blikje Redbull bij je en je eet ook niet in de klas. Doe dat dan daar ook heel strikt, zoals het er ook op de havo aan toe gaat.

2 Het gaat gewoon ook om levensvaardigheden. Heel veel studenten hebben ook gewoon moeite om hun bed uit te komen 's ochtends en een goed dag en nacht ritme aan te houden. Je moet wel een normaal ritme hebben voor een voltijd hbo opleidingen. Je moet je aan afspraken kunnen houden en op tijd kunnen komen om een normaal gesprek te kunnen voeren. Hier begint het al bij, maar dit is ook een grote reden voor uitval. Toen ik hier net kwam vroeg ik me soms af of ik groepswerken of docent was.

3 Dit is wel voor zowel havisten en mbo'ers een probleem.

1 En begeleiding qua studievoordigheden?

2 Dat is natuurlijk ook super belangrijk. Wanneer ze drie jaar geen boek hebben gezien, wordt het al heel lastig voor veel studenten. Waarom niet al wat proefstuderen en laat ze eens aan de slag gaan met een boek. Dan komen ze er eerder achter af het wel wat voor ze is. Als je dit nog nooit hebt gedaan dan kan je geen goed beeld vormen van hoe het straks op het hbo eraan toe gaat. Ze zouden dit best wat kunnen proefstuderen en laat ze daar dan ook op tijd komen. Veel studenten geven ook smoesjes als ze afhaken, maar vaak komt het toch neer op dat ze al die theorie niks vonden.

Studentideeën

Dan wil ik nu graag nog een aantal ideeën bij jullie toetsen. Zouden jullie met een ja of nee willen aangeven af je het een goed idee vindt en dan een cijfer op basis van haalbaarheid en effectiviteit.

- Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

2x ja. Haalbaarheid 5 & 5 en effectiviteit 8,5 & 8,5.

3 Dan zie je dat er voor de poort al selectie plaatsvindt.

- Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

2x ja. Haalbaarheid 5 & 5 en effectiviteit 6 & 7.

2 Dan moet je wel alle vaardigheden erbij pakken, als die mbo docent er genoeg verstand van heeft.

1 Het lijkt me heel moeilijk eerlijk te zijn als begeleider.

- Een 'study together app'

2x ja. Haalbaarheid 8 & 8 en effectiviteit 8 & 8.

- Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo

2x ja. Haalbaarheid 8 & 8 en effectiviteit 8 & 8.

- Online lessendatabase

2x ja. Haalbaarheid 8,5 & 8,5 en effectiviteit 6 & 6.

- Rekenen en taal lessen op hbo bijwonen

2x ja. Haalbaarheid 5 & 5 en effectiviteit 8 & 6.

2 Er is al een taalbeleid en er zijn al taallessen. Op het mbo laten ze het soms drie jaar stilliggen.

3 Je ziet vaak dat de mbo studenten niet op het hbo instap taalniveau zitten, waarop ze wel zouden moeten zitten na het mbo. Voor mij is taal niet reden nummer één voor de uitval.

1 Nog vragen of opmerkingen?

4 Ik vond het wel fijn om vanuit het mbo even gehoord te worden over de doorstroom.

1 Oké. Bedankt voor de tijd allemaal.

Introductie

1 Nou welkom, fijn dat je er bent. Ik zal mezelf eerst even voorstellen en het doel van het interview uitleggen. Ik ben Bas en ik studeer commerciële economie op de hogeschool leiden en ik zit in mijn 4e jaar. Ik ben dus bezig met mijn afstudeerscriptie en daarin doe ik onderzoek naar de doorstroom tussen het mbo-welzijn en hbo-welzijn om dit succesvoller te laten verlopen. Ik doe het onderzoek in opdracht van ROC Mondriaan.

Doorstroomklas

1 Laten we omdat we nog met z'n tweeën zijn maar even beginnen met het doorstroomtraject. Hoe is dit tot stand gekomen?

2 Wat ik begreep is dat het een pilot is. Dit is de eerste keer dat we het op deze manier doen. De bedoeling is dat we dit de komende tijd met elkaar verder gaan bouwen en voortzetten met de docenten van het hbo en mbo. Ook met een groepje van Inholland, daar heeft ook een groepje in Rotterdam gelopen. De bedoeling is dat Mondriaan dit jaarlijks terug laat komen en het meer body gaan geven, want dit was te snel in elkaar gezet.

1 Waar zit dat extra body hem dan in?

2 De inhoud van de lessen. Nu was het te kort dag en hebben we snel wat uit de kast getrokken om ze aan het hbo te laten ruiken. We hebben er niet de tijd voor gehad om met elkaar te zitten en alles met elkaar te bespreken. Bijvoorbeeld over de verwachtingen over en weer en de aansluiting. Als het goed is komt daar nu genoeg tijd voor, want we krijgen hier waarschijnlijk een subsidie voor.

1 Wat is het contact tussen hbo-en mbo-docenten?

2 Normaal gesproken niet, maar door dit traject wel door de twee trekkers van het project. Dit was ik alleen niet. De coördinatoren van het hbo en mbo wel veel contact gehad.

1 Wat is dan het doel van het doorstroomtraject?

2 In een traject van tien weken de studenten die geïnteresseerd zijn te laten ruiken aan het hbo. Wat het is, wat het inhoud, hoe het eruit ziet en wat ze er van kunnen verwachten. Zodat ze wat beter voorbereid zijn op de overstap.

1 Je noemde net dat het inhoudelijk niet helemaal goed was.

2 We hebben het natuurlijk wel gehad over welke studievaardigheden je nodig hebt op het hbo en dat soort dingen. Het sloeg weldegelijk ergens op, maar we hadden alleen veel meer tijd willen hebben tussen ons en de mbo-docenten om daadwerkelijk met elkaar om de tafel te gaan zetten. Over wat ze nou bij het mbo doen in het laatste jaar en wat de studenten al kunnen en wat ze nog willen leren, zodat je daar veel meer op aan kunt sluiten. Nu is het te veel bedacht vanuit het hbo. Ze komen naar het hbo, dus dan laten wij zien hoe het hbo is. De bibliotheektraining hebben ze nu bijvoorbeeld nog helemaal niks aan, ook niet qua beeldvorming. Dat moet er uit volgens mij en dat had voorkomen kunnen worden, als we met elkaar om de tafel hadden gezeten.

1 De doorstromers geven wel vaak aan dat ze juist bij het zoeken van literatuur en APA beter waren voorbereid.

2 Dat is ook zo en het is ook heel goed. Alleen de manier waarop wij dit hebben ingezet was te kort en daar kan je het niet in leren. Dan zaait het alleen maar verwarring, dus daar zouden we veel meer aandacht aan kunnen besteden.

Introductie vervolg

1 Oké nu we compleet zijn kunnen we bij het begin beginnen. Zouden jullie even wat over jezelf willen vertellen?

3 Ik ben docent en ik geef nog even les op sph en nu dan op social work. Ik ben mentor in het eerste jaar en daar geef ik ook het vak praktijkvaardigheden en mentorraad.

2 Ik ben ook docent. Ik zal even vertellen wat ik doe in het eerste jaar van de opleiding social work. Daar ben ik ook docent mentorraad. Ook ben ik mentor van een klas, waar ik dus verantwoordelijk ben voor het studieverloop van die klas. Dan ben ik ook nog stagecoördinator van de eerstejaars.

Verschillen studenten mbo/havisten

1 Merken jullie in de klas wie er van het mbo en wie er van de havo komen?

3 Ja dat is wel een verschil. Ik heb heel veel mbo'ers nu, dus ik moet even zoeken naar de havisten.

2 De havisten pik je er zo uit. Je ziet toch dat ze makkelijker om kunnen gaan met theorie. De havisten snappen veel sneller hoe ze moeten leren en een verslag te schrijven. Ze zijn veel taalvaardiger ook. Dit mbo'ers hebben het hier allemaal veel lastiger mee.

3 Inderdaad ja.

2 En andersom ook. In praktijksituaties springen de mbo'ers er weer uit. Daar hebben ze natuurlijk al meer ervaring in. Op het mbo hebben ze veel stage gelopen, dus ze herkennen wel makkelijker dingen. Dit uitblinken zit hem vaak wel vooral in het eerste jaar, want daarna wordt het wat lastiger. Het zijn gewoon doeners en dat wordt er in het eerste jaar ook van ze verwacht. Met het overstijgende stukje dat het hbo dan toch vraagt, zoals coördinatie, krijgen ze het dan toch lastiger. Hier struikelen mbo'ers later ook nog over, bijvoorbeeld in het derde jaar stage.

3 De mbo'ers durven vaak meer te zeggen en mee te doen. De mensen van de havo zijn vaak wat meer teruggetrokken en die durven dat dan nog niet zo goed.

2 In die zin vullen ze elkaar goed aan. Ik heb een hele sociale klas, waarin je ziet dat de havisten de mbo'ers helpen met verslagen en APA en andersom. De mbo'ers nemen dan het voortouw qua ideeën over hoe ze gaan presenteren en waar ze het over gaan hebben. Dat werkt goed samen. Er zijn natuurlijk ook toppers vanuit het mbo, dat zag je ook al in de doorstroomklas.

3 Die hebben vaak ook helemaal niks gedaan op het mbo. De mbo studenten die dat niet hadden moeten er wel echt keihard voor werken. Als ze hier dan heel hard voor werken dan lukt het ze ook wel.

1 Veel mbo'ers geven inderdaad aan dat ze het mbo met twee vingers in hun neus hebben gehaald. Hierna kan een deel wel de omslag maken op het hbo en een deel niet. Waar zit dat hem in?

3 Dat zie je in de eerste periode vaak al. Ze weten wel dat ze die omslag moeten gaan maken en dat er nu echt iets van ze verwacht gaat worden, maar wat dan precies is vaak de vraag. Er is dan een groep die een beetje blijft hangen in dat het wel goed komt en we zien wel. Na een periode komen ze er dan achter dat het niet lukt.

2 Ze zijn op het mbo gewend om op de laatste dag te leren en dan halen ze een acht. Bij ons schrikken ze dan van de hoeveelheid en dan halen ze een drie. Wat wij ervaren, ook in de doorstroomklas, is dat ze in het eerste jaar eigenlijk nog een beetje opgevoed moeten worden. Ongeacht of je nou havist bent of mbo'er. We worstelen dan ook vaak met of we nou aanwezigheidsplicht moeten doen of niet. We merken dat die plicht toch een grote groep studenten wel naar de lessen laat komen, dan gaan ze ook vakken opeens halen. Op het Mondriaan hebben ze wel een aanwezigheidsplicht, maar ze krijgen gewoon hun diploma wanneer ze dit niet zijn. Dan krijgen ze enkel een aantekening op dit diploma.

3 De studenten kunnen dit vaak zelf niet opbrengen om aanwezig te zijn.

1 Zien jullie hier dan een verschil met de havisten? Die hebben natuurlijk wel een aanwezigheidsplicht op de havo.

2 Ja.

3 Je ziet dat de havisten er aan het begin veel vaker zijn en de mbo'ers zijn vaak aan het werk of hebben andere dingen te doen.

2 We zijn nu heel strikt qua aanwezigheidsplicht, want anders mogen ze hun toets niet maken. Nu zitten ze er allemaal.

1 Merken jullie een verschil qua motivatie tussen mbo'ers en havisten?

3 Mbo studenten zijn vaak al wat ouder als ze binnenkomen. Ze hebben daardoor vaak veel meer persoonlijke problematiek of daar heel erg mee bezig zijn. Bij de groep havisten speelt dit vaak nog niet zo. Bij de havisten komt dit vaak later in de opleiding. Die persoonlijke problemen kosten studenten gewoon heel veel energie en tijd, waardoor de studie gewoon een beetje op de achtergrond kan raken. Als ze dan goed gemotiveerd zijn dan komen ze ook wel bij je, maar als ze dit minder zijn dan haken ze hier soms vrij snel op af.

2 De mbo'ers weten vaak wel waar ze voor kiezen, daarin zijn ze goed gemotiveerd. Ze willen een hbo-diploma in het sociale werk. Die motivatie is bij de havisten vaak minder aanwezig. De mbo'ers hebben inderdaad vaak meer levenservaring en soms ook al kinderen, waardoor de prioriteiten soms anders liggen.

1 Veel doorstromers gaven ook aan dat de samenwerking in groepjes tegenviel, omdat ze hadden verwacht dat op de havo iedereen veel gemotiveerder zou zijn.

3 Dat is ook een stukje aanwezigheidsplicht. Wij checken normaal of ze er zijn, maar als ze in groepjes samenwerken dan moeten ze dit zelf doen. Dan is er wel een student die dit af en toe begeleid en waar ze terecht kunnen, maar ze moeten dat zelf organiseren.

2 Ze verwachten dan dat het automatisch helemaal goed loopt, maar elkaar aanspreken doen ze niet. Soms via de app. De mbo'ers hebben hierin hetzelfde gedrag als een havist, daar zit dan weer geen verschil in. Bij professionele vaardigheden rondom samenwerken zit geen verschil tussen het mbo en hbo. Zowel havisten en mbo'ers vinden het heel moeilijk om elkaar aan te spreken en feedback te geven.

3 Nee inderdaad. Je hebt dan wel altijd wat leerlingen die alles naar zich toe trekken, maar daar zit ook geen verschil in tussen havisten en mbo'ers.

1 Wat zijn in jullie ogen de benodigde vaardigheden om succesvol door te studeren vanuit het mbo naar het hbo?

2 & 3 Motivatie.

2 Ik had een paar studenten die gewoon nog geen zin hadden om te werken, maar dat is niet de motivatie waar je het mee gaat redden. Die stranden als eerste.

3 Het is ook wel heel belangrijk hoe hun netwerk eruit ziet. Of ze een beetje worden gesteund vanuit huis of dat ze op zichzelf wonen.

2 Als ze eenmaal die motivatie hebben zijn persoonlijke omstandigheden ook nog belangrijk inderdaad. Ik heb twee jonge moeders in de klas, die ook het hele gezin nog draaiende houden.

1 En planning?

2 Ja, maar dat is eigenlijk geen verschil tussen havisten en mbo'ers.

3 Ze kunnen allemaal best goed plannen, maar ze houden zich er niet aan.

2 Het zou mooi zijn als ze op het mbo in het laatste jaar al leren om wat meer tekst te verwerken. In plaats van twee blaadjes tekst bijvoorbeeld een heel hoofdstuk. Ze leren heel letterlijk en wanneer ze dan een inzichtvraag krijgen weten ze het niet. Dan zeggen ze dat het niet in de tekst stond en het dus niet geleerd hebben. Het zou mooi zijn als het mbo het laatste jaar toch wat meer inzichtvragen gaat stellen.

3 Ze zijn gewoon niet gewend om op verschillende manieren de stof te verwerken. Ze denken er verder niet echt over na en hebben het er verder ook niet over. Moeite met de manier van vraagstelling.

2 Qua reflectie zijn mbo'ers wel vaak al veel sneller dan havisten.

3 Vaak hoor ik ook dat ze na een vraag gelijk gaan schrijven zonder eerst de vraag echt goed te lezen.

De havisten zijn dit allemaal iets meer gewend. Ze kunnen ook makkelijker de kern halen uit teksten, omdat ze toch gewend zijn al meer teksten te verwerken.

2 Je kan niet een heel hoofdstuk in je hoofd proppen. Je moet ergens de rode draad gaan zien en dat is een havist net iets meer gewend. Ze kunnen moeilijk onderscheid maken.

Redenen voor uitval

1 Wat zijn volgens jullie dan redenen voor uitval?

2 Te moeilijk, te veel. In het begin heb je uitval door mensen die gewoon te veel gedoe in hun persoonlijke leven hebben. Daarna krijg je de uitval van de studenten die toch te veel moeite hebben met het halen van toetsen. Je aan het eind van het jaar toch vijftig punten hebben.

1 Wat is dan de grootste reden voor uitval?

2 Eigenlijk zijn er twee grootste redenen. Verkeerde studiekeuze en het niet halen van de toetsen.

3 We hebben geen contact meer met gestopte studenten, maar we hebben natuurlijk wel een beeld. Je krijgt alleen weinig kans om echt te vragen wat de reden is dat iemand gestopt is.

2 De studenten die bij mij tot nu toe gestopt zijn hebben persoonlijke problematiek of een verkeerde studiekeuze gemaakt. De studenten die hun toetsen niet halen, krijgen het qua leren gewoon niet voor elkaar. Hier zit niet per se een verschil in bij mijn klas tussen mbo'ers en havisten. Er zijn ook studenten die een studie beginnen, omdat ze dan een inkomen hebben. Terwijl dit gewoon een lening is natuurlijk. Als ik ze adviseer te stoppen luisteren ze daar niet naar, omdat ze dan hun inkomen kwijt zijn. Dit zijn toch vaak al zes mensen uit je klas.

Begeleiding bij doorstroom

1 Wat is jullie boodschap over het hbo voor nieuwe studenten?

3 Het hele eerste blok is heel erg gericht op studievvaardigheden over hoe je leert en dat soort dingen.

2 Ook wat het verschil is tussen de havo het mbo en het hbo en wat je dan nu moet veranderen in je leven. Het hele eerste blok professionele vorming is er eigenlijk om studenten te laten wennen en te begeleiden op het hbo. Hier worden ook persoonlijke leerdoelen opgesteld en aan de hand van deze doelen kunnen ze zichzelf ontwikkelen. Dit gaat ook over plannen en APA en het schrijven van verslagen.

1 Zijn dit nou twee vakken?

2 Ja met hbo-skills leer je echt de hbo vaardigheden, dus hoe je verslagen schrijft met APA. Professionele vorming gaat echt over studievvaardigheden. Hier gaat het om het leren leren en het plannen.

3 Ze hebben ook nog projectonderwijs en daar gaat het ook echt heel erg om de samenwerking.

1 Oké dus alle vaardigheden die jullie noemden komen op deze manier in principe terug in het programma. Zijn er nog andere mogelijkheden tot begeleiding?

2 Door de HHS wel. Je hebt het taal expertise centrum. Het is alleen vervelend dat het vaak allemaal buiten de lessen is en ze er soms ook nog extra voor moeten betalen.

3 Vanuit de studentenpsycholoog worden ook wel een hele hoop trainingen aangeboden. Dat is dan meer gericht op faalangst, kortom omgaan met studiebeperking.

2 En dan heb je de taallessen voor de taaltoets. Daar krijgen ze gratis taalondersteuning. Daar zijn ze alleen niet zo tevreden over, dus daar gaan ze dan niet naartoe.

1 En als mentor?

2 Buiten pv heb je drie keer in de tien weken nog apart moment met je mentorklas. Daar heb je het dan echt over hoe het met ze gaat, maar ook over samenwerkingsproblemen.

3 Ja meer over wat er allemaal speelt in de klas ook en in de praktijk. En je hebt ook nog twee keer per jaar verplichte mentorgesprekken. Tussendoor doe je dit ook nog wel. In blok drie krijgen ook heel veel studenten een schriftelijke waarschuwing, omdat ze dan nog niet genoeg studiepunten hebben. Eigenlijk is het dan ook de bedoeling dat je ze dan nog even spreekt.

2 Ik denk dat je kan zeggen dat je ze gemiddeld drie keer echt goed spreekt en sommige wat vaker. Soms komen ze naar ons toe met persoonlijke problemen, maar wij trekken ook wel eens studenten aan hun jasje over bijvoorbeeld houdingsproblematiek.

1 Zie je een verschil in houding van havisten en mbo'ers?

2 Ja.

3 De havisten zijn over het algemeen gewoon nog wat braver, netter en meer bescheiden. Al worden ze vaak wel al snel meegenomen.

2 De echte probleemgevallen qua houding zijn nooit havisten. Dat zijn altijd mbo'ers.

3 Ja.

2 We hebben vaak gewoon hele leuke en sociale studenten. Maar er zit in elke klas wel een groepje studenten met houdingsproblematiek. Dit gaat dan om niet respectvol omgaan met docenten, tekeer gaan, brutaal op een extreme manier.

3 Die studenten zijn daar dan ook niet goed op aanspreekbaar.

2 Je probeert ze dan nog wel iets te leren, maar je bent ze vooral aan her stimuleren.

1 Zijn dit dan ook vaak de studenten die uitvallen?

2 Helaas niet altijd, maar over het algemeen redden zij het niet.

3 Wat ik ook best zonde vind soms is dat je heel veel tijd investeert in studenten die uiteindelijk niet doorgaan.

2 Het is wel goed om die selectie zoveel mogelijk in het eerste jaar te hebben.

1 Is er buiten de modules en persoonlijke begeleiding nog iets mogelijk voor studenten?

3 Hier is niet iets voor geregeld denk ik, al kunnen ze volgens mij altijd wel bij studenten terecht.

1 Zijn jullie heel close met jullie mentorleerlingen?

2 Ja.

3 Ik niet zo dit jaar, dat ligt heel erg aan je klas. Het ene jaar meer dan het andere jaar.

1 Merken jullie daarin nog verschil tussen havisten en mbo'ers?

2 Nee, dat maakt niks uit.

1 Wat gebeurt er met studenten die het moeilijk hebben?

3 Je gaat natuurlijk eerst kijken wat er aan de hand is. Welke vakken zijn er niet gehaald en hoe komt dat en wat heb je nodig om het wel te halen. Hoe kan je hier bijvoorbeeld mensen benutten uit je klas of netwerk om te oefenen.

1 Zijn er nog zaken die jullie missen qua begeleidingsmogelijkheden?

2 Ik denk toch wel meer tijd stoppen in het leren samenwerken met elkaar. Ze krijgen een lesje feedback en eigenlijk wordt er daarna gewoon gezegd: doe je ding. Dat werkt gewoon niet. Er zijn altijd samenwerkingsproblemen, dus daar zou meer tijd aan besteed kunnen worden. Ik vind wel dat we genoeg tijd hebben voor het mentor zijn. We zien ze heel veel en hebben ze echt heel erg in het vizier. We zouden er aan het begin meer bij moeten zijn om ze echt de samenwerk skills bij te brengen. Ze worden heel erg aan hun lot overgelaten, onder de noemer dat dit nu hbo is. Daar moeten ze alleen wel een beetje in meegenomen worden.

3 We besteden in het eerste blok wel heel veel aandacht aan hoe je moet leren en hoe je samenvattingen maakt, maar dit landt nog niet zo erg het eerste blok. Ze zijn al blij als ze de weg en het goede lokaal hebben gevonden. Pas nu hebben ze soms door wat we aan het begin van het jaar bedoelden. Het is dus ook wel lastig wanneer je het aan moet bieden, want je moet het ook wel in het begin aanbieden.

2 Als ik daar nu aan denk. Projectonderwijs is heel erg samenwerken vanuit instructie, maar hier zouden we eigenlijk veel meer bovenop moeten zitten. Dit kunnen we wel meenemen. Meer begeleiding op het samenwerken erbij, maar van het ander moet het er niet af. Ik heb namelijk ook nog nooit zo snel al studenten kunnen laten inzien dat het niet gaat lukken en niks voor hen is, dankzij dat er zo veel tijd voor is.

3 Dat samenwerken is met de nieuwe opleiding ook meer bij andere vakken terechtgekomen dan bij de mentor. Hier moet nu dus ook beter contact onderhouden worden tussen de docenten.

1 Jullie noemden net meer aandacht voor samenwerking, maar ook dat de behandeling van vaardigheden niet ideaal was qua timing.

2 Ja maar je moet het ook niet veel langer doen, want dan zeggen de studenten weer dat ze het allang gehad hebben. Dat er wel heel veel herhaling in zit, maar juist dankzij deze herhaling halen zij sommige vakken. Dat is dus altijd een dilemma. Maar studievaardigheden zou je misschien wel op een andere manier terug moeten kunnen laten komen.

3 Je wil ze ook niet betuttelen wat dat betreft of als een mbo'er benaderen. Kom we gaan even zitten om met zijn allen eventjes een samenvatting te maken, dat wil je niet. Misschien zou je zoiets dan nog aan moeten bieden voor degene die dat willen.

2 De hbo-skills zou daar meer op moeten, maar dat liep ook niet zo goed dit jaar. Misschien moet dat gewoon eerst goed lopen.

1 Wordt er onderscheid gemaakt in begeleiding tussen mbo'ers en havisten?

2 Nee.

3 Nee. Je bent gewoon allemaal eerstejaars hbo, dat is allemaal hetzelfde.

2 Wat je wel probeert is ze duidelijk gebruik te laten maken van elkaars kracht. Een mix tussen mbo'ers en havisten is ideaal voor praktijk en theorie. Dat werkt en dat benoem je ook wel met elkaar, maar het is niet zo dat de begeleiding bij voorbaat al anders is.

1 Hoe zouden mbo-studenten op het mbo dan beter kunnen worden voorbereid op het hbo?

2 Sowieso al dat stukje leren van het leren. In plaats van twee bladzijden alvast twee hoofdstukken.

3 Niet alleen het letterlijke, maar ook meer inzicht. Die koppeling naar de praktijk kunnen ze natuurlijk wel maken.

2 Meer aandacht naar de hoeveelheid stof verwerken en de verschillende manieren van het toepassen van de stof in plaats van het letterlijk overnemen. Niet alleen letterlijke vragen, maar af en toe inderdaad ook wat meer inzichtsvragen.

1 Bijvoorbeeld een bonus inzichtsvraag op het mbo?

3 Ja.

2 Ja bijvoorbeeld. Dat zou een leuke zijn.

3 Ja dat zou wel leuk zijn, dat kunnen wij ook wel doen.

Studentideeën

Dan wil ik nu graag nog een aantal ideeën bij jullie toetsen. Zouden jullie met een ja of nee willen aangeven af je het een goed idee vindt en dan een cijfer op basis van haalbaarheid en effectiviteit.

- Wat als je er alvast studiepunten mee kunt verdienen?

1x ja & 1x nee. Haalbaarheid 8 & 8 (gewoon hoorcollege) en effectiviteit 4 & 4.

2 Dan kom je automatisch op kennisvakken uit en er zit een lijn tussen onze vakken, zodat het ook weer terugkomt in vaardigheden. Hierdoor schrikt het misschien eerder af.

3 Met het oefenen met meer stof zou het misschien wel een goede zijn.

- Advies van mentor op mbo voor hbo-geschiktheid

2x ja. Haalbaarheid 9 & 9 en effectiviteit 10 & 8.

2 Is dat er nu niet? Dat lijkt me een hele goede. Ik had gehoopt dat dit er zou zijn. Sluit ook goed aan bij ons startgesprek en een test om de motivatie te achterhalen.

3 Die mbo docenten hebben een prima beeld, die hebben waarschijnlijk ook allemaal wel hbo gedaan. Al kom ik eigenlijk nooit op een mbo. Je zou het er misschien wel een keer met hbo docenten over kunnen hebben.

- Een 'study together app'

2x nee. Haalbaarheid 6 & 8 en effectiviteit 5 & 5.

2 Er wordt al contact gelegd in het eerste jaar met ouderejaars. Dit jaar alleen niet, omdat het een nieuwe studie is ook. Het gaat dus nog opgepakt worden.

- Een tweedejaars student als begeleider, laatste jaar mbo en eerste jaar hbo

Nee ja. Haalbaarheid 5 & 4 en effectiviteit 7 & 6.

2 Ik zie dat ze in de klas ook wel studiemaatjes worden, dat ze dan na de les nog naar de bibliotheek gaan.

- Online lessendatabase

2x ja. Haalbaarheid 6 & 6 en effectiviteit 1 & 1.

3 Voor de beeldvorming.

- 'doorstroomcoach'

2x nee. Haalbaarheid en effectiviteit

2 Dan krijg je een soort sneutjesklas, dit is de mentortaak.

- Rekenen en taal lessen op hbo bijwonen

2x ja. Haalbaarheid 7 & 7 en effectiviteit 10 & 9.

2 Ja top! En ook bij de havo hoor, die kunnen het net zo goed niet.

3 Strenger op taal.

- Project samenwerken met hbo'ers

2x ja. Haalbaarheid 8 & 6 en effectiviteit 8 & 8.

2 Ja, als ik kijk naar het projectonderwijs zou dit weer wel kunnen. Dan zien ze dat havisten ook maar gewoon mensen zijn.

3 Ze hebben er vaak ook last van dat ze de eerste periode tegen iedereen opkijken. Leuk idee.

1 Oké dan zijn we er doorheen. Hartstikke bedankt.